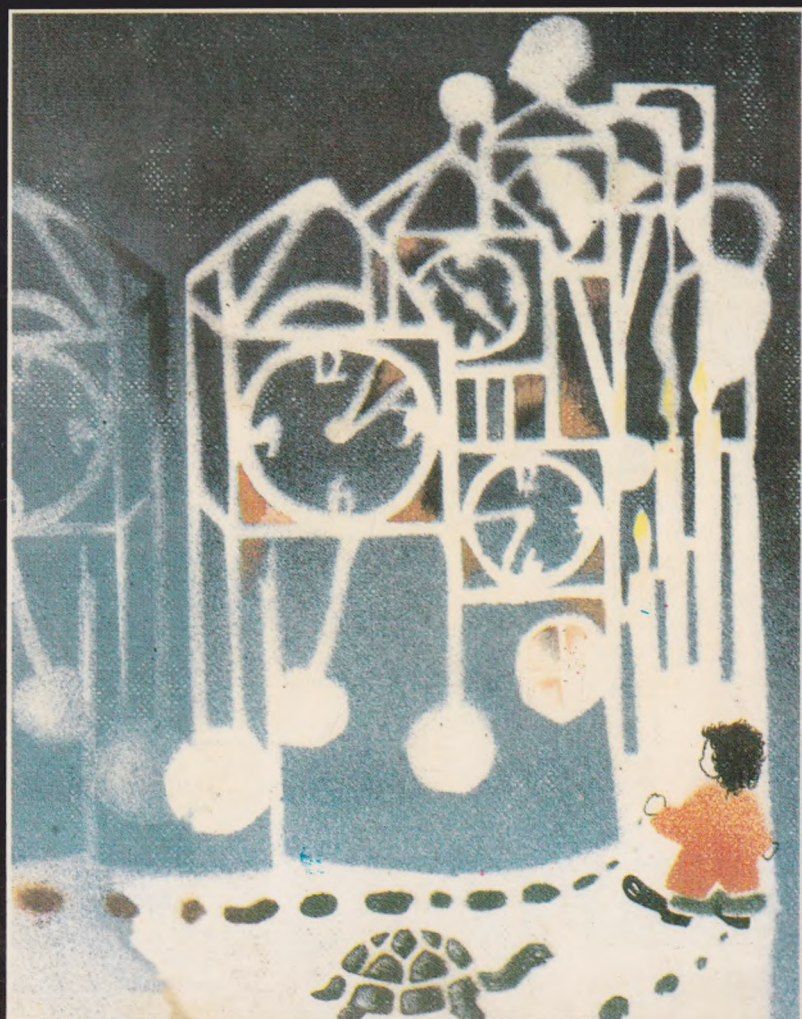

MICHAEL ENDE

Momo

KAYNAK
YAYINLARI

2. BASIM

Elinizdeki kitap, otuza yakın dilde, dünyanın hemen her köşesinde yayımlandı ve milyonlarca okura ulaştı.

Bu kitapta "zaman" bilmecesinin ta kendisi söz konusu.
Bu bilmece, doğal gibi görünen olaylara şaşmayı
henüz unutmamış olan çocuk ve yetişkinleri
aynı derecede düşündürcektir.

Momo'nun öyküsü, yeri belli olmayan bir hayal ülkesinde ve belirsiz bir şimdiki zamanda geçmektedir. Ancak öykü, prenslerden, büyücülerden, perilerden söz etmemektedir. Simgeler tümüyle günümüz yaşamından alınmıştır.

Momo'da insan ilişkilerinin nasıl daraldığının, insanların sevgi, dostluk ve arkadaşlık değerlerinden nasıl yoksunlaştırıldığının eleştirel bir anlatımını bulacaksınız. Yazar; sürüleştiren, yaşamına ve zamanına el konulan insanı, bir masal akıcılığında anlatmaktadır.

Bu bir masal mı?

Kavram, romantiklerin anladığı biçimde alınırsa, evet. Çünkü, gerçek ve hayal, şiirsel bir biçimde iç içe geçmiştir. Ancak kitap, insanın, günümüzdeki ve gelecekteki can alıcı sorunlarını da içermektedir. Öyleyse, bu kitap daha çok bir romana mı benzemektedir?

iyisi mi, biz, bu bir masal-romandır diyelim...

ilk basımı 1984'te gerçekleştirilen *Momo'nun* ikinci basımını yoğun talep üzerine okura sunuyoruz.

Bu kitabın yayın hakları
Analiz Basım Yayın Tasarım Uygulama Ltd. Şti.nindir.

Birinci Basım: Kasım 1984
İkinci Basım: Ağustos 1996
Dizgi ve Teknik Hazırlık: Analiz Basım Yayın
Kapak Resmi: Ayda Ataman
Baskı: Sistem Ofset

ISBN: 975-343-129-5

KAYNAK YAYINLARI: 36

ANALİZ BASIM YAYIN TASARIM UYGULAMA LTD. ŞTİ.
İstiklal Cad. 184/4 80070 Beyoğlu/İstanbul
Tel/Faks: (0212) 252 21 56 - 252 21 99

MICHAEL ENDE
Momo

Çeviren: Leman Çalışkan

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ KISIM: MOMO VE ARKADAŞLARI	9
Birinci Bölüm: Büyük Bir Kent ve Küçük Bir Kız	11
İkinci Bölüm: Olağanüstü Bir Özellik ve Sıradan Bir Tartışma	17
Üçüncü Bölüm: Bir Fırtına Oyunu ve Gerçek Bir Tayfun	24
Dördüncü Bölüm: Suskun Bir İhtiyar ile Konuşkan Bir Genç	33
Beşinci Bölüm: Çok Kişiyeye Anlatılan Öyküler ve Tek Bir Kişiyeye Anlatılan Öyküler	40
İKİNCİ KISIM: DUMAN ADAMLAR	51
Altıncı Bölüm: Hesap Yanlış Ama Geçerli	53
Yedinci Bölüm: Momo Arkadaşlarını, Düşman da Momo'yu Arıyor	66
Sekizinci Bölüm: Bir Yığın Hayal ve Birkaç Düşünce	86
Dokuzuncu Bölüm: İyiler Toplanamadı, Kötüler Toplandı	96
Onuncu Bölüm: Vaşşi Bir Kovalama ve Rahat Bir Kaçış	104
On Birinci Bölüm: Kötüler, Kötülüklerden Kötülük Seçerken...	115
On İkinci Bölüm: Momo Zamanın Kaynağına Ulaşıyor	122

ÜÇÜNCÜ KISIM: SAAT ÇİÇEKLERİ	141
On Üçüncü Bölüm: Orada Bir Gün, Burada Bir Yıl	143
On Dördüncü Bölüm: Çok Ye, Az Konuş	161
On Beşinci Bölüm: Bulmak ve Kaybetmek	168
On Altıncı Bölüm: Bolluk İçinde Yokluk	176
On Yedinci Bölüm: Korku Büyük Ama Cesaret Daha Büyük	183
On Sekizinci Bölüm: Gelecek Geriye Bakmadan Görülebilirse	191
On Dokuzuncu Bölüm: Kuşatılanlar Karar Vermek Zorunda	197
Yirminci Bölüm: İzleyicilerin İzlenişi	207
Yirmi Birinci Bölüm: Yeniliklerin Başlangıcı Olan Bir Son	214
Yazarın Gerekli Gördüğü Kısa Bir Son Söz	224

ALMAN GENÇLİK KİTAP ÖDÜLÜ

Avrupa Gençlik Kitap Ödülü Şeref Listesi

"Momo" için üç plak ya da kaset yapılmıştır. "Momo" aşağıdaki dillere çevrilmiştir: Afrikaaner, Bulgarca, Danimarkaca, İngilizce (tüm dünyada yayın hakkı), Fince, Fransızca, İbranice, Hollandaca, İzlandaca, İtalyanca, Japonca, Korece, Lehçe, Litvanyaca, Norveççe, Portekizce, Romence, Rusça, İsveççe, Sırp-Hırvatça, Slovakça, İspanyolca (İspanya ve Arjantin'de), Çekçe.

Karanlıkta ışığın parlıyor.

Nereden geliyor, bilmiyorum.

Çok yakındaymış gibi görünüyor, oysa o kadar uzak ki.

Bilmiyorum, adın ne.

Ne olursan ol;

Parla, parla küçük yıldız!

(Eski bir İrlanda çocuk şarkısından)

BİRİNCİ KISIM

MOMO VE ARKADAŞLARI

*Momo ya da
zaman hırsızlarının ve
çalınmış zamanı insanlara geri getiren
çocuğun tuhaf öyküsü*

BİRİNCİ BÖLÜM

BÜYÜK BİR KENT VE KÜÇÜK BİR KIZ

İnsanların bugünkünden bambaşka dillerde konuştuğu çok çok eski zamanlarda sıcak ülkelerde kocaman, görkemli kentler vardı. Bu kentlerde kralların, imparatorların sarayları yükselir; geniş caddelere daracık sokaklar açılır, altın yaldızlı mermer heykellerle süslü tapınaklar göz kamaştırırdı. Buralara başka yerlerden gelmiş çeşitli eşyaların alınıp satıldığı rengârenk pazar yerleri kurulur ve insanlar büyük, geniş alanlarda öbek öbek toplanarak günün önemli olaylarını aralarında görüşüp, tartışır ya da birileri konuşur, öbürleri dinlerdi. En önemlisi de oralarda büyük tiyatrolar vardı.

Bugün bildiğimiz sirkler nasılsa, aynen öyle, ama yalnızca taş bloklardan yapılmıştı, dev bir huni gibi sıraları basamak basamak üst üste dizilmişti... Yukardan bakıldığında bazıları çember gibi yuvarlak, bazıları yumurta biçiminde, bazıları da yarım daire görünümündeydiler. Amfiteatr denirdi bunlara.

Bir futbol stadyumu kadar büyük olanları da vardı, sadece birkaç yüz seyirciyi alacak kadar olanları da... Bazısı heykeller ve sütunlarla süslenmişti, bazısı da sade ve süssüzdü... Üstlerinde dam bulunmadığı için gösteriler açık havada yapılırdı. Bu yüzden tiyatrolarda güneşten ve yağmurdan korumak için sıraların üstlerine simlerle işlenmiş halılar tente gibi gerilirdi. Basit tiyatrolarda ise aynı işi saz ve samandan örülmüş hasırlar görürdü. Sözüün kıyası ti-

yatrolar insanların gücüne göre yapılmıştı. Ancak bütün insanlar tiyatroya istiyorlardı; çünkü hepsi tutkulu birer seyirci ve dinleyiciydi. Seyirciler, heyecanlı olsun, komik olsun, sahnedekileri kendi günlük hayatlarından gizemli bir biçimde daha gerçekmiş gibi görüyorlardı. Başka gerçeği izlemeyi seviyorlardı.

O günlerden bu günlere binlerce yıl geçti. O çağlamı büyük kentleri göçüp gitti, o görkemli saraylar ve tapınaklar da yıkılıp, çöktüler. Yağmurlar rüzgârlar bir yandan, sıcak soğuk öte yandan taşları oyup aşındırdıkça, o kocaman tiyatrolardan geriye bugün sadece birer yıkıntı kaldı. Delik deşik taşların arasında şimdi, sanki toprak uykusunda soluk alıyormuş duygusu veren, cırcırböceklerinin o tekdüze vızıltısından başka ses yok.

Ne var ki, o günün büyük kentlerinden bazıları günümüze dek büyük kent olarak kaldılar. İçlerindeki yaşam biçimi değişti elbette... Şimdi insanlar otomobil, otobüs gibi araçlarla dolaşüyor, telefonla konuşup elektrikle aydınlanıyorlar. Ama kentin şurasında burasında bir iki eski sütuna, dikilitaşa, bir kemer veya kapıya, hatta o günlerden arta kalmış bir amfiteatra bile rastlanabiliyor...

Ve... İşte bizim Momo'nun başından geçen olaylar böyle bir kentte yaşandı.

Bu büyük kentin güney kıyısında, tarlaların başladığı evlerin ve kulübelerin giderek yoksullaştığı yerde kent, bir çam ormancığında gizlenmiş, küçük bir amfiteatr kalıntısı vardı. O eski çağlarda da pek öyle, görkemli olmadığı belliydi, daha o günlerde fakir insanların tiyatrosuydu denebilir. Momo'nun öyküsünün başladığı günlerde bu yıkıntı hemen hemen unutulmuş gibiydi. Birkaç ortaçağ profesörü bu yıkıntıyla ilgilenmişse de uğraşmaya değer bir şey bulamayıp vazgeçmişlerdi. Büyük şehirde bulunan diğerleri ile kıyaslanınca görülmeye değer bir yanı da yoktu. Ara sıra yolunu şaşırılmış birkaç turist, otlarla kaplanmış taş basamakların en üstüne kadar tırmanıp biraz gürültü eder, birkaç hatıra

fotoğrafi çeker, sonra çekip giderdi. O zaman bu taş yuvarlağı eski sessizliğine bürünür ve cırcırböcekleri tekdüze vızıltılarına bıraktıkları yerden devam ederlerdi. Bu garip yusuvarlak taş yığını en iyi tanıyanlar yakın çevrede yaşayan insanlardı yalnızca. Orada keçilerini otlatırlar, ortadaki yuvarlak alanda çocuklar top oynar, bazen de sevdalı çiftler akşamları orada buluşurlardı.

Günlerden bir gün çevre halkı arasında, bu taş kalıntısına son zamanlarda birinin yerleştiği söylentisi yayıldı. Bir çocukmuş, galiba bir küçük kız çocuğu... Fakat biraz garip giyindiği için kimse emin olamıyormuş... Adı da Momo'muymuş neymiş...

Momo'nun dış görünüşü gerçekten biraz garipti, hatta temiz pak insanlar için biraz korkunçtu bile denebilir. Ufak tefek, cılız yapısı ile yaşının sekiz mi yoksa on iki mi olduğuna kimse karar veremezdi. Ne tarak, ne de makas görmüş hissini veren, siyah, kıvrık saçları vardı. Gözleri iri, simsiyah ve çok güzeldi. Ayaklan, hep çıplak gezdiği için kapkara olmuştu. Yalnızca kışın, o da biri başka biri başka ve ayağına büyük gelen ayakkabılar giyerdi. Çünkü Momo'nun orada burada bulunduğu veya birilerinin verdiği eşyadan başka bir şeyi yoktu.

Üzerine rengârenk yamalı ve topuklarına kadar uzanan bir etek geçirmiş, sırtındaki bol ve eski erkek ceketinin uzun gelen kol uçlarını tersine kıvrırmıştı. Çünkü kendisinin büyüyeceğini düşünerek onları kesip kısaltmamıştı. Hem canım, bir daha böyle bir sürü cebi olan kullanışlı bir ceket bulabilecek miydi bakalım?

Tiyatro yıkıntısının tam sahne altına gelen yerinde dış duvarlarda bulunan bir delikten girilen birkaç yarıyıkık oda vardı. Momo buraya yerleşmişti. Bir öğle üzeri çevreden birkaç kadın ve erkek gelip Momo'ya sorular sordular. Momo, kendisini oradan korurlar korkusu ile onlara öylece durup baktı. Ama az sonra bunların iyi niyetli, dost insanlar olduğunu anladı. Onlar da fakirdiler ve yaşamı iyi biliyorlardı. Adamlardan biri, "Ya, demek burası hoşuna gitti?" diye sordu. Momo, "Evet" dedi.

"Burada mı yerleşmek istiyorsun?"

"Evet öyle."

"Seni bir bekleyenin yok mu?"

"Hayır."

"Yani evine dönmeyecek misin?"

"Benim evim burası."

"Buraya nerden geldin?"

Momo eliyle uzaklardan anlamına gelen bir işaret yaptı.

Adam tekrar sordu:

"Annen baban kim senin?"

Çocuk ordakilerin yüzlerine baktıktan sonra bilmem anlamında omuzlarını silktilti.

İnsancıklar birbirlerine bakıp iç çektiler. Adam tekrar konuştu:

"Sakin korkma, seni kovmayız. Sana yardım ederiz."

Momo pek emin değildi ama başını salladı.

"Adın Momo'ydu değil mi?"

"Evet."

"Güzel bir ad. Ama ben şimdiye kadar hiç duymadım. Sana bu adı kim taktı?"

"Ben, kendim."

"Sen kendin mi taktın?"

"Evet..."

"Ne zaman doğdun?"

Momo biraz düşündü, sonra dedi ki:

"Hatırladığım kadarıyla hep varım."

"Peki senin hiç teyzen, amcan, dayın, büyükannen, yani yanlarına gideceğin bir akraban yok mu?"

Momo, adamın yüzüne bakarak bir süre sustu. Sonra mırıldandı.

"Benim evim burası."

"Tamam" dedi adam, "ama sen daha çocuksun. Kaç yaşındasın bakayım?"

"Yüz" dedi Momo, çekinerek.

Herkes bunu şaka zannederek güldü.

"Şimdi doğru söyle kaç yaşındasın?"

"Yüz iki" dedi Momo, bu defa daha düşünceli bir tavırla.

Bir süre sonra Momo'nun sayılar hakkında hiçbir bilgisi olmadığı, sadece ağızdan kapma birkaç sayının ötesinde hiçbir şey bilmediği anlaşıldı.

Adam, diğerleri ile biraz konuştuktan sonra Momo'ya döndü ve:

"Dinle" dedi. "Burada bulunduğunu polise bildirsek de, seni bir yuvaya yerleştirseler iyi olmaz mı? Orda yatacak yerin, yemeğin olur. Okuma, yazma, hesap öğrenirsin. Ne dersin?"

Momo, adama korku ile baktı:

"Hayır, oraya gitmek istemem. Orayı biliyorum. Başka çocuklar da vardı orada. Pencerelerde hep demirler vardı. Her gün dayak. Hem de haksız yere... Ben geceleyin duvardan atlayıp kaçtım. Oraya bir daha gitmek istemiyorum."

Yaşlı bir adam "Anlıyorum" diye başını salladı. Diğerleri de aynı şeyi yaptılar.

"Pekâlâ" dedi kadının biri; "ama sen daha küçüksün. Birinin sana bakması gerekir."

"Ben kendime bakarım" dedi Momo.

"Yapabilecek misin?" diye sordu kadın.

Momo bir süre sustu, sonra yavaşça:

"Fazla bir şey istemem ki!" dedi.

İnsancıklar gene başlarını sıkıntıyla sallayıp içlerini çektiler.

İlk konuşan adam tekrar söze başladı: "Bak Momo, içimizden biri seni yanına alabilir. Gerçi hepimizin yeri dar ve bakılacak bir sürü çocuğu var, ama bir kişi fazla olmuş fark etmez pek. Buna ne dersin, ha?"

"Teşekkür ederim, çok teşekkür ederim" dedi Momo, ilk defa biraz yüzü gülererek. "Ama beni burada bıraksanız olmaz mı?"

Etrafındakiler uzun uzun düşünüp taşındılar, sonunda bir karara vardılar. Çocuk pekâlâ, burada da herhangi birinin yanında

olduğu kadar rahat olabilirdi. Üstelik onunla hepsinin birden ilgilenmesi, kızın tek bir kişinin üstüne kalmasından daha iyi olacaktı. Hemen işe başladılar, önce Momo'nun oturduğu yarı kırık taş odacığı ellerinden geldiği kadar düzeltip, onardılar. İçlerinden duvarcı olan birisi, odanın içinde küçük bir de ocak yaptı. Paslı bir soba borusu da bulununca ocak tamamlanmıştı. Yaşlı bir marangoz birkaç eski sandık parçasından bir masa ile iki sandalye yapıp çıkıverdi. Ve sonunda kadınlar da çubuklarla tutturulmuş bir demir karyola ile az yıpranmış bir yatak ve iki yorgan getirdiler. Eski yıkıntının sahne altına rastlayan bu taş kovukçuk, artık küçük ve rahat bir odacığa dönüşmüştü. Aynı zamanda sanatçı bir ruha sahip olan duvarcı ustası sonunda duvarın birini güzel bir çiçek resmiyle süsledi. Hatta resmin çerçevesini ve asılı olduğu çiviye bile çizerek tamamladı.

Ve sonra da bu insanların çocukları geldiler ve yemeklerinden artırdıkları ne varsa; biri bir parça peynir, öteki bir parça ekmek, diğeri biraz meyve ve öbürleri de başka şeyler getirdiler. Bu çocukların sayısı çok fazla olduğundan o akşam ortaya öyle çok şey birikti ki, amfiteatrın ortasında Momo'nun oraya yerleşmesi şerefine adeta küçük bir şölen verildi. Bu yalnızca yoksul insanlara has candan ve gönülden bir şölen oldu. İşte küçük Momo ve çevre halkı arasındaki dostluk böyle başladı.

İKİNCİ BÖLÜM

OLAĞANÜSTÜ BİR ÖZELLİK VE SIRADAN BİR TARTIŞMA

Artık Momo'nun keyfine diyecek yoktu. Hemen hemen her zaman insanların ayırabildiği kadar, yiyecek bir şeyler buluyordu; kimi zaman çok, kimi zaman az... Başının üzerinde bir damı, yatacak bir yeri, hava soğuduğunda yakacağı bir ocağı vardı. Ve... en önemlisi, bir sürü iyi dostları vardı.

Gerçekten Momo'nun böyle iyi yürekli insanlarla karşılaşmış olması büyük bir şanstı; o da bunun farkındaydı. Ama kısa zamanda o insanların da şanssız olmadığı anlaşıldı. Momo onlar için vazgeçilmez biri olmuş ve daha önce onsu nasıl yaşadıklarına şaşmaya başlamışlardı. Günler geçtikçe ona öylesine çok gereksinim duymaya başladılar ki, günün birinde oradan gidilecek diye korkar oldular.

Momo'nun misafirleri hiç eksik olmuyordu. Yanında hep bir şeyler anlatmaya gelmiş birisi vardı. Gelemeyenler ve onu görmek isteyenler de haber yollayıp çağırırlardı. Onunla konuşmak gereğini duymamış biri çıkarsa, diğerleri ona, "Sen Momo'ya bir uğra" diyorlardı. Bu cümle zamanla yakın çevredeki insanlar arasında bir deyim olup çıktı. Tıpkı "Her şey gönlünüzce olsun!", "Allah bilir!" der gibi, fırsat düştükçe birbirlerine "Sen Momo'ya git!" deyiveriyorlardı.

Peki ama neden? Momo herkese akıl verecek kadar zeki bir kız mıydı? Teselliye gereksinimi olanları yatıştırarak sözler mi buluyordu? Bilgece kararlar mı verebiliyordu?

Hayır, Momo da diğer çocuklar gibi böyle şeyler yapamazdı.

Öyleyse Momo, insanları neşelendirip, eğlendirecek şeyler mi biliyordu? Örneğin sesi güzeldi de şarkı mı söylerdi, çalgı mı çalardı? Ya da oturduğu yer bir sirk alanına benzediğine göre dans edip, cambazlık mı yapardı?

Hayır, hiçbiri değildi.

Yoksa büyüçülüğü mü vardı? İnsanların dertlerini, sıkıntılarını giderecek bir büyülü ulu söz mü biliyordu? El falına bakıp da, geleceği mi okuyabiliyordu?

Bunların hiçbirini yapmıyordu.

Momo'nun hiç kimsenin yapamayacağı biçimde başardığı şey, dinlemektir.

Belki şimdi pek çok kimse, bu da bir şey mi, herkes dinlemesini bilir diyecektir.

Oysa hiç de öyle değil. Çok az kimse gerçekten iyi bir dinleyicidir. Dinlemek konusunda Momo'nun eşi örneği yoktu. Momo, karşısındakileri, aptal insanların bile aklına parlak düşünceler getirecek şekilde dinlerdi. Bunun için uyarıcı şeyler söylemez veya bazı sorular sormazdı, aksine sessizce oturur ve anlatılanları pür dikkat, canı gönülden dinlerdi. Karşısındakine iri, simsiyah gözlerini açarak bakar ve o kimse, kendisinin bile o ana kadar fark etmediği gizli kalmış düşüncelerini rahatça açıkladığını hayretle görürdü. Şaşkın, kararsız kimseler bile ona dertlerini anlatırken, birdenbire ne yapmak istediklerini bulurlardı. Ya da çekingen yaratılıştı biri, birdenbire kendini rahat ve konuşkan hissedirdi. Mut-suzlar, dertliler onun karşısından ferahlamış, rahatlamış olarak ayrılırlardı. Hatta kendi yaşamını gereksiz, anlamsız bularak, kendisinin her an yeri doldurulabilecek önemsiz bir kişi olduğuna inanan biri bile, bütün bunları Momo'ya anlattığında, nasıldır bilinmez,

konuşmasını bitirmeden söylediklerinin gerçek olmadığını, insanlar arasında onun da bir yeri olduğunu ve dünyada kendisinin de bir önemi bulunduğunu kavrardı.

Yaa... İşte Momo böyle usta bir dinleyici idi.

Günün birinde tiyatroya, komşu oldukları halde birbirleriyle ölesiye kavgalı ve dargın iki adam geldi. Komşularının dargın ve düşman yaşamasını istemeyenler onları Momo'ya gitmek için kandırmışlardı. Adamlar önce biraz diretmişler, sonra istemeye istemeye razı olmuşlardı.

Tiyatronun taş basamaklarında şimdi biri bir tarafta, öteki karşı tarafta oturmuşlar, kara kara düşünüyorlardı.

Birisi, Momo'nun odasına ocağı ve duvardaki çiçek resmini yapan duvarcı ustasıydı: İriyarı, kıvrık siyah bıyıklı Nikola. Öteki, Nino, biraz cılız yapılı, yorgun tavırlıydı. Kentin kıyısında bir meyhanenin sahibiydi. Müşterileri, bütün bir akşam bir tek kadeh şarabın başında oturup eski anılarını anlatan yaşlı kişilerdi. Nino'nun karısı da Momo'nun dostu idi. Ona sık sık yiyecek bir şeyler getirirdi. Momo, adamların bozuştüğünü anlayınca, önce hangisinin yanına gitsin diye karar veremedi. Ne onu, ne öbürünü kırmak istemediği için sahnenin önündeki taş basamaklara, ikisinden aynı uzaklıkta bir yere oturdu ve olacakları beklemeye başladı. Bir ona, bir ötekine bakıyordu. Bazı şeyler zaman ister... Eh, Momo'nun da zamandan bol bir şeyi yoktu.

Uzunca bir süre öylece oturduktan sonra, Nikola ayağa fırladı ve "Ben gidiyorum" dedi. "Buraya gelmekle iyi niyetimi gösterdim. Ama, bak işte Momo, o susup duruyor. Daha fazla ne bekleyeceğim?" Ve gitmeye davrandı.

Nino hemen, "Evet, kaç bakalım sen!" diye bağırdı peşinden. "Gelmene gerek yoktu zaten, ben bir dolandırıcıyla barışmam."

Nikola döndü, "Kimmiş dolandırıcı?" diye yürüdü: "Bir daha söyle bakayım!" Yüzü öfkeden kıpkırmızı olmuştu.

Nino, "Kaç kere istersen!" diye bağırdı. "Kaba gücüne güvenip, kimsenin senin yüzüne karşı gerçeği söylemeye cesaret edemeyeceğini mi sanıyorsun? Ama ben söylerim! Sana da, herkese de! Haydi gel, ne duruyorsun? Daha önce yapmak istediğin gibi öldür beni!"

"Yapsaydım keşke!" diye homurdanarak yumruklarını sıktı Nikola. "Görüyorsun, değil mi Momo? Nasıl yalan söylüyorsun! Ben sadece yakasından tutup meyhanenin arkasındaki bulaşık çukuruna fırlattım onu. Fare bile olsa orda boğulmaz." Tekrar Nino'ya dönerek haykırdı, "Ne yazık ki, işte hâlâ yaşıyorsun!"

Bir süre karşılıklı en ağır küfürleri, hakaretleri yağdırdılar. Momo konunun ne olduğunu, neden böyle birbirlerine karşı acımasızca davrandıklarını bir türlü anlayamamıştı. Fakat, yavaş yavaş iş anlaşıldı: Nino birkaç müşterinin önünde Nikola'ya bir tokat attığı için o da onu çukura atmıştı. Daha önce de Nikola, Nino'nun bütün kap-kacağını kırmaya kalkmıştı.

Nikola, kendini savunuyordu: "Bu doğru değil! Ben yalnızca bir şarap çanağını duvara çarptım, o da zaten çatladı!"

"Ama çanak benimdi, anladın mı?" diye karşılık verdi Nino. "Böyle bir şey yapmaya hakkın yoktu!"

Nikola ise haklı olduğu görüşünde idi. Çünkü Nino kendisinin duvarcı ustalığına hakaret etmişti.

"Biliyor musun, bana ne dedi?" diye Momo'ya döndü, "Ben gece-gündüz sarhoş olduğum için bir duvarı bile düzgün öremezmişim. Hatta büyükbabam da öyleymiş. Piza'daki eğri kuleyi o yapmış!"

"Fakat Nikola" diye karıştı Nino, "Bu şakaydı, canım!"

"Aman ne güzel şaka!" diye homurdandı Nikola. "Ben böyle şakaya gülemem."

Bunun da sebebi anlaşıldı. Meğer Nino bunu, Nikola'nın başka bir şakasına karşılık olarak yapmış. Bir sabah Nino'nun mey-

hanesinin kapısı üstünde kıpkırmızı bir boya ile şunlar yazılmış: "Hiçbir şey olamayan, meyhaneci olur!" Nino da bunu komik bulmamış elbette.

Böylece bir süre son derece ciddi bir biçimde ağız kavgası yaptılar, hangisinin şakası daha iyiydi diye. Sonra ikisi de sustu.

Momo gözlerini açmış onlara bakıyordu. İkisi de bakışlarındaki anlamı çözememişti. İçinden onlarla alay mı ediyordu acaba? Üzülüyor muydu? Yüzünden hiçbir şey anlaşılıyordu. Fakat adamlar kendilerini bir aynada görür gibi oldular ve utanç duydular.

"İyi" dedi Nikola, "O yazıyı senin kapının üzerine yazmam belki doğru değildi. Bana bir bardak şarabı vermeyi reddetseydin gene de yazmazdım. Ama biliyorsun, bu usule aykırıdır değil mi? Ben hep içtiğimi ödedim, bana böyle davranmana sebep yoktu."

"Sebep o değildi ki!" dedi Nino. "Aziz Antonius olayını unuttun mu? Yaa, şimdi rengin atacak! Sen beni tam anlamıyla kandırdın, ben böyle şeye gelemem."

"Ben mi seni kandırdım?" dedi Nikola. "Tam tersi! Sen bana oyun edecektin ama olmadı!"

Olay şuydu: Nino'nun küçük dükkânında bir Aziz Antonius tablosu vardı. Nino bunu renkli baskı yapan bir dergiden kesip çerçeveletmiş, duvara asmıştı.

Bir gün Nikola, çok hoşlandığını söyleyerek Nino'dan resmi almak istemişti. Nino da, iyi bir iş yapmış olmak için, Nikola'ya, resmi onun radyosuna karşılık verebileceğini söylemişti. Nino içinden gülüyordu, çünkü bu işte Nikola zarardaydı. Alışveriş yapıldı.

Fakat sonradan anlaşıldı ki, tablo ile duvar arasına gelen kartonun altında Nino'nun farkında olmadığı bir kâğıt para saklıydı. Bu sefer zararlı olan Nino'ydu ve buna fena halde içer-

lemişti. Değiş tokuşta bu iş hesapta olmadığı için parayı geri istedi. Nikola razı olmayınca Nino da ona şarap vermemeye başladı. Böylece kavga koptu.

Her ikisi de olayların başlangıcına varan konuşmanın sonunda bir süre sustular. Sonra Nino, Nikola'ya sordu: "şimdi doğrusunu söyle Nikola" dedi, "Değişmeden önce, orada para olduğunu biliyor muydun?"

"Bilmez olur muyum, yoksa tabloyu almazdım."

"O halde beni aldattığını kabul ediyorsun!"

"Neden? Sen gerçekten paranın orda olduğunu bilmiyor muydun?"

"Hayır! Yemin ederim!"

"Demek yle! O zaman sen beni aldattın. Nasıl oldu da değersiz bir dergi parçasına karşılık benden radyomu alabildin ha?"

"Peki, sen paranın orda olduğunu nereden biliyordun?"

"İki akşam önce bir müşterini Aziz Antonius'a bağış olsun diye parayı oraya koyarken gördüm."

Nino dişlerini sıktı: "ok muydu?"

"Radyonun değerinden ne eksik ne fazla" diye karşılık verdi Nikola.

Nino düşünceli bir yüzle, "yleyse bütün kavgamız benim dergiden keştiğim Aziz Antonius resmi yüzünden ıktı."

Nikola başını kaşıyarak, "Evet, doğru" dedi. "İstersen tabloyu geri alabilirsin, Nino."

"Yok canım!" diye Nino soylu bir tavırla karşılık verdi. "Takas, takastır. şerefli insanlar bir kere el sıkışırlar!"

Birden ikisi de gülmeye başladılar. Oturdukları yerden kalıp taş basamakları koşarak indiler, orta yerde otlarla kaplı meydanlıkta kucaklaşıp birbirlerinin sırtlarını sıvazladılar. Sonra dönüp Momo'yu kucakladılar ve ona teşekkür ettiler.

Onlar uzaklaşıp giderlerken, Momo hâlâ arkalarından el sallıyordu. İki dostunun barışmış olasına çok sevinmişti.

Başka bir gün bir çocuk ona kanaryasını getirmişti, kanarya artık ötmüyordu. Bu, Momo için güç bir görevdi. Bir hafta boyunca, kanarya yeniden ötmeye başlayıncaya kadar çocuğu sabırla dinlemek zorunda kaldı.

Momo herkesi, her şeyi dinlerdi. Böcekleri, otları, yağmuru, hatta ağaçlar arasında dolaşan rüzgârı bile... Her biri ona kendi dilince bir şeyler anlatırdı.

Bazı akşamlar, bütün arkadaşları evlerine döndüğü zaman, o tek başına yıldızlı gökkubbenin altında, çepeçevre taş basamakların arasında oturur ve o görkemli sessizliği dinlerdi.

Bazen de kocaman, dev bir istiridyenin içinde oturup, yıldızlar âlemini dinliyormuş gibi olurdu. İşte o zaman çok hafif ama gizemli bir müzik yüreğine dolardı sanki.

Özellikle böyle gecelerde çok güzel rüyalar görürdü.

Eğer hâlâ "dinlemek" büyük bir marifet değil diyenler varsa, Momo'nun dinlediği gibi dinlemeyi bir denesinler bakalım.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİR FIRTINA OYUNU VE GERÇEK BİR TAYFUN

Kuşkusuz Momo, dinledikleri arasında büyük küçük diye bir ayırım yapmıyordu. Ama çocuklar tiyatro kalıntısına daha başka bir sebeple sevine sevine geliyorlardı. Artık can sıkıntısı diye bir şey kalmamıştı. Momo geldiğinden beri, eskiden olmadığı kadar güzel oyunlar oynuyorlardı. Bunun nedeni Momo'nun önerdiği oyunları oynamaları değildi. O sadece oyunlara katılıyordu ve çocukların aklına -nedendir bilinmez- çok değişik oyunlar geliyordu. Her biri diğerinden değişik ve güzel oyunlar...

Bir gün, ağır, sıkıntılı bir havada, on-on bir kadar çocuk taş basamaklara oturmuş Momo'yu bekliyorlardı. O, ara sıra yaptığı gibi çevrede dolaşmaya çıkmıştı. Gökyüzünde kara kara bulutlar toplanıyordu. Yakında bir fırtına kopacağı benziyordu.

Yanında küçük kardeşini de getirmiş olan bir kız: "Eve gitsem iyi olur" dedi. "Gökgürlemesinden, şimşekten korkarım ben."

Gözlüklü bir oğlan, "Ya evde? Evde olsan onlardan korkmaz mısın?" diye sordu.

"Yine korkarım" dedi kız.

"Öyleyse burda kalabilirsin" diye konuştu çocuk.

Kız omuzlarını silkti, başını salladı. Az sonra, "Momo belki de hiç gelmez" dedi.

Üstü başı bakımsızca olan bir oğlan, "Ne olmuş yani" dedi, "Momo'suz da bir oyun oynayabiliriz biz."

"İyi ama, ne?"

"Bilmem, ne olursa."

"Ne olursa denmez. Bir önerisi olan var mı?"

"Ben biliyorum" dedi, sesi kız sesini andıran tombul bir oğlan. "Bu tiyatro kocaman bir gemi olsun, biz de bilinmeyen denizlere açılıp maceralar yaşayalım. Ben kaptanım, sen birinci dümencisin, sen doğa bilimcisi bir profesörsün, bu bir bilimsel araştırma gezisiymiş, tamam mı? Ötekiler de tayfa olurlar."

"Peki, biz kızlar ne olacağız?"

"Kız tayfalar olursunuz. Bu gelecek çağın gemisi."

Bu güzel bir plandı. Oynamayı deniyorlar, anlamadıkları için oyun rayına oturmuyordu. Bir süre sonra hepsi tekrar taş basamaklara oturup beklemeye başladılar.

Derken Momo çıkageldi.

Dalgalar kabarıyordu. Araştırma gemisi "Argo" sallantılar içinde güneydeki Mercan Denizi'ne doğru tam yol ilerlemekteydi. İçinde sayısız girdapların, mercan kayalıklarının ve görülmemiş canavarların kaynaştığı bu sulara başka bir geminin girebildiğini kimse hatırlamıyordu. Üstelik bu denizde "Sonsuz Tayfun" dedikleri durup dinlenmek bilmeyen bir bela da vardı. Sularda devamlı dolaşır; canlı, kurnaz bir yaratık gibi, yutacak av arardı sanki. Ne yapacağı hiç belli olmazdı. Ve bu tayfun, dev pençesine düşürdüklerini kıymık gibi un ufak etmedikçe bırakmazdı.

Tabii, araştırma gemisi Argo bu gezen hortumla karşılaşma olasılığına karşı özel olarak donatılmıştı. Bükülen ama kırılmayan bir kılıç gibi yekpare mavi çelikten yapılmıştı. Üstelik özel bir döküm tekniğiyle, kaynak yapılmadan, tek parça olarak eksiz dökülmüştü.

Ama gene de başka bir kaptan ve başka bir tayfa takımı olsa tehlikelerle dolu böyle bir yolculuğu kabul etmezlerdi. Bu

Kaptan Gordon bambaşkaıdı. Kaptan köprüsünden, hepsi de deneyimli birer uzman olan ve görev yerlerinde tetikte bekleyen kız ve erkek tayfalarını gururla seyrediyordu.

Kaptanın yanında başdümencisi duruyordu. Don Melu, o güne kadar tam yüz yirmi yedi tayfun atlatmış eski bir deniz kurduıdu.

Arka plandaki güneş güvertesinde araştırma grubunun şefi Profesör Eisenstein ve son derece kuvvetli bellekleriyle bir kütüphane bedel olan asistan kızlar Maurin ve Sara görölüyordu. Üçü de bilim araçlarının üzerine eğilmişler, anlaşılması güç bilim dilleri ile kendi aralarında yavaş yavaş konuşuyorlardı.

Onların biraz açığında bağdaş kurmuş olarak güzel yerli kıızı Momosan oturuyordu. Ara sıra bilgin ona bu denizin özellikleri ile ilgili bir şeyler soruyor, o da yalnız profesörün anladığı tatlı Hula şivesiyle karşılıklar veriyordu.

Araştırmanın amacı "Gezen Tayfun"un sebebini bulmak ve mümkün olursa başka gemilerin de buralara gelebilmesi için onu yok etmektir. Ama şimdilik ortalık sakindi, fırtınadan eser yoktu.

Birden direğin tepesindeki gözcünün haykırdığı duyuldu. Kaptan, düşüncelerinden sıyrıldı. Elini boru gibi ağzına dayamış olan gözcü, "Kaptan, eğer çıldırmadımsa önümüzde candan bir ada görüyorum" diye bağırıyordu.

Kaptan ve Don Melu hemen dürbünlerine sarıldılar. Profesör Eisenstein ve asistan kızlar da ilgilenecek koştular. Yalnız güzel yerli kız, olduğu yerden kıpırdamadı. Halkının bilmece gibi garip gelenekleri, onu meraklı olmaktan alıkoyuyordu.

Şimdi candan adaya yanaşmışlardı. Profesör, geminin dışından sarkan ip merdivenden inerek cam gibi yere ayak bastı. Burası son derece kaygandı ve Profesör Eisenstein ayakta durmakta güçlük çekiyordu. Ada çember biçiminde ve aşağı yukarı 20 metre çaplııdı. Ortasında bir yerde kubbe gibi bir tepesi vardı. Profesör en yüksek noktaya gelince, bu adanın orta kısmının içinde, derinlerde bir ışığın yanıp söndüğünü gördü.

Küpeşteye dayanmış merakla ona bakanlara gördüklerini anlattı. Asistan Maurin, "Bu herhalde bir Abacıško Bistiralıs olmalı" dedi. Asistan Sara, "Olabilir, ama pekâlâ bir Lestürü Tapisera da olabilir" diye ekledi. Profesör Eisenstein doğruldu, gözlüğünü düzeltti ve "Bana kalırsa" dedi, "Biz burada Abstürü Zamaris'in değişik bir türü ile karşı karşıyayız. Ama ancak aşağıda yapacağımız bir araştırmadan sonra bunu kesinleştirebiliriz".

Aynı zamanda dünyaca ünlü birer dalgıç olan ve dalgıç elbiselerini çabucak giyen üç kız tayfa hemen denize atlayıp gözden kayboldular.

Bir süre denizin yüzeyinde hava kabarcıkları oluştu, sonra birden, Sandra isimli kız göründü ve nefes nefese, "Dev gibi bir denizanası!" diye bağırdı. "İkisini de yakalayıp sardı, kurtulamıyorlar. Geç kalmadan yardım etmeliyiz." Ve hemen yine daldı.

Şefleri olan uzman Franko'nun (ona Yunus derlerdi) yönetiminde yüz tane kurbağa adam derhal dalgaların arasına atıldılar. Denizin üstünü köpüklere boğan korkunç bir savaş oldu dipte. Fakat bu dev yaratık öylesine güçlüydü ki, kurbağa adamlar bile iki kızı korkunç kısıkaçtan kurtaramadılar.

Profesör alnını kırıştırarak asistanlarına döndü: "Bu denizde bir şey var" dedi. "Her şeyin dev gibi büyümesini sağlayan bir şey... Çok ilginç!"

Bu sırada Kaptan Gordon ve başdümenci Don Melu, aralarında konuşup bir karara varmışlardı. Don Melu, "Çabuk, herkes güverteye dönsün. Canavarı ikiye böleceğiz, yoksa kızları kurtaranlarız" diye emir verdi. "Yunus" ve kurbağa adamlar gemiye tırmandılar. Argo önce biraz tornistan yaptı, sonra bütün gücü ile canavarın üzerine yüklendi. Geminin burnu jilet gibi keskindi. Öyle ki, canavarı ikiye bölerken hiç ses çıkmadı.

Gerçi bu, canavarın kollarına yakalanmış olan iki kız için biraz tehlikeli idi ama, onların yerini iyi hesaplamış bulunan

başdümenci Don Melu gemiyi ikisinin tam ortasından geçirmeyi başardı. Böylece denizanasının kolları gevşeyip çözüldü ve kızlar kurtuldular.

Gemidekiler kızları sevinçle karşıladılar. Profesör Eisenstein iki kıza doğru gelerek, "Bu benim suçumdur. Sizi tehlikeye attığım için beni bağışlayın" dedi. Kızlardan biri, "Özür dilenecek bir şey yok Profesör" diye konuştu. "Biz bu iş için burdayız." Öteki kız da, "Tehlike bizim görevimiz" diye ekledi.

Uzun konuşmaya vakit yoktu. Kurtarma çalışmalarına daldan kaptan ve gemi personeli, denizi gözetlemeyi unutmuşlardı. "Gezen Tayfun"un ufukta belirdiğini, büyük bir hızla Argo'nun üstüne geldiğini son anda fark ettiler.

İlk kuvvetli dalga çelikten gemiyi kaptığı gibi havaya kaldırdı ve hemen hemen elli metreyi bulan bir dalga çukuruna fırlattı. Bu ilk çarpışta bile Argo'nun denizcileri kadar deneyimli ve yürekli olmayanların yarısı güverteden aşağı sürüklenmiş, diğer yansı da bayılmış olurdu. Kaptan Gordon ise kaptan köprüsünde bacalarını germiş, hiçbir şey olmamış gibi dimdik duruyordu. Diğer tayfalar da öyle. Yalnız güzel yerli kız Momosan, deniz yolculuğuna alışık olmadığından bir kurtarma sandalının içine girmişti.

Birkaç saniye içinde gökyüzü kapkara kesildi. Dev hortum homurtular çıkararak gemiyi kule gibi yükseklerle çıkarıyor, uçurum gibi derinlere indiriyordu. Ve sanki çelikten yapılmış Argo'ya bir şey yapamadıkça hırsı gittikçe artıyordu.

Kaptanın sakin bir sesle verdiği emirleri başdümenci yüksek sesle tekrarlıyordu. Herkes yerli yerindeydi. Profesör Eisenstein ve asistanları bile bilimsel araçlarının başından ayrılmıyorlar, tayfunun ana çekirdeğinin nerede olduğunu hesaplamaya çalışıyorlardı. Çünkü gitmek istedikleri yer orasıydı. Kaptan Gordon öyle kendisi ve adamları gibi denizde haşır neşir olmamış bu bilim adamlarının soğukkanlılığını hayranlıkla izliyordu.

İlk şimşek düştüğünde çelik gemi çok kötü sarsıldı ve birden elektrik yüklendi. Nereye dokunulsa çarpıyordu. Ama Argo'dakilerin hepsi aylarca antrenman görmüşler ve bu durumdan etkilenmemeyi öğrenmişlerdi.

Ama bir süre sonra geminin ince kısımları, parmaklıklar ve çubuklar kızışmaya başladılar, tıpkı ampul içindeki tellere benzediler. Herkesin elinde asbest eldiven olmasına rağmen, personelin işi güçleşiyordu. Neyse ki, çok geçmeden bir yağmur boşandı. Böyle bir yağmuru Don Melu'nun dışında kimse görmemişti. Hava almakta zorluk çeken personel, hemen dalgıç başlıklarını ve oksijen tüplerini taktı.

Yıldırım yıldırım üstüne, şimşek şimşek üstüne... Kudurmuş bir fırtına... Dağ gibi dalgalar, bembeyaz köpükler...

Bu müthiş tayfuna karşı Argo, makineleri tam yol durumda, adım adım direndi. Makinistler ve kazan dairesindeki ateşçiler insanüstü bir güçle çalıştılar. Geminin sarsıntısıyla kocaman kazanın açık kapısından içeri savrulmamak için, kendilerini halatlarla sıkıca bağlamışlardı. Sonunda tayfunun ana çekirdeğine ulaştılar. Aman yarabbi, o ne andı!

Denizin yüzünde, fırtınanın şiddetinden bütün dalgalar yatıştığı sırada kocaman bir şeyin kıvıldığını gördüler. Tek ayak üstünde duran biri gibi yukarı doğru genişliyor ve tıpkı dağ gibi bir topaca benziyordu. Öyle hızlı dönüyordu ki, ayrıntılar görünmüyordu.

Profesör, "Bu bir Hop-Hopus-Topulastikus!" diye bağırırken, bir yandan da yağmurun burnunun üstünden kaydıracağı gözlüğünü tekrar yerleştirdi.

Don Melu homurdandı. "Bize bunu biraz daha açıklar mısınız? Biz cahil gemicileriz..."

Asistan Sara, "Bırakın profesör araştırmasını rahat yapсын!" diye sözünü kesti. "Bu fırsat her zaman ele geçmez. Bu topaç gibi şey belki de dünyanın yaratıldığı günlerden kalmazdır. Bir milyar yıldan daha yaşlı olmalı. Bugün bunların küçücük mikroskobik

türlerine bazen domates salçasında, bazen de, az sayıda olmak üzere, yeşil mürekkepte rastlanıyor. Herhalde bugün var olanlar içinde en büyüğü budur."

Fırtınanın uğultusu arasında kaptanın sesi duyuldu: "Fakat biz buraya 'Sonsuz Tayfun'un sebebini ortadan kaldırmak için geldik. Profesör bize bu şeyi nasıl durduracağımızı söylesin artık."

Profesör, "Bunu ben de bilmiyorum doğrusu" dedi. "Bilim bunu araştırarak fırsatı henüz bulamadı."

Kaptan konuşmasını sürdürdü: "Pekâlâ, öyleyse biz de ona ateş açarız. Bakalım ne olacak?"

Profesör, "Ne yazık" diye söylendi. "Bir Hop-Hopus-Topulas-tikus'un tek örneğine ateş açmak!"

Fakat döner top çoktan topacın üzerine çevrilmişti. Kaptan, "Ateş!" diye emir verdi. Çifte namludan bir kilometreye ulaşan mavi bir alev parladı. Hiçbir ses duyulmaması doğaldı. Çünkü bu top protein bombardımanı yapıyordu. Toptan çıkan ışık kümesi Hop-Hopus'a doğru uçtu, fakat onun tarafından yakalandı, yana savruldu, onunla beraber birkaç hızlı dönüş yaptı ve sonra göğe doğru yükselerek karabulutlar arasında kayboldu.

Kaptan, "Yararı yok!" dedi. "Ona daha çok yaklaşmalıyız."

Don Melu, "Daha fazla yaklaşamayız!" diye bağırdı. "Geminin makineleri tam yolda. Bu da ancak fırtınanın bizi geri atmamasına yetiyor."

Kaptan, "Bir öneriniz var mı profesör?" diye sordu. Fakat profesör yalnızca omuz silkti. Asistanları da bir çare bulamıyorlardı. Bu araştırma gezisini başarısızlıkla yarıda kesmek gerekecek gibi görünüyordu.

Tam bu sırada birisi Profesör Eisenstein'ın kolundan çekti. Bu, güzel yerli kızdı.

"Malumba!" diye hoş bir eda ile konuşuyordu: "Malumba oisutu sono! Erveini samba insaltu lolobindra. Kramuna heu beni beni sadogau."

Profesör şaşkınlıkla "Babalu?" diye sordu. "Didi mahafeinosi intu ge doinen malumba?"

Güzel yerli kız başını sallayarak, "Dode um aufu şulamat vavata" diye heyecanla karşılık verdi.

Profesör, "Oi-Oi" diye çenesini sıvazlamaya koyuldu.

Başdümenci, "Ne söylüyor?" diye sordu.

Profesör anlattı: "Dediğine göre, halkının bildiği eski bir şarkı varmış. Bu şarkı, onun önünde söyleyecek kadar yürekli biri bulunursa, Gezen Tayfun'u, yatıştırabilirmiş."

Don Melu, "Güleyim bari" diye homurdandı. "Tayfuna karşı ninni söylemek!"

Asistan Sara atıldı, "Siz ne diyorsunuz profesör? Böyle bir şey olur mu?"

Profesör Eisenstein, "Önyargılı olmayalım" diye konuştu. "Genellikle yerlilerin inançlarında bir gerçek payı vardır. Belki de Hop-Hopus-Topulastikus'u yatıştırarak belli bir ses tonu vardır. Onun yaşam koşulları hakkında pek az şey biliyoruz."

Kaptan, "Zararı olmaz ya" dedi. "Bir kere deneyelim. Söyleyin ona, şarkıya başlasın!"

Profesör, güzel yerli kıza döndü ve "Malumba didi oisafal huna, huna, vavadu?" dedi.

Mamosan başını eğerek hemen şarkıya başladı. Bu, monoton ve hep aynı sözlerin tekrarlandığı kendine özgü bir şarkıydı:

*"Eni meni allubeni
Vanna tai susura teni!"*

Bir yandan da ellerini çırparak, tempo ile zıplayarak dönüyordu. Melodisi ve sözleri basit olan şarkıyı diğerleri de yavaş yavaş mırıldanmaya başladılar, sonunda bütün gemi personeli hep birlikte el çırpıp zıplamaya ve hep birlikte şarkı söylemeye koyuldular. Doğrusu görülecek şeydi... İhtiyar deniz kurdu Don Melu, Profesör Eisenstein ve diğerleri çocuklar gibi oynayıp sıçıyorlardı.

Ve sonunda gerçekten, belki de hiçbirinin inanmadığı şey oluverdi... O dev gibi topaç yavaşladı, yavaşladı, sonunda durulup battı gitti... Dalgalar uğultu ile üzerini örttüler. Fırtına geçti, yağmur dindi, bulutlar açıldı, gökyüzü masmavi oldu ve deniz duruldu. Argo, ayna gibi suların üzerinde ortalık sütlimanmış ve hiçbir şey olmamış gibi duruyordu.

Kaptan Gordon her birinin yüzüne tek tek bakarak, "Başardık çocuklar!" dedi. Çok konuşmayı sevmezdi, bunu herkes bilirdi. Fakat bu defa şunu da ekledi: "Sizlerle gurur duyuyorum!"

Küçük kardeşini yanında getirmiş olan kız, "Sanırım gerçekten yağmur yağdı" dedi. "Ben iyice ıslanmışım."

Gerçekten de fırtına kopmuştu. Küçük kardeşiyle gelen kız, en çok gökgürültüsü ve şimşekten nasıl olup da korkmadığına şaşıyordu. Çelik gemide olmak ona korkuyu unutturmuştu.

Bir süre daha yaşadıkları serüveni ve kendi açılarından önemli olan ayrıntılarını anlatıp konuştular. Sonra evlerine gidip kurunmak üzere ayrıldılar.

Oyundan memnun olmayan tek kişi gözlüklü oğlandı. Ayrılrken Momo'ya yakındı: "Hop-Hopus-Topulastikus'u batırmamız yazık oldu! Türünün son örneği idi! Doğrusu onu biraz daha incelemek isterdim."

Hepsi bir noktada anlaşıyorlardı: Burada, Momo'nun yanında oynanan oyunlar başka hiçbir yerde oynanamazdı...

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SUSKUN BİR İHTİYAR İLE KONUŞKAN BİR GENÇ

Bir insanın çok dostu olabilir, ama insan, onların içinden de birkaç kişiyi kendine daha yakın bulur ve onları daha çok sever. Momo için de böyleydi.

En çok sevdiği iki dostu vardı. Her gün ona uğrarlar ve varlarını yoklarını onunla paylaşırlardı. Biri yaşlı, biri gençti. Momo hangisini daha çok sevdiğini bilemezdi.

İhtiyarın adı Beppo'ydu, çöpçülük yapardı. Aslında bir soyadı da vardı ama, herkes gibi o da kendisine Çöpçü Beppo derdi. Yıkık tiyatronun yakınında, köşe taşları, teneke ve çinko parçalarından yaptığı bir kulübede otururdu. Boyu Momo'dan az uzuncaydı. Birazcık da kamburdu. Tepesinde bir tutam beyaz saçın bulunduğu kocaman başını hep yana doğru bükerek, burnunun üstünde bir gözlük taşırdı.

Bazı kimseler Çöpçü Beppo'nun aklının pek yerinde olmadığını söylerlerdi. Bunun sebebi, sorulan sorulara karşılık veremeyip, sadece gülümsemekle yetinmesiydi. Önce düşünür, cevap vermeye gerek görmezse susardı. Cevap vermesi gerektiğine inanırsa, daha da uzun düşünürdü. Bazen bir soruya cevap vermesi için iki saat, bazen de bütün bir gün geçerdi. Bu arada, elbette, soru sahibi olayı unuttur ve Beppo'nun söylediklerini şaşkınlıkla dinlerdi.

Yalnız Momo, uzun süre beklemesini bilir ve onun sözlerini iyi anlardı. Onun sorulara yanlış bir karşılık vermemek için o kadar beklediğini bilirdi. Çünkü Beppo'ya göre, dünyadaki bütün terslikler kasıtlı ya da kasıtsız, aceleye getirilerek söylenmiş birtakım yalan yanlış sözlerden kaynaklanıyordu.

Beppo, daha gün doğmadan kalkar, eski gıcırtilı bisikletine atlar ve kentteki büyük bir yapıya kadar uzun bir yol alır. Orada öteki arkadaşlarıyla beraber, kendisine de bir süpürge verilip temizlenecek sokağın ismi söyleninceye kadar beklerdi.

Beppo, kentin uykuda olduğu bu sabah saatlerini çok sevdi. Görevini eksiksiz ve seyerek yapardı. Yaptığı işin çok önemli bir iş olduğunu bilirdi.

Sokağı süpürürken yavaş, fakat belli bir tempoyla çalışırdı. Her adımda bir nefes alır, her nefeste bir süpürge sallardı. Bir adım, bir nefes, bir süpürge... Böyle sürerdi. Arada bir durur, önüne bakarak düşünürdü. Sonra gene, adım-nefes-süpürge... Böylece, önünde kirli, arkasında tertemiz bir yolda ilerlerken aklına binbir türlü fikir takılırdı. Fakat bunlar, rüyadaki renkler gibi, anlatılması güç özel kokular gibi, şekilsiz, sözsüz fikirlerdi.

İş bittikten sonra Momo'yla otururlarken düşüncelerini ona aktarırdı. Momo kendine özgü dinleyişi ile onu dinlerken Beppo'nun dili çözülür ve sözcükleri yerli yerine otururdu:

"Bak Momo" derdi, "Ne oluyor, biliyor musun? Bazen önüme upuzun bir cadde çıkıyor. Öyle uzun ki, insan bunun sonu gelmez sanıyor."

Beppo bu. Bu kadarcık laftan sonra bile önüne bakarak bir süre susar, sonra devam ederdi:

"O zaman acele etmeye başlıyorsun. Gittikçe daha çabuk... Her seferinde önüne baktığında yol kısalmış gibi olmuyor. Daha hızlı, daha gayretli, daha korkulu çalışıyorsun; sonunda nefesin kesilip güçsüz kalıyorsun. Ve cadde önünde upuzun duruyor. İnsan böyle yapmalı."

Susup, biraz daha düşündükten sonra sürdürdü konuşmasını:

"Caddeyi bütünüyle görüp düşünmemeli. Hep bir sonraki adımı, bir sonraki nefesi ve bir sonraki süpürgeyi... Ve hep bir sonra geleceği... O zaman zevkli olur. Önemli olan işini iyi yapmaktır. Ve öyle yapmak gerekir."

Beppo için bu kadar laf çok fazlaydı. Uzun bir süre susup ancak öyle başlardı yeniden konuşmaya:

"Bir de bakarsın ki, adım adım bütün yolu bitirmişsin. Nasıl olduğunu anlamadan ve yorulmadan."

Başını önüne eğer sözünü noktalarlı:

"Önemli olan da budur."

Ya da bir başka gün gelir, hiç konuşmadan Momo'nun yanına otururdu. Momo, düşündüğü bir şey olduğunu ve çok özel bir şey söyleyeceğini hemen anlardı. Beppo, durur durur, birden Momo'nun gözlerinin içine bakarak başlardı konuşmaya:

"Kendimizi gördüm." Biraz susar, sonra devam ederdi: "Bazen böyle oluyor. Öğle vakti -sıcakta herkes uykudayken dünya berraklaşıyor. Tıpkı bir su gibi, anlıyor musun? Dibini görebiliyorsun."

Başını eğip sustuktan sonra yine çok hafif bir sesle anlatırdı:

"Orada dipte, başka çağlar var."

Yine düşünceye dalar, söze nasıl başlayacağını bilemez, sonunda birden her zamanki ses tonu ile konuşuverirdi:

"Bir gün eski kentin ordaki kaleyi temizliyordum. Duvarda beş değişik renkli taş gördüm. Şöyle, biliyor musun?"

Elleriyle yerdeki tozun içine bir T harfi çizer, başını çarpıtarak seyrederek ve fısıldardı:

"Taşları tanıdım."

Uzun bir aradan sonra, dura dura anlatırdı:

"Onlar başka çağlardı, vaktiyle duvarın örüldüğü çağlar. Pek çok kişi çalıştı... Ama ikisi oraya o taşları ördüler. Bu bir işaretti, anlıyor musun? Ben bunu bildim, tanıdım."

Elini gözlerinin üzerinden geçirir, söyleyeceklerini güç toparlar, zorlukla konuşurdu: "O ikisi başka bir görünümdeydi, o zamanlar. .. Bambaşka... Ama ben sizi tanıdım: Seni ve beni. Kendimizi bildim!.."

Çöpçü Beppo'nun bu konuşmalarını duyup da arkasından gülümseyen ve ellerini havada döndürerek alınlarına vuran insanlara kızmamalıyız. Fakat Momo onu seviyordu ve onun sözlerini can evinde saklardı.

Momo'nun öteki yakın dostu ise, Çöpçü Beppo'nun her bakımdan tam tersiydi ve çok gençti. Hülyalı bakışlı, konuşkan ve yakışıklı bir delikanlı... Ama inanılmaz bir konuşma yeteneği vardı. Çeşitli şakalar, taklitler yapar, hep gülerdi. Öyle gamsız gülerdi ki, insan ister istemez onunla beraber gülmek zorunda kalırdı. İsmi Girolamo idi, ama onu sadece Gigi diye çağırırlardı.

Madem ki, Beppo'yu mesleği ile beraber anıyoruz, Gigi için de aynı şeyi yapalım; her ne kadar onun tek bir mesleği yoksa da... Ona "Turist Rehberi Gigi" diyelim. Ama dediğimiz gibi, rehberlik onun mesleği değil, fırsat düştükçe yaptığı bir sürü işten biriydi.

Bu işi yaparken kasketini mutlaka giyerdi. Nasılsa o çevreye yolu düşmüş birkaç turist görmesin; hemen kasketini giyer, gayet ciddi bir yüzle yanlarına yaklaşır, onları gezdirip, açıklamalar yapmayı önerirdi. Yabancılar kabul edince, artık çenesi açılır, sayar dökerdi... Kendi uydurduğu olayları, isimleri, tarihleri sıralar, zavallı dinleyicilerin kafasını karmakarışık ederdi. Bazıları bunu fark edip kızarak, çeker giderler, bazıları da maden bulmuş gibi sevinir ve sonunda Gigi'nin uzattığı kasketin içine bozuk paraları doldururlardı.

Çevre halkı Gigi'nin buluşlarına gülerler, ara sıra da sert bir yüzle, böyle uydurma hikâyelerle alemin parasını almasının doğru olmadığını söylerlerdi.

"Ama bütün şairlerin yaptığı da bu.." derdi Gigi. "Ben onların parasını hiçbir şey vermeden almıyorum ki... Ne istiyorlarsa onu

alıyorlar. Hem ister bir tarih kitabından olsun, ister başka yerden, ne fark eder? Tarih kitaplarında yazılanların hepsinin doğru olduğu ne malum, belki de uydurmadır, ne biliyoruz?"

Ya da şöyle konuşurdu: "Ne demek canım, doğrudu, değil? Burada bin veya iki bin yıl önce neler olduğunu kim bilebilir? Sizler biliyor musunuz?"

"Hayır" derdi ötekiler ve ona hak verirdi.

"Eh, o halde" derdi Gigi. "Benim anlattıklarımın doğru olmadığını nasıl iddia edebilirsiniz? Belki de aynen böyle olmuştur ve ben gerçeği söylüyorumdur."

Bunlara karşı çıkmak gücü. Çenebazlıkta Gigi ile kimse başa çıkamazdı.

Ama ne yazık ki, bu eski tiyatroyu görmeye gelen turistler gün geçtikçe azalıyor ve Gigi sık sık başka işler yapmak zorunda kalıyordu. Fırsat buldukça yaptığı işler arasında park bekçiliği, nikâh şahitliği, köpek gezdiriciliği, aşk mektubu taşıyıcılığı, cenaze taşıyıcılığı, hatıra eşya satıcılığı, kedi maması dağıtıcılığı ve daha bir sürü iş sayılabiliirdi.

Gigi günün birinde zengin ve ünlü biri olmanın hayali içindeydi. Bir parkın ortasında masallardaki kadar güzel bir evde oturacaktı; altın yaldızlı tabaklarda yemek yiyecek ve kuştüyü yastıklarda yatacaktı. Ve şimdiden kendini, gelecekteki şöhretin güneşi gibi görüyor, uzaktan vuran ışıklarının bu fakir halinde bile onu ısıttığını hissediyordu.

Başkaları onun hayallerine gülerken o:

"Yapacağım işte, başaracağım! Hepiniz bu sözlerimi hatırlayacaksınız!" diye bağırdı.

Bütün bunları ne ile yapacağını ise kendi de bilmiyordu aslında... Çünkü sıkı çalışmaya pek aldırmaz etmezdi.

"Bu hiç de marifet değil" derdi Momo'ya. "Kim isterse zengin olabilir. Birazcık zenginlik için hayatlarını ve ruhlarını sa-

tanlara bak, ne hale gelmişler! Yok. Ben onlar gibi olmak istemem. Varsın bazen cebimde bir kahve param olmasın; ama Gigi hep Gigi'dir."

Aslında Çöpçü Beppo ile Gigi gibi, dünya görüşleri ve düşünceleri bambaşka olan apayrı iki insanın dostluk kuracağına kimse inanmaz. Ama böyleydi işte... Ne gariptir ki, Gigi'nin hafifliklerini hoş karşılayan tek insan Beppo idi. Ve yine şaşılacak şeydir ki, ihtiyar Beppo'nun saçmalıkları ile alay etmeyen tek kişi de o çenebaz Gigi idi.

Bu belki de Küçük Momo'nun her ikisini de dinleyiş tarzından kaynaklanıyordu. Üçü de yakında dostluklarının üzerine bir gölge düşeceğinden habersizdiler. Hem sadece onların dostluklarına değil, bütün çevreye düşecekti bu bölge... Büyüyor, büyüyor ve bütün kentin üzerine doğru yayılıyordu. Kapkara ve buz gibiydi...

Bu, kimse farkında olmadığı için karşı konulamayan, gündün güne sokularak gelen bir işgal kuvveti gibiydi. Ya işgalciler? Onlar kimlerdi?

Başkalarının göremediği bazı şeyleri görebilen ihtiyar Beppo bile son zamanlarda kentin içinde çoğalmaya başlayan ve durup dinlenmeden birtakım dolaplar çeviren duman renkli adamları fark edememişti. Gerçi bunlar büsbütün görünmez kişiler değillerdi. Hem görünür, hem görünmezlerdi. Göze çarpmamayı iyi beceriyorlardı. Görenler bile onların varlığını fark etmeden geçip giderler, böylece onlar da, saklanmadıkları halde gizli çalışmalarını sürdürürlerdi. Tabii, kimse göremediği için, nereden geldiklerini, kim olduklarını, sayılarının durmadan neden arttığını da soran çıkmıyordu.

Bu duman renkli adamlar duman renkli şık otomobillerle geziyorlar, her yere girip çıkıyorlar, her lokantada oturuyorlar, ellerindeki küçük not defterlerine sık sık bir şeyler yazıyorlardı. Örümcek ağı renginde gri elbiseler giyinen bu adamların suratları

bile soluk kül rengiydi. Başlarında daima yuvarlak melon şapkaları, ellerinde daima kül renkli sigaraları vardı. Hepsi de kurşuni gri renkte bir evrak çantası taşıyordu.

İşin garibi, rehber Gigi de bir şey fark etmemişti. Oysa bu adamlar tiyatronun çevresinde birkaç defa dolanıp, defterlerine bazı notlar alıp durmuşlardı.

Bir akşamüstü, tiyatronun en üst basamaklarında karanlık gölgeleri belirince Momo onları fark etti. Birbirleri ile işaretleştikten sonra kafa kafaya verip bir şeyler konuşmuşlardı. Bir şey duyulmuyordu ama, Momo birdenbire donmuş gibi ürperdiğini hissetti. Bol ceketine sıkıca sarınması fayda etmedi. Alışılmış bir soğuk değildi bu.

Duman adamlar bir süre sonra çekilip gittiler. Bir daha da görünmediler.

O akşam Momo, daha önceleri duyduğu o tatlı müziği duymadı. Fakat sabah yaşam gene normale döndü ve Momo bu garip ziyaretçileri artık düşünmedi bile. Unutmuştu onları...

BEŞİNCİ BÖLÜM

ÇOK KİŞİYE ANLATILAN ÖYKÜLER VE TEK BİR KİŞİYE ANLATILAN ÖYKÜLER

Turist gezdiricisi Gigi zamanla Momo'dan vazgeçemez olmuştu. Bu ele avuca sığmaz, uçarı delikanlı, kendisinden umulmayacak şekilde, karmakarışık saçlı bu küçük kıza bağlanmıştı ve onu hiç yanından ayırmak istemiyordu.

Dediğimiz gibi, öyküler anlatmak onun başlıca tutkusuydu. Kendisinin de fark ettiği gibi, tam da bu konuda, onda bir değişme olmuştu. Önceleri anlattığı şeyler sınırlıydı. Bazen aklına doğru dürüst bir şey gelmeyince, gazetede okuduğu bir romandan ya da eskiden gördüğü bir filmde aklında kalanları sıralardı. Sözün kısası, eski öyküleri, Momo'yu tanıdığından beri anlatmaya başladığı, kanatlanmış uçan öykülerin yanında yaya kalırdı.

Özellikle Momo yanında olup onu dinlediği zamanlar, hayalgücü ilkbahar çiçekleri gibi açılıyor, büyük küçük herkes çevresini sarıyordu. Günlerce, haftalarca süren, ardı arkası kesilmeyen öyküler anlatıyor, aklına neler neler geliyordu. Üstelik hayallerinin onu nereye kadar götüreceğini bilemediği için kendisi de şaşkınlık ve heyecan içindeydi.

Yine bir gün tiyatroyu gezmeye gelen turistlere anlatmaya başladı. Momo da az ötedeki taş basamaklarda oturuyordu:

"Çok sayın bayanlar ve baylar! Hepinizin öğrenmiş olacağınıza gibi, İmparatoriçe Strapazia Augustina, ülkesini Titreklerle Çekişirlerin saldırılarına karşı korumak için sayısız savaş yapmış ve kendisini uzun süre uğraştırmalarına öyle kızmıştı ki, bunları yendikten sonra, hepsinin kökünü kurutmaya karar vermişti. Şimdiyse onları bağışlayabileceğim söylüyor ve tek şart olarak Sasatraksolus'un altın balığını istiyordu.

"O çağlarda, sayın bayanlar ve baylar, altın balıklar burarlarda bilinmiyordu. İmparatoriçe Strapazia bir gezginden, Kral Sasatraksolus'un, büyür büyümez som altına dönüşen bir balığı olduğunu duymuştu. İmparatoriçe işte bu eşsiz balığa sahip olmak istiyordu.

"Haber alan Kral Sasatraksolus bıyık altından güldü ve altın balığını yatağının altına sakladı. İmparatoriçe'ye bunun yerine, kıymetli taşlarla süslü bir çorba kâsesi içinde bir balina yavrusu gönderdi. Altın balığın küçücük bir şey olduğunu düşünen İmparatoriçe balığın büyüklüğüne pek şaşı ama, büyük balığın daha çok altın vereceğini düşünerek ses çıkarmadı. Balığın hiç de altına benzer bir parlaklığının olmaması canını sıkıyordu ya, eh, sonunda altına dönüşecek olduktan sonra mesele yoktu. Kralın elçisi, balık büyümeden sakın dokunmamalarını, yoksa altına dönüşmeyeceğini, bir kez daha sıkı sıkı tembih ederek gitti.

"Yavru balık, sayın bayanlar ve baylar, günden güne büyüyor ve inanılmayacak kadar çok yiyordu. İmparatoriçe zengin olduğu için balığa yiyebildiğince yem veriliyor, o da semirip yağlanıyordu. Kısa zamanda kâse ona dar gelmeye başladı. Ne kadar büyürse o kadar iyi diyen İmparatoriçe, onu kendi banyo küvetinin içine yerleştirdi. Çok geçmeden küvet de dar gelmeye başladı. Balık büyüdükçe

büyüyordu. Bu kez onu İmparatorluk havuzuna koydular. Bir sığır kadar ağır olduğu için taşımak çok zor oldu. Taşıyan esirlerden birinin ayağı kayınca, İmparatoriçe onu hemen aslanlara attırdı. Balık onun için çok kıymetliydi.

"Lüks içinde yaşadığı için altınları kendisine yetmeyen İmparatoriçe, her gün havuzun kenarında oturup, balığın büyümesini seyrediyor, elde edeceği altını düşünerek tatlı hayaller kuruyordu. Durmadan, 'Ne kadar büyürse, o kadar iyi' diye söylediği için, bu cümle bir slogan olarak ilan edilmiş ve bütün kamu binalarının duvarlarına tunçtan harflerle yazılmıştı.

"Fakat sonunda havuz da dar gelmeye başladı balığa. İşte o zaman İmparatoriçe şimdi burada yıkıntılarını gördüğünüz binayı yaptırdı, sayın bayanlar, baylar...

"Bu, ağzına kadar suyla doldurulmuş kocaman bir akvaryumdu ve balık ancak burada rahatça yüzebilirdi.

"Artık İmparatoriçe gece gündüz şu gördüğünüz köşede oturuyor ve dev balığın altına dönüşmesini bekliyordu. Balığı çalarlar diye ödü kopuyor, ne akrabalarına, ne esirlerine, hiç kimseye güven duymuyordu. Orada otura otura bir süre sonra merak ve korkuyla yemeden içmeden kesildi. Zayıfladı, zayıfladı, iğne ipliğe döndü ama gözünü kırpmadan balığa bakmaktan da vazgeçmedi. Koca balina ise inadına semiriyor, altına dönüşmeye hiç niyeti yok gibi görünüyordu. Strapazia artık devlet işlerine de boş vermeye başlamıştı.

"Titreklerle, Çekişirler de bunu bekliyorlardı. Kralları Sasatraksolus'un kumandasında bir ordu ile saldırıya geçip, bütün ülkeyi kısa sürede ele geçirdiler. Tek bir askerle bile karşılaşmadılar. Halk için, zaten hükümdarın şu veya bu olması pek fark etmiyordu.

"İmparatoriçe Strapazia sonunda işi öğrendiği zaman, hepinizin bildiği şu ünlü sözlerini söylemişti: 'Yazıklar olsun! Keşke ben...' Sonunu yazık ki, biz de bilmiyoruz. Bildiğimiz, kendisini bu akvaryuma, balığın yanına attığı ve bütün umutlarına mezar olan bu yerde boğulduğudur. Kral Satsatraksolus ise zaferini kutlamak için balınayı kestirmiş ve halkına bir hafta boyunca kızarmış balık yedirmiş.

"Sayın bayanlar, baylar, görüyorsunuz ya, her şeye inanmak insanın başına ne işler açıyor."

Gigi bu cümle ile açıklamalarını bitirmişti. Sözlerinden çok etkilenen turistler, korkulu gözlerle yıkıntıya bakıyor, o da zafer kazanmış komutan edasıyla onları izliyordu. Tam o anda içlerinden biri biraz alaylı, "Bütün bunlar ne zaman olmuş acaba?" diye sordu. Gigi hiç laf altında kalır mı? Hemen, "Bilindiği üzere İmparatoriçe Strapazia ünlü filozof Noiosius'un çağdaşı idi" diye yapıştırdı cevabı. Tabii bu kuşkucu turist, ünlü filozof Noiosius'un hangi çağda yaşadığını bilmediğini açığa vurmadı ve, "Ha ha, çok teşekkürler" deyip sustu.

Dinleyenlerin hepsi de memnundu. Şimdiye kadar kimsenin eskiçağları kendilerine böyle güzel anlatmadığını söylüyorlardı. Bu nedenle Gigi kasketini çıkarıp uzatınca, onlar da cömertliklerini gösterdiler. Kuşkucu adam bile birkaç kuruş attı. Üstelik Gigi, Momo buraya geldiğinden beri, tekrarlamayı can sıkıcı bulduğu için aynı öyküyü bir daha anlatmıyordu. Eğer Momo dinleyicilerin arasında ise, Gigi'nin içinde sanki bir havuz oluşuyor, yeni yeni buluşlar çağlaya çağlaya akıyor, kendini hiç zorlamadığı halde, bu buluşlar yukarılara fıskırıyordu.

Sık sık kendini frenlemeye çalışıyor, fazla ileri gitmekten çekiniyordu. Bu çekingenlik, bir seferinde Amerika'dan gelmiş olan iki yaşlı ve kibar hanımefendiye aşağıdaki öyküyü anlattıktan sonra gelmişti üzerine:

"Çok sayın hanımefendilerim, özellikle sizin güzel ve özgür ülkeniz Amerika'da, dünyayı kendi görüşleri doğrultusunda değiştirmek isteyen ve 'kızıl' diye anılan acımasız zalim Despot Marksentius Kommunus'u bilmeyen yoktur. Ama o ne yaparsa yapsın, insanlar oldukları gibi kaldılar, değişmediler. O zaman Marksentius Kommunus son günlerinde çıldırdı. Bildiğiniz gibi sayın hanımefendiler, o zamanlar ruh doktorları yoktu. Onun için despotu kendi haline bıraktılar. Çılgınlık bu ya, Marksentius Kommunus'un da aklına dünyayı kendi haline bırakıp, yepyeni bir dünya kurmak fikri takıldı.

"Dünya büyüklüğünde; evleri, ağaçları, akarsuları yerli yerinde eski dünyanın tıpkısı bir küre yapılmasını emretti. Ölüm cezası ile korkutularak o çağın bütün insanları bunun yapımında çalıştırıldılar. Tabii bu dünyayı üzerine oturtacak bir destek gerekiyordu. İşte bu gördüğümüz yıkıntı; o destekten başka bir şey değildir. Önce destek yapıldı, sonra dünya büyüklüğünde kocaman küre... Kürenin yapımı bittiğinde eski dünyanın üstünde ne varsa özenle taklit edildi. Elbette bunun için pek çok malzeme gerekiyordu ve bunu dünyadan almaktan başka çare yoktu. Böylece yeni dünya büyüdükçe, eski dünya küçüldü. Sonunda, bitmesi için dünyadaki son taş da alınınca, yeni dünya eskisinin tıpkısı oldu. Tabii insanlar da oraya taşındılar. Fakat Marksentius Kommunus bütün uğraşlara karşın her şeyin eskisi gibi kaldığını görünce, harmanisini başına örttü ve çekti gitti. Nereye mi? İşte bunu kimse öğrenemedi.

"Bakın, hanımefendiler, bu huni şeklindeki çukur ve şu yıkık yerler, eski dünyanın yüzeyinin oturduğu temeldir. Bunu tam ters olarak düşünmelisiniz."

İki kibar Amerikalı hanımefendiden birisi soracak oldu: "Peki Küre ne oldu?"

"İşte... Onun üstünde duruyorsunuz!" diye cevap verdi Gigi. "Bugünkü dünya, sayın hanımefendi, yeni küredir." Bunu duyan iki yaşlı ve kibar hanım çığlık atarak oradan öyle bir kaçtılar ki, Gigi, kasketi elinde oracıkta kalakaldı...

Gigi en çok Momo ile yalnızken, başka dinleyen olmadığı zaman ona bir şeyler anlatmaktan hoşlanıyordu. Bunlar daha çok masal türündeydi. İçlerinde Gigi'nin ve Momo'nun da bulunduğu bu masalları Momo çok seviyor ve yalnız ikisi için anlatılan bu masallar Gigi'nin öteki öykülerinden bambaşka oluyordu.

Güzel, ılık bir akşam üstü, ikisi taş basamakların en üstünde oturuyorlardı. Gümüş gibi yusuvarlak bir ay ve pırl pırl yıldızlar gökyüzünü aydınlatıyor, çevredeki çamların silüetlerini daha da belirginleştiriyordu.

"Bana bir masal anlatır mısın?" diye Momo yavaşça bir dilekte bulundu.

"Peki" dedi Gigi. "Kimi anlatsın masal?"

"Momo ile Girolama'yı en iyisi..." diye karşılık verdi Momo.

Gigi biraz düşündükten sonra sordu: "Adı ne olsun?"

"Belki Sihirli Aynanın Masalı?"

Gigi başı ile olur dedi: "Kulağa hoş geliyor. Bakalım nasıl bir şey?"

Bir kolunu Momo'nun omuzuna atarak anlatmaya başladı:

"Bir varmış, bir yokmuş... Vaktiyle Momo adında güzel bir prenses varmış. İpekler, kadifeler giyinir ve karlarla kaplı bir dağın tepesinde rengârenk yapılmış bir sarayda yaşamış. En güzel yemekleri yer, en tatlı şaraplardan içermiş. Hiçbir noksanı yokmuş. İskemleleri fildişinden, yastıkları ipektenmiş. Her şeyi varmış ama, yapayalnızmış.

"Çevresindekiler; uşakları, hizmetçileri, köpekleri, kedileri, hatta kuşları ve çiçekleri bile birer hayalmış; tıpkı aynanın içindeki gibi.

"Prenses Momo'nun kocaman, yuvarlak ve som gümüşten bir sihirli aynası varmış. Onu her gün, her gece dünyanın üzerinde gezmeye gönderirmiş. Ayna, ülkelerin, denizlerin, kentlerin, tarlaların üzerinde uçup durduğu halde onu görenler hiç şaşmaz, sadece, 'İşte Ay!' derlermiş.

"Ayna geri geldiği zaman artık, güzel, çirkin, ilginç, sıkıcı, önüne ne geldiyse, Prenses'in önüne döker, o da hoşuna gidenleri alır, gitmeyenleri dereye atıverirmiş. Hayaller de hemen, yeryüzündeki akarsularda yüzerek geldikleri yerlere dönerlermiş. İşte bunun için ne zaman bir suyun yüzüne baksak, hemen orada kendi hayalimizi görürüz.

"Prenses Momo'nun ölmez olduğunu, sonsuz yaşama sahip olduğunu söylemeyi unuttum galiba. Aynanın içinde kendini görenler ölümlü oldukları için, Prenses Momo hiç bakmamış aynaya. Böylece hayaller arasında mutlu, memnun yaşayıp gidermiş.

"Ama bir gün gelmiş ki, ayna ona eşi benzeri bulunmayan değerli bir hayal getirmiş. Bu, genç bir prensin görüntüsüymüş. Daha görür görmez Prenses ona kavuşmak için büyük bir özlem duymuş. Fakat bunu nasıl yapacak? Ne onun nerede oturduğunu, ne kim olduğunu, hatta ne de adını biliyormuş. Elinde başka çare olmadığından kendi görüntüsünü Prense ulaştırabilsin diye aynaya bakmaya karar vermiş. Ayna tam üstünden geçerken, Prens belki başını kaldırıp bakar ve hayalimi görür de aynanın yolunu izleyerek gelip beni bulur diye geçirmiş içinden.

"Aynaya uzun uzun baktıktan sonra tekrar dünyayı dolaşması için salıvermiş onu. Fakat tabii kendisi de artık bir ölümlü kişi olmuş...

"Şimdi ben sana biraz da Prens'i anlatayım.

"Bu prensin adı Girolamo'ydu ve kendi yarattığı bir ülkede otururdu. Ülkenin nerede olduğuna gelince: Ne dün, ne bugün, ne gelecekte bu ülke, gelecek bir zamandı. Bunun için adı Yarın Ülkesi'ydı. Orada yaşayan herkes Prens'i sever, ona tapardı. Günün birinde Yarın Ülkesi'nin bakanları ona dediler ki: 'Efendimiz, artık evlenmeniz gerekir. Çünkü gelenek böyledir.' Prens'in buna karşı diyecek sözü olmadı ve Yarın Ülkesi'ndeki bütün genç, güzel kızlar, Prens içlerinden birini beğensin diye, saraya çağrıldı. Hepsi de süslenip püslendi, her biri Prens'in kendisini seçmesini istiyordu.

"Kötü bir peri, bu sırada kızların arasına karışarak, saraya girmişti. Bunun damarlarında kırmızı ve sıcak kan yerine, yeşil ve soğuk bir kan dolaşırdı. Ama öyle makyaj yapmıştı ki, onu kimse fark edemedi.

"Yarın Ülkesi'nin prensi Girolamo altın tahtın bulunduğu büyük salona adım atar atmaz, peri birkaç sihirli söz mırıldandı ve Prens'in gözü ondan başkasını görmez oldu.

"Peri ona öyle eşsiz bir güzel gibi göründü ki, hemen oracıkta ona kendisi ile evlenmek isteyip istemediğini sordu.

"Kötü peri, 'Memnuniyetle, ama bir şartla' diye karşılık verdi.

"Prens düşünmeden, 'kabul ediyorum' dedi.

"Kötü peri, 'iyi' dedi ve zavallı prensin başını döndüren bir gülüşle devam etti: 'Bir yıl süreyle gökte dolaşan hayal aynasına bakmayacaksınız. Eğer bakarsan, o anda sahip olduğun her

şeyi unutacaksın. Kim olduğunu unutup, seni kimsenin tanımadığı Bugün Ülkesi'ne gidecek ve orada fakir, perişan bir kişi olarak yaşacaksın. Buna razı mısın?

""Şartın bu ise çok kolay' dedi Prens Girolamo.

"Ya bu arada Prens Momo ne oldu?

"Prens bekledi, bekledi... Prens bir türlü gelmiyordu. O zaman dünyayı dolaşmaya ve Prens'i bulmaya karar verdi. Çevresindeki bütün hayallere özgürlüklerini geri vererek onları yolladı. Sonra yalnız başına, renkli camlardan yapılmış sarayından çıkarak, ayağında şık, zarif terliklerle karlı dağlar arasından yürüyerek dünyanın ortasına doğru indi. Birçok ülkeden geçip Bugün Ülkesi'ne geldi. Ayağındaki terlikler parçalandığı için yalınayak kalmıştı. Sihirli aynaysa, içinde onun resmini taşıyarak dünyanın üzerinde dönüp duruyordu.

"Bir gece Prens Girolamo, altın sarayının terasında, soğuk ve yeşil kanlı peri ile oturmuş dama oynuyordu. Birdenbire Prens'in eli üzerine küçük bir damla düştü.

""Yağmur başlayacak' dedi yeşil kanlı peri.

""Hayır' diye cevap verdi Prens. 'Olamaz, çünkü gökte hiç bulut yok.'

"Böyle dedi ve başını yukarı kaldırıp, tam o sırada oradan geçmekte olan sihirli aynaya baktı. Bir de ne görsün, Prens Momo ağlamıyor mu? Meğer prensin eline düşen de onun gözyaşı değil miymiş? Bir anda Prens, kötü perinin kendisini aldattığını, onun hiç de güzel olmadığını ve yeşil ve soğuk kan taşıyan biri olduğunu fark etti. Gerçekten sevdiği kişi ise aynada gördüğü Prens Momo'ydu.

"İşte şimdi yeminini bozdun' diyen peri, yılanı benzeyen suratını astı: 'Bunu pahalı ödeyeceksin!'

"Uzun, yeşil parmakları ile Prens Girolamo'ya uzandı ve donmuş kalmış olan Prens'in göğsüne elini daldırıp, kalbine bir düğüm attı. Aynı anda Prens, kendisinin Yarın Ülkesi'nin prensi olduğunu unuttu. Gece vakti, hırsız gibi, sarayı ve ülkesini bıraktı, gitti. Dünyayı gezip dolaştıktan sonra, Bugün Ülkesi'ne geldi ve fakir, kimsenin tanımadığı bir serseri gibi yaşamaya başladı. Adı şimdi Gigi'ydi. Yanında yalnız sihirli aynadan aldığı resim vardı. Ayna artık boş kalmıştı.

"Bu arada Prenses Momo'nun ipek kadife elbiseleri eskiyip yırtılmıştı. Sırtında renk renk yamalı bir etek ve eski, bol bir erkek ceketi vardı. Bir yıkıntıda oturuyordu.

"İkisi, güzel bir günde, burada karşılaştılar. Prenses Momo Yarın Ülkesi'nin prensini tanımadı, çünkü o artık bir dilenci gibiydi. Gigi de Prenses'i tanıyamadı, onun da prensese benzer bir yanı kalmamıştı. Ama iki dertli insan olarak birbirleri ile dost oldular ve birbirlerini avutmaya başladılar.

"Bir gece, sihirli ayna boş olarak gökte dolaşırken, Gigi hayal resmi çıkarıp Prenses Momo'ya gösterdi. Biraz buruşmuş ve solmuştu ama, Prenses onun kendi gönderdiği resim olduğunu hemen anladı, tabii bu fakir gencin de Prens Girolamo olduğunu... Onu aradığını, onu bulmak için ölümlü olmaya nasıl razı olduğunu, her şeyi, her şeyi ona anlattı.

"Fakat Gigi üzüntüyle başını iki yana salladı ve Anlattıklarından bir şey anlayamıyorum. Yüreğimde bir düğüm var ve ben hiçbir şey hatırlayamıyorum' dedi.

"Prenses Momo elini onun göğsüne sokarak yavaşça düğümü çözdü. Prens Girolamo bir anda kim olduğunu ve yerinin neresi olduğunu hatırlayıverdi. Ve Prenses'in elinden tutup uzaklara, taa Yarın Ülkesi'nin bulunduğu yerlere gittiler."

Gigi masalı bitirince bir süre susup oturdular. Sonra Momo sordu: "Peki, ikisi sonradan evlendiler mi?" Gigi, "Öyle sanırım" dedi. "Şimdi ölmüşler midir?" "Hayır" dedi Gigi. "Bak bunu iyi biliyorum. Sihirli ayna ona bir kere bakını ölümlü kılıyordu. Ama uzun uzun bakanlar tekrar ölümsüz olabiliyorlardı. Onlar da öyle yaptılar."

Siyah çamların üzerinden yükselen gümüş renkli ay, yıkıntının eski taşlarını pırıl pırıl aydınlatıyordu. Momo ile Gigi sessiz sessiz oturuyorlar ve hep aya bakıyorlardı.

O an için kendilerini gerçekten ölümsüz gibi hissediyorlardı...

İKİNCİ KISIM

DUMAN ADAMLAR

ALTINCI BÖLÜM

HESAP YANLIŞ AMA GEÇERLİ

Günlük yaşam içinde çok büyük bir sır vardır. Herkesin bunda bir payı bulunur, herkes onu tanır ama pek az kimse buna kafa yorar. Çok kimse onu olduğu gibi benimser ve hiç şaşkınlık göstermez. Bu büyük sır **zamandır**.

Onu ölçmek için saatler, takvimler yapılmıştır. Ama bunlar bir şey ifade etmez. Herkes çok iyi bilir ki, bazen bir saatlik süre insana bir ömür kadar uzun gelir, bazen de göz açıp kapayıncaya kadar geçer. Zamanın bu garip kısılgı uzunluğu, o saat içinde yaşanan olaylara bağlıdır. Çünkü zaman, yaşamın kendisidir. Ve yaşamın yeri yürektir.

Bu gerçeği kimse duman renkli adamlardan daha iyi bilemezdi. Kimse, bir saatlik, bir dakikalık, hatta bir saniyelik yaşamın değerini onlar kadar iyi ölçemezdi. Onların kendilerine özgü anlayışlarının ve kendilerine göre davranışlarının olduğu apaçıktı.

İnsanların zamanı üzerine planlar kuruyorlardı. İnce hesaplarla hazırlanmış planlar... Yaptıklarından kimsenin haberi olmaması onlar için çok önemliydi. Büyük kente ve halkın arasına göze çarpmadan yerleşmişlerdi. Ve kimse farkına varmadan adım adım ilerliyorlar, insanlara hâkim oluyorlardı. Gözlerine kestirdikleri kişi hiçbir şeyin farkında olmadan, onun hakkında her şeyi öğreniyorlardı. Sadece onu yakalayacakları uygun anı bekliyorlar, bu anın gelmesi için de ellerinden geleni yapıyorlardı.

Örneğin, berberlik yapan Bay Fusi olayı... O öyle pek ünlü bir usta değildi ama, mahallesinde iyi tanınırdı. Ne zengin, ne fakirdi. Kentin ortasındaki küçük dükkânında bir tek çırak çalıştırdı.

Bir gün Bay Fusi dükkân kapısına dayanmış, müşteri bekliyordu. Çırak izinli olduğu için yalnızdı. Yağan yağmurun caddede çıkardığı şakırtıyı dinliyordu. Kurşun renkli bir havaydı ve herkes gibi Bay Fusi'nin de içi kararıyordu.

"Hayatım böyle geçip gidiyor" diye düşüncelere dalmıştı. "Makas şakırtısı, sabun köpüğü ve gevezelik. Varlığımdan ne anlıyorum? Bir gün sanki hiç yaşamamış gibi ölüp gideceğim."

Aslında Bay Fusi'nin gevezelikten hoşlanmadığı doğru değildi. Aksine konuşmayı çok severdi, müşterilerine durmadan kendi görüşlerini aktarır ve onların ne diyeceklerini merak ederdi.

Aslına bakarsanız, makas şakırtısı ve sabun köpüğü de canını sıkkan şeyler değildi. İşini severek yapıyor ve iyi yaptığını biliyordu. Özellikle çene altı traşını çiziksiz ve kolayca başarması ile ünlüydü. Ama bazen öyle anlar olur ki, hiçbir şeyin değeri kalmaz. Bu herkesin başına gelir.

Bay Fusi, "Hayatım baştan başa yanlış" diye düşünüyordu. "Ben kimim? Bir küçük berber. Ola ola bunu oldum. Doğru dürüst bir yaşamım olsaydı, bambaşka bir insan olurum!"

Bu doğru dürüst hayatın nasıl olacağına gelince; bunu Bay Fusi'nin kendisi de bilmiyordu. Yalnız, resimli dergilerde görülen, biraz lüks, biraz görkemli bir şeyler hayal ediyordu. "Fakat" diyordu, "böyle şeylere işimden vakit kalmaz ki... Adam gibi yaşamak için zaman ister. İnsan boş kalmalı. Bense bütün ömrümce makas şakırtısı, sabun köpüğü ve gevezeliğe esir olmuş bir insanım."

O sırada, gri renkli şık bir araba Bay Fusi'nin berber dükkânının önünde durdu. Duman renkli bir adam indi ve dükkâna girdi. Kurşun renkli evrak çantasını aynanın önündeki masanın üstüne koydu, melon şapkasını askıya astı, berber koltuğuna oturdu ve cebinden bir not defteri çıkararak sayfalarını karıştır-

maya başladı. Bir yandan da ağızındaki küçük sigarayı tütürüyordu. Bay Fusi, birdenbire üşümüş gibi oldu ve dükkânın kapısını kapadı.

"Ne emredersiniz?" diye şaşkın şaşkın sordu. "Saç mı, sakal mı?" Ve hemen patavatsızlığından dolayı pişman oldu. Adamın kafası dazlaktı çünkü. "Hiçbirini" diye soğuk, acayıp, buz gibi bir sesle cevap verdi duman adam. "Ben Zaman Tasarruf Şirketi'nden geliyorum. Kod numaram, XYQ/384/b'dir. Bizde bir tasarruf hesabı açtırmak istediğinizi öğrendik."

"Hiç haberim yok" dedi Bay Fusi daha çok şaşırarak. "Açık söyleyeyim, şimdiye kadar böyle bir kuruluştan bile haberim yoktu."

"İşte şimdi öğrendiniz" dedi adam kısaca. Not defterini karıştırdı ve devam etti: "Siz Bay Fusi değil misiniz? Berber?"

"Evet doğru, benim" dedi berber.

"Öyleyse doğru yere geldim" diyerek defterini kapattı. "Bize başvuruda buldunuz."

Şaşkınlığını üzerinden atamayan Bay Fusi, "Nasıl olur?" diye sordu.

Temsilci, "Bakın, Bay Fusi" dedi. "Siz hayatınızı makas şakırtısı, sabun köpüğü ve gevezelikle ziyan ediyorsunuz. Öldüğünüz zaman, hiç yaşamamış gibi olacaksınız. İyi bir yaşam sürmeye vaktiniz olsaydı, bambaşka bir insan olacaktınız. Demek ki, bütün aradığınız *zaman*. Doğru mu?"

Bay Fusi, "Az önce bütün bunları aklımdan geçirmişt看" diye mırıldandı ve tüylerinin ürperdiğini hissetti; kapı kapalı olduğu halde üşüyordu.

"İşte gördünüz mü?" dedi duman adam ve sigarasından ke-yifle bir nefes daha çekti. "Zaman nereden bulunur? Tasarruf edilerek! Siz, Bay Fusi, zamanınızı sorumsuzca harcıyorsunuz. Küçük bir hesapla bunu size ispat edeceğim. Bir dakika altmış saniyedir. Bir saat altmış dakikadır. İzleyebiliyor musunuz?"

"Elbette" dedi Bay Fusi.

XYQ/384/b numaralı ajan, gri renkli bir kalemle sayıları aynanın üzerine yazmaya başladı:

"Altmış kere altmış, üç bin altı yüz eder. Yani bir saatte üç bin altı yüz saniye vardır. Bir gün yirmi dört saattir. O halde, bir günde üç bin altı yüz kere yirmi dört, seksen altı bin dört yüz saniye vardır. Bir yıl içinde ise bilindiği gibi üç yüz altmış beş gün bulunur. Bu da yılda otuz bir milyon beş yüz otuz altı bin saniye yapar. Ya da on yıl içinde bu süre, üç yüz on beş milyon üç yüz altmış bin saniye eder.

"Siz ne kadar yaşayacağınızı tahmin edersiniz, Bay Fusi?"

Bay Fusi, "Şimdi..." diye durakladı. "Yetmiş veya seksen yaşıma kadar yaşarım inşallah."

"İyi" diye duman adam devam etti. "Biz, ne olur ne olmaz deyip yetmiş kabul edelim. Bu, üç yüz on beş milyon üç yüz altmış bin kere yedi eder. Bu da iki milyar iki yüz yedi milyon beş yüz yirmi bin saniye demektir."

Bu sayıyı aynanın üzerine yazdı: 2 207 520 000 saniye.

Sonra, altını birkaç kere çizerek açıkladı: "İşte Bay Fusi, sizin elinizdeki bütün sermaye bundan ibaret."

Bay Fusi yutkundu, alnını kaşıdı. Bu sayı başını döndürmüştü. Bu kadar zengin olduğunu hiç düşünmemişti.

Ajan, küçük gri renkli sigarasını içerek başını salladı. "Evet, etkileyici bir sayı değil mi? Devam edelim bakalım şimdi. Kaç yaşındasınız Bay Fusi?"

Berber, "Kırk iki" derken sorguya çekiliyormuş, suçluymuş gibi bir duyguya kapıldı.

Duman adam sorgusunu sürdürdü. "Geceleri ortalama kaç saat uyursunuz?"

"Sekiz saat kadar."

Ajan çabucak bir hesap yaptı. Kalem, aynanın üzerinde kayarak gıcırdadıkça Bay Fusi'nin tüyleri ürperiyordu.

"Kırk iki yıl... Her gün sekiz saat... Bu eder dört yüz kırk bir milyon beş yüz dört bin. Bu sayıyı haklı olarak kayıp sayacağız. Her gün kaç saat çalışıyorsunuz Bay Fusi?"

"Aşağı yukarı sekiz saat kadar" dedi berber yavaşça.

"O halde biz bir o kadar süreyi daha eksi tarafa yazalım" diye acımasızca konuştu Ajan. "Beslenmeniz için gereken belli bir zaman da kayıplarınız arasında. Bütün gün içinde yemeklerinize ne kadar zaman ayırırsınız?"

"Tam bilemiyorum ama" diye korku ile konuştu Bay Fusi, "Belki iki saattir".

Ajan, "Bu bana çok az göründü, ama kabul edelim. O zaman kırk iki yılda yüz on milyon, üç yüz yetmiş altı bin eder. Devam edelim! Öğrendiğimize göre yaşlı annenizle birlikte yaşıyorsunuz. Her gün ona bir saatinizi ayırıyorsunuz. Yani, o sağır olduğu ve sizi duymadığı halde yanında oturup onunla konuşuyorsunuz. Bu boşa harcanmış bir zamandır. Elli beş milyon yüz seksen sekiz bin eder. Üstelik bir de muhabbet kuşu besliyorsunuz ve her gün onun bakımına bir çeyrek saat ayırıyorsunuz. Bu da eder on üç milyon yedi yüz doksan yedi bin".

Bay Fusi, "Fakat" diye sözü yalvarırcasına kesecek oldu.

Ajan, "Sözümü kesmeyin!" diye onu payladı. Gittikçe daha hızlı hesaplıyordu. "Ve, anneniz sakat olduğu için, evde bazı işleri siz yapmak zorundasınız. Alışveriş, ayakkabıların temizliği, buna benzer can sıkıcı işler... Bunlar her gün ne kadar vaktinizi alıyor?"

"Belki bir saat ama..."

"Elli beş milyon yüz seksen sekiz binlik bir kayıp daha Bay Fusi... Öğrendiğimize göre haftada bir gün sinemaya gidiyorsunuz, bir gün bir şan topluluğuna katılıyorsunuz, haftada iki defa uğradığımız bir demeğiniz var. Bazen geceleri arkadaşlarınızla buluşuyorsunuz, hatta bazen kitap bile okuyorsunuz. Kısacası vaktinizi yararsız şeylerle öldürüyorsunuz. Hem de günde üç saat. Bu eder, yüz altmış beş milyon beş yüz altmış dört bin. Rahatsız mısınız Bay Fusi?"

Berber, "Hayır, özür dilerim ama..." diyecek oldu.

Duman adam, "Şimdi bitiyor" diye sürdürdü konuşmayı. "Artık yaşamınızın özel bir konusuna sıra geldi. Bu küçük sırrı siz pekâlâ biliyorsunuz."

Bay Fusi öyle üşüyordu ki, dişleri birbirine vurmaya başladı. Gücü tükenmiş gibi mırıldandı: "Onu da mı biliyorsunuz? Sanıyordum ki, benden ve Bayan Daria'dan başka..."

Ajan XYQ/384/b onun sözünü kesti. "Modern dünyamızda artık sırlar gizli kalmıyor. Olayları tarafsız ve gerçekçi bir gözle görün Bay Fusi. Şu soruma cevap verin. Bayan Daria ile evlenmek istiyor musunuz?"

"Hayır" dedi Fusi. "Bu olacak şey değil..."

"Haklısınız" diye konuştu duman adam. "Çünkü Bayan Daria kötürüm bacakları yüzünden ömür boyu bir tekerlekli koltukta yaşamak zorunda. Buna rağmen her gün ona uğrayıp bir çiçek götürüyor ve yarım saat yanında kalıyorsunuz. Neden?"

Gözlerine yaşlar dolmak üzere olan Bay Fusi, "Her zaman öyle seviyor ki..." dedi.

"Akıllıca düşünülürse, bu sizin için zaman kaybıdır" diye konuşmayı sürdürdü ajan. "Ve sayıya vurulduğunda yirmi yedi milyon yüz doksan dört bin saniye eder. Buna bir de her akşam yatmadan önce pencere önünde oturup, biten günün olaylarını düşünmek huyunuz yüzünden kaybettiğiniz bir saati eklersek, on üç milyon yüz doksan yedi bin saniye de bu eder. Şimdi görelim bakalım, size gerçekte ne kalıyor Bay Fusi?"

Hesap, aynanın üzerinde duruyordu:

Uyku	441 504 000 saniye
Çalışma	441 504 000 saniye
Beslenme	110 376 000 saniye
Anne	55 188 000 saniye
Kuş	13 797 000 saniye
Alışveriş	55 188 000 saniye

Arkadaş-şan vs.	165 564 000 saniye
Gizli sır	27 594 000 saniye
Pencere	13 797 000 saniye
Toplam	1 324 512 000 saniye

"Bu toplam" diye duman adam elindeki kalemi defalarca silah patlatır gibi aynaya vurarak konuştu. "Yani bu kadar zaman, sizin şimdiye kadar kaybetmiş olduğunuz zamandır. Buna ne dersiniz Bay Fusi?"

Bay Fusi hiçbir şey demedi. Köşedeki bir sandalyeye oturdu, mendiliyle alındaki terleri sildi, çünkü buz gibi soğuğa rağmen terliyordu.

Duman adam başını salladı: "Yaa, görüyorsunuz ki, bu hemen hemen sizin bütün varlığınızın yansı Bay Fusi. Şimdi gelin bir de, kırk iki yılınızdan size ne kalmış, ona bakalım. Bir yıl, bildiğiniz gibi otuz bir milyon beş yüz otuz altı bin saniyedir. Bunu kırk iki ile çarparsak, bir milyar üç yüz yirmi dört milyon beş yüz on iki bin eder."

Bunları da kayıp zamanlar toplamının altına yazdı:

1 324 512 000 saniye

1 324 512 000 saniye

0 000 000 000 saniye

Kalemimi cebine koydu ve uzun bir sessizlik oldu. Bir sürü sıfırın Bay Fusi'yi derinden etkileyeceğini umarak bekledi.

Gerçekten de öyle oldu. Bay Fusi perişan bir halde, "Demek benim bütün yaşamımın bilançosu bu!" dedi.

Böyle ucu ucuna doğru çıkan bir hesaptan etkilenmemek ve onu kabullenmemek olanaksızdı. Hesap doğruydu. Bu, duman adamların insanları her fırsatta kandırmak için başvurdıkları bir kurnazlıktı.

XYQ/384/b kod numaralı ajan yumuşak bir sesle tekrar söze başladı. "Yaşamınıza herhalde bu şekilde devam etmeyeceksiniz Bay Fusi? Hemen tasarrufa başlamak ister misiniz?"

Bay Fusi, morarmış dudakları ile suskun, başını eğdi. Ajanın soğuk sesi kulaklarında çınlıyordu. "Örneğin, yirmi yıl önce, her gün bir saat zamanı tasarruf etmeye başlasaydınız, bugün elinizde yirmi altı milyon iki yüz seksen bin saniyelik bir birikim olurdu. Her gün iki saatlik bir tasarruf, elbette bunun iki katı olurdu. Elli iki milyon beş yüz altmış bin saniye. Rica ederim düşünün Bay Fusi, bu sayının karşısında iki pespaye saatin ne kıymeti olur?"

"Hiç!" diye bağırdı Bay Fusi. "Önemsiz bir kırıntı!"

"Bunu görmenize sevindim" dedi ajan. "Şimdi, aynı şartlarla bundan böyle yirmi yıl boyunca tasarruf yapacak olsanız, ne buluruz hesaplayalım. Görürüz ki bu, yüz beş milyon yüz yirmi bin saniye edecektir. Bu birikim sizin altmış ikinci yaşınızda emrinizde olacak."

Bay Fusi gözlerini açarak, "Harika!" diye yerinden fırladı.

Ajan, "Acele etmeyin, daha güzeli var" diye konuştu. "Biz, yani Zaman Tasarruf Şirketi, tasarruf ettiğiniz zamanı sizin için saklamakla kalmıyoruz, size buna karşılık faiz de veriyoruz. Demek ki, aslında daha fazla alacağınız olacak."

"Ne kadar fazla?" diye Bay Fusi nefesini tutarak sordu.

Ajan, "Bu size bağlı" diye açıkladı. "Ne kadar çok biriktirebilirseniz ve ne kadar süre bizde kalırsa."

"Sizde kalırsa mı? Bu ne demek?"

Duman adam, "Çok kolay" dedi. "Tasarruf ettiğiniz zamanı beş yıldan önce bizden geri almazsanız, sonunda size bir kat fazlasını veriyoruz. Sermayeniz her beş yılda iki katma çıkıyor. On yıl sonunda, ilk sayısının dört katı, on beş yıl sonra sekiz katı oluyor. Siz eğer yirmi yıl önce zaman tasarrufuna başlamış olsaydınız, altmış iki yaşında iken, yani kırk yıl sonra birikiminiz, iki yüz elli altı kere o kadar zaman edecekti. Günde iki saatten hesaplarsak; yirmi altı milyar dokuz yüz on milyon yedi yüz yirmi bin saniye eder."

Tekrar kalemini çıkarıp bu sayıyı aynaya yazdı: 26 910 720 000 saniye.

"Siz de gördünüz işte Bay Fusi" dedi ilk defa hafifçe gülümseyerek. "Sizin önceki bütün yaşam sürenizin on katı. Hem de bu günde yalnız iki saatlik tasarrufla. Düşünün bir kere, zahmete değmez mi?"

"Değer!" dedi Bay Fusi. "Hiç şüphe yok öyle! Ben çok şanssız bir insanım. Keşke daha önceden tasarrufa başlasaydım. Şimdi iyice anladım ve açıkça söylüyorum ki umutsuzluğa düştüm."

Duman adam gayet yumuşak bir sesle, "Fakat buna hiç sebep yok" dedi. "Geç kalmış değilsiniz. İsterseniz hemen bugün başlarsınız. Göreceksiniz, değecek."

Bay Fusi, "İstemez olur muyum?" diye konuştu. "Ne yapmam gerekir?"

"Fakat dostum" diye kaşlarını kaldırarak cevap verdi ajan: "Zaman nasıl tasarruf edilir, bilmeniz gerek! Örneğin biraz daha hızlı çalışıp, gereksiz şeyleri bırakırsınız. Bir müşteriye yarım saat yerine on beş dakika ayırırsınız. Zaman alan sohbetlere dalmazsınız. Annenizin yanında bir saat yerine yarım saat oturursunuz. En iyisi siz onu mutlaka bir huzur evine yatırın, şöyle ucuzca ve iyi bakılacağı bir yere. O zaman bütün bir saatinizi tasarruf etmiş olursunuz. Şu yararsız kuşu da defedin gitsin. İlle de gerekiyorsa, Bayan Daria'yı iki haftada bir görün. Çeyrek saatinizi alan güne bakıştan vazgeçin; hele değerli zamanınızı öyle şarkı söylemek, okumak ve sözde dostlarınızla konuşmak gibi şeylerle zıyan etmeyin. Yeri gelmişken size bir de öneride bulunayım: Dükkânınıza, doğru işleyen, şaşmaz bir saat asın ki, çırağınızı daha iyi denetleyebilirsiniz."

"İyi de" dedi Bay Fusi, "Bütün bunları yaptıktan sonra, geri kalan zamanımda ne yapacağım? Nereye yatıracam? Ya da nasıl saklayacağım? Bütün bunlar nasıl olacak?"

Duman adam ikinci defa gülümseyerek, "Siz bunları dert etmeyin. Her şeyi bize bırakın. Tasarruf ettiğiniz zamanın bir anını bile kaybetmeyeceğinizden emin olabilirsiniz. Zaten size hiç de fazla bir şey kalmayacaktır" dedi.

Bay Fusi, "İyi öyleyse" diye konuştu. "Bu işe güveniyorum."

Ajan ayağa kalkarken, "Gönül rahatlığıyla güvenebilirsiniz dostum" dedi. "Artık sizi Zaman Tasarruf Şirketi'nin yeni bir üyesi olarak selamlarım! Şimdi siz de gerçekten modern ve gelişmiş bir insansınız. Sizi kutlarım Bay Fusi!"

Duman adam şapkasını, çantasını aldı, tam çıkıyordu ki, Bay Fusi, "Bir dakika" diye seslendi. "Bir anlaşma imzalamayacak mıyız? Bana herhangi bir belge vermeyecek misiniz?"

XYQ/384/b kod numaralı ajan kapıdan döndü, isteksiz bir bakışla Bay Fusi'yi süzdü. "Ne için?" diye sordu. "Zaman tasarruf etmenin başka tasarruflarla bir ilgisi yoktur. Bu tam bir güven sorunudur iki taraf için de!.. Bize sizin sözünüz yeter. Artık değiştiremezsiniz. Biz de sizin tasarruflarınızla ilgileneceğiz. Artık ne kadar zaman biriktirebilirsiniz, o sizin bileceğiniz şey. Biz sizi zorlayacak değiliz. Hoşça kaim Bay Fusi!"

Böyle dedi ajan ve gri renkli şık arabasına binip hızla uzaklaştı. Bay Fusi arkasından baktı ve alnını ovuşturdu. Yavaş yavaş ısınmaya başlamıştı. Fakat kendini perişan ve hasta gibi hissediyordu. Ajanın küçük sigarasından odaya yayılan mavi duman hâlâ dağılmamış, odayı kaplamıştı.

Neden sonra, duman dağıldığında Bay Fusi kendini daha iyi hissetti. Bu arada aynanın üzerindeki sayılar da yavaşça uçup kayboldular. Ve onların ordan silinmesiyle beraber duman adamın gelişi Bay Fusi'nin aklından tamamen çıktı. Unutmadığı, sadece verdiği karardı. Buna kendi fikri gibi sarılmıştı. O andan başlayarak, ilerde başka bir yaşam için kullanmak üzere zamandan tasarruf etmek, yüreğinde silinmez bir kural olarak işlenmişti.

Sonra o günkü ilk müşteri geldi. Bay Fusi onu asik bir yüzle karşıladı, gereksiz ayrıntıları bir yana bıraktı, hiç konumadı ve gerçekten de yarım saat yerine tıraı yirmi dakikada bitirdi.

O andan sonra bütün müşterilerine böyle davranmaya başladı. İini bu Şekilde yapması gerçi ona hiç zevk vermez olmuştu ama, bunu o kadar önemsemiyordu. ırağının yanına iki ırac daha kattı, bir saniye bile boş kalmamalarını kolluyordu. Her i planlanmış bir zamanda bitmeliydi. Bay Fusi'nin dükkânında, Şimdi, zerinde Şunlar yazılı bir levha vardı:

Kazanılmış Zaman İki Misli Artar.

Bayan Daria'ya kısa, kuru bir mektup yazdı. Bundan böyle vakit bulamadığı için gelemeyeceğini bildirdi. Kuu bir kuu-ya sattı. Annesini ucuz fakat iyi bir huzurevine yerleştirdi. Artık ayda bir görmeye gidiyordu. Kendi kararı zannederek, duman adamın bütün önerilerini yerine getiriyordu.

Gittikçe daha sinirli ve huzursuz oluyordu ve ne gariptir, tasarruf ettiğı zamandan kendisine bir Şey kalmıyordu. Her nasılsa zaman kaybolup gidiyor ve ele geçmiyordu. Günler önceleri farkında olmadan, sonra hissedilir Şekilde kısalmaya başladı. Gz açıp kapayınca kadar bir hafta, bir ay, bir yıl, bir yıl daha, sonra bir yıl daha geçip gitti. Duman adamın kendisine geldiğini hatırlamadığı için, zamanın ne olduğunu merak etmesi gerekirdi. Fakat zaman tasarrufu yapan herkes gibi, o da bu soruyu hiç aklına getirmiyordu. zerine bir çeşit delilik gelmiş gibiydi. Ara sıra günlerin ne kadar çabuk geçtiğini korkuyla fark ettiğı oluyordu. O vakit, tasarruf için daha çok diini sıklıkla.

Büyük kentte, Bay Fusi'nin başına gelenler, pek çok kişinin başına geldi. Zaman tasarrufu denen Şeye katılanlar çoğaldı. Sayılan arttika, bundan holanmayanlar da ister istemez onlara uy-mak zorunda kaldılar.

Her gün radyoda, televizyonda, gazetelerde zamandan tasarruf etmeye yarayacak alet edevatın reklamı yapılıyor, bunlar insanlara gerçek yaşam için özgürlük getirecek şeyler olarak tanıtılıyordu. Evlerin duvarlarında, reklam sütunlarında mutluluk sergileyen resimlerin altında şöyle yazılar görülmüyordu:

Zaman Tasarrufu İyiyeye Doğru Gidiyor!

veya:

Gelecek, Zaman Tasarrufuna Bağlıdır!

ya da:

Yaşamını Çoğalt-Zamandan Tasarruf Et!

Ama gerçek başka türlüydü. Gerçi zaman tasarrufu yapanlar, eski tiyatrunun oralarında oturanlardan daha iyi giyiniyorlardı. Daha çok para kazanıp, daha çok harcıyorlardı. Fakat yüzleri asıktı, yorgun ve keyifsizdiler, gözleri dostça bakmıyordu. Tabii onlar, "Sen Momo'ya git!" deyiminden habersizdiler. Onların aklını başına getirecek, barıştıracak, neşelendirecek, dertlerini dinleyecek kimse-leri yoktu. Hem, zaten böyle biri bulunsa ve mesele beş dakika içinde çözülecek olsa bile, gene de ona gidecekleri şüpheliydi. Bunu zaman kaybı sayarlardı. Boş zamanlarını olabildiğince çok eğlenip rahatlamak için kullanmalıydılar.

Ne neşeli ne de ciddi bayramlarını gereğince kutlayabiliyorlardı. Hayal kurmak, suç işlemekten farksızdı. En dayanamadıkları şeyse sessizlikti. Çünkü sessizlikte gerçek yaşantılarının nasıl olduğunun farkına varıp korkuya kapılıyorlardı ve hemen gürültüye başlıyorlardı. Tabii, öyle bir çocuk bahçesinden gelen neşeli bir gürültü değildi bu. Büyük kenti günden güne dolduran, sinir bozucu, huzursuz edici gürültüydü...

İnsanın, işini isteyerek, severek yapmasının önemi yoktu. Aksine önemli olan şey, ne kadar kısa sürede ne kadar çok işin yapıldığıydı.

Bütün çalışma yerlerinde, büyük fabrikalarda, bürolarda, üzerinde şöyle yazılar bulunan levhalar asılıydı:

Zaman Değerlidir–Onu Yitirme!

veya:

Vakit Nakittir–Boşa Harcama!

Buna benzer yazılar şeflerin masalarının arkasında, müdürlerin koltuklarının üstünde, doktorların muayene odalarında, mağazalarda, lokantalarda, marketlerde, hatta okullarda ve çocuk bahçelerinde bile görülüyordu. Kimse bunun dışında kalamazdı.

Sonunda büyük kentin görüntüsü yavaş yavaş değişmeye başladı. Eski mahalleler yıkıldı, yeni evler yapıldı. Bunlarda gereksiz bulunan şeyler kaldırıldı. İçlerinde oturacak kişilere uygun olup olmadığına bakılmadan, hepsi bir örnek evler yapıldı. Aslında herkes için ayrı bir model yapmak gerekirdi, ama tek tip evler hem ucuz oluyor, hem de daha kısa zamanda bitiriliyordu.

Büyük kentin kuzeyinde şimdi dev gibi yeni binalarla bir mahalle kurulmuştu. Birbirinin tıpkısı olan, dört köşe, kışla gibi yapılar sıra sıra uzanıyordu. Evler aynı olduğu için, sokaklar da birbirine benziyordu. Bu tek tip yollar çoğala çoğala ufka kadar dayandılar. Tıpkı bir düzgün çöl gibi! Burada yaşayan insanların hayatları da öyle, son derece düzgündü. Çünkü burada her şey hesaplı, her şey planlıydı. Her santim ve her an...

Zaman tasarruf edeyim derken aslında başka şeylerden tasarruf ettiğinin kimse farkında değildi. Yaşamlarının gittikçe daha zavallı, daha tekdüze ve daha soğuk geçtiğini kavramak istemiyorlardı. Bu gerçeği sadece çocuklar, taa yüreklerinde hissettiler. Çünkü artık kimsenin onlara ayıracak zamanı yoktu.

Zaman yaşamın kendisiydi. Ve yaşamın yeri yürekti.

İnsanlar zamandan tasarruf ettikçe, zaman azalıyordu.

YEDİNCİ BÖLÜM

MOMO ARKADAŞLARINI DÜŞMAN DA MOMO'YU ARIYOR

Momo, günlerden bir gün, "Bilmem bana mı öyle geliyor ama, galiba dostlarımız artık eskisi kadar sık uğramıyorlar. Bazılarını uzun zamandır hiç görmedim" diye söylendi. Turist rehberi Gigi ile Çöpçü Beppo, otlarla kaplı taş basamaklarda Momo'nun yanına oturmuşlar, güneşin batışını izliyorlardı.

"Evet" dedi Gigi düşünceli. "Bana da öyle geliyor. Öykülerimi dinleyenler gittikçe azaldı. Artık eskisi gibi değil. Bunda bir iş var."

"Ama ne?" diye sordu Momo.

Gigi omuzlarını silkerek, elinde tuttuğu yazboz tahtasındaki bazı harfleri tükürükle sildi. Tahtayı Çöpçü Beppo birkaç gün önce bir çöp bidonunun içinde bulup, Momo'ya getirmişti. Yeni değildi ama ortasındaki çatlağı saymazsanız pekâlâ işe yarardı. O günden beri, Gigi Momo'ya harflerin nasıl yazıldığını gösteriyordu. Momo'nun belleği çok kuvvetliydi, okumayı çabuk öğreniyordu. Yazmakta ise biraz güçlük çekiyordu.

Çöpçü Beppo, Momo'nun sorusu üzerine bir süre düşündükten sonra başını sallayarak, "Evet, bu doğru. Yaklaşıyorlar. Kentin içine yayıldılar. Çoktan beri farkındayım" dedi.

"Ne diyorsun sen?" diye sordu Momo.

Yine biraz düşünüp, konuştu Beppo: "İyi şeyler değil." Bir süre susup ekledi: "Ortalık çok soğuyacak!"

Gigi, "Yok canım!" diye kolunu Momo'nun omuzuna atarak onu yatıştırdı. "Onun için her gün gelen çocukların sayısı artıyor."

Beppo, "Evet, evet... Onun için" dedi.

Momo, "Sen ne demek istiyorsun?" diye sordu.

Beppo uzunca bir süre düşünüp konuştu: "Bizim için gelmiyorlar. Sığacak bir yer arıyorlar."

Üçü de aşağıda, tiyatronun orta yerindeki meydanlıkta, bugün icat ettikleri bir top oyununa dalmış olan çocuklara baktılar. Aralarında Momo'nun eski arkadaşları da vardı. Gözlüklü oğlan, Paolo, küçük kardeşi Dede ile beraber Maria, kalın sesli, şişman oğlan Massimo, adı Franko olan üstü başı bakımsız delikanlı... Bunlardan başka son birkaç gündür görülen diğer çocuklar ve ilk defa bugün öğleden sonra gelen küçük bir çocuk. Gigi'nin söylediği doğrudu. Günden güne sayıları artıyordu çocukların.

Aslında Momo buna sevinecekti. Ama bu çocukların çoğu oyun oynamasını bilmiyorlardı. Somurtup orada oturuyorlar ve Momo ile arkadaşlarına bakıyorlardı. Bazen de kasten oyunlarını bozup, her şeyi alt üst ediyorlardı. Kavga, gürültü eksik olmuyordu. Fakat bu böyle sürmedi. Momo'nun varlığı bu çocuklar üzerinde de etkisini gösterdi. Bir süre sonra onlar da güzel öneriler ortaya atarak yeni oyunlar kurmaya ve hevesle oynamaya alıştılar. Fakat her gün yabancı çocuklar geliyordu. Hatta kentin öbür yakasındaki mahallelerden gelenler vardı. O zaman -bir oyun bozanın bulunması oyunun tadını kaçırmaya yettiği için- her şey yeni baştan bozuluyordu.

Bunun dışında, Momo'nun pek iyi anlayamadığı yeni yeni baş gösteren bir şey daha vardı. Gelen çocuklar bir sürü oyuncak getiriyorlardı ama, bunların hiçbiri de oynamaya elverişli değildi. Örneğin, uzaktan kumandalı bir tank, ortada kendi eksenini etrafında dönüp duruyor, başka bir işe yaramıyordu. Ya da, bir çubuğun ucunda çember gibi dönüp durmaktan başka marifeti olmayan bir uzay roketi. Veya küçük bir robot bebek, gözlerinde ışıklar yanarak paytak paytak dolanıp başını iki yana sallayan... Bununla ne oynanırdı?

Bunlar elbette, Momo'nun arkadaşlarının, hele kendisinin hiç sahip olmadığı çok pahalı oyuncaklardı. Bunlar en küçük ayrıntılarına kadar öyle ince düşünülerek yapılmışlardı ki, çocukların hayal kurmalarını gerektiren bir yanları kalmamıştı. Böylece çocuklar, genellikle saatlerce oturdukları yerden onların dönmelerini doluşmalarını, gezinmelerini seyrederek sıkılıyorlar, akıllarına bir oyun da gelmiyordu. Sonunda hepsi eski oyunlarını özlüyorlardı. Birkaç tahta parçası, kutular, yırtık bir masa örtüsü ve belki bir avuç taşa biraz hayal karıştı mı, ah, ne oyunlar oynanırdı.

Bu akşam da oyunun başarılı olmasını engelleyen bir şeyler vardı ki, çocuklar birer birer oyundan ayrılıyorlardı. Sonunda hepsi Momo, Gigi ve Beppo'nun çevresine sokulup oturdular. Gigi bir şeyler anlatsın diye beklediler ama, olmadı. İlk defa o gün gelen çocuğun yanında bir el radyosu vardı. Çocuklardan biraz ötede oturmuş, radyoyu sonuna kadar açmıştı. Bir reklam yayını vardı radyoda.

Franko adlı delikanlı sert bir tavırla, "Şu aptal kutunun sesini daha az açamaz mısın?" diye çıkıştı.

Yabancı çocuk sırtarak, "Seni duyamıyorum, radyomun sesi çok çıkıyor" diye karşılık verdi.

Franko ayağa kalkarak, "Çabuk kıs onu!" diye bağırdı.

Yabancı oğlanın rengi kaçtı ama, inatla cevap verdi: "Bana ne sen, ne başkası, kimse karışamaz. Radyomu istediğim kadar açarım."

İhtiyar Beppo, "Hakkı var" dedi. "Biz ona hiçbir şeyi yasaklayamayız. Olsa olsa rica edebiliriz."

Franko yerine oturdu. Suratını asarak, "Başka yere gitsin" diye söylendi. "Öğlenden beri yapmadığı kalmadı."

Beppo, "Herhalde bir sebebi olmalı" diye yabancı çocuğa doğru gözlüklerinin altından dostça ve dikkatle baktı. "Mutlaka olmalı" dedi.

Yabancı delikanlı susuyordu. Bir süre sonra radyonun sesini kısıtı ve başını başka tarafa çevirdi. Momo kalkıp onun yanına oturdu. Radyoyu susturdu. Bir sessizlik oldu.

Yeni gelen çocuklardan bir kısmı, "Bize bir şeyler anlatsana Gigi!" diye rica ettiler. Ötekiler de, "Haydi, lütfen" diye bağırdılar. "Neşeli bir öykü olsun!" "Hayır, heyecanlı!" "Hayır, masal, masal!" "Serüven!"

Gigi'nin canı anlatmak istemiyordu ve bu ilk defa başına geliyordu. "En iyisi bugün sizler bana bir şeyler anlatın. Evlerinizden, kendinizden, buraya niçin geldiğinizden ve neden böyle yaptığımızdan bahsedin" dedi.

Çocuklar konuşmuyorlardı. Yüzlerine keder çökmüştü. Sonunda içlerinden birinin sesi çıktı: "Bizim çok güzel bir otomobilimiz var. Pazar günü, annemle babamın vakti olursa onu yıkayacaklar. Uslu durursam ben de onlara yardım edebilirim. İlerde benim de bir tane arabam olacak."

Küçük bir kız çocuğu, "Ben canım isterse her gün sinemaya gidebilirim" diye konuştu. "Annemle babamın vakitleri olmadığından, beni başlarından savmış oluyorlar." Biraz sustuktan sonra, "Ama ben baştan savılmaktan hoşlanmıyorum. Onun için gizlice buraya gelip, paramı saklıyorum. Birikince, onunla bilet alıp Yedi Cüceler'in yanına gideceğim" dedi.

"Sen ne aptalsın!" diye başka bir çocuk bağırdı. "Onlar gerçekten yok ki!"

"Varlar işte!" diye inatçı kız diretti. "Ben onları bir gezi broşüründe gördüm."

Küçük bir oğlan, "Benim on bir tane masal plağım var" diye başladı. "Onları istediğim kadar dinliyorum. Eskiden, akşamları işten döndüğünde babam bana kendisi bir şeyler anlatırdı. Çok hoştu. Ama şimdi ortada görünmüyor bile. Ya da yorgun olduğundan canı konuşmak istemiyor."

Maria, "Ya annen?" diye sordu.

"O da bütün gün evde yok."

Maria, "Evet" dedi. "Bizim evde de aynı. Allahtan kardeşim Dede var." Kucağında oturan kardeşini öptükten sonra devam etti: "Ben okuldan dönünce, yemeğimizi ısıtırım. Sonra ödevlerimi yaparım. Sonrada..." omuzlarını silkti. "İşte öyle... Akşama kadar ortalıkta dolaşır dururuz. Çoğu zaman da buraya geliriz."

Bütün çocuklar evet der gibi baş salladılar; aşağı yukarı hepsinin durumu aynıydı. Yüzünden hiç de memnun olmadığı anlaşılan Franko, "Bizim ihtiyarların benimle uğraşacak vakit bulamamalarına ben seviniyorum. Yoksa hemen kavga, arkadan da dayak gelirdi" dedi.

Cep radyosu taşıyan çocuk birdenbire onlara dönerek, "Ama, ben eskisinden daha fazla harçlık alıyorum" dedi.

"Elbette" diye konuştu Franko: "Bizden kurtulmak için veriyorlar. Artık bizi sevmiyorlar. Ama kendilerini de sevmiyorlar. Hatta hiçbir şeyi sevmiyorlar. Ben böyle diyorum."

Yabancı çocuk hırsla bağırды: "Bu doğru değil! Annem, babam beni çok severler. Vakitleri olmuyorsa ne yapsınlar. Bu iş böyle! Bunun için şimdi bana radyo bile aldılar. Çok pahalı. Bu, bunun ispatı değil mi?"

Herkes susuyordu.

Sonra, bütün gün oyunbozanlık etmiş olan çocuk aniden ağlamaya başladı. Kendini tutmaya gayret ediyor, kirli ellerinin tersiyle gözlerini ovuşturuyordu. Fakat yaşlar yanaklarından süzülüp, pis yüzünde iz bırakıyordu.

Öteki çocuklar anlayışla ona doğru bakıyor, ya da gözlerini yere dikiyorlardı. Onu çok iyi anlıyorlardı. Hepsi de aynı duyguyu içindeydiler. Kendilerini terk edilmiş hissediyorlardı.

"Evet" dedi ihtiyar Beppo bir süre sonra, "ortalık soğuyacak".

Gözlüklü oğlan Paolo, "Ben belki bir daha hiç gelemem" dedi.

"Neden o?" diye sordu Momo.

"Annem, babam diyorlar ki" diye anlattı Paolo. "Sizler boş gezin boş kalfası imişsiniz. Tanrı'nın verdiği zamanı ziyan ediyormuşsunuz. Onun için zamanınız bolmuş. Sizin gibiler yüzünden öteki insanlara zaman kalmıyormuş. Size benzemeyeyim diye bana buraya gelmeyi yasakladılar."

Aynı sözleri işitmiş olan diğer çocuklar da başlarını salladılar.

Gigi, sırayla çocukların yüzüne baktı; "Siz bizim gerçekten böyle olduğumuza inanıyor musunuz? İnanıyorsanız, niye geliyorsunuz?" dedi.

Kısa bir susuştan sonra Franko, "Benim için fark etmez" dedi. "Babam bana hep, ilerde sokak eşkiyası olacaksın der durur zaten. Ben sizden yanayım."

"Yaa, öyle mi?" diye Gigi kaşlarını kaldırdı. "Demek sizler bizi serseri sayıyorsunuz?"

Çocuklar, bakışlarını şaşkın şaşkın yere çevirdiler. Sonunda Paolo, ihtiyar Beppo'nun yüzüne dikkatle baktı. "Annem, babam yalan söylemezler" dedi yavaşça. "Öyle değil misiniz?" diye de hafifçe ekledi.

İhtiyar çöpçü, pek de heybetli olmayan gövdesini dikleştirerek yerinden kalktı. Elini yukarı kaldırarak, "Şimdiye kadar ne yüce Tanrı'nın, ne de başka insanların zamanını çalıp, ziyan etmedim. Buna yemin ederim, Tanrı şahidimdir!" dedi.

"Ben de" dedi Momo.

"Ben de" diye ekledi Gigi.

Çocuklar susup kaldılar. Hiçbiri üç arkadaşın sözlerinden şüphe etmiyordu.

Gigi, "Şimdi size söylemek istediğim bir şey var" diye söze başladı. "Önceleri insanlar Momo'ya gelip dertlerini anlatmaktan hoşlanırlardı. Bu şekilde kendilerini tanımış olurlardı, bilmem anlıyor musunuz? Şimdi buna aldırış etmez oldular. Yine eskiden, beni dinlemeye gelirlerdi. Buna da aldırışları yok artık. Böyle şeylere

vakit bulamıyorlarmış. Sizlere de ayıracak zamanları yok. Bir şey fark ediyor musunuz? Çok garip, b-ü-t-ü-n b-u-n-l-a-r i-ç-i-n artık zamanları yok!"

Gigi gözlerini kıstı, sonra devam etti: "Geçenlerde, eski bir tanıdığımı rastladım kentte. Berber Fusi'ye. Uzun zamandır görmemiştim onu. Neredeyse tanıyamayacaktım. O kadar değişmiş. Siniirli, somurtkan, neşesiz... Eskiden çok hoş adamdı. Güzel şarkı söylerdi... Değişik şeyler anlatırdı... Şimdi hiçbirine vakti yokmuş. Adam, hortlak gibi bir şey olmuş, hiç eski Fusi değil. Anlıyor musunuz? Yalnız o olsaydı, aklını kaçırmış galiba diye düşünecektim. Ama nereye baksanız, ona benzeyen insanlar görüyorsunuz. Gittikçe de çoğalıyorlar. Şimdi de bizim eski dostlar... Acaba ortalıkta bulaşıcı bir delilik mi var dersiniz?"

İhtiyar Beppo, "Evet kesinlikle" diye başını salladı. "Bir çeşit salgın olmalı bu!"

"Ama, öyleyse" diye atıldı Momo, "dostlarımıza yardım etmemiz gerekir!"

O gece hep beraber uzun uzun ne yapabileceklerini konuştular. Fakat duman adamlardan ve onların uğraşlarından hiç haberleri yoktu.

Bu olaydan sonraki günlerde Momo eski dostlarını aramaya koyuldu. Neden artık kendisini aramadıklarını, neler olduğunu öğrenecekti.

Önce duvarcı ustası Nikola'ya gitti. Bir dam altında tek odası olan evin yerini biliyordu. Fakat usta yoktu. Evde oturan yabancı insanlar, onun artık kentin öbür yakasındaki yeni kurulan mahallede çalıştığını ve çok para kazandığını söylediler. Eve pek seyrek olarak, o da çok geç saatlerde uğarmış. Artık ayık gezdiğini gören yokuş, kendisi ile konuşulamıyormuş. Momo onu beklemeye karar verdi. Kapının önündeki merdivene oturdu, hava kararınca da uykuya daldı. Kaba bir şarkı sesi ve sendeleyeyen ayak sesleriyle uyanınca gecenin bir hayli ilerlediğini anladı. Merdivenlerden sallanarak çıkan Nikola'ydı. Çocuğu görünce irkilerek durdu.

Onu tanıyınca, "Haaa, Momo" diye homurdandı şaşkınlıkla. "Sen hâlâ var mısın? Ne arıyorsun buralarda?"

Momo utangaç bir sesle, "Seni" diye cevap verdi.

"Belki tek kişi sensin" diye gülümseyerek başını salladı Nikola, "gecenin bu vaktinde, ihtiyar Nikola'yı görmeye gelen... Evet, ben de seni çoktan aramalıyım. Ama işte, bu gibi... özel işlere vaktim olmuyor". Elini havada şöyle bir sallayarak Momo'nun yanına, merdivene oturdu: "Bana ne oldu dersin, yavrum? Artık eskisi gibi değilim. Ötede, şimdi olduğum yerde başka bir tempo var. Şeytanca işler. Her gün bir blok bina dikiyoruz. Peşi peşine... Bu iş eskisinden başka! Her şey önceden hesaplı, planlı... sonuna kadar." O anlatıyor, Momo onu dinliyordu. Momo onu dinledikçe Nikola'nın sesi gittikçe daha hoşnutsuz çıkmaya başladı. Birden susup, avucuyla yüzünü sildi. Sonra, kederli bir sesle ekledi: "Anlattıklarımın hepsi saçma şeyler Momo. Görüyorsun ya, yine çok içtim. Kabul ediyorum, şimdilerde çok fazla içiyorum. Yaptığımız işe başka türlü dayanmam. Dürüst bir duvarcı ustasının vicdanı sizler. Harcın içine haddinden fazla kum katmak ne demektir bilir misin? Hepsi hepsi dört-beş yıl dayanır. Sonra biri öksürse, yıkılır. Aldatmaca hepsi, haince aldatmaca, hile! En kötüsü bu da değil, asıl yaptığımız evler! Bunlar aslında ev bile değil, bunlar, bunlar... Ruh ambarları bunlar! İnsanın midesi bulanır! Amaaan... Bana ne bundan canım? Ben paramı alıyorum ya, ona bakarım! Evet, devir değişiyor! Evvelce başka türlüydüm. İşimden kıvanç duyardım. Şöyle bakılmaya değer bir şey yaptık mıydı... Ama şimdi... Bir gün zaten, yeterince param olunca, mesleği bırakıp başka işler yapacağım."

Başını öne düşürerek, üzgün üzgün önüne bakmaya başladı. Momo onu dinliyor, hiç konuşmuyordu.

Nikola bir süre sonra, "Belki de sana daha önce gelip her şeyi anlatmalıyım. Evet, bunu yapmalıyım. Hemen yarın diyelim, olur mu? Yoksa daha iyisi öbürgün mü? Bakayım, nasıl ayarlayabilirsem. Ama mutlaka gelirim. Anlaştık mı?"

"Anlaştık" dedi Momo sevinerek. Sonra ayrıldılar. İkisi de çok yorgundu. Fakat Nikola ne ertesi gün, ne de daha ertesi gün geldi. Hiç gelmedi. Belki de gerçekten artık hiç vakti yoktu.

İkinci olarak Momo, Meyhaneci Nino ile karısına gitti. Yağmurdan lekelenmiş kapısının önünde bir asma bulunan küçük ev, kentin kıyısında bir yerdeydi. Momo, eskiden olduğu gibi, arka tarafa dolaşıp mutfak kapısına gitti. Kapı açıktı. Momo uzaktan, içerde Nino ile karısı Liliana'nın şiddetli bir ağız kavgası yaptıklarını duydu. Liliana ocağın başında tencereler, tavalarla uğraşarak duruyordu, yüzü terden parlamıştı. Nino karısına bağırıyordu. Bir köşede ise küçük bebekleri sepetinin içinde ağlıyordu.

Momo yavaşça bebeğin yanına oturdu. Onu kucağına aldı, susturuncaya kadar yavaş yavaş salladı. Karıkoca kavgayı kesip, o tarafa baktılar.

"Ah, Momo sen misin?" diye Nino kaçamak gülümsedi, "seni yeniden görmek ne hoş!"

Liliana biraz sertçe sordu: "Yiyecek bir şey mi istiyorsun?"

Momo başını "hayır" der gibi salladı.

Nino sinirli bir sesle: "Öyleyse ne istiyorsun?" diye çıkıştı, "şu anda seninle uğraşacak vaktimiz yok!"

Momo yavaşça, "Çoktan beri beni niye aramadığınızı soracaktım" dedi.

"Ben de bilmiyorum!" dedi Nino sinirlenerek, "şimdi başka dertlerimiz var."

Liliana tencereleri tangırtarak, "Evet, onun şimdi derdi başka. Örneğin eski, dost müşterileri kapı dışarı etmeyi dert edindi. Bizim ihtiyarları hatırlıyor musun Momo, hani hep şu köşedeki masada otururlardı? Kovdu onları! Kapı dışarı attı!" diye söylendi.

Nino, "Hayır, öyle yapmadım ben!" diye kendini savundu. "Onlardan başka bir lokale gitmelerini rica ettim. Buna meyhaneci olarak hakkım var!"

"Hak, hak!" diye öfkeyle karşılık verdi Liliana. "Böyle şey yapılmaz! Bu bayağılıktır, insanlığa sığmaz. Başka lokal bulamayacaklarını sen de biliyorsun. Bizim burada kimseye zararları yoktu!"

"Elbette kimseye zararları yoktu!" diye bağırdı Nino. "Çünkü bu pis, sakallı herifler buralarda dolaştıkça, kibar, saygın kişiler buraya gelmezdi de ondan. Böyle şeyler insanların hoşuna gider mi sanıyorsun? Hem onların akşamları içeceği bir bardak şarap bize ne kazandıracak? Böylelikle bir yere varamayız!"

"Şimdiye kadar geçinip gidiyorduk..." diye karşılık verdi Liliana.

"Şimdiye kadar, evet!" diye cevapladı Nino. "Sen de biliyorsun ki, artık bu böyle gitmez. Ev sahibi kirayı artırdı. Eskişinin üçte bir fazlasını vermem gerek. Her şey pahalılaştı. Ben, lokalimi tirit olmuş ihtiyaçların barınağı yaparsam, parayı nereden bulacağım? Ne diye başkalarını koruyayım? Beni kimse korumuyor!"

Şişman Liliana elindeki tavayı hırsıyla ocağın üzerine indirince "güm" diye bir ses çıktı. Kadın, iki elini geniş kalçalarına dayayarak bağırdı: "Bak sana ne diyeceğim; senin deyiminle, bu ihtiyaç tiritlerin arasında galiba benim amcam Ettore de var! Ben aileme küfür ettirmem! O şerefli, dürüst bir insandır, senin zengin müşterilerin gibi çok parası olmayabilir!"

Nino büyük bir jest yapar pozda, "Ettore isterse yine gelebilir!" dedi. "Ben ona kalabileceğini söyledim. O istemedi."

"Arkadaşları olmadan elbette istemez! Sen ne zannediyorsun? Yalnız başına, dışarda bir köşede oturup duracağımı mı?"

"Öyleyse benim yapacağım bir şey yok!" diye bağırdı Nino. "Senin Ettore amcanın hatırı için, ömrümü küçük bir meyhaneci olarak tüketmeye hiç niyetim yok. Bir şeyler yapmak istiyorum! Bu suç mu? Bu dükkânı geliştireceğim! Dükkânımı büyüteceğim! Bunu yalnız kendim için yapmıyorum. Hem senin, hem de çocuğumuz için yapıyorum. Bunu anlayamıyor musun, Liliana?"

"Hayır" dedi Liliana kızgın, "kalpsizlikle olacaksa, böyle başlarsa ben yokum! Günün birinde çıkar giderim buradan. Sen ne istersen yap!"

Bu sözlerden sonra kadın, tekrar ağlamaya başlamış olan bebeği Momo'nun kucağından alıp mutfaktan çıktı.

Nino uzun süre konuşmadı. Bir sigara yaktı, parmaklarının arasında çevirmeye başladı. Momo onu seyrediyordu.

Adam sonunda konuştu: "Evet, yaa... Doğrusu hoş adamlardı. Ben de onları severdim. Biliyor musun Momo, böyle olduğuna ben de üzülüyorum... Ama ne yapayım. Devir değişiyor. Belki de Liliana haklı." Bir süre sustu, sonra sürdürdü sözü: "İhtiyarlar gittiğinden beri lokal bana yabancı gelmeye başladı. Soğudum, biliyor musun? Ben de dayanamıyorum artık. Gerçekten ne yapacağımı şaşırđım. Ama şimdi herkes böyle yapıyor. Ne diye yalnız ben başka türlü yapayım? Ne dersin? Öyle mi?"

Momo belli belirsiz baş salladı. Nino da ona bakarak aynı şeyi yaptı. Birbirlerine gülümsediler. Nino, "İyi ki geldin Momo" dedi. "Eskiden hepimiz 'Momo'ya git sen!' derdik. Bu sözü unutmuştum. Ama, artık Liliana ile beraber geliriz yine. Öbürgün dinlenme günümüz, o zaman geliriz. Anlaştık mı?"

"Anlaştık" diye cevap verdi Momo.

Sonra Nino ona bir kesekâğıdı dolusu elma ve portakal verdi, Momo eve döndü.

Ve... Nino ile karısı gerçekten geldiler. Bebekleri ve bir sepet dolusu yiyecek şeylerle...

Liliana sevinçten uçuyordu. "Düşün Momo" diyordu. "Nino, Ettore amcaya ve öteki ihtiyarlara gidip özür diledi, onları tekrar çağırđı."

"Evet" diye kulağının arkasını kaşıyarak ekledi Nino; "Hepsi yine geldiler. Benim lokalin gelişme işi suya düştü elbet. Ama umurumda bile değıl."

Karısı konuştu: "Yaşamaya devam edeceğız Nino."

Güzel bir öğleden sonra geçirdiler. Akşama giderlerken, yakında yine geleceklarine söz verdiler.

Momo böylece eski dostlarını birer birer dolaştı. Vaktiyle ona tahta parçalarından masa ve sandalye yapmış olan marangoza gitti. Yatak, yorgan vermiş olan kadınlara gitti. Sözüün kısası, eskiden kendisine gelip konuşarak huzur ve neşe bulan kim varsa hepsini aradı. Hepsisi de tekrar gelmeye söz verdiler. Bazıları sözlerinde durmadı, bazıları da vakit bulamadıkları için gelemediler. Ama eski dostların çoğu geldiler, tıpkı ilk günlerdeki gibi...

Fakat Momo, farkında olmadan duman adamların yoluna çıkmış oluyordu. Onlar buna dayanamazdı.

Kısa bir süre sonra, çok sıcak bir öğle üzeri, yıkık tiyatronun taş basamakları üzerinde Momo bir oyuncak bebek buldu. Genellikle çocuklar oyuna elverişli olmayan bazı pahalı oyuncaklarını unuttur, giderlerdi. Fakat Momo bu bebeği herhangi birinde gördüğünü hatırlamıyordu. Yoksa mutlaka gözüne çarpardı, çünkü bu çok başka bir bebektir. Momo'yla aynı boydaydı. Öyle doğal bir görünüşü vardı ki, canlı bir küçük insan sanırdınız. Ama bebek yüzlü değildi. Şık bir genç hanım veya bir vitrin mankeni gibiydi. Kısa etekli kırmızı bir elbisesi ve yüksek topuklu atkılı iskarpinleri vardı. Momo ona büyülenmiş gibi bakakaldı. Bir süre sonra eliyle bebeğe dokundu. Hemen bebeğin göz kapakları açılıp kapanmaya başladı ve telefonda gelir gibi değişik bir sesle konuştu bebek: "Günaydın. Ben, harika bebek Bibi kızım."

Momo irkilerek geri çekildi önce, sonra düşünmeden cevap verdi: "Günaydın. Benim adım Momo."

Bebeğin dudakları yeniden kıpırdadı. "Ben seninim. Benim yüzümden herkes seni kıskanacak."

"Benim olduğumu sanmıyorum" dedi Momo. "Seni birisi burda unutmuş olmalı." Bebeği tutup ayağa kaldırdı. Onun dudakları yine kıpırdadı ve konuştu: "Ben daha başka şeyler istiyorum."

Momo, "Öyle mi?" dedi. "Sana uyacak bir şeylerim var mı, bilemem. Ama dur sana eşyalarımı göstereyim. Hoşuna giden olursa söyle!" Bebeği alıp merdivenleri çıktı taşların arasındaki odasına girdi. Yatağın altından çıkardığı bir kutunun içindekileri bebeğin önüne döktü: "İşte" dedi. "Hepsi bu, beğendiğin bir şey varsa, söyle!" Ona güzel, renkli bir kuş tüyü, güzel benekli bir taş, altın gibi bir düğme, renkli bir cam parçası gösterdi. Bebek hiç konuşmayınca, Momo ona dokundu.

Bebek hemen, "Günaydın, ben, harika bebek Bibi kızım" dedi.

Momo, "Evet biliyorum" dedi. "Ama haydi artık bir şey seç, Bibi kız. Bak, burada güzel pembe bir istiridye kabuğu var, ister misin?"

"Ben seninim. Benim yüzümden herkes seni kıskanacak."

"Evet, bunu daha önce de söyledin" dedi Momo. "Eğer eşyalarımı beğenmedinse, istersen oyun oynayalım, olur mu?"

"Ben daha başka şeyler istiyorum."

Momo, "Başka bir şeyim yok" diyerek bebeği alıp tekrar dışarı çıktı. Onu bir yere oturttu, kendisi de karşısına oturdu. "Misafircilik oynayalım, sen bana gelmiş ol."

Bebek, "Günaydın. Ben harika bebek Bibi kızım" sözlerini tekrarladı.

"Beni ziyarete gelmekle ne iyi ettiniz! Nereden geliyorsunuz hanımefendi?" diye oyuna girdi Momo.

Bebek yine, "Ben seninim. Benim yüzümden herkes seni kıskanacak" dedi.

"Bana baksana sen!" diye çıkıştı Momo bu kez, "sen hep aynı sözleri tekrarlıyorsun, oynayamayız".

"Ben daha başka şeyler istiyorum" diyerek kirpiklerini oynattı bebek.

Momo başka bir oyun denedi; bu da olmayınca bir başkasını, sonra daha başkasını ve böyle böyle çeşitli oyunlar denedi. Fakat çabaları boşunaydı. Onunla hiçbir şey oynanmıyordu. Bebek ko-

nuşmasaydı, iş daha kolaydı. Onun yerine Momo karşılık verecek ve güzel bir konuşma sürdürülecekti. Fakat Bibi kız konuşması ile her konuyu bozuyordu.

Bir süre sonra Momo daha önce hiç bilmediği bir duyguya kapıldı. Böyle bir şey ilk defa başına geldiği için bunun can sıkıntısı olduğunu geç anladı. Momo çaresiz kalmıştı. Bu harika bebeği bırakıp başka bir oyun oynamak en iyisiydi ama, nedense ondan da bir türlü ayrılamıyordu. Orada öyle oturup bebeğe bakmaya başladı. Bebek de ona mavi, cam gözlerini dikmişti. Hipnotize etmek ister gibi birbirlerine bakıyorlardı.

Sonunda Momo kendini zorlayarak gözlerini başka tarafa çevirdi ve biraz ürktü. Çok yakınında gri renkli şık bir araba duruyordu. Momo onun geldiğini duymamıştı. Arabanın içinde örümcek ağı gibi bir elbise giymiş, başında gri renkli melon şapka ve ağzında küçük gri bir sigara olan bir adam oturuyordu. Yüzü bile kül rengiydi. Adam herhalde bir süredir onu gözlüyor olmalıydı ki, Momo'ya gülümseyerek başıyla selam verdi. O gün havanın çok sıcak, güneş ışınlarının yakıcı olmasına karşın, Momo birden ürperdiğini hissetti.

Şimdi, adam arabanın kapısını açarak inmiş, ona doğru geliyordu. Elinde kurşun renkli bir evrak çantası vardı. Tuhaf bir sesle, "Ne güzel bir bebeğin var!" dedi. "Onun için bütün arkadaşların seni kıskanır." Momo omuz silkerek sustu. "Herhalde bu çok pahalı olmalı" dedi adam.

Momo, "Bilmiyorum, onu buldum" diye karşılık verdi.

Adam, "Yok canım, deme! Öyleyse sen gerçekten çok şanslısın." Momo yine sustu. Üstündeki cekete sıkıca sarıldı. Üşümesi artıyordu. Duman adam hafif bir gülümsemeye, "Bakıyorum, hiç de sevinmiş benzemiyorsun küçük!" dedi.

Momo başını iki yana salladı. Sanki yeryüzünden bütün sevinç kaçıp gitmiş, hatta sanki hiç var olmamış gibi geldi ona. Sanki bu onun kendi kuruntusuymuş... Ama aynı anda, onu uyaran bir şeyin varlığını duydu.

Duman adam, "Bir süredir seni gözlüyordum" dedi. "Gördüğüme göre sen böyle şahane bir bebekle nasıl oynayacağını biliyorsun. Sana göstereyim mi?"

Momo adama şaşkınlıkla bakıp, başıyla evet dedi. O sırada bebek yine, "Ben daha başka şeyler istiyorum" diye öttü. Duman adam, "Gördün mü bak küçük, kendisi sana söylüyor. Böyle bir bebekle şüphesiz başkalarıyla olduğu gibi oynanmaz. O buraya bunun için gelmedi! Onunla canın sıkılmadan oynamak için ona bir şeyler vermelisin. Bak şimdi küçük!" dedi.

Arabasının yanına gidip bagajı açtı. Sonra konuştu: "Önce onun çok, çok elbisesi olmalı. İşte, örneğin şahane bir gece elbisesi. .." Elbiseyi çekip çıkardı ve Momo'ya doğru attı. "İşte gerçek bir kürk manto. Al sana ipek bir sabahlık. Bir tenis kıyafeti. Bir kayak elbisesi. Bir mayo, bir binici takımı, bir pijama, bir gecelik, bir elbise, bir daha, işte başka bir tane daha, bir daha, bir daha.

Bütün eşyaları Momo ile bebeğin arasına attı; orada yığılıp kaldı hepsi. "Ya, işte" diye gülümsedi yine. "Artık bunlarla bir süre sıkılmadan oynarsın, değil mi küçük? Ama birkaç gün sonra onlardan da bıılır mı diyorsun? Peki öyleyse, o zaman bebeğe başka şeyler verelim."

Yeniden bagaja eğildi ve Momo'ya doğru yeni şeyler atmaya başladı: "İşte gerçek yılan derisinden bir el çantası. İçinde gerçek bir küçük ruj ile pudralığı da var. Bir fotoğraf makinesi. Tenis raketi. İşleyen bir televizyon. Bilezik, kolye, küpeler, oyuncak tabanca, ipek çoraplar, fütreden, hasırdan çeşitli şapkalar, golf sopaları, küçük bir çek defteri, esans şişeleri, banyo sabunlan, kokulu spreyler..." Bir an sustu ve bütün bu şeylerin arasında, hareketsiz oturan Momo'ya dikkatle baktı. Sonra konuştu yine: "Görüyorsun ya, çok kolay. İnsan hep yeni bir şeyler alırsa, canı sıkılmaz. Ama bu harika Bibi kız günün birinde her şeye sahip olursa yine canı sıkılır diye düşünme sakın! Hayır küçüğüm, üzülme! İşte burada Bibi kıza uygun bir arkadaş var."

Bagajdan başka bir bebek çıkardı. Bu da Bibi kız kadardı, onun gibi harikaydı, fakat bu genç bir delikanlıydı. Duman adam, onu Bibi kızın yanına oturttu, anlatmaya başladı: "Bunun adı Bubi çocuk! Onun da bir yığın eşyası var. Eğer bir gün bunların hepsinden bıkarırsan, o zaman Bibi kızın kız arkadaşı gelir. Onun da kendine uygun bir sürü giyeceği vardır. Bubi çocuğun da başka arkadaşları, onların da kız ve erkek birçok arkadaşları var. Görüyorsun ya, can sıkıntısı diye bir şey kalmıyor! Sen yalnız iste, bunun arkası gelir."

Adam bir yandan da bagajdan birbiri ardından bebekler, öteberi çıkarıp duruyor ve bunun arkası kesilmeyecekmiş gibi görünüyordu. Momo çevresinde biriken eşyalar arasında hâlâ kıpırdamadan oturuyor ve korkuyla adama bakıyordu.

Sonunda adam, "Eh, artık böyle bir bebekle nasıl oynanması gerektiğini anladın mı?" diyerek, sigarasının dumanlarını savurdu.

"Anlaşıldı" diye karşılık verdi Momo. Şimdi soğuktan titremeye başlamıştı.

Duman adam sevinçle sigarasının dumanlarını savurdu. "Şimdi, bütün bu güzel şeylerin sende kalmasını istersin değil mi? Pek güzel çocuğum, onları sana hediye ediyorum! Elbette hepsini birden bırakacak değilim. Yavaş yavaş, sıra ile alacaksın, daha sonra başka şeyler de... Senin buna karşı bir şey yapman gerekmez. Sen bunlarla, benim sana öğrettiğim gibi oyna, yeter. Eee, ne diyorsun bu işe?"

Duman adam Momo'nun ne diyeceğini gülümseyerek bekledi. Ama o hiç konuşmadan inatla adamın yüzüne bakmayı sürdürüyordu. Adam, "Artık arkadaşlarına gerek yok, anlıyor musun?" diye hırsıyla söylendi. "Bütün bu güzel şeyler senin olduktan sonra... Üstelik başkaları da gelecek, vaktin nasıl geçtiğini anlamayacaksın, değil mi? Bunları istiyorsun herhalde. Bu harika bebeği istersin değil mi? Senin olsun mu? Ne dersin?"

Momo önünde bir savaşın açıldığını, hatta onun tam içinde bulunduğunu seziniyordu. Fakat bu savaşın nedenini, niçinini ve kime karşı olduğunu bilemiyordu. Bu yabancınn sesini dinledikçe tıpkı bebeği dinlerken olduğu gibi bir ses duyuyor, fakat asıl konuşanı görmüyordu. Başını, hayır anlamında iki yana salladı. Duman adam kaşlarını kaldırarak, "Ne? Ne? Hâlâ memnun değil misin? Zamane çocukları ne zor beğenir oldular! Söyler misin sen bana, bu harika bebeğin nesi eksik?"

Momo yere bakarak düşündü. Sonra yavaş bir sesle, "İnsan onu sevemez ki!" dedi.

Duman adam uzun bir süre konuşmadı. Bebeklerinki gibi camdan gözlerini önüne dikti. Sonra birden silkindi. Buz gibi bir sesle, "Sebep bu olamaz!" dedi.

Momo onun gözünün içine bakıyordu. Adamın gözlerinden yayılan soğukluk onu korkutuyordu. Neden olduğunu kestiremediği bir acı da duyuyordu. "Ama ben" dedi, "arkadaşlarımı seviyorum".

Adam, birden sanki dişi ağrıyormuş gibi yüzünü buruşturdu. Hemen kendini toplayarak bıçak gibi bir gülüşle, "Sanırım" dedi, sonra yumuşak bir sesle devam etti, "meselenin ne olduğunu anlamam için seninle daha ciddi konuşmamız gerekecek, küçük!"

Cebinden küçük bir not defteri çıkarıp karıştırdı, aradığını buldu.

"Adın Momo, değil mi?"

Momo, başıyla "evet" dedi. Adam defteri kapadı, cebine koydu. Yere, Momo'nun karşısına biraz zahmetle oturdu. Bir süre sigarasını içip sustu. Sonunda, "Bak Momo, şimdi beni iyi dinle..." diye başladı söze.

Momo'nun baştan beri yaptığı da buydu zaten. Fakat, bu adamı, şimdiye kadar dinlediği insanları anladığı gibi anlaması olanaksızdı. Öteki insanların sanki ruhlarına sızar, onları anlardı. Bu misafirle bu iş olmuyordu. Her denemeye kalkışında,

bir karanlığa, bir boşluğa dalyor gibi oluyordu. Sanki aslında karşısında hiç kimse yokmuş gibi... Böyle bir şey hiç başına gelmemiştir.

Adam söze devam etti: "Yaşamda esas olan, önemli olan, insanların bir yere gelmesi, bir şey olması, bir şeylere sahip olmasıdır. Kim ötekilerden daha öndeyse, daha iyi yerdeyse ve daha çok şeye sahipse, başka şeyler kendiliğinden gelir: Dostluk, arkadaşlık, sevgi, şeref vb... Sen, arkadaşlarını sevdiğini söylüyorsun. Bunu bir araştıralım bakalım."

Duman adam sigarasından havaya halkalar üfledi. Momo, çıplak ayaklarını ceketin altına saklamaya çalıştı, sınıksarı sarındı.

Duman adam yine başladı: "Önce şu soruyu soralım: Senin var olmandan, arkadaşlarına ne? Onlara bunun bir yaran var mı? Hayır. Bir yere gelmelerine, yaşamlarını geliştirmelerine, daha çok kazanmalarına bir yardımın oluyor mu? Kuşkusuz, hayır. Zaman tasarrufu yapmalarına yardımcı oluyor musun? Tam aksi. Sen her şeylerini engelliyorsun, ayaklarına köstek oluyorsun, gelişmelerini bozuyorsun! Belki şimdiye kadar sen bunun farkına varmadın ama, Momo, sen burada olmakla, arkadaşlarına zarar veriyorsun. Evet, gerçekte sen, istemesen de, onların düşmanısın! Sen buna sevmek mi diyorsun?"

Momo, ne cevap vereceğini bilemedi. Olayları o böyle yorumlamamıştı. Bir an için, duman adamın haklı olabileceğini aklından geçirdi.

Duman adam, "Bu yüzden" diye konuşmayı sürdürdü, "sana karşı arkadaşlarını koruyacağız. Onları gerçekten seviyorsan, sen de bize yardımcı olursun. Onların bir şeyler olmasını istiyoruz. Biz onların gerçek dostuyuz. Onlar için önemli birçok şeyi engelleme susup seyredemeyiz. Onları rahat bırakmanı sağlayacağız. Biz, onun için sana bütün bu güzel şeyleri hediye ettik."

Momo dudaklarını titreterek, "Kim bu b-i-z?" diye sordu.

"Biz, Zaman Tasarruf Şirketi" diye cevap verdi duman adam. "Ben, ajan BLW/553/e'yim. Ben sana iyi davranıyorum ama, Zaman Tasarruf Şirketi şakaya gelmez."

O anda Momo, Beppo ve Gigi'nin zaman tasarrufu ve salgın konusundaki sözlerini hatırladı. Duman adamın bu işle bir ilişkisi olduğunu sezdi. İki dostunun da şimdi yanında olmamalarına üzüldü. Kendini hiç bu kadar yalnız hissetmemişti, korkmamaya karar verdi içinden. Bütün gücünü, kuvvetini topladı ve duman adamın sığındığı o karanlık boşluğa sızmaya uğraştı. Beriki onu göz ucuyla süzüyordu. Momo'nun yüzündeki değişiklik gözünden kaçmamıştı. Alaylı bir gülüşle, biten sigarasının ucundan yeni bir sigara yaktı.

"Boşuna zahmet etme" dedi. "Bizimle başa çıkamazsın!"

Momo diretti. Fısıltıyla konuştu: "Seni hiç kimse sevmedi mi?"

Duman adam kıvrılıp büküldü, sanki içine çöktü. Sonra soğuk bir sesle şöyle dedi: "Açık konuşmalıyım, senin gibi birine rastlamadım şimdiye kadar, hiç rastlamadım. Pek çok insan tanırım. Senin gibiler çoğunlukta olsaydı, bizim Tasarruf Şirketi'ni kapatmamız gerekirdi. Kendimiz de hiç olup giderdik, var olamazdık."

Ajan sözünü kesti, Momo'ya bakmaya başladı. Kavrayamadığı ve karşı koyamadığı bir güçle savaşıyor gibiydi. Yüzünün kül rengi biraz daha soldu.

Yeniden konuşmaya başladığı zaman, engelleyemediği sözler kendiliğinden ağzından dökülüyor gibiydi. İçinde bulunduğu durumun verdiği korkuyla yüzü gittikçe daha çok buruşuyordu. Sonunda Momo onun gerçek sesini duydu. "Bizi kimse tanınamalı" diyordu ses uzaklardan akseder gibi, "Bizim varlığımızı kimse bilmemeli... Ve de ne yaptığımızı... Kimsenin bizi hatırlamamasına çalışıyoruz... Bizi kimse bilmedikçe işimizi yürütebiliriz... Çok güç bir iş, insanların yaşamlarından saatler, dakikalar, saniyeler aşımak... Çünkü onların tasarruf ettikleri her an, onlar için bir kayıp... Bizim içinse kazanç... Onları biriktiriyoruz... Onlara

muhtacız... Zamana doymak bilmeyiz... Ah, zamanınızın ne değerli olduğunu sizler bilmezsiniz... Ama, biz... Biz iyi biliriz... Sizleri kemiklerinize kadar sömürürüz... Hep daha fazlasını... Daha, daha fazlasını... Çünkü biz de çoğalıyoruz... Daha çok... Gittikçe daha çok..."

Bu son sözler duman adamın ağzından bir hırıltı gibi çıkmıştı. Şimdi ağzını iki eliyle sımsıkı tutmuş kapatıyordu. Gözleri yuvalarından dışarı uğramış, Momo'ya bakakalmıştı. Bir süre sonra bir baygınlıktan uyanır gibi kendine geldi. "Ne oldu? Neydi bu?" diye kekeleydi. "Sen benim içimi okudun! Ben hastayım! Sen beni hasta ettin, sen!" Sonra neredeyse yalvaran bir sesle ekledi: "Ben bir sürü şey saçmaladım, yavrucuğum. Unut onları! Beni unutmamışın! Tıpkı ötekilerin unuttuğu gibi! Unutman gerek! Unut! Unut!"

Momo'yu yakalamış sarsıyordu. Momo dudaklarını kıpırdatıyor ama, bir şey söyleyemiyordu.

Duman adam birden yerinden fırladı, ürkererek çevresine baktı, kurşun renkli çantasını kaptığı gibi arabasına koştu. O zaman çok acayip bir şey oldu. Bir hava akımıyla çekiliyormuş gibi bütün bebekler ve çevreye yayılmış olan eşyalar uçarak arabanın bagajına doldular ve bagaj gürültüsüyle kapandı. Araba son hızla, taşları sıçratarak çekti gitti.

Momo uzun süre oturduğu yerde kaldı. Neler olup bittiğini kavramaya çalıştı. Yavaş yavaş üşüme hissi geçiyor ve ısındıkça her şeyi daha açık görebiliyordu. Hiçbir şeyi unutmamıştı. Çünkü bir duman adamın gerçek sesini duymuş, içyüzünü görmüştü. Önündeki kuru otların arasında hafif bir duman tütüyordu. Gri renkli sigaranın izmariti orada yavaş yavaş kül oluyordu.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

BİR YIĞIN HAYAL VE BİRKAÇ DÜŞÜNCE

Öğleden sonra geç vakit Gigi ile Beppo geldiler. Momo'yu, taş duvarın gölgesinde hâlâ biraz solgun ve tedirgin oturur buldular. Yanına oturup ne olduğunu anlamak istediler. Momo, dura dura olup bitenleri anlattı. Sonunda da duman adamla yaptığı konuşmayı, kelimesi kelimesine aktardı.

O anlatırken ihtiyar Beppo Momo'ya çok ciddi ve dikkatli bir şekilde bakıyor, alnındaki kırışıklıklar gittikçe derinleşiyordu. Momo sözünü bitirdikten sonra da, Beppo susmayı sürdürdü. Gigi ise artan bir heyecanla dinlemişti. Gözleri, kendisi bir şey anlatırken olduğu gibi parlıyordu.

Elini Momo'nun omuzuna koyarak, "Şimdi Momo" dedi, "bizim sıramız geldi! Sen, kimsenin bilemediği bir şeyi keşfettin! Artık biz yalnız eski dostlarımızı değil, bütün kenti kurtaracağız! Biz üçümüz, ben, Beppo ve sen, Momo!" Ayağa fırlamış ve iki elini havaya kaldırmıştı. Hayalinde, kurtarıcılarını alkışlayan bir yığın insan canlanmıştı.

"Tamam" dedi Momo biraz şaşkın, "Ama bunu nasıl yapalım?"

"Ne demek istiyorsun?" diye Gigi şaşırarak sordu.

"Demek istediğim şu" dedi Momo. "Yani duman adamları yenmek için ne yapalım?"

"Haa, evet" dedi Gigi. "Şu anda tam olarak ben de bilmiyorum. Önce bunu düşünmeli. Ama açık olan bir şey var: Madem artık onların var olduklarını ve ne yaptıklarını biliyoruz, onlara savaş açacağız. Yoksa korkuyor musun?"

Momo dalgın başını salladı: "Sanırım bunlar bildiğimiz adamlardan değil. Bana gelenin değişik bir hali vardı. Hele yaydığı soğuk çok kötü. Eğer bunların sayısı çoksa, mutlaka çok tehlikelidirler. Korkuyorum."

"Haydi canım!" dedi Gigi. "Mesele çok basit! Bu duman adamlar tanınmadıkları için karanlık işlerini yürütüyorlar. Sana gelen adam kendisi söylemiş. O halde? Biz onların tanınmaları için çaba harcayacağız. Çünkü onu bir kere tanıyan, aklında tutacak. Onu tekrar gördüğünde hatırlayacak, hemen tanıyacak. Onlar bize bir şey yapamazlar. Bizi ele geçiremezler!"

"Öyle mi dersin?" diye şüpheyile sordu Momo.

"Elbette!" diye gözleri parlayarak konuştu Gigi. "Yoksa senin misafir öyle apar topar kaçır mıydı? Bizden ödleri kopuyor!"

Momo, "Ama o zaman, belki de onları hiç bulamayız. Belki de bizden saklanırlar" dedi.

Gigi, "Onun da kolayı var. Biz de onları saklandıkları yerden çıkmaya zorlarız" diye karşılık verdi.

"Peki nasıl?" diye sordu Momo. "Sanırım onlar çok kurnaz."

"Bundan kolay ne var?" diye güldü Gigi. "Biz de onları kendi avlarıyla avlarız. Fare peynirle avlanır, zaman hırsızları da zamanla. Bizde zamandan bol ne var. Sen burada oturup, bir av gibi onları beklersin. Onlar gelince biz Beppo ile saklandığımız yerden çıkar, kıskıvrak yakalarız."

"Ama artık beni tanıyorlar" dedi Momo. "Bu tuzağa düşeceklerini sanmıyorum."

"İyi" diye karşılık verdi Gigi. Yine bir sürü şey aklına esmeye başlamıştı: "O halde başka bir şey yaparız. Duman adam, Zaman Tasarruf Şirketi'nden söz etti, değil mi? Bunun herhalde bir binası olmalı. Kentin içinde bir yeredir. Onu bulalım. Bulacağımızdan eminim. Kendine özgü bir şekli olmalı. Kurşun renkli, penceresiz, sevimsiz, betondan yapılmış dev bir ambar geliyor gözümün önüne. Onu bulunca içeri gireriz. Her birimizin elinde birer tabanca... 'Çabuk, çaldığımız zamanları geri verin!' derim ben..

Momo, üzüntülü bir sesle sözünü kesti: "Bizim tabancamız yok ki."

Gigi, heybetli bir dikilişle, "Biz de tabancasız yaparız" dedi. "Hem bu onları daha çok korkutur. Bizi görür görmez paniğe kapılacaklardır."

Momo, "Biz üçümüz yerine, biraz daha kalabalık olsak, daha iyi olur herhalde. Hem Zaman Tasarruf Şirketi'ni ararken başkaları da olursa daha çabuk buluruz."

"Bu çok güzel bir buluş" diye cevapladı Gigi. "Bütün eski arkadaşlarımızı toplayalım. Buraya gelen bütün çocukları da. Bir önerim var: Hemen üçümüz gidip, kimi görürsek haber verelim. Onlar da başkalarına haber versin. Her gün öğleden sonra üçte burada toplanalım!"

Hemen kalkıp yola düştüler. Momo bir yöne, Gigi ile Beppo başka yöne...

İki adam biraz gittikten sonra, o zamana kadar hiç konuşmamış olan Beppo birdenbire durdu; "Bana bak Gigi" dedi. "İçim rahat değil."

Gigi ona döndü, "Neden?"

Beppo arkadaşına bir süre bakıp, "Momo yüzünden" dedi.

Gigi, "Neden?" diye şaşkınlıkla sordu tekrar. Beppo, "Momo'nun anlattıkları galiba doğruydu diyorum" dedi.

"Eee, yani ne olmuş?" diye sordu Gigi. Beppo'nun ne demek istediğini anlamamıştı.

"Biliyor musun" diye açıkladı. Beppo, "Eğer Momo'nun anlattıkları doğruysa, ne yapacağımızı daha iyi düşünmeliyiz. Eğer söz konusu olan gerçek bir hırsız çetesiyse, böyle paldır küldür bu işe girilmez, anlıyor musun? Biz bunlara doğrudan meydan okumaya kalkarsak, Momo güç bir duruma düşebilir. Kendimizi düşünmüyorum, ama şimdi çocukları da bu işe bulaştırırsak, belki hepsini tehlikeye atmış oluruz. Yapacağımız şeyi gerçekten iyi düşünmeliyiz."

"Aman sen de!" diye gülerek bağırdı Gigi.

"Her Şeyi bytrsn zaten! Ne kadar çok olursak o kadar iyi."

Beppo düşünceli halini bozmadan cevap verdi: "Bana yle geliyor ki, Momo'nun anlattıklarının doğru olduğuna sen inanmıyorsun."

"Ne demek doğru?" diye karşılık verdi Gigi. "Sen hayali olmayan bir insansın Bepo. Bütün yaşam bir hikyedir ve biz de onun içindeyiz. Haydi Beppo, haydi, Momo'nun anlattıklarının hepsine aynen senin gibi inanıyorum!"

Beppo, buna verecek karşılık bulamadı. Ama Gigi'nin cevabı korkusunu azaltmıŐtı.

Sonra ayrıldılar, her biri ayrı bir yöne gitti. Arkadaşlarını ve çocukları bulup yarınki toplantıyı haber vereceklerdi. Gigi rahat, Beppo kuŐkuluysdu.

O gece Gigi rüyasında, kentın kurtarıcısı olarak öne kavuŐtuđunu gördü. Kendisi frak, Beppo siyah bir takım ve Momo beyaz ipek bir elbise giymiŐti. Sonra üçünün de boynuna altın madalyalar taktılar, başlarına defne dallarından talar oturttular. Bando mzıka çaldı, kent kurtarıcılarının Şerefine fener alayı düzenlendi. Daha önce görülmemiş sayıda insanın toplandığı uzun, muhteŐem bir fener alayı...

Aynı saatlerde ihtiyar Beppo yatağında yatıyor, gözüne uyku girmiyordu. DüŐündükçe, içinde buldukları durumun tehlikesini daha iyi kavrıyordu. Gigi ile Momo'nun zarar görmesine elbette izin veremezdi. Sonunda ne olursa olsun, onlarla beraberdi. Ama hiç değilse onları caydırmayı denemeliydi.,

Ertesi gün, öğleden sonra saat üçte, eski tiyatro yıkıntısında bađırıŐ ađırıŐ kıyamet kopuyordu. Beppo ile Gigi hariç, eski dostlar arasındaki büyükler ne yazık ki, gelmemiŐlerdi. Fakat uzaktan yakından, fakir zengin, iyi giyimli perişan, büyük küçük, elli altmış kadar ocuk toplanmıŐtı. Bazıları, Maria gibi, kardeŐlerini de beraber getirmişlerdi. Kimini elinden tutuyor, kimini kucakta

taşıyorlardı. Bunlar parmaklarını emerek, gözlerini kocaman kocaman açarak alışmadıkları kalabalığa bakıyorlardı. Franko, Paolo ve Massimo da oradaydı. Diğer çocukların çoğu tiyatroya son günlerde gelenlerdi. Burada olacak şeyler onları çok ilgilendiriyordu. Üstelik cep radyolu çocuk radyosunu getirmeden gelmişti bu kez ve Momo'nun yanında oturuyordu. İlk defa bugün, adının Claudio olduğunu, toplantıya katılmaktan zevk duyduğunu söyledi. Artık gelenlerin arkası kesilince, turist rehberi Gigi ayağa kalktı ve önemli bir tavır takınarak herkesi susmaları için uyardı. Şimdi sesler kesilmişti ve taş duvarların arasında meraklı bir bekleyiş vardı.

Gigi yüksek sesle söze başladı: "Sevgili arkadaşlar! Konuyu aşağı yukarı hepiniz biliyorsunuz. Sizi bu gizli toplantıya çağırırken kısaca söylemiştik. Bugüne kadar pek çok sayıda insan sürekli zaman tasarrufu yaptıkları halde, zaman sıkıntısı çektiklerinden yakınır oldular. Oysa, insanların tasarruf ettiklerini sandıkları bu zamanlar, onlardan çalınmaktadır. Bunun sebebi nedir? Bunu Momo açığa çıkardı! Bu 'zamanlar', açıkçası, Zaman Hırsızları Çetesi tarafından çalınmaktadır! İşte, bu haydutlara karşı koymak için sizlerden yardım istiyoruz. Eğer bu işe evet dersanız, insanlığın başına bela olan bu çeteyi bir vuruşta söker, atarız. Bu savaşa katılmaya değmez mi?"

Biraz sustu, çocuklar alkışladılar. Gigi devam etti: "Ne yapacağımızı sonra görüşeceğiz. Ama şimdi Momo size bu adamlardan biriyle nasıl karşılaştığını ve onun içini nasıl okuduğunu anlatsın!"

Tam bu sırada ihtiyar Beppo, "Bir dakika" diye ayağa kalktı ve devam etti: "Beni dinleyin çocuklar! Momo'nun konuşmasına karşıyım. Böyle olmaz. Konuşursa kendisini de, sizi de büyük bir tehlikeye atar."

"Olmaz!" diye bağırdı çocuklar, "Momo anlatsın!" Arkadan hepsi birden koro halinde, "Momo! Momo! Momo!" diye tempo tutmaya başladılar.

İhtiyar Beppo oturdu, gözlüğünü çıkardı ve yumruğunun tersiyle gözlerini ovuşturdu. Momo şaşkın, ayağa kalktı. Beppo'nun mu, çocukların mı sözünü dinlesin, bilmiyordu. Sonunda anlatmaya başladı. Çocuklar gerilim içinde dinliyorlardı. Momo sözünü bitirince, uzun bir sessizlik oldu.

Momo konuşurken üzerlerine bir sıkıntı çökmüştü. Zaman hırsızlarının bu kadar korkunç olacağını ummamışlardı. Küçük kardeşlerden biri yüksek sesle ağlamaya başladı. Çabucak susturdular.

Gigi sessizliği bozdu: "Eee, duman adamlarla savaşmak için bizimle beraber olmaya gönüllü kim var?"

Franko bir soru sordu: "Momo'nun olayı anlatmasını Beppo neden istemedi?"

Gigi gülererek, yatıştırıcı bir sesle karşılık verdi: "Beppo sanıyor ki, duman adamlar kendilerini tanıyan herkesi tehlikeli görüp, takip edecekler. Fakat ben bunun tam tersi olacağına eminim. Sırlarını öğrenmiş birine karşı bunlar hiçbir şey yapamazlar. Bu açık bir şey! Kabul et Beppo!"

Fakat Beppo sadece baş salladı. Çocuklar susuyorlardı.

Gigi yeniden söz aldı. "Kesin olan bir şey var! Biz burada tek vücut olup birleşmeliyiz! Dikkatli olmamız gerekli, ama korkuya asla yer vermeyeceğiz! Ve işte bunun için sizlere tek-rar soruyorum: Kim katılmak istiyor?"

"Ben!" diye ayağa kalktı Klaudio. Rengi biraz sararmıştı. Diğer çocukların hepsi, önce çekinerek, sonra daha kararlı, birer birer, katılacaklarını bildirdiler.

Gigi, "Eee, Beppo! Ne dersin buna?" diye eliyle çocukları işaret etti.

Beppo kederli, başını öne eğerek, "İyi, tabii ben de katılıyorum" dedi.

Gigi yeniden çocuklara döndü: "O halde, şimdi ne yapacağımızı kararlaştıralım. Bir önerisi olan var mı?"

Hepsi düşünmeye başladılar. Sonunda gözlüklü oğlan Paolo sordu: "Ama, bunlar bu işi nasıl yapıyorlar? Demek istiyorum ki, zaman nasıl çalınır? Gerçekten bu nasıl olur?"

"Evet" diye bağırdı Klaudio. "Aslında **zaman** nedir?"

Kimse cevap veremedi. Taş duvarların beri yakasında oturan Maria, kucagında kardeşi Dede ile ayağa kalktı: "Belki atom gibi bir şeydir. İnsanların sadece kafalarından geçen düşünceleri bile bir makine ile kaydedebiliyorlar. Ben bunu televizyonda gördüm. Bugün her şeyin uzmanı var."

Şişko Massimo, kız gibi ince sesiyle, "Benim bir fikrim var!" dedi. "Filme çekilirken her şey film şeridine kaydoluyor. Ses alırken de ses bantlarına kaydoluyor. Belki bunların zamanı yakalayan bir araçları vardır. Bunun yerini bulsak, onu tersine çeviririz, hepsi geri gelir!"

Paolo gözlüğünü düzelterek, "Her neyse, biz önce bir uzman bilgin bulmalıyız. O bize yardım etmezse bir şey yapamayız" diye kestirip attı.

"Sen de bilginsiz bir şey yapamazsın!" diye kızdı Franko. "Onlara güvenilmez! Birini bulduk diyelim. Zaman hırsızları ile ortak çalışmadığını nereden bileceksin? İşte o zaman şapa otururuz!"

Bu olmayacak şey değildi. Bu defa her halinden iyi eğitilmiş olduğu belli olan bir kız ayağa kalktı: "Bence en iyisi bütün olan biteni polise bildirmektir."

"Bir bu eksikti!" diye karşı çıktı Franko, "Polis ne yapabilir ki! Bunlar sıradan haydutlar değil! Ya polis bu işi çoktan biliyordur, gücü yetmiyordur... Ya da bu domuzluğun farkında değildir. Her iki halde de ümit yok demektir! Benim düşüncem bu!"

Uzun bir sessizlik oldu. Belli ki herkes kararsızdı. Sonunda Paolo, "Ama herhalde bir şey yapmak zorundayız" dedi. "Hem de çok çabuk. Zaman hırsızları bizim kararımızı öğrenmeye kalmadan!"

Turist rehberi Gigi yine ayağa kalktı: "Sevgili arkadaşlar! Durumu bütünüyle düşündüm. Yüzlerce plan yapıp, hepsini bir kenara attım. Sonunda bizi hedefe ulaştıracak bir tane buldum. Sizlere, belki daha iyi bir öneri gelir diye danışıyorum. Şimdi sizlere ne yapacağımızı açıklıyorum."

Sustu, çevresine baktı. Elliden fazla çocuğun yüzü ona dönmüştü. Çoktan beri hiç bu kadar çok dinleyici olmamıştı. Gururla sürdürdü konuşmasını: "Bu duman adamların bütün gücü, kimsenin onları tanımasından ve gizli çalışmalarından kaynaklanıyor. O halde onları zararsız kılmanın en kolay ve en emin yolu, bütün halka bunlar hakkındaki gerçeği anlatmaktır. Bunu nasıl yapacağımıza gelince... Büyük bir Çocuk Gösteri Yürüyüşü tertipleyeceğiz! Pankartlar, flamalar hazırlayıp caddelerde dolaşacağız. Herkesin dikkatini çekeceğiz. Ve herkesi, olayları anlatmak üzere buraya, bir tiyatroya çağıracağız. Halk arasında büyük bir heyecan uyanacak! Binlerce ve binlercesi koşup gelecekler! Yığınlar buraya dolunca korkunç sim onlara açıklayacağız. O zaman, o zaman bir anda her şey değişecek! Kimsenin zamanı çalınmayacak! Zaman bollaşınca herkes istediği kadarını alacak! Ve... Bütün bunları, dostlarım, biz hep birlikte yapacağız. Eğer istersek tabii. İstiyor muyuz?"

Hep bir ağızdan sevinç çılgınlıkları yükseldi.

Gigi sözlerini şöyle bitirdi: "Demek ki, karara vardık. O halde bütün kenti gelecek hafta pazar günü öğleden sonra, eski tiyatrodan toplanmaya çağıracağız. Fakat o güne kadar planımız hakkında kimse tek söz etmeyecek! Anlaşıldı mı? Şimdi arkadaşlar, haydi iş başına!"

O gün ve sonraki günlerde, yıkık tiyatrodan ateşli çalışmalar yapıldı. Kâğıtlar, kartonlar, boya kutular, fırçalar, zamklar, çitalar ve daha ne gerekiyorsa, çocuklar taşıyıp getirmişlerdi (nerden ve nasıl olduğunu hiç karıştırmayalım daha iyi). Bazı çocuklar kar-

tonları, levhaları çıtalara tutturup çakarken, diğerleri de en etkili sözleri bulup düzgün yazısı olanlara yazdırıyorlardı. Şu tür sloganlar vardı:

*Zaman Tasarrufu? Ama Kimin İçin?
Neden Vaktiniz Yok? Biz Çocuklar Size Söyleyeceğiz!
Hepiniz Büyük Toplantıya Gelin! Gelecek Pazara Saat
Üçte Eski Tiyatroda!
Zamanınız Çalınıyor!
Çocuklar Sizi Uyarıyor!
Dikkat! Çok Önemli: Zamanınız Söz Konusu!
Büyük Bir Sır: Fakat Biz Açıklayacağız!*

Bütün sloganların altında ayrıca toplantı yer ve saati yazılıydı. Her şey tamam olunca, çocuklar tiyatrunun ortasında sıraya dizildiler. Momo, Gigi ve Beppo en baştaydılar. Elllerinde pankartlar ve flamalar, kente doğru uygun adım yürüyüşe geçtiler. Teneke kapaklar ve düdükle çalarak, sloganlar atarak, Gigi'nin bugün için yazdığı marşı söylüyorlardı:

Ey insanlık, dinle, anla!
On ikiye beş kaldı.
Aç gözünü, tetikte ol,
Zamanı hırsız çaldı.
Ey İnsanlık, dinle, anla!
Sıkıntıdan patlama.
Gel Pazar'a saat üçte,
Öğren, kurtar canını.

Şiir aslında çok uzun, tam yirmi sekiz mısra idi, hepsini yazmamız gerekmez artık. Trafik aksayınca, polis birkaç kere işe el koyup çocukları dağıttı. Ama çocuklar yılmadılar. Başka köşelerde tekrar toplanıp, yeniden yürüyüşü sürdürdüler. Başlarına başka hiçbir şey gelmedi. Duman adamları ise, bütün dikkatlerine rağmen göremediler.

Onları gören başka çocuklar da, önceden konuyu bilmedikleri halde, aralarına katıldılar ve kabile, yüzleri derken binleri buldu.

Şimdi büyük kentin bütün sokaklarını uzun alaylar halinde çocuklar doldurmuştu. Büyüklere, dünyayı değiştirmeyi amaçlayan toplantıya çağırıyorlardı.

DOKUZUNCU BÖLÜM

İYİLER TOPLANAMADI, KÖTÜLER TOPLANDI

Toplantı saati geçmişti.

Saat geçmiş ve çağrılanların hiçbirisi gelmemişti. Olayla en yakından ilgili olması gereken büyüklerin çoğunun, çocukların gösteri yürüyüşünden haberleri bile olmamıştı.

Her şey boşa gitmişti. Artık akşam oluyordu ve erguvan renkli bulutlar arasında kırmızı bir top gibi ufka yaklaşmakta olan güneş yüzlerce çocuğun saatlerdir ses çıkarmadan oturdukları taş basamakların şimdi ancak en üst sırasını aydınlatabiliyordu. Ne konuşan vardı, ne gülen. Sessiz, üzüntülü oturuyordu herkes.

Gölgeler gittikçe uzadı, neredeyse karanlık basacaktı. Hava serinledi, çocuklar titremeye başladılar. Uzaklarda bir kilise çanı seki vurdu. Artık hiç şüphe kalmamıştı; başaramamışlardı.

Önce birkaç çocuk kalkıp gitti, onları diğerleri izledi. Kimse konuşmuyordu. Hayal kırıklığı çok acıydı.

Sonunda Paolo, Momo'nun yanına geldi; "Daha fazla beklemenin anlamı yok, Momo. Artık kimse gelmez. İyi geceler" dedi ve gitti.

Sonra Franko geldi, "Yapacak bir şey yok. Bundan sonra büyüklerden medet ummayalım, gördük işte! Benim zaten onlara hiç güvenim yoktu ama, bundan sonra onlarla hiçbir işe girişmem" dedi ve o da gitti. Ötekiler de onun ardından uzaklaştılar. Ortalık iyice kararınca son kalanlar da umutsuzluk içinde ayrıldılar. Momo, Gigi ve Beppo yalnız kaldılar.

Bir süre sonra ihtiyar çöpçü ayağa kalktı. Momo, "Sen de gidiyor musun?" diye sordu.

"Gitmem gerek" diye karşılık verdi Beppo. "Fazla mesaim var."

"Gece mi?"

"Evet, bizi olağandışı çöp boşaltmaya ayırdılar. Oraya gidiyorum."

"Fakat bugün pazar! Sen pazarları hiç çalışmazdın!"

"Öyleydi. Şimdi bizi buraya ayırdılar. Olağandışı diyorlar. İşler bitmiyormuş. Personel azlığı, falan, filan."

"Yazık" dedi Momo. "Bu gece burada kalsan sevinirdim."

"Evet, şimdi gitmek zorunda olmak benim de hoşuma gitmiyor" dedi Beppo.

"O halde, yarına kadar güle güle!"

Beppo gıcırıtılı bisikletine atlayıp karanlıkta kayboldu. Gigi ıslıkla melankolik bir şarkı tutturmış, çalışıyordu. Çok güzel ıslık çalardı. Momo onu dinliyordu. Birdenbire ıslığı kesti.

"Ben de gitmeyelim!" dedi. "Bugün pazar, gece bekçiliği yapacaktım. Bunun benim yeni görevim olduğunu sana söylemiş miydim? Nerede ise unutuyordum."

Momo ona gözlerini açarak baktı, bir şey söylemedi.

Gigi, "Üzülme!" dedi. "Planımız düşündüğümüz gibi gerçekleşmedi diye keder etme! Başka bir şey daha düşünmüştüm. Hem canım, aslında eğlenceli oldu! Muhteşemdi."

Momo susmakta inat ediyordu. Gigi onu yatıştırmak için saçlarını okşadı ve konuştu: "Bu kadar büyütme Momo! Yarın sabah her şey değişir. Biz de başka bir hikâye düşünüyoruz, olur biter, değil mi?"

"Bu bir hikâye değildi" dedi Momo yavaşça.

Gigi ayağa kalktı: "Anlıyorum ama, yarın bunu yine konuşuruz, tamam mı? Şimdi gideyim artık, zaten geç bile kaldım. Sen de yat uyu!"

Ve Gigi, melankolik melodiyi ıslıkla çalarak uzaklaştı.

Momo, o kocaman, yusuvarlak taş çemberi içinde tek başına kaldı. Yıldızsız bir geceydi. Gökyüzünü bulutlar kaplamıştı. Garip bir rüzgâr esiyordu. Sert değil ama sürekli ve üşütücü bir rüzgâr. .. Kül soğukluğunda bir rüzgâr...

Büyük kentin dışında, uzaklarda dağ gibi çöplükler yükseliyordu. Teneke kutuların, cam kırıklarının, küllerin, plastik artıklarının, karton kutuların, büyük kenttekilerin her gün çöpe attığı bir sürü öteberinin oluşturduğu tepeleme yığınlar; burada, çöp fırınlarında yakılma sıralarını bekleyen...

Beppo ve arkadaşları, ellerinde kürekler, sıra sıra dizilmiş çöp kamyonlarından, geceyarılarına kadar, projektör ışıkları altında çöp boşalttılar. Boşalan kamyonların ardından, yeniden, doluları geliyordu.

"Çabuk olun!" deniyordu. "Haydi! Haydi! Yoksa bitiremeyeceğiz!"

Durmaksızın kürek sallayan Beppo'nun gömleği terden sırlıklam üstüne yapışmıştı. Geceyarısı iş bitti.

Beppo, zaten hem yaşlı, hem de çelimsiz olduğu için iyice yorulmuştu. Delik deşik bir plastik bidonu ters çevirip üstüne oturdu ve biraz nefes almaya çalıştı.

Arkadaşlarından biri, "Hey Beppo, haydi artık eve gidiyoruz, geliyor musun?" diye seslendi.

"Bir dakika" dedi Beppo ve eliyle, ağrıyan göğsünü bastırdı.

Bir başkası, "İyi değil misin ihtiyar?" diye sordu.

"Geçti, geçti" dedi Beppo. "Siz gidin. Ben biraz daha dinleneyim."

"Peki öyleyse, iyi geceler!" diye seslenerek gitti arkadaşları.

Ortalık sessizdi. Sadece çöplerin arasında cirit atan farelerin çıtırtısı duyuluyordu ara sıra. Beppo başını kollarına dayayarak uyudu kaldı.

Sert bir rüzgârla uyandı. Ne kadar uyuduğunun farkında değildi. Başını kaldırdı ve gözleri faltaşı gibi açıldı.

Çöp yığınlarının üstünde bir sürü insan vardı. Şık giyimli, melon şapkalı, ellerinde kurşun renkli evrak çantaları ve dudaklarında küçük gri sigaralar olan duman adamlar... Hepsi susmuş, çöp yığınlarının en yüksekinin üzerinde kurulmuş olan hakim kürsüsü gibi yere bakıyorlardı. Burada diğerlerinin benzeri olan üç duman adam oturuyordu.

Beppo'yu önce bir korku aldı. Onu görecekler diye korktu. Hiç kuşkusuz, onu burada istemezlerdi. Hepsinin kürsüye dönük olduğunu fark etti. Belki onu hiç görmezlerdi, belki de atılmış bir çöp sanırlardı. Hiç kıpırdamadan olduğu yerde sinmeye karar verdi.

Kürsünün ortasında oturan adamın konuşması sessizliği bozdu: "Ajan BLW/553/c mahkeme önüne çıksın!"

Çağrı aşığıdan tekrarlandı ve uzaklarda yankılandı.

Sonra kalabalık arasında yol açıldı ve bir duman adam tepeye doğru ilerledi. Diğerlerinden farkı, yüzünün kül renginin beyaza dönmüş olmasıydı.

Kürsünün önünde durdu.

Ortada oturan sordu: "Ajan BLW/553/c siz misiniz?"

"Evet."

"Ne zamandan beri Zaman Tasarruf Şirketi'ne çalışıyorsunuz?"

"Var oluşumdan beri."

"Ona şüphe yok. Gereksiz konuşmayı bırakın! Ne zaman var oldunuz?"

"On bir yıl, üç ay, altı gün, sekiz saat, otuz iki dakika ve şu anla beraber, on sekiz saniye önce var oldum."

Bu konuşmalar oldukça uzakta ve yavaş geçtiği halde, ne acayıptır, Beppo hepsini duyabiliyordu.

Ortada oturup sorgulamayı yapan adam sordu: "Bugün kentte bir sürü çocuğun ellerinde pankartlarla dolaşıp, halka çağrıda bulduklarını ve bizim hakkımızda açıklama yapacaklarını biliyor musunuz?"

"Haberim var" dedi ajan.

Hakim sert bir sesle sordu: "Bu çocukların bizi ve yaptıklarımızı nasıl olup da öğrendiğini açıklayabilir misiniz?"

"Bunu kendim de açıklayamıyorum" diye cevapladı ajan, "Ama burada bir noktayı belirtmeme izin verirseniz, Yüksek Mahkeme'nin olup bitenleri olduğundan fazla ciddiye almaması gerekir. Çocukluktan başka bir şey değil bu! Üstelik, Mahkeme'nin şunu düşünmesini rica ederim: Biz insanlara zaman bırakmayarak, kolayca önledik toplantılarını. Bunu başaramasaydık bile çocuklar halka basit bir haydut masalından başka bir şey anlatamayacaklardı. Hatta, bana kalırsa keşke toplantının yapılmasına izin verseydik de, böylece..."

"Sanık! Nerede bulunduğunuzun bilincinde misiniz?" diye ortadaki onun sözünü kesti.

Ajan irkilerek büzüldü, "Evet" dedi yavaşça.

"İnsanların mahkemesi önünde değilsiniz. Burada sizin gibilerin kanısındasınız. Bize yalan söyleyemeyeceğinizi iyi bilirsiniz. Niye bunu denemeye kalktınız?"

"Meslek alışkanlığı herhalde" diye mırıldandı ajan.

Hakim, "Çocukların hareketinin ne kadar ciddi bir şey olduğuna bırakın da mahkeme karar versin. Fakat siz, sanık! Çocukların bizim işimizde ne kadar tehlikeli olduğunu kendiniz daha iyi bilirsiniz."

"Biliyorum" dedi ajan, alçak sesle.

Hakim konuşuyordu: "Çocuklar bizim doğal düşmanlarımızdır. Onlar olmasaydı insanlık çoktan bizim pençemize düşmüş olacaktı. Çocukları zaman tasarrufuna alıştırmak büyük insanları alıştırmaktan çok daha güçtür. Bu yüzden en sert yasalarımızdan biri şudur: Er geç sıra çocuklara gelir. Bu yasadaki haberiniz var mıydı?"

"Pek tabii, efendim."

"Buna rağmen elimizde deliller var. İçimizden biri, tekrar ediyorum, **içimizden b-i-r-i**, bir çocukla konuşmuş ve ona bizim gerçek yüzümüzü açıklamış. Sanık! Bu, **içimizden b-i-r-i nin** kim olduğunu biliyor musun?"

"Bendim" diye perişan cevap verdi, ajan BLW/553/c.

Hakim sordu, "Neden en önemli yaşamıza bu şekilde karşı çıktınız?"

Sanık, kendini savunmaya çalıştı: "Bu çocuk diğer insanları etkileyerek bizim işimize engel oluyor. Bu yüzden Zaman Tasarruf Şirketi için en iyisinin bu olacağını düşündüm."

Hakim buz gibi bir sesle, "Sizin düşünceleriniz bizi ilgilendirmez. Biz sonuca bakarız. Bu durumda sizin hareketiniz bize zaman kaybettirmekle kalmadı, üstelik siz bu çocuğa en önemli sırlarımızı da açıkladınız. Bunu itiraf ediyor musunuz sanık?" diye bağırdı.

"İtiraf ediyorum" dedi yavaşça ajan, başını önüne eğerek.

"Demek suçunuzu kabul ediyorsunuz?" diye sordu hakim.

"Evet. Ama Yüksek Mahkeme'nin hafifletici sebepleri dikkate almasını rica ederim. Tam anlamıyla büyülenmişim. Bu çocuğun dinleyiş biçiminde ne varsa bilmem, ağzımdan laflar dökülürdü. Ben kendim de çok şaşırđım. Yemin ederim nasıl olduğunu bilemedim."

"Özürleriniz bizi ilgilendirmez. Hafifletici sebepleri uygulayamayız. Yaşamız kesindir, ayrıcalık tanımaz. Ancak, şu garip çocuk hakkında biraz bilgi edinelim. Adı nedir?"

"Momo."

"Oğlan mı, kız mı?"

"Küçük bir kız."

"Yeri belli mi?"

"Tiyatro harabelerinde oturuyor."

Not defterine her şeyi yazan hakim, "iyi" diye konuştu. "Siz sanık, bu kızın bize artık bir daha zarar veremeyeceğinden emin olabilirsiniz. Bunun için bütün olanaklarımızı kullanacağız. Hemen kararın infazına geçeceğimizden bu size bir teselli olsun."

Suçlu titremeye başladı.

"Karar nedir?" diye sordu.

Kürsünün arkasında oturan üç adam başlarını birbirine yaklaştırarak, biraz fısıldaştılar ve kafa salladılar. Sonra ortada oturan, tekrar suçluya dönerek kararı bildirdi:

"Ajan BLW/553/c hakkında oybirliği ile alınan karar: Sanığın ihanet suçu sabit görülmüştür. Kendisi de bunu itiraf etmiştir. Yasamız bu durumda ceza olarak kendisinin tüm zamanının geri alınmasını emreder."

"Merhamet, merhamet!" diye feryat etti suçlu. Fakat yanında duran iki duman adam onun sigarasını ve kurşun renkli evrak çantasını çabucak çekip aldılar.

Ve o zaman inanılmaz bir şey oldu. Suçlu şeffaflaşmaya başladı. Çılgılığı da gittikçe hafifleyip uzaklaşıyordu. Elleriyle yüzünü örtmüş orada dururken, birden hiç görünmez olup kayboluverdi. Durduğu yerde rüzgârla sağa sola biraz kül savruldu; sonra bunlar da yok oldu. Mahkemeyi yapan ve seyredenler sessiz sedasız uzaklaştılar. Karanlık onları yuttu. Çevrede soğuk bir rüzgâr esti.

Çöpçü Beppo hâlâ oturuyor ve duman adamın kaybolduğu noktaya bakıyordu. Sanki soğuktan buz kesilmiş de şimdi yeniden çözülüyormuş gibi bir hal vardı üstünde. Şimdi o da kesinlikle biliyordu ki, duman adamlar gerçekten vardır.

Hemen hemen aynı saatlerde, kulenin saati uzaklarda gece yarısını çalarken, küçük Momo hâlâ harabenin taş merdivenlerinde oturuyordu. Bekliyordu. Neyi beklediğini kendisi de bilmiyordu. Ama, ona bir şeyleri beklemesi gerekiyormuş gibi geliyordu. Onun için de bir türlü gidip yatamıyordu. Birdenbire

çıplak ayaklarına bir şeyin srtndğn fark etti. Ortalık karanlık olduğu için, görmek üzere eğildi. Bu bir kaplumbağaydı. Başını ona doğru uzatmış, ağzı da sanki gülüyormuş gibi yayılmış, öylece bakıyordu. Gözlerinde yle dostça bir anlam vardı ki, nerede ise konuşacaktı.

Momo ona doğru iyice eğilerek parmak uçları ile çenesinin altını okşadı. "Ah, kimsin sen bakayım?" diye sordu. "Hiç değilse senin beni araman ne iyi şey kaplumbağacık. Ne istiyorsun benden bakalım?"

Birdenbire, kaplumbağanın sert kabuğu üzerindeki kare Şekillerin üzerinde harfler belirdi. Momo, bu harflerin önceden de mi orada olduğunu, yoksa birdenbire mi çıktığını anlayamadı, ama şu sözcükler okunuyordu:

"Beni İzle!"

Momo Şaşkınlıkla sordu: "Bana mı söylüyorsun?"

Fakat kaplumbağa yürümeye başlamıştı bile. Birkaç adım sonra durup Momo'ya baktı. Momo, kendi kendine, "Herhalde beni bekliyor" diye söylendi. Sonra ayağa kalkıp kaplumbağanın arkasından yürüdü. "Sen yr, peşinden geliyorum" dedi.

Ve... Böylece yavaş yavaş, kaplumbağanın adımlarına uyarak, koca taş çemberinin dışına çıktılar; büyük kente doğru yol almaya başladılar.

ONUNCU BÖLÜM

VAHŞİ BİR KOVALAMA VE RAHAT BİR KAÇIŞ

İhtiyar Beppo'nun gıcırtilı bisikletinin sesi geceyi yırtıyor gibiydi. Olanca gücüyle pedal çeviriyordu. Duman hakimin sözleri kulaklarında çınlıyordu durmadan: "Bu garip kıızı ele alacağız... Onun bize bir daha zarar veremeyeceğinden emin olabilirsiniz, sanık... Bunun için bütün olanaklarımızı kullanacağız..."

Hiç kuşku yoktu, Momo'yu büyük bir tehlike bekliyordu. Hemen ona koşmalı, onu duman adamlara karşı uyarmalıydı. Nasıl yapacaktı kendi de bilmiyordu ama, onu bu adamlardan korumalıydı. Herhalde bir çaresini bulacaktı. Beppo, pedallara gittikçe daha hızlı basıyordu. Beyaz saçları rüzgârda uçuyordu. Tiyatroya kadar önünde uzun bir yol vardı.

Harabenin çevresine dizilmiş bir yığın, gri renkli şık arabanın farları ortalığı gündüz gibi aydınlatmıştı. Düzinelerce duman adam tiyatronun taş merdivenlerinde bir aşağı bir yukarı koşuşup, köşe bucağı didik didik araştırıyorlardı. Sonunda Momo'nun odasına inilen duvardaki deliği buldular. Birkaç kişi hemen içeri girip yatağın altını, üstünü, hatta ocağın içini aradı.

Sonra dışarı çıktılar, üstlerini başlarını silkelediler ve omuzlarını silkerek birbirlerine baktılar.

Birisi, "Kuş uçmuş" dedi.

Bir diğeri, "Geceyarısı, çocukların yatağında olması gerekirken ortalıkta dolaşmaları ne can sıkıcı şey" diye konuştu.

Üçüncüsü düşüncesini belirtti: "Bu durum hiç hoşuma gitmedi. Sanki birisi ona vakitlice haber vermiş."

İlk konuşan, "Olacak şey değil!" dedi. "O birisinin, bizim kararımızdan, bizden önce haberi olması gerekirdi!"

Duman adamlar birbirlerini korku ile süzdüler.

Üçüncüsü tekrar konuştu: "Eğer birisi ona haber vermişse, artık buralarda durmayacağı kesin! Burada onu arayacağız diye, fazla oyalanmamalıyız."

"Başka bir öneriniz mi var?"

"Bana kalırsa, hemen merkeze haber verelim. Büyük kuşatma emri çıkarsınlar."

"Merkez haklı olarak, önce çevreyi iyice araştırıp araştırmadığımızı soracaktır."

"Pekâlâ, öyleyse çevreyi araştıralım. Ama eğer kız birinden yardım görüyorsa, büyük bir hata yapmış olacağız."

"Gülünç! Bu durumda merkez nasıl olsa büyük kuşatmayı uygulayabilir. O zaman bütün ajanlar araştırmaya katılır. Çocuğun elimizden kurtulma şansı yok. Haydi, şimdi iş başına beyler! Oyunun kuralını biliyorsunuz!"

O gece çevre halkı durmaksızın ortalıkta dolaşan arabalara bir anlam veremedi. En dar yollara, en taşlı sokaklara kadar dalıp çıkan arabaların gürültüsü gün ağarıncaya kadar sürdü. Kimse gözünü kırpmadı.

Aynı saatlerde Momo, kaplumbağanın peşinde büyük kentin caddelerinde yürüyordu. Geceyarısı olmasına rağmen herkes ayaktaydı. Kalabalık sokaklarda insanlar akın akın gidip geliyorlardı. Bir itiş kakıştır sürüyordu. Caddeler araba doluydu; otobüsler tıklım tıklımdı. Binaların duvarlarında ışıklı reklam panoları bir yanıp, bir sönerek etrafa çeşit çeşit renkler saçıyorlardı. Bütün bunları daha önce hiç görmemiş olan Momo, gözlerini kocaman açmış, kaplumbağanın arkasından rüyadaymış gibi yürüyordu.

İkisi de kimseye çarpmadan, kimseye toslaşmadan geniş meydanlar, sokak başları geçiyorlardı. Arabalar önlerinden, arkalarından akıp gidiyor; yayalar çevrelerinde yürüyor; ama hiç kimse ne kaplumbağaya, ne de Momo'ya aldırış ediyordu. Onların yüzünden ne tek bir araba fren yaptı, ne de bir yaya yolunu değiştirdi. Kaplumbağa nerede araba bulunmadığını, nerede yayalara rastlamayacağını önceden sezerek yürüyordu sanki. Böylece ne koşmaları, ne de durup beklemeleri gerekmeden yol alıyorlardı. Yavaş, fakat hep aynı tempoda... Momo, insanın bu kadar yavaş yürüyüp de bu kadar ilerleyebilmesine şaşıtı kaldı...

İhtiyar çöpçü Beppo, tiyatroya vardığı zaman, bisikletinin farının zayıflığına rağmen bir şeyler olduğunu hemen fark etti. Harabenin etrafında bir sürü tekerlek izi vardı. Bisikletini çimenlerin üzerine fırlattığı gibi Momo'nun odasına koştu. "Momo!" diye seslendi yavaşça, sonra daha hızlı: "Momo!" Cevap yok.

Beppo yutkunduk, boğazı kupkuruydu. Karanlıkta ayağı takıldı, sendeledi, ayağı burkuldu. Titreyen parmaklarıyla bir kibrit çıkarıp yaktı, etrafına bakındı. Masa ve iki sandalye devrilmiş, yatak alt üst olmuştu. Momo, ortada yoktu.

Beppo, bir anda yüreğinde duyduğu acıdan hıçkırmamak için dudaklarını ısırıldı.

"Allah'ım, ah Allah'ım, onu götürmüşler. Benim küçük kızımı almışlar. Çok geç kaldım. Ben şimdi ne yapacağım? Ben artık ne yapabilirim?" Eli yanınca, kibriti söndürüp attı. Karanlıkta kalmıştı. Aceleyle delikten geçip yukarı çıktı. Burkulan ayağına aldırış etmeden bisikletine atladı.

"Gigi'ye" diyordu durmadan. "Gigi'ye haber vermeliyim. Gigi koşsun, inşallah kaldığı barakada bulurum onu."

Gigi, bir süredir pazar geceleri bir barakada bekçilik ederek birkaç kuruş fazla kazanmaya çalışıyordu. Burada, eski arabalar parçalanıp satılıyordu. Birkaç kere hırsızlık olduğundan bekçi tutmak gerekmişti.

Beppo, barakanın kapısını yumrukladı. Gigi, belki araba hırsızlarıdır diye önce hiç ses etmedi. Sonra Beppo'nun sesini tanıdı, kapıyı açtı.

"Ne oluyor yahu?" diye çıkıştı. "Böyle gürültüyle uyandırılmaktan hiç hoşlanmam ben!"

Beppo, nefes nefese, "Momo!" diyebildi. "Momo'nun başına kötü bir şey geldi!"

"Ne diyorsun?" diye uykulu uykulu yatağının üzerine çöktü Gigi. "Momo mu? Ne oldu ona?"

Beppo soluyarak, "Ben de daha bilmiyorum. Kötü bir şey" dedi.

Sonra bütün başından geçenleri bir bir anlattı: Çöplükteki Yüksek Mahkeme'yi, harabenin çevresindeki tekerlek izlerini ve Momo'nun yerinde olmadığını. Bütün gayretine ve Momo'nun söz konusu olmasına rağmen, yavaş konuşma huyu yüzünden anlatması epeyce zaman aldı.

Sonunda, "Baştan beri seziyordum zaten. İyi olmayacağını biliyordum bu işin. İşte intikamlarını aldılar. Momo'yu kaçırdılar! Allahım, Gigi, ona yardım etmeliyiz! Ama nasıl? Ama nasıl?" diye sözünü bitirdi.

Beppo konuştuğu Gigi'nin yüzünde renk kalmamıştı. Sanki ayaklarının altından dünya kayıp gitmişti. O ana kadar her şey ona şaka gibi gelmişti. Bu da sonunu düşünmeden başladığı öyküler gibi bir oyundu sanki. Yaşamında ilk defa, onun hayal gücünün dışında, kendi başına bir öykü oluşuyor ve o seyirci kalıyordu. Felç olmuş gibiydi.

Bir süre sonra konuşabildi: "Bak ne diyorum Beppo, belki de Momo dolaşmaya çıkmıştır. Sık sık yapar, bilirsin. Bir defasında üç gün, üç gece görünmemişti. Belki de, şimdilik bu kadar korkacak bir şey yoktur."

"Ya tekerlek izleri?" diye sordu Beppo. "Ya yatağın, yorğanın karıştırılması?"

"Tamam, evet" diye yatıştırdı onu Gigi. "Farzedelim ki, biri oraya geldi. Momo'yu bulabildiği ne malum? Belki de, Momo daha önceden gitmiştir. Yoksa her şeyi alt üst edip aramazlardı."

"Ya onu buldularsa?" diye bağırdı Beppo. "Ne olur o zaman?" İki eliyle genç arkadaşının yakasına yapışıp, sarsmaya başladı: "Gigi, deli olma! Duman adamlar gerçekten var! Bir şeyler yapmalıyız, hem de çok çabuk!"

"Sakin ol Beppo, dur" diye korkuyla kekeledi Gigi. "Elbette bir şeyler yapacağız... Ama önce iyice düşünelim. Daha Momo'yu nerede arayacağımızı bile bilmiyoruz."

Beppo Gigi'nin yakasını bırakarak, "Ben polise gidiyorum!" dedi.

"Aklına başına topla!" diye atıldı Gigi. "Bunu yapamazsın! Harekete geçtiler ve bizim Momo'yu buldular diyelim. O zaman ona ne yaparlar biliyor musun? Ondan haberin var mı senin? Kimsesiz çocukları nereye götürdüklerini biliyor musun Beppo? Pencereleleri demir parmaklıklı bir yuvaya tıkacaklar onu. Momo'yu oraya mı göndermek istersin?"

Beppo çaresiz, önüne bakarak, "Hayır" dedi. "Bunu istemem. Ama ya başı deritteyse."

Gigi sözünü sürdürdü: "Ama düşün bir kere, ya öyle değilse? Belki dediğim gibi, o bir yerlere dolaşmaya gitmiştir; sen de başına polisleri sardıracaksın. Bu durumda Momo'nun sana nasıl bakacağını düşünmek istemiyorum."

Beppo, masanın önündeki bir sandalyeye çöktü ve başını kollarının üstüne dayadı.

"Doğrusu bilmiyorum" diye inledi. "Ne yapacağımı hiç bilmiyorum."

Gigi, "Bence" dedi, "en iyisi biz yarına, ya da öbürüne kadar bekleyelim. Eğer Momo'dan bir ses çıkmazsa polise bildiririz. Ama inşallah o zamana kadar her şey yoluna girer, biz üçümüz bu halimize güleriz."

"Öyle mi dersin?" diye mırıldandı Beppo, üzerine bir yorğunluk çökmüştü. Bugünkü olaylar bu yaşlı adama çok fazla gelmişti.

Gigi, "Elbette" diyerek Beppo'nun ayakkabılarını çıkardı; onu yavaşça yatağa yatırdı; ayaklarına ıslak bez sararak, "Hepsi geçecek, her şey düzelecek" diye onu yatıştırdı.

Beppo'nun uykuya daldığını anlayınca kendisi de yere uzanıp ceketini başının altına koydu. Fakat uyuyamıyordu. Bütün gece duman adamları düşündü. Ve tasasız ömründe ilk defa olarak korktu.

Zaman Tasarruf Şirketi merkezinden büyük kuşatma emri verilmişti. Büyük kentte görevli bütün ajanlar, işlerini bırakıp, Momo kızın aranmasına katılma emri almışlardı. Sokaklarda duman adamlar kaynaşıyordu. Damların üzeri, kanalizasyon çıkış kapakları, havaalanları, istasyonlar, otobüs durakları, her yer onlarla doluydu. Her şeyi kontrolden geçiriyorlardı.

Fakat Momo'yu bulamadılar.

Momo nihayet, "Hey, kaplumbağa, sen beni nereye götürüyorsun?" diye sordu.

O sırada loş bir avludan geçiyorlardı. Kaplumbağanın sırtında şu sözler belirdi: "Korkma!"

Yazıyı okuyan Momo, "Korktuğum yok!" diye, biraz da kendi kendine cesaret vermek için söylendi. Ne de olsa biraz ürküyordu.

Kaplumbağanın izlediği yol gittikçe daha dolambaçlı ve karışık bir hal alıyordu. Bahçelerden, köprülerden, tünellerden, geniş kapılardan, evlerin avlularından, hatta bir iki yerde kilerlerden geçip durmuşlardı.

Koskoca bir duman adamlar ordusunun kendisini aradığını bilseydi, Momo kimbilir nasıl korkardı. Bunu aklına bile getirmediği için, kaplumbağanın tuttuğu dolambaçlı yolda onu rahatlıkla izlemeyi sürdürüyordu.

İyi ki, böyle gidiyorlardı. Kaplumbağa, nasıl trafik durumunu önceden sezerek yayalardan ve arabalardan etkilenmeden geçmeyi başarıyorsa, duman adamların da ne zaman, hangi köşede karşılarna çıkacağını önceden seziyordu sanki... Zira ara sıra onlar bir köşeden geçtikten az sonra duman adamlar orada beliriyor; fakat onlar uzaklaşmış oluyorlardı. Böylece hiçbirisi ile karşılaşmadılar.

"İyi ki okumayı önceden öğrenmişim, değil mi?" diye farkında olmadan konuştu Momo.

Kaplumbağanın sırtında bir alarm işareti gibi tek kelime belirdi: "Sus!"

Momo, bunun sebebini anlamadı ama, söz dinledi. Çok yakınlarından üç karanlık gölge geçti.

Şimdi buldukları mahalle berbat bir yerdi. Sıvaları dökülmüş bir yığın kale gibi yapı, su birikintileri ile dolu pis sokaklar. Karanlık ve tenha...

Zaman Tasarruf Şirketi merkezine, Momo'nun görüldüğü haberi geldi.

"İyi, yakalandı mı?"

"Hayır, sanki yer yarıldı, içine girdi. İzini kaybettik."

"Nasıl olur?"

"Biz de anlayamadık. Bunda bir iş var herhalde."

"Onu gördüğünüz zaman neredeydi?"

"Sorun da burada. Bizim hiç bilmediğimiz bir mahalleydi."

"Böyle bir mahalle yok!"

"Durum açık. Öyle bir şey ki... Nasıl söylemeli? Sanki bu mahalle, zamanın bittiği yerde. Ve kız bu sınırı geçti."

"Ne?" Merkez çılgına dönmüştü. "İzlemeye devam! Ne pa-hasına olursa olsun, kız yakalanmalı! Anlaşıldı mı?"

"Anlaşıldı!"

Momo önce şafak söküyor sandı. Bu garip ışık birdenbire çıkmıştı. Köşeyi dönüp, şimdi buldukları caddeye saptıkları zaman... Artık gece değildi ama, gündüz de değildi. Bu aydınlık, ne şafak ne de gurup vaktine benziyordu.

Bütün şekilleri olağanüstü bir netlikle ortaya çıkartan bir ışıktı bu... Nereden geldiği belli olmuyordu, sanki her yönden geliyordu gibiydi. Sokak taşları üzerine düşen gölgeler başka başka yönlereydi. Şuradaki ağaç sanki soldan ışık alıyor, ötedeki ev sağdan, berideki anıtta önden aydınlanıyor gibiydi. Hem bu anıt gerçekten çok garipti. Küp şeklinde kocaman siyah bir taşın üzerinde dev gibi beyaz bir yumurta duruyordu. İşte bu kadar...

Evler de Momo'nun o güne kadar gördüklerine benzemiyorlardı. Göz kamaştıran bir beyazlıktaydılar. Pencerelemin ardı siyah gölgelerle kaplı olduğundan, evlerin içinde kimsenin olup olmadığı anlaşılıyordu. Fakat Momo'ya öyle geldi ki, sanki bu evler, içinde oturulmak için değil de, bambaşka bir maksatla yapılmıştır.

Yollar bomboştu. Ne bir insan, ne bir araba, hatta ne bir köpek, ne bir kuş... Her şey kıpırtısız, cam bir küreye hapsolmuş gibiydi. Bir esinti bile yoktu.

Kaplumbağa şimdi daha da yavaş yürüdüğü halde buradan nasıl bu kadar çabuk geçtiklerine şaşıtı kaldı Momo.

Bu garip mahallenin dışında, gecenin sürdüğü yerde, üç şık araba, farların aydınlattığı taşlı, topraklı yolda ilerliyordu, içlerinde bir sürü duman adam vardı.

En öndeki arabada oturanlardan biri, Momo'yu tam o beyaz evlerin ve garip ışığın başladığı sokağa dönerken gören adamdı.

Fakat o köşeye geldiklerinde garip bir şeyle karşılaştılar. Arabalar oldukları yerde çakılıp kaldı. Şoförler gaza basıyorlar, tekerlekler dönüyor; fakat arabalar sanki geriye doğru kayan bir bant üzerindelermiş gibi, ilerlemeden duruyorlardı. Ne yaptılarsa olmadı. Bunun üzerine duman adamlar arabalardan indiler. İleride bir yerlerde hâlâ görünen Momo'yu yaya izlemeye koyuldular. Ancak

on metre kadar gittiler, gitmediler, yorgunluktan bitkin, oldukları yerde kalakaldılar. Momo kız uzakta, kar gibi beyaz evlerin arasında kaybolmuştu.

"Bitti!" dedi biri. "Artık bitti! Onu bir daha yakalayamayız."

Bir başkası, "Neden olduğumuz yerden ileri gidemedik?" diye sordu.

Birinci, "Ben de bu işi anlayamıyorum. Asıl önemli olan, şimdi bizim bu durumumuz hafifletici sebep olarak kabul edilebilir mi?"

"Yani, bizi mahkemeye verirler mi, demek istiyorsunuz?"

"Ne yani, ödül verecek değiller herhalde!"

Aramaya katılan bütün duman adamlar başları önlerine eğik, arabaların tamponlarına oturdular. Artık acele etmiyorlardı.

Uzakta, çok uzakta bir yerde bembeyaz caddeler ve meydanlarda Momo hâlâ kaplumbağanın peşinde yürüyüp duruyordu. Böyle yavaş yürüdükleri için sanki binalar yanlarından, cadde ayaklarının altından kayıyormuş gibiydi. Kaplumbağa yeniden bir köşeyi döndü, Momo da arkasından. Ve şaşkınlıkla durakladı. Bu sokak diğerlerinin hiçbirine benzemeyen bambaşka bir sokaktı.

Aslında bu, dar bir sokakçıktı. Sağda solda sıralanan binalar, kulelerle, balkonlarla süslenmiş camdan birer saraydılar. Sanki yıllarca deniz dibinde kalmış da, üzerleri yosunlar, mercanlar, çeşit çeşit deniz kabuklarıyla bezenmiş ve birden su yüzüne çıkmış gibi, bir sedef parıltısı içinde idiler.

Bu sokağın sonunda tek bir ev vardı; sokak o evin önüne çıkıyordu. Evin ortasında büyük yeşil bir kapı vardı, üzeri oymalarla süslüydü. Momo, duvarda, başının üzerinde, mermer bir sokak levhası gördü. Üstünde altın harflerle şu yazı okunuyordu:

Hiçbir Zaman Sokağı

Momo yazıyı göz açıp kapayıncaya kadar okudu belki ama, bu sırada kaplumbağa uzaklaşmış, sokağın dibindeki evin kapısına varmıştı bile.

"Bekle beni, kaplumbağa!" diye seslendi Momo. Ne gariptir ki, kendi sesini duyamadı. Oysa kaplumbağa onu duymuş olmalıydı, durup geriye baktı. Momo ona ulaşmak istiyordu ama, Hiçbir Zaman Sokağı'na girdiklerinden beri, su altında hızlı bir ters akıntı ile karşılaşmış gibi, ya da şiddetli bir rüzgârı göğüslercesine zorlukla ilerleyebiliyordu. Bu anlayamadığı itişe karşı direnmek için evlerin çıkıntılarına sığınmıyor, bazen de dört ayak olup emekliyordu.

Sonunda sokağın öbür ucunda durduğunu gördüğü kaplumbağaya doğru bağırdı: "İlerleyemiyorum! Yardım et bana!"

Kaplumbağa ağır ağır geri geldi. Momo'nun önünde durduğunda üzerinde şu yazılar belirmişti: "Geri geri yürü!"

Momo bunu denedi. Geri geri yürümeye başladı. Gerçekten kolay oluyordu. Ama kendisine de bir haller olduğunu fark etti. Böyle geriye doğru yürürken, düşünceleri de geriye doğru kayıyordu, nefes alıştı terstendi, kendini geriye gidiyor sanıyordu. Kıscası geriye doğru yaşıyordu!

Sonunda sert bir şeye değdi. Döndü ve kendini sokağın sonundaki evin önünde buldu. Birden korktu. Yeşil metalden yapılmış kabartmalı kapı yakından çok kocamandı.

"Acaba içeri girecek miyim?" diye düşünürken, kapının iki kanadı birden kendiliğinden açıldı. Momo, kapının üzerinde bir levha bulunduğunu o zaman gördü ve bir an durup okudu:

Hiçbir Yerde Evi

Fakat okuması pek çabuk olmadığından, kapının iki kanadı da yavaşça kapanmak üzereyken, son anda içeri süzüldü. O girer girmez, kapı arkasından gürültü ile kapandı.

Şimdi, yüksek tavanlı, uzun bir koridordaydı. Sağda solda çıplak kadın ve erkek heykelleri vardı. Tavanı bunlar tutuyordu. Burada artık aksi yönden gelen bir direniş hissi yoktu. Momo, yine kaplumbağanın ardından koridor boyunca yürümeye başladı.

Dipte küçük bir kapının önünde kaplumbağa durdu. Kapı öyle ufaktı ki, Momo ancak eğilerek geçebilirdi. Kaplumbağanın sırtında yeniden bazı harfler belirdi.

"Geldik!" sözünü okudu Momo. Sonra çömelerek kapının üzerinde burnunun hizasına gelen levhadaki yazıyı okudu:

Secundus Minitius Hora Usta*

Momo derin bir nefes aldı ve kapının küçük tokmağını çevirdi. Kapı açılınca içerden karmakarışık tik-tak, çıngırak, zil sesleri bir müzik gibi aksetmeye başladı. Çocuk kaplumbağayı izledi ve küçük kapı arkalarından yavaşça kapandı.

* Saniye Dakika Saat Usta.

ON BİRİNCİ BÖLÜM

KÖTÜLER, KÖTÜLÜKLERDEN KÖTÜLÜK SEÇERKEN...

Zaman Tasarruf Şirketi'nin ajanları uzayıp giden dehlizler ve koridorlarda koşuşup, birbirlerine en son haberi fısıldıyorlardı: Yönetim Kurulu'nun bütün üyeleri olağanüstü toplantıya çağırılmıştı! Bir kısmına göre bu, büyük bir tehlike karşısında bulduklarına işaretti. Diğer bir kısım ise bundan, akılda olmayan yeni bir zaman kazanma olanağının doğmuş olacağı sonucunu çıkarıyordu.

Geniş toplantı salonunda duman adamların yönetim kurulu üyeleri hazırды. Upuzun bir masanın çevresinde yan yana sıralanmışlardı. Her zamanki gibi, hepsinin kurşun rengi çantaları yanlarında ve küçük gri sigaraları ağızlarındaydı. Yalnız melon şapkalarını çıkardıkları için kabak kafaları parıldıyordu.

Deyim yerindeyse, atmosfer bozuktu. Uzun masanın baş ucunda oturan başkan ayağa kalktı. Mırıltılar kesildi. İki sıralı kül rengi suratlar ona doğru döndü.

"Baylar" diye başladı. "Durumumuz çok ciddi. Sizlere acı fakat değiştirilemez gerçeği bildirmek zorundayım. Momo kızın yakalanması için hemen bütün işe yarar ajanlarımızı kullandık. Bu kovalama altı saat, otuz dakika, sekiz saniye sürdü. Buna katılan ajanlarımız, asıl görevleri olan zaman kazanma işlerini bu arada yapamadılar. Bu kayba bir de kovalamak için sarf ettikleri zamanı ekleyin. Sonuçta, kaybımız olan zaman tam tamına; üç milyar yedi yüz otuz sekiz milyon iki yüz elli dokuz bin yüz on dört saniyedir.

"Baylar, bu bir insanın ömründen daha fazladır! Artık bunun bizim için ne anlama geldiğini açıklamaya gerek duymuyorum."

Bir süre sustu. Salonun baş tarafındaki duvarda dev gibi metal bir kapı vardı. Üzerinde birtakım sayılar yazılı birkaç kilit göze çarpıyordu. Başkan kolunu görkemli bir hareketle kapıya doğru kaldırıp sesini yükseltti:

"Zaman hâzinemiz, baylar, tükenmez değildir! Aradığımıza değseydi bari! Sadece boşuna kaybedilmiş bir zaman! Momo kız elimizden kaçtı.

İkinci bir defa böyle bir şey olmamalı. Bize böyle pahalıya mal olacak her türlü girişime karşıyım. Tasarruf etmek zorundayız, baylar, savurmak değil! Sizden dileğim, bütün planlarınızı bu anlamda yapmanızdır. Başka diyeceğim yok. Teşekkür ederim."

Yerine oturup, sigarasından kalın dumanlar savurdu. Sıralar arasında heyecanlı fısıltılar dolaştı.

Bu sefer masanın öteki başından bir konuşmacı kalktı ve bütün başlar ona döndü.

"Baylar" diye başladı. "Zaman Tasarruf Şirketimizin sağlam kalması hepimizin gönülden dileğidir. Ama bana öyle geliyor ki, olayı bu kadar büyütüp, tedirginlik yaratmak ve felaket haline getirmek gereksiz. Durum böyle değil. Hepimiz biliyoruz ki, zaman hâzinemizin yedek deposu, söz konusu kaybın birkaç katını bile karşılayacak kadar doludur. Bir insan ömrü bizim için nedir ki? Önemsiz bir kırıntı!"

"Bununla beraber, bu gibi şeylerin tekrarlanmaması konusunda sayın başkanımızla aynı görüşteyim. Fakat Momo kız olayı zaten tektir. Şimdiye kadar benzerine rastlanmadığı gibi, ikinci defa olacağını da sanmıyorum."

"Sayın Başkanımız, Momo kızın elimizden kaçırılmasını kınamakta haklıdır. Fakat biz zaten bu kıza zararsız hale getirmek istemiyor muyduk? İşte en iyi şekilde oldu bu! Kız ortadan kay-

boldu! Zamanın ötesine geçti! Kurtulduk! Sanırım bu sonuca sevinmeliyiz." Konuşmacı, söylediklerinden memnun, gülümseyerek oturdu. Birkaç yerden zayıf bir iki alkış duyuldu.

Şimdi de, uzun masanın ortalarından bir konuşmacı doğruldu. Asık bir yüzle söze başladı: "Kısa konuşacağım. Şimdi dinlediğimiz yatıştırıcı konuşmayı son derece sorumsuz buluyorum. Bu çocuk sıradan bir çocuk değil. Biliyoruz ki, bize ve işimize son derece zarar verecek bazı yetenekleri var. Bu olayın şimdiye kadar tek olması bundan sonra olmayacağı anlamına gelmez. Uyanık olmalıyız! Bu çocuğu denetim altına almadan rahat edemeyiz. Ancak o zaman, bize artık zarar veremeyeceğinden emin olabiliriz. Zamanın ötesine geçmesini nasıl başardıysa, geri dönmeyi de her an başarabilir. Ve dönecektir!"

Yerine oturdu. Kurulun diğer üyeleri başlarını omuzlarının içine çekip, oldukları yerde sindiler.

"Baylar" diye üçüncü konuşmacının karşı sırasında oturan biri sözü aldı. "Özür dilerim ama, biraz açık konuşmak zorundayım: Gerçeklerden kaçmayalım. Bu işe yabancı bir gücün karıştığını kabul edelim. Ben bütün olasılıkları düşündüm. Bir insan yavrusunun canlı olarak ve kendi gücünü kullanarak zamanın ötesine geçme olasılığı 42 milyonda birdir. Başka bir deyişle, pratik olarak olanaksızdır."

Yönetim kurulu üyeleri arasında heyecanlı bir uğultu yükseldi.

Ortalık yatışınca konuşmacı devam etti: "Her şey gösteriyor ki, Momo kıza bizim elimizden kurtulması için yardım edilmiştir. Kimden söz etmek istediğimi hepimiz biliyorsunuz. Söz konusu olan, Hora Usta denen kişidir."

Bu isim duyulur duyulmaz, duman adamların bir kısmı tokat yemiş gibi titremeye, bir kısmı yerinden fırlayıp, protesto ettiklerini yüksek sesle birbirlerine bağırmaya başladılar.

Dördüncü konuşmacı kollarını iki yana açıp, gürültüyü önlemeye çalıştı. "Lütfen baylar! Kendinizi toplayın efendim! Bu is-

min, bir kere bile olsa, anılmasının yakışık almadığını ben de biliyorum. Bunu söylemem kolay olmadı, ama her şeyi açıkça görmek zorundayız! Söz konusu kişi eğer Momo'ya yardım etmişse, bunun bir sebebi var demektir. Ve çok açıktır ki, bu sebep bize karşıdır. Kısacası, baylar, şunu iyice bilmeliyiz ki, söz konusu kişi bu çocuğu yalnız geri göndermekle kalmayıp, onu bize karşı silahlandırıp gönderecektir. O zaman bizim için ölüm tehlikesi var demektir. O halde biz burada bir insan ömrünü ikinci defa gözden çıkaracak mıyız falan diye düşünmeyi bırakıp, gerekirse bu yola her şeyimizi, tekrar ediyorum, her şeyimizi koyalım. Zira böyle bir durumda tasarruflarımız bize çok pahalıya mal olacak. Ne demek istediğimi anlamışsınızdır, umarım."

Duman adamlar arasında heyecan arttı, herkes birbiriyle konuşuyordu. Bu sırada beşinci konuşmacı sandalyesinin üzerine fırlayıp sesini duyurmaya çalıştı:

"Susalım! Susalım! Konuşmacı arkadaşımız bütün tehlikeleri sayıp döktü. Fakat, anlaşılan, buna karşı ne yapmamız gerektiğini kendisi de bilmiyor! Her türlü özveriyi göstermeliymişiz. İyi! Hâzinemizi esirgememeliymişiz. Bu da iyi! Ama bunların hepsi boş sözler! Asıl ne yapacağımızı söylesin bize! Hiç kimse o söz konusu kişinin Momo kızı bize karşı neyle silahlandıracağını bilmiyor! Bilinmeyen bir tehlike ile karşı karşıyayız. Çözülmesi gereken problem asıl budur!"

Salondaki gürültü ayyuka çıkıyordu. Bağırانlar, masaları yumruklayanlar, ellerini yüzlerine vuranlar gırla gidiyordu. Herkes panik içindeydi. Altıncı konuşmacı gürültü arasında güçlüğüle sesini duyurmaya çalışıyordu.

Üst üste birkaç kere, "Fakat, baylar, baylar, lütfen, lütfen sakın olalım, rica ederim!" diye tekrarladıktan sonra sözünü dinletebildi: "Soğukkanlılığı elden bırakmayalım. Şimdi en önemli şey budur. Diyelim ki, Momo kız geri geldi. Elinde ne tür bir silah varsa artık, bilmiyoruz; herhalde onunla teke tek savaşacak değiliz. Bizim

böyle bir karşılaşma için uygun bir yapımız yok. Ajan BLW/553/c'nin durumunu göz önüne getirin. Aslında buna da gerek yok. İnsanlar arasında yeterince yardımcımız var! Eğer bunları kur-nazlık ve gizlilikle kullanabilirsek, Momo kızdan da, ondan ge-lecek tehlikeden de kendimiz ortaya çıkmadan kurtulabiliriz. Bu hem ucuz ve tehlikesiz olur, hem de en etkin yoldur."

Yönetim Kurulu üyeleri derin bir soluk aldılar. Bu öneri hepsine uygun görünmüştü. Hemen kabul etmek üzereydiler ki, masanın öteki ucundan yedinci bir konuşmacı söz aldı:

"Baylar, burada hep Momo kızdan nasıl kurtulacağımızı dü-şünüp duruyoruz. Açıkça söyleyelim, bu korkudan ileri geliyor. Oysa korku insanın aklını başından alır. Bana kalırsa, biz büyük bir fırsat kaçıırıyoruz. Bir atasözü ne der: Yenemediğin kişiyle dost ol! Neden Momo kızı kendi tarafımıza çekmeye çalışmıyoruz?"

"Dinleyin, dinleyin!" diye seslendi birkaç kişi, "Biraz daha açıklar mısınız?"

Konuşmacı anlattı: "Öteden beri bizim arayıp durduğumuz o söz konusu kişiye giden yolu bu çocuk bulmuş! Demek ki, her zaman oraya yine gidebilir ve bizi de götürebilir! O zaman kendi yöntemimizle söz konusu kişiyle hesaplaşırız. Onun işini çok çabuk bitireceğimize eminim. Hem bir kere o noktaya geldik mi, artık bin zahmetle saatleri, dakikaları, saniyeleri toplamaya gerek kalmayacak. Bütün insanlığın tüm zamanını bir vuruşta ele ge-çireceğiz! İnsanların zamanına hükmedenin gücü sınırsız olur. Baylar, iyi düşünün, amaca ulaşıyoruz! Ve hepinizin yok etmeye çalıştığı Momo kız sağlayacak bize bunu!"

Salona bir ölüm sessizliği yayıldı.

Sonra birinden bir ses çıktı: "Fakat biliyorsunuz değil mi, Momo kıza yalan söylenmiyor. Ajan BLW/553/c'nin başına ge-lenleri unutmayın! Aynı şey hepimizin başına gelebilir!"

Konuşmacı, "Yalandan söz eden kim? Elbette ona planları-mızı açıkça anlatacağız" dedi.

Biri hemen karşı çıktı: "Ama o zaman buna hiç yanaşmaz! Bu, olacak şey değil."

"Ben bundan pek emin değilim" diyerek tartışmaya katıldı dokuzuncu konuşmacı, "Elbette, ona çekici gelecek bir şeyler sunacağız. Örneğin ona istediği kadar bol zaman için söz verebiliriz."

Öteki duman adam, "Tutmayacağımız bir söz!" diye atıldı.

Dokuzuncu konuşmacı, "Elbette tutacağız" diye soğuk soğuk güldü. "Yoksa dürüst davranmadığımızı hemen anlar."

Bu sırada Başkan elini masaya vurarak bağırdı: "Hayır, hayır! Buna dayanmam! Eğer ona istediği kadar zaman verecek olursak, bu bize bir hâzineye mal olur!"

Konuşmacı, "Hiç de değil" dedi. "Bir tek çocuk ne kadar zaman harcayabilir? Şüphesiz devamlı bir kayıp olacak ama, buna karşı bir de kazancımızı düşünün! Bütün insanların zamanı! Momonun bundan kullanacağı kadarını gider defterinde masraf olarak gösteririz. Elde edeceğimiz kârı düşünün, baylar!"

Konuşmacı yerine oturdu, herkes kârı düşünüyordu. Sonunda altıncı konuşmacı, "Gene de bu iş olmaz!" dedi.

"Neden?"

"Nedeni basit; bu kızın zaten istediği kadar zamanı var. Onu, fazlasıyla sahip olduğu bir şeyle kandırmaya kalkmak anlamsız."

Dokuzuncu konuşmacı, "Öyleyse önce ondan zamanını alırız" dedi.

Başkan, yorgun bir sesle, "Ah, dostlarım" dedi. "Bir çember içinde dönüp duruyoruz. Bu çocuğa yaklaşıyoruz bir türlü. Sorun da bu!"

Hayal kırıklığının yol açtığı bir iç çekiş salonu dolaştı.

"İzninizle, bir önerim var" diye el kaldırdı onuncu konuşmacı.

Başkan, "Söz sizin, konuşun!" dedi.

Duman adam başını başkana doğru eğerek selam verdi ve konuştu: "Bu kız arkadaşlarına çok bağlı. Zamanını başkalarına

ayırmayı seviyor. Ama düşünün bir kere; zamanını paylaşacağı kimse bulamazsa ne yapar? Planımızı gönül rızasıyla uygulamak istemezse, biz de arkadaşlarına yöneliriz."

Evrak çantasından bir liste çıkardı, açtı: "Öncelikle bir Çöpçü Beppo ve turist rehberi Gigi var. Sonra da, isimleri uzun bir liste tutan çocuklar. Görüyorsunuz baylar, büyük bir sorun yok!

"Bütün bu kişileri ondan öyle çekip uzaklaştıracağız ki, onlara bir daha erişemeyecek. O zaman zavallı küçük Momo, yalnız kalacak. Bol bol vakti olmuş, neye yarar? Bir yük olacak zaman ona, hatta bir lanet! Er geç buna dayanamayacak hale gelecek. İşte o zaman biz ortaya çıkıp, koşullarımızı öne süreceğiz. Saniyenin onda birine karşı bin yıl ile bahse girerim ki, arkadaşlarını geri alabilmek için bize o kişiye giden yolu gösterecektir."

Başları umutsuzluk içinde önlerine düşmüş olan duman adamların dikildikleri görüldü. Dudaklarında bıçak gibi keskin gülüşler belirdi. Alkış sesleri dipsiz bucaksız koridorlarda, dehlizlerde yankılar uyandırdı.

ON İKİNCİ BÖLÜM

MOMO ZAMANIN KAYNAĞINA ULAŞIYOR

Momo, şimdi o büyük salonun içindeydi. Burası en büyük kiliseden daha görkemli, en kocaman istasyon salonlarından daha genişti. Kuvvetli sütunların üzerinde yükselen tavan nerede ise görünmüyordu. Hiç penceresi yoktu. Salonu aydınlatan altın renkli ışık mumlardan geliyordu. Her tarafta yanmakta olan mumların alevlerinde hiç kıpırtı yoktu, parlak boyalarla çizilmiş şekiller gibi duruyorlardı. Işık vermek için bal mumuna gereksinimleri yoktu. Bin bir çeşit çınlama, tık-tık, tik-tak, dından sesleri, boy boy, çeşit çeşit, sayılamayacak kadar çok saatten geliyordu. Bunlar uzun masaların üzerinde, camlı vitrinlerin içinde, yaldızlı konsolların üstünde ve duvarlardaki raflarda sıralanmışlardı.

Aralarında minicik kıymetli taşlarla süslü kol ve cep saatleri, çingiraklı saatler, kum saatleri, üzerlerinde oyuncakların döndüğü kurgulu saatler, güneş saatleri, tahtadan, taştan, camdan yapılmış çeşitli saatler ve akan bir suyun pırlıtsı ile çalışan saatler göze çarpıyordu. Duvarlarda guguklu saatlerin her türlü asılıydı. Duvarlara dayalı duran dolaplı ve sarkaçlı saatlerin kimisi ağır bir tempo ile dan-dan-dan diye, kimisi daha hızlı din-dan, din-dan diye işliyordu. Döner merdivenle çıkılan ve salonun bütün etrafını kaplayan bir asma kat vardı, bunun da üzerinde aynı şekilde balkon gibi asma katlar birbirlerine döner merdivenlerle bağlanmış olarak sıralanmıştı, göz alabildiğince. Buralar da hep saatlerle doluydu.

Dünyanın her yerinde saatin kaç olduğunu belirten küre saatler ve çevrelerinde, ay, güneş ve gezegenlerin dolandığı saatler. Salonun ortasında ise, sözün tam anlamıyla bir saat ormanı yükseliyordu. Evlerde kullanılan küçük ve orta boy ayaklı saatlerden kule saatlerine kadar her boydan saatler. Durup dinlenmeyen bir şingirtı, din-dan ve çingirak sesi salonu dolduruyordu. Çünkü, saatlerin her biri ayrı bir zamanı gösteriyordu. Fakat, çıkan ses hiç rahatsız edici değildi. Aksine, yazın bir ormanda kuşların, böceklerin, ağaçların yapıklarının rüzgârın tatlı sallantısı ile çıkardığı vızıltılı ve hışırtılı bir sesi andırıyordu.

Momo, etrafa göz gezdirerek dolaşıyordu. Şimdi tam önünde çok süslü bir çalgılı saat vardı. Üzerinde küçük bir erkek ve bir kadın dans eder gibi el ele tutuşmuş duruyorlardı. Momo, dokununca, acaba hareket ederler mi diye parmağını uzattı; o sırada çok tatlı bir ses duydu: "Ah, döndün mü Kassiopeia? Küçük Momo'yu bana getirmedin mi yoksa?"

Çocuk döndü, dolaplı saatlerin oluşturduğu bir koridorda gümüş gibi beyaz saçlı, ufak tefek, yaşlı bir adam gördü. Yerde duran kaplumbağanın üzerine doğru eğilmişti. Sırtında uzun sırma işlemeli bir ceket, dize kadar gelen mavi ipek bir pantolon ve dizden aşağı beyaz çoraplar, ayağında üzerleri kocaman altın tokalı ayak-kabılar vardı. Boynunda ve kol ağızlarında ceketin altından danteller görünüyordu; gümüş renkli saçlarını da ensesinde küçük bir örgü yapıp bir kurdeleyle bağlamıştı. Momo, böyle bir kıyafeti hiç görmemişti. Ama ondan daha bilgili biri bunun iki yüz yıl önce moda olan bir kılık olduğunu hemen anladı.

Yaşlı bey, hep kaplumbağaya eğilmiş olarak konuşuyordu: "Ne diyorsun? Geldi demek? Nerede öyleyse?"

Tıpkı Beppo'nunki gibi küçük bir gözlük çıkardı, yalnız bu altındandı. Gözlüğü taktı ve çevresine bakındı.

Momo, "Buradayım!" diye seslendi. Yaşlı bey, ellerini ona doğru uzatarak aydınlık bir gülüşle yaklaştı. Adım adım yaklaşıırken,

her adımda biraz daha gençleştğini fark etti Momo. Sonunda, önünde durup da Momo'nun ellerini tuttuğunda Momo'dan daha büyük görünmüyordu.

Sevinçle, "Hoş geldin" dedi. "Hiçbir yerde evine hoş geldin. İzinle, küçük Momo, sana kendimi tanıtayım. Ben Hora Ustayım, Secundus Minutius Hora."

Momo şaşkınlıkla, "Sahiden beni bekliyor muydun?" diye sordu.

"Elbette bekliyordum! Seni getirmesi için kaplumbağam Kassiopeia'yı ben kendim gönderdim."

Yelek cebinden elmaslarla süslü bir saat çıkarıp kapağını açtı.

"Hem de tam zamanında geldin" diyerek Momo'ya uzattı saati. Momo, kadranın üzerinde sayı da, gösterge de göremedi. Sadece birbiri üzerinde duran ve aksi yönlerde dönen iki küçük ve zarif helezon vardı. Çizgilerin kesiştiği yerlerde, ara sıra minik bir parıltı yanıp sönüyordu.

Hora Usta, "Bu yıldız zamanını gösteren bir saattir" dedi. "Ender rastlanan yıldız zamanını gösterir. Şimdi böyle bir zaman başladı işte!"

"Yıldız zamanı ne demek?" diye sordu Momo.

"Dünyada zamanın akışı içinde bazen önemli anlar vardır. Bu anlarda evrendeki her şey, en uzak yıldıza kadar, tek bir defaya özgü olmak üzere, bir durum alırlar. Ne daha önce, ne de daha sonra, bu duruma bir daha gelinmez. Ne yazık ki, insanlar bundan yararlanmasını bilmiyorlar ve yıldız zamanları belirsizce kayıp gidiyor. Ama bunu bilen biri oldu muydu, dünyada çok büyük olaylar olur."

Momo, "Belki bunun için böyle bir saat gereklidir" dedi.

Hora Usta gülererek başını salladı. "Saatin kimseye yaran olmaz. Onu okumasını bilmeli" diyerek saati kapatıp cebine koydu. Momo'nun kendisini biraz şaşkınlıkla süzdüğünü görünce, o da kendi

üstüne başına baktı. Alnını kırıştırarak, "Ooo, ben sanırım biraz geri kaldım. Şey, yani modada demek istiyorum" dedi. "Ne dikkatsizlik! Hemen düzeltmeliyim."

Parmağını şıklattı ve bir anda üzerinde dik, kolalı yakalı bir gömlek ve redingotla göründü.

"Böyle daha iyi mi?" diye sordu. Fakat Momo'nun hâlâ aynı şaşkınlıkla baktığını görünce, "Değil elbette! Aklım nerede benim?" diye söylenerek bir daha parmak şıklattı.

Şimdi değil Momo, belki kimsenin görmediği, yüz yıl öncesi modaya uygun bir kılığa girmişti.

Momo'ya bakarak, "Bu da mı olmadı?" dedi. "Yıldızlar aşkına, uygun olanı bulmalıyım! Bir daha deneyelim!"

Ve bir şıklatma daha... Şimdi Momo'nun önünde, günümüzde sokakta gördüğümüz kişilerinki gibi bir giysi içinde duruyordu. Momo'ya göz kırparak, "Şimdi doğru oldu, değil mi?" diye konuştu. "Umarım seni korkutmadım Momo. Sadece küçük bir şaka yapmak istedim. Ama sevgili kız, önce seni sofraya davet edebilir miyim? Kahvatı hazır! Uzun bir yoldan geldin, umarım beğenirsin." Momo'yu elinden tuttu ve saat ormanı boyunca yürüdü. Kaplumbağa geriden onları izliyordu. Dolaplı saatlerin arasından döne kıvrıla ilerlediler; sonunda bu dolapların arka duvarları ile çevrili bir odacığa geldiler. Bir köşede süslü ayaklı bir masa, bir divan ve buna uygun minderli koltuklar vardı. Burası da hareketsiz mum ışıklarıyla aydınlanmıştı.

Masanın üzerinde büyük bir altın güğüm, iki altın tabak, çatal, kaşık ve bıçaklar bulunuyordu. Bir sepet içinde taze kızarmış, çıtır çıtır sandviçler, bir kâsede altın renkli bir tereyağı ve başka bir kâsede sıvı altın gibi duran bal vardı. Hora Usta, koca karınlı güğümden iki fincana da, sıcak çikolata döktü ve eli ile zarif bir çağrı işareti yaparak masayı gösterdi, "Lütfen, küçük misafirim, buyurunuz!" dedi.

Momo ikinci defa söyletmeden masaya yanaştı. Çikolatanın içilebilir bir şekli olduğunu hiç bilmiyordu. Hele üzerine tereyağı ve bal sürülmüş sandviç hiç tatmadığı bir şeydi. Burada yedikleri kadar lezzetli bir şey yediğini hatırlamıyordu.

O yüzden, hiçbir şey düşünmeden yiyip içmeye koyuldu. Bütün gece gözünü kırpmadığı halde yedikçe dinlenip dinçleştiğini hissediyordu. Ne kadar yavaş yerse, o kadar tat alıyor ve böyle günlerce yemekten usanmayacağını düşünüyordu.

Hora Usta, onu sevgi ile seyrediyor, konuşarak rahatsız etmekten kaçınıyordu. Misafirinın yılların birikimi olan açlığını doyurduğunun farkındaydı. Ve belki de, bu sebeple ona bakarken, yavaş yavaş yeniden yaşlı bir adam haline dönüştü. Momo'nun bıçağı pek rahat tutamadığını görünce, dilimleri kendi sürüp onun tabağına bırakmaya başladı. Kendisi pek bir şey yemiyor, ona arkadaşlık etmek için masada oturuyordu.

Momo, sonunda doyduğunu anladı. Bardağında kalan çikolatayı içip bitirirken, gözlerini kaldırıp altın kupanın üst kenarından ev sahibinin kim olduğunu, nasıl biri olduğunu kestirmeye çalıştı. Sıradan biri olmadığı belliydi ama, şimdilik adından başka bir şey öğrenebilirdi. Fincanını masaya bırakırken sordu:

"Neden kaplumbağayı gönderip beni çağırttın?"

"Seni duman adamlardan korumak için" diye ciddi bir sesle konuştu Hora Usta. "Her yerde seni arıyorlar. Ancak burada emniyette olabilirsiniz."

Momo, korkuyla sordu: "Bana bir şey mi yapmak istiyorlar?"

"Evet, çocuğum. Öyle diyebiliriz."

"Ama niçin?"

"Senden korktukları için. Onlara yapılabilecek en büyük kötülüğü yaptın."

"Ben onlara hiçbir şey yapmadım" dedi Momo.

"Yok. İçlerinden birinin kendini ele vermesine sebep oldun. Bunu da, arkadaşlarına anlattın. Hatta duman adamlar hakkındaki gerçeği herkese anlatmaya çalıştınız. Seni can düşmanı bellemeleri için bu yetmez mi?"

"Fakat biz kentin ortasından yürüyüp geldik. Beni arasalardı kolayca yakalarlardı. Hem de, kaplumbağa ile çok yavaş yürüyorduk."

Hora Usta, ayakları dibinde duran kaplumbağayı kucağına alarak, çenesinin altına okşadı; "Sen ne dersin Kassiopeia?" diye gülererek sordu. "Sizi yakalayabilirler miydi?"

Kaplumbağanın sırtında şu harfler belirdi: "Asla!" Öyle bir neşeyle titreşiyorlardı ki, gülüp kıkırdıyor gibiydiler.

Hora Usta, bir açıklama yaptı: "Kassiopeia geleceği bilir biraz. Öyle pek uzak bir geleceği değil ama, yarım saat kadar sonra olacakları önceden sezebilir."

Sırtta, "Tam olarak!" yazısı belirdi.

"Özür dilerim" diye düzeltti Hora Usta. "Tam yarım saat önce. Evet yarım saat önceden ne olacağını bildiğine göre, duman adamların ne zaman nerede olacaklarını da biliyor ve ona göre yol değiştiriyordu."

Momo şaşırarak, "Haa" dedi. "Onların nerede olduğunu bildiği için öyle dolaştık durduk. Ne kolay şey."

Hora Usta, "Hayır, o kadar da kolay değil" dedi. "Çünkü ne olacağını bilir ama, olacakları değiştiremez. Eğer duman adamlarla bir yerde gerçekte karşılaşmanız gerekseydi, karşılaşırdınız. O bunu değiştiremezdi."

Momo, biraz hayal kırıklığına uğramıştı. "Anlamıyorum" dedi. "O zaman bir şeyi önceden bilmenin hiçbir faydası yok!"

"Bazen var!" diye cevap verdi Hora Usta. "Senin durumunda örneğin, şu veya bu yoldan gidince duman adamlarla karşılaşacağınızı biliyordu. Bunun bir değeri yok mu sence?"

Momo sustu. Kafası karmakarışık olmuştu.

Hora Usta, "Şimdi gelelim sana ve arkadaşlarına" diye yeniden söze başladı. "Biraz kompliman yapayım. Doğrusu pankartlarınız ve üzerlerindeki yazılar beni çok etkiledi."

Momo, "Onları okudun mu?" diye sevindi.

"Hepsini" diye karşılık verdi Hora Usta. "Kelimesi kelimesine!"

"Ne yazık, başka hiç kimse okumadı galiba!" dedi Momo.

Hora Usta üzüntüyle baş salladı: "Evet, ne yazık ki, duman adamlar bunu başardılar."

"Onları iyi tanıy mısın?" diye sordu Momo.

Hora Usta başıyla evet derken göğüs geçirdi: "Ben onları tanırım, onlar da beni."

Momo, bu cevaba ne anlam vereceğini bilemedi. Tekrar sordu: "Onları sık sık görür müsün?"

"Hayır, hiç görmem. Ben, Hiçbir Yerde Evinden dışarı çıkmam."

"Fakat duman adamlar... Yani onlar mı sana gelirler?"

Hora Usta gülümsedi: "Korkma küçük Momo" dedi. "Onlar buraya giremezler. Hiçbir Zaman Sokağına kadarki yolu öğrenmiş olsalar bile... Zaten burayı bilmezler."

Momo biraz düşündü. Hora Usta'nın açıklamaları onu yatıştırmıştı; fakat onun hakkında daha çok şey öğrenmek istiyordu.

"Sen bütün bunları nereden biliyorsun" diye sorguya başladı. "Yani bizim pankartları, duman adamları filan?"

"Ben onları devamlı gözetlerim. Onlarla ilgili her şeyi... Seni ve arkadaşlarını da onun için gözetledim" diye anlattı Hora Usta.

"Ama evden hiç dışarı çıkmıyorsun."

"Buna gerek yok ki" diye karşılık veren Hora Usta, yeniden gençleşmeye başladı. "Benim her şeyi gören bir gözlüğüm var." Küçük altın gözlüğünü alıp, Momo'ya uzattı. "Bakmak ister misin?"

Momo, gözlüğü taktı, gözlerini kısıtı, açtı: "Ben bir şey göremiyorum" dedi. Çünkü gözlerinin önünde birtakım renkler, ışıklar, gölgeler karmakarışık oynuyor ve başını döndürüyordu.

Hora Usta'nın sesi duyuldu: "Evet, başlangıçta öyle gelir. Her şeyi gören gözlükle bakmak kolay değildir. Ama şimdi alışsın."

Ayağa kalktı, Momo'nun arkasına geçti, ellerini Momo'nun burnu üzerinde duran gözlüğün saplarına koydu. Görüntü hemen düzeldi.

Momo, önce üç arabayla onları izlemiş olan duman adamlar grubunu gördü. O garip ışıklı sokağın başındaydılar. Arabalarını geri çekmeye çalışıyorlardı.

Sonra daha uzaklara baktı. Kentin sokaklarında başka gruplar vardı. Birbirleriyle tartışıp bir haber ulaştırmak ister gibi haller takınıyorlardı.

Hora Usta, "Seni konuşuyorlar. Ellerinden nasıl kurtulduğunu anlayamıyorlar" dedi.

Momo, bakmaya devam ederken, "Neden yüzlerinin rengi öyle kül gibi soluk?" diye sordu.

Hora Usta, "Varlıklarını ölü bir şeyden kazandıkları için" diye karşılık verdi. "Biliyorsun, onlar varlıklarını, insanların ömrünü tüketerek sürdürüyorlar. Fakat zaman, gerçek sahiplerinden alınınca ölüyor. Her insanın kendisine ait belli bir zamanı vardır. Ve bu zaman onda kaldıkça canlıdır, yaşar."

"Öyleyse bu duman adamlar insan değil mi?"

"Hayır, sadece insan şeklinde görünüyorlar."

"O halde ne bunlar?"

"Aslında birer hiç!"

"Nereden gelmişler?"

"İnsanlar onların oluşmasına olanak tanıdıkları için var oldular. Bu da yetmedi. Şimdi insanlar onların kendilerine hükmetmesine de olanak sağlıyorlar."

"Peki, zamanı çalamazlarsa ne olur?"

"Geldikleri gibi, hiç olup giderler."

Hora Usta gözlüğü aldı ve cebine koydu. Biraz durduktan sonra, "Fakat, ne yazık ki, insanlar arasında çok yardımcıları var. Kötü olan da bu" dedi.

Momo, "Ben zamanımı kimseye kaptırmam!" dedi kararlı bir sesle.

Hora Usta, "İnşallah" dedikten sonra, "Gel Momo, sana koleksiyonumu göstereyim" dedi. Şimdi yeniden yaşlı bir dede olmuştu.

Momo'yu elinden tutarak büyük salona çıkardı. Orada ona çeşitli saatlerin nasıl çalıştığını, gezegenlerin dönüşünü, oyuncaklı saatlerin marifetlerini bir bir gösterdi. Momo'nun yüzünde, gördüğü yeniliklerin yarattığı sevinci fark ettikçe Hora Usta yeniden gençleşiyordu.

Dolaşırken söz arasında Momo'ya, "Bilmece sormayı sever misin?" diye sordu.

"Aa, evet. Çok severim!" dedi Momo. "Sen bir tane sorar mısın?"

"Peki" diye ona gülerек baktı Hora Usta. "Fakat bu çok zor. Pek az kimse çözebilir."

"Daha iyi" dedi Momo. "Ben de onu öğrenir, sonra da arkadaşlarıma sorarım."

"Bakalım bulabilecek misin, çok merak ediyorum. İyi dinle şimdi:

Üç kardeşler, otururlar bir evde
Hiç benzemez birbirine üçü de.
Sen onları ayırt edeyim derken,
Dönüşürler çabucak birbirlerine.
Birincisi evde yoktur, gelecek.
İkincisi çıkmış gitmiş, dönmeyecek.
Üçünden en küçüğü evdedir.
O olmazsa her ikisi ne edecek?
Bildiğimiz sadece üçüncüdür.
Çünkü birinci İkinciye dönüşmüştür.
Sen tam onu görüyorum derken,
Bakarsın ki, kardeşi görünmüştür.
Söyle şimdi: Üçü tek bir kişi mi?

Yoksa iki veya hiçbir kişi mi?
Adlarını bana sayabilirsin.
Üç kudretli hükümdarı bilirsin,
Bir ülkeye üçü birden hükmeder.
Ülke ile bütünleşip bir eder."

Hora Usta, Momo'nun yüzüne bakarak, haydi bakalım der gibi başıyla işaret edip gayret verdi. Her zamanki gibi, dikkatle dinleyen Momo, belleği çok güçlü olduğundan bilmeceyi içinden olduğu gibi tekrarlıyordu.

"Üfff!" diye içini çekti. Sonra, "Bu gerçekten çok zormuş. Ne olabileceğini çıkaramadım. Neresinden başlayacağımı da kestiremiyorum."

"Dene bir kere!" dedi Hora Usta.

Momo, bilmeceyi mırıldanarak bir kez daha tekrarladı. Sonra başını iki yana salladı: "Bilemiyorum."

Bu arada kaplumbağa yanlarına gelmişti. Hora Usta'nın yanına oturmuş, Momo'ya bakıyordu.

Hora Usta, "Hey Kassiopeia" dedi. "Sen her şeyi yarım saat önceden bilirsin. Momo, bu bilmeceyi çözebilecek mi?"

Kaplumbağanın sırtında şu yazı belirdi: "Çözecek."

Hora Usta, Momo'ya dönüp, "Gördün mü?" dedi. "Çözecekmişsin, Kassiopeia yanılmaz."

Momo, kaşlarını çatıp alnını kırıştırarak yeniden derin derin düşünmeye koyuldu. Hepsini bir evde oturan ne biçim kardeşlerdi bunlar acaba? İnsanların söz konusu olmadığı açıktı. Bilmecelerde kardeşler hep elma çekirdeği ya da diş gibi birbirine benzer şeyler anlamında kullanılırdı. Ama buradaki üç kardeş birbirine dönüşüyordu. Birbirine dönüşebilen ne olurdu? Momo çevresine bakındı. Alevleri kıpırtısız yanan mumlar gözüne çarptı. Örneğin, mum yanarak ışığa dönüşüyordu. Evet, bunlar üç kardeş olabilirdi Ama olamazdı, çünkü üçü de bir arada oradaydılar. Halbuki, ikisinin olmaması gerekiyordu. Yoksa... Bunlar, çiçek meyve ve tohum gibi

bir şey olmasın? Evet, buna uyan çok şey vardı. Tohum en küçükleriydi. Onun bulunduğu sırada diğer ikisi yoktu. O olmadan diğer ikisi hiç olamazdı. Yok ama, yine olmadı! İnsan bir tohumu iyice görebilir. Oysa bilimcede en küçük görülmek istendiğinde öteki kardeşlerden birinin görüldüğü söyleniyor.

Momo'nun aklına çeşitli şeyler geliyordu. Fakat bir türlü çözüme gidecek yol açılmıyordu. Oysa Kassiopeia bilmeceyi çözeceğini haber vermişti. Yeni baştan bilimcenin sözlerini mırıldanarak düşünmeye başladı. Tam şu, "Birincisi evde yoktur, gelecek" dizesine sıra gelince, kaplumbağanın sırtında ışıklı harflerin yanıp söndüğünü fark etti. Kassiopeia ona göz kırpyordu: "Benim bildiğim şey!" Sonra gene söndü.

"Sus Kassiopeia!" diye çıkıştı Hora Usta. "Kopya vermek yok! Momo kendisi bulur!"

Momo, kaplumbağanın sırtında yazılanı görmüştü ve ne anlama gelebileceğini düşündü. Kassiopeia'nın bildiği şey neydi? Momo'nun bilmeceyi çözeceğini bilmişti. Ama bundan bir anlam çıkmıyordu. Daha başka ne biliyordu o? Evet, tamam, olacakları olmadan evvel biliyordu. Öyleyse... Yani...

"Gelecek!" diye bağırırdı Momo. "Birincisi evde değil, gelecek. Bu gelecek zaman!"

Hora Usta, başıyla evet dedi.

"Ve İkincisi" diye devam etti Momo, "çıkılmış gitmiş, gelemeyecek. Bu da geçmiş zaman!"

Hora Usta, yine başını salladı ve gülerek sevincini belli etti.

"Ama şimdi zorlaştı" diye düşünceli düşünceli konuştu Momo. "Üçüncüsü nedir? O hem en küçükleri, hem de o olmazsa ötekiler de olmuyor. Evde bulunan da yalnız o..." Birden sustu, düşündü: "Bu şimdi! İçinde olduğumuz an! Evet, geçmiş demek geçip giden an'lar demek. Gelecek ise henüz gelmemiş olan an'lar... Şimdiki zaman olmasa ne geçmiş olur, ne de gelecek. Tamam, doğru!"

Momo'nun heyecandan yanakları yanıyordu. Konuşmayı sürdürdü: "Fakat şu ne demek? Bildiğimiz sadece üçüncüdür. Çünkü birinci İkinciye dönüşmüştür. Yani gelecek zaman, geçmişe dönüşür, onun için daima yalnız şimdiki zaman vardır mı demek oluyor?"

Hora Usta'ya şaşkınlıkla baktı, sonra yine kendisi konuştu: "Doğru elbette! Bunu hiç düşünmemiştim. An diye bir şey kalmıyor. Ya geçmiş oluyor ya gelecek. Örneğin şimdi, bu anda ben konuşurken an geçip gidiyor. Geçmiş oluyor! Ah, şimdi anlıyorum ne demek istediğini; sen tam onu görüyorum derken, bakarsın ki, kardeşi görünmüştür. Artık ötekileri de iyice anladım. Üç kardeşten daima yalnız birisinin var olmasını... Yani, ya şimdi'dir, ya geçmiş'tir ya da gelecek'tir. Ya da hiçbiri. Çünkü, biri olmadan diğerleri de olamaz! Bütün bunlar insanın başını döndürüyor!"

"Ama bilmece daha bitmedi" dedi Hora Usta. "Üçünün birlikte hükmettikleri ve onunla bütünleştikleri o koca ülke nedir?"

Momo ona kaygıyla baktı. Acaba bu neydi? Geçmiş, gelecek ve şimdi birlikte ne oluyorlardı? Koca salona göz gezdirdi. Binlerce ve binlerce saat hep birden ona bakıyordu sanki. Gözleri parladı ve bağırды:

"Zaman!" Sevinçle el çırpты: "Evet, bu da zaman! Zaman!" Birkaç kere olduğu yerde sıçradı neşesinden.

Hora Usta, onun sevincini paylaşarak, "Şunu da söyle öyleyse artık: Üç kardeşin oturdukları ev neresi?" diye sordu.

"O da dünya!" diye bağırды Momo.

"Bravo!" diye alkışladı Hora Usta, "Saygılarımı sunarım, Momo! Bilmece çözmesini gerçekten iyi biliyorsun! Buna çok sevindim!"

"Ben de!" diye cevap verdi Momo. İçinden de, Hora Usta'nın kendisinin bilmeceyi çözmesine neden bu kadar sevindiğine şaştı.

Saatlerin bulunduğu salonda dolaşmayı sürdürüyorlardı. Hora Usta, başka ilginç şeyler gösteriyordu. Fakat Momo'nun akli hep bilmedeydi.

Sormaktan kendini alamadı. "Söylesene, aslında zaman nedir?"

"Sen bunu kendin bulup çıkardın ya!" diye cevap verdi Hora Usta.

"Hayır, demek istediğim, yani, zamanın kendi nedir. Var olduğuna göre, bir şey olması gerekir. Gerçekten nedir zaman?"

"Bu sorunun cevabını sen kendin verebilse, çok iyi olurdu!" dedi Hora Usta.

Momo, uzun süre düşündü. Sonra düşüncelere dalmış olarak konuştu:

"Var olduğu kesin. Ama ona dokunamayız. Tutamayız da onu. Sanki koku gibi bir şey. Ama durmadan ilerleyen bir şey. O halde geldiği bir yer olmalı! Belki de, rüzgâr gibi bir şeydir! Ama yok, hayır! Şimdi buldum! Belki, hep var olduğu için duyulmayan bir müzik gibidir. Sanırım, benim bunu çok derinden duyduğum oldu!"

"Biliyorum" dedi Hora Usta. "Seni bu nedenle çağırabiliyim buraya."

Düşüncelerinden kopamayan Momo, dalgın dalgın konuştu: "Ama başka bir şey daha var... Müzik sesi çok, çok uzaktan geldiği halde, sanki taa içimde duydum onu... Demek, zaman da böyle bir şey olmalı..."

Biraz susup yeniden söze başladı: "Tıpkı rüzgârın su yüzünde dalgacıklar oluşturması gibi demek istiyorum. Ah, belki de sözlerimin hepsi saçma!"

"Bence çok güzel konuştun" dedi Hora Usta. "Bunun için şimdi sana bir sır açıklayacağım. Bütün insanlara zamanlan, buradan, Hiçbir Zaman Sokağı'ndaki, Hiçbir Yer Evinden dağılır."

Momo ona saygıyla baktı. "Oooo" dedi. "Zamanı sen mi üretiyorsun?"

Hora Usta güldü. "Hayır çocuğum" dedi. "Ben sadece yöneticiyim. Benim görevim her insana belirlenen payını vermektir.

"Madem öyle" diye sordu Momo. "Sen de bu işi, zaman hırsızlarının insanlardan zamanlarını çalamayacağı şekilde düzenleyemez miydin?"

"Hayır, bunu yapamam" dedi Hora Usta. "Çünkü zamanlarını nasıl kullanacaklarına insanlar kendileri karar verirler. Zamanlarını korumak da onlara düşer. Ben yalnız paylaştırmayı yapabilirim."

Momo, tekrar salona bakınarak sordu: "Onun için mi burada bu kadar çok saat var? Her insan için bir tane, öyle mi?"

"Hayır, Momo" diye karşılık verdi Hora Usta. "Bu saatler sadece benim eğlencem. Bunlar, her insanın göğsünde taşıdığı şeyin basit birer taklidi yalnızca. Zira, nasıl gözleriniz görmeye, kulaklarınız duymaya yarıyorsa, insanın yüreği de zamanı algılamaya yarar. Kör bir insan için gökkuşağının renkleri, sağır bir insan için kuş sesleri nasıl boşunaysa, bütün bir yürekle algılanmayan zaman da öyle boşa gider, kaybolur. Ama ne yazık ki, düzgün çarpmasını bildiği halde kör ve sağır olan nice yürekler vardır."

"Ya kalbim bir gün artık çarpmazsa?" diye sordu Momo.

"O vakit, senin için zaman da biter, çocuğum" diye karşılık verdi Hora Usta. "Bunu şöyle de söyleyebiliriz: Zaman içinde günler, geceler, aylar ve yıllarca geriye doğru giden aslında sen kendinsin. Bir gün çıkıp geldiğin o sihirli kapıya doğru yaşamın boyunca geri gidiyorsun, sonunda yine oradan çıkıp gideceksin."

"Ya öbür tarafta ne var?"

"İşte orada, bazen taa içinde duyduğunu söylediğin müziği bulacaksın. Ama, artık sen de o müziğin içindeki bir ses olacaksın."

Momo'yu süzdü ve "Fakat sen bunları daha anlayamazsın, değil mi?" diye sordu.

"Yoo" dedi Momo. "Sanırım anlıyorum."

"Hiçbir Zaman Sokağı'nda nasıl her şeyin geri doğru hareket ettiğini hatırladı ve sordu: "Sen ölüm müsün?"

Hora Usta gülümsedi ve karşılık vermeden önce bir an düşündü. "İnsanlar ölümün ne olduğunu bilselerdi ondan hiç korkmazlardı. Korkmayınca da, kimse onların yaşam zamanını çalamazdı" dedi.

"Öyleyse, onlara bunu söylemek gerekir."

"Öyle mi dersin? Ben onlara bunu dağıttığım her saat başında söylüyorum. Ama korkarım onlar işitmek istemiyorlar. Onlar, kendilerini korkutan şeylere daha çabuk inanıyorlar. Bu da bir bilmece!"

"Ben korkmam!" dedi Momo.

Hora Usta, ağır ağır başını salladı. Uzun uzun Momo'yu süzdü, sonra sordu: "Zamanın kaynağını görmek ister misin?"

"Evet" diye fısıldadı kız.

"Seni oraya götüreceğim" dedi Hora Usta. "Ama orada konuşmak yok! Ne bir şey soracaksın, ne de bir şey söyleyeceksin. Buna söz veriyor musun?"

Momo başıyla evet dedi.

Hora Usta eğildi, onu tutup kucağına aldı. Şimdi çok uzun boylu ve çok yaşlı görünüyordu ama, ihtiyar bir adamdan çok, asırlık bir ağaç veya bir kaya gibiydi. Sonra bir eliyle Momo'nun gözlerini örttü. Kız, yüzüne kar tanecikleri düşüyormuş gibi bir serinlik ve hafiflik duydu. Hora Usta'yla beraber uzun, karanlık bir koridorda yürüyorlarmış gibi geldi ona. Kendini çok emniyette hissediyor, hiç korkmuyordu. Önceleri yüreğinin atışlarını duyduğunu sandı, fakat sonra gerçekte bunun Hora Usta'nın ayak seslerinin yankısı olduğunu düşündü.

Yol oldukça uzun sürdü. Sonunda Hora Usta onu yere bıraktı. Yüzleri iyice birbirine yakındı. Hora Usta, gözlerini açarak parmağını dudaklarının üzerine koydu, sonra doğrulup kalktı.

Ortalığı altın renkli bir ışık sarmıştı. Yavaş yavaş Momo, gökyüzü gibi geniş, kocaman, görkemli bir kubbenin altında durduklarını anladı. Bu kubbe som altındandı. Yukarılarda, tepede

yuvarlak bir delik vardı. Oradan bir ışık, sütun gibi aşağıya doğru iniyor ve yerde, ayna gibi parlak fakat siyah renkli durgun bir suyu olan yuvarlak bir havuzu aydınlatıyordu.

Suyun hemen yüzünde, ışık seli içinde yıldız gibi parıldayan bir şey vardı. Suyun üzerinde çok yavaş bir hareketle, bir sarkaç gibi havuzun çevresine doğru gidip geliyordu. Havada hiçbir askısı olmadan duruyor ve sanki bir ağırlığı yokmuş hissini veriyordu. Ve bu yıldız-sarkaç havuzun iyice kıyısına yaklaşıncaya, o noktada suyun içinden büyük bir çiçek goncası çıkıyordu. Ve sarkaç yaklaştıkça o da açılıp tam bir çiçek oluyordu.

Bu, Momo'nun o güne kadar hiç görmediği güzellikte bir çiçektir. Sadece göz alıcı renklerinden dolayı değil. Momo, böyle renklerin olabileceğini aklına getiremezdi bile. Yıldız-sarkaç bir süre çiçeğin üzerinde duruyordu. Momo da, her şeyi unutup, hayran hayran seyre dalyordu çiçeği. Kokusu da, sanki ne olduğunu bilmediği halde hep özlemini duyduğu bir kokuydu. Sonra sarkaç yavaşça geri geri gidiyor ve o uzaklaştıkça çiçek de, yavaş yavaş solmaya başlıyordu. Yaprakları birer birer karanlık suya düşüp kayboluyorlardı. Momo, içinden bir şeyleri koparıp alıyorlarmış gibi acı duyuyordu. Sarkaç havuzun tam ortasında durduğu sırada çiçek tamamen yok oluyordu.

Fakat, bu sefer sarkacın gittiği yönde yeniden bir gonca belirliyordu. O da, yavaş yavaş açılmaya başlıyordu. Çocuk onu daha iyi görmek için havuzun çevresini dolaştı. Bu önceki çiçekten apayrı bir güzellikteydi. Momo, bu renkleri de evvelce hiç görmemişti. Bu çiçek çok kıymetli olmalıydı. Kokusu da, bambaşka ve çok tatlıydı. Baktıkça bakacağı geliyordu. Fakat, sarkaç yeniden geri gitmeye başlayınca, bu çiçek de yapraklarını tek tek döküp karanlık sulara gömüldü.

Sarkaç, yavaş yavaş havuzun öbür kıyısına doğru yöneldi. Fakat, bu kez önceki noktada durmadı, bir parça daha ileri gitti. Ve orada birinci noktanın yanı başında yaprakları açılan bir goncanın ortaya çıktığı görüldü.

Bu çiçek Momo'ya çiçeklerin en güzeli gibi geldi. Bu bir harikaydı! Çiçeklerin kraliçesiydi!

Onun da, yavaşça solduğunu, yapraklarının karanlık suya karışmaya başladığını görmek, Momo'yu öyle üzdü ki, neredeyse hıçkırarak ağlayacaktı. Fakat, Hora Usta'ya sessiz olacağına dair verdiği sözü hatırlayıp, kendini tuttu.

Hem de, havuzun bu sefer öbür kıyısında, yeniden bir gonca belirmeye başlamıştı bile. Yavaş yavaş Momo, her yeni açan çiçeğin bir öncesine hiç benzemediğini, her birinin ayrı güzellikte olduğunu ve bu yüzden hep "en güzeli işte budur, daha güzeli olmaz" düşüncesine saplandığını anladı.

Havuzun çevresini dolaşarak, her açan çiçeği yakından seyredererek ve kayboluşlarına üzülen bir süre oyalandı. Bu sahneyi seyretmekten sonsuza kadar bıkmayacağını düşündü.

Sonra sonra, orada önceden fark etmediği başka bir şeylerin de olduğunu sezdi. Kubbenin tepesinden aşağı düşen ışık sütunu, yalnız aydınlatmakla kalmıyor, bir ses de veriyordu. Momo, şimdi bunu duyuyordu.

Önceleri, uzaktan rüzgârın, ağaçların tepesinde yarattığı bir hışırtı gibiydi. Sonra uğultu çoğaldı, yükseldi ve dalgaların kayalıklarda patlamasını ya da bir çağlayandan hızla dökülen suların çılgınlığını andıran bir sese dönüştü.

Momo, gittikçe daha iyi anlıyordu ki, bu ses birbirine karışan binlerce çınlamadan oluşuyor ve değişik melodilere dönüşüyordu. Bu hem bir müzikti, hem de başka bir şeydi sanki. Momo, birden hatırladı: Yıldızlı gecelerde tek başına harabede otururken ve sessizliği dinlerken kulağına gelen müzik sesiydi bu.

Çınlamalar, şimdi daha da net ve canlıydı. Momo, karanlık suların içinden çıkan çiçeklerin, daha doğrusu her biri apayrı ve tek olan o şekillerin bu müzikli ışıkla oluştuğunu sezdi.

Dinlemeyi sürdürdüğüçe, sesleri teker teker duyuyor gibiydi. Bunlar, insan sesi değildi. Sanki altın, gümüş veya o türden bütün

madenler hep birden şarkı söylüyorlarmış gibiydi. Sonra, arkadan başka sesler ulaşılmaz uzaklıklardan gelip, anlatılmaz güçle araya karışıyorlardı. Ve öyle açık duyuluyordu ki, Momo bilmediği bir dilde söylenen bazı sözcükleri bile anlayabiliyordu. Bunlar, kendi özel isimlerini açıklayan güneş, ay, gezegenler ve tüm yıldızlardı. Bu isimlerde saklıydı hep, onların yaptıkları, ettikleri... Bu saat çiçeklerinin her birini, nasıl açtırdıkları ve nasıl soldurdıkları...

Momo birden, bütün bu sözlerin kendisine söylendiğini anladı! Evren, en uzak yıldızına kadar bütünüyle kocaman, görkemli bir surat olmuş, ona bakıyordu ve konuşuyordu!

Üzerine korkunun da ötesinde bir hal geldi. Ürperdi.

Aynı anda Hora Usta'yı gördü, eliyle gel işareti yapıyordu. Hemen onun kollarına atıldı. Hora Usta onu kucaklayıp kaldırdı. Momo, yüzünü onun göğsüne sakladı. Elleri yeniden yumuşak kartaneleri gibi, Momo'nun gözlerini örttü ve karanlık, sessizlik, güven içinde Momo onun kucağında o uzun yoldan geri döndü.

Saatlerin arasındaki küçük odaya döndüklerinde, Hora Usta Momo'yu küçük divana yatırdı.

Momo, "Hora Usta" diye fısıldadı. "İnsanların zamanlarının bu kadar..." Gerekli sözü arıyor, bulamıyordu. "Bu kadar büyük olduğunu bilmiyordum" dedi sonunda.

"Senin görüp duyduğun şeyler, insanların azmanı değildi Momo" dedi Hora Usta. "Bu yalnız senin kendi zamanındı. Her insanın içinde senin az önce gördüğün yer gibi bir yer vardır. Ama oraya ancak benim gördüklerim erişebilir. Ve bildiğimiz gözle orası görülmez."

"Fakat ben neredeydim?"

"Kendi yüreğinde" diyerek, eliyle onun kıvrıkcık saçlarını okşadı Hora Usta.

"Hora Usta" diye fısıldadı gene Momo. "Arkadaşlarımı da sana getirebilir miyim?"

"Hayır" dedi o. "Şimdilik bu olmaz."

"Seninle ne zamana kadar kalacağım?"

"Yeniden arkadaşlarını özleyinceye kadar, yavrum."

"Ama, onlara yıldızların söylediklerini anlatabilir miyim?"

"Anlatabilirsin. Ama yapamayacaksın!"

"Niçin?"

"Bunu yapabilmen için, önce sözlerin içine doğması gerekir."

"Ama ben onlara her şeyi anlatmak istiyorum, hepsine! Duyduğum melodinin şarkısını söylemek istedim. Sanırım o zaman her şey düzelirdi."

"Bunları gerçekten istiyorsan Momo, beklemeyi bilmelisin."

"Beklemekten sıkılmam."

"Beklemeli yavrum, tıpkı bir tohumun toprak altında uyuması gibi. Başını dünyaya çıkarmadan önce bir güneş dönencesi süresi beklemesi gibi. Senin içinde de, sözcüklerin doğup olgunlaşması aynı sürede olur ancak. İster misin bunu?"

"Evet" dedi Momo.

"Öyleyse uyu!" dedi Hora Usta ve elini Momo'nun göz kapklarının üzerinde dolaştırdı: "Uyu, uyu..."

Momo, derin ve rahat soluklar alarak uykuya daldı.

ÜÇÜNCÜ KISIM
SAAT ÇİÇEKLERİ

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ORADA BİR GÜN, BURADA BİR YIL

Momo uyandı, gözlerini açtı. Bir an nerede olduğunu düşündü. Kendisini yeniden harap tiyatronun otlarla kaplı taş basamaklarında bulmak onu oldukça şaşırtmıştı. Daha birkaç dakika önce Hiçbir Yerde Evi'nde Hora Usta'nın yanında değil miydi? Böyle birdenbire buraya nasıl gelmişti?

Ortalık soğuk ve karanlıktı. Doğuda, ufukta şafak sökmek üzereydi. Momo, titredi ve bol ceketine iyice sarındı.

Her şeyi gayet iyi hatırlıyordu. Kaplumbağanın peşinde geceyarısı büyük kentin sokaklarından geçişlerini, acayip ışıklı mahalleleri, bembeyaz evleri, Hiçbir Zaman Sokağı'nı, sayısız saatin bulunduğu salonu, içtiği çikolatayı, ballı sandviçleri, Hora Usta ile konuştuklarının her kelimesi ve bilmeceyi... Fakat hepsinden önce de, altın kubbeli yerde yaşadıklarını. Daha önce hiç görmediği o harika çiçekleri, bütün renkleriyle önünde görmesi için gözlerini kapatması yetiyordu. Güneşin, ayın, yıldızların ona seslenişleriyse hâlâ kulaklarında çınlıyordu. Melodiyi bile mırıldanabiliyordu.

O bunu yaparken, kelimeler içinde şekillenmeye başladı. O güzelim çiçeklerin kokusunu ve görülmemiş renklerini anlatabilecek kelimeler! Bu kelimeleri dile getiren, Momo'nun anımsadığı seslerdi. Fakat bu anımsamayla beraber olağanüstü bir durum ortaya çıktı! Momo, onlarda yalnız görüp duyduklarını değil, başka, çok başka şeyler de bulmaya başladı. Sihirli bir kaynaktan fiş-

kırırcasına binlerce saat çiçeğinin görüntüsü belirliyordu. Ve her çiçekle beraber yeni bir sözcük çınılıyordu. Momo, bütün dik-katiyle içindeki sesleri dinleyip onları tekrarlamaya hatta melo-diyle mırıldanmaya gayret ediyordu. Çok garip, gizemli şeyler-den söz ediliyor; fakat Momo onları ağzıyla tekrar edince anlam-larını kavrayabiliyordu.

Demek Hora Usta ona, sözcüklerin önce içinde doğup olgun-laşması gerek derken, bunu anlatmak istemişti.

Yoksa bütün bunlar önünde sonunda bir rüya mıydı? Hiçbiri gerçekten olmamış mıydı? Momo, böyle düşünürken, aşağıda, ti-yatronun orta boşluğunda kıpırdayan bir şey gördü. Bu, yavaş yavaş yenebilecek otları araştıran kaplumbağaydı.

Momo, çabucak aşağıya inip, onun yanına yere oturdu. Kap-lumbağa başını kaldırıp, yaşlı, asırlık, kara gözleriyle Momo'ya şöyle bir baktı ve sonra gene otları yemeye devam etti.

Momo, "Günaydın kaplumbağa" dedi. Sırttaki kabukta hiç-bir şey olmadı.

Momo tekrar, "Bu gece beni Hora Ustaya götüren, sen değil miydin?" diye sordu.

Gene cevap yok. Momo şaşırıp, içini çekti.

"Yazık" diye mırıldandı. "Demek sen sıradan bir kaplumba-ğasın. Ben de şey... Neydi adı, unuttum. Ah, güzel bir isimdi ama, biraz uzun ve değişikti... Daha önce duymadığım bir isimdi. Seni o sanmıştım."

Kaplumbağanın sırtında silik bir şekilde harfler belirdi: "Kassiopeia!"

Momo hemen okudu. "Evet" diye el çırpıtı. "Bu isimdi." Demek ki, sen osun. Hora Usta'nın kaplumbağasıdır, değil mi?"

"Başka kim olacak?"

"Neden az önce bana cevap vermedin?"

"Kahvaltı ediyorum!" diye yazdı sırtında.

"Özür dilerim" diye karşılık verdi Momo. "Seni rahatsız etmek istemedim. Yalnız nasıl olup da birdenbire buraya geldiğini öğrenmek istiyorum."

"Sen istedin!" diye geldi cevap.

"Çok garip!" diye mırıldandı Momo. "Bunu hiç hatırlamıyorum. Ya sen, Kassiopeia, sen niçin Hora Usta'nın yanında kalmadın da, benimle geldin?"

"Ben istedim!" yazıldı kabağın üstünde.

"Çok teşekkür ederim" dedi Momo. "İyi ki geldin."

"Bir şey değil!" diye geldi cevap. Herhalde kaplumbağa için konuşma sona ermişti. Çünkü kahvaltıya devam etmek üzere ağır ağır yer değiştirdi.

Momo, taş basamaklara oturup, Beppo, Gigi ve diğer çocukların gelmesini beklemeye başladı. İçinde hâlâ çınlamakta olan müziği dinlemeyi sürdürüyordu. Tek başına olduğu ve onu duyan, işiten olmadığı halde, içindeki sese uyararak, o da melodiyi, sözleriyle birlikte, yüksek sesle doğan güneşe doğru var gücüyle söylüyordu. Ona öyle geliyordu ki, sanki bütün kuşlar, cırcır böcekleri, ağaçlar, hatta şu eski taşlar bile onu dinliyorlardı.

Uzun bir zaman artık kendisini dinleyecek birini bulamayacağından henüz haberi yoktu. Arkadaşlarını boş yere beklediğini, kendisi buradan uzaklaşalı beri aradan uzun zaman geçtiğini ve bu arada dünyanın değiştiğini de henüz bilmiyordu.

Duman adamlar turist rehberi Gigi'nin işini nispeten kolay bir şekilde halletmişlerdi.

Olay şöyle başlamıştı: Momo'nun ortadan kaybolmasından kısa bir süre sonra, gazetelerden birinde bir yazı çıktı. Başlık, "Gerçek Bir Hikâyeci Tipi" idi.

Yazıda Gigi övülüyor ve ne zaman, nerede bulabileceği belirtildikten başka, mutlaka görülmesi gereken harika bir gösteri olduğu da ilave ediliyordu.

Bunun üzerine Gigi'yi merak edip görmek ve dinlemek isteyen bir sürü insan her gün eski tiyatroya akın etmeye başladı. Gigi, memnundu elbet. Her zaman yaptığı gibi aklına geleni anlatıyor ve sonra kasketini uzatarak atılan paraları topluyordu. Kısa sürede bir seyahat firması onunla bir anlaşma yaptı. Onu görmeye değer şeyler arasında göstermek için hayli yüksek bir ücret de ödedi. Artık otobüslerle turistler oraya getiriliyor ve Gigi belli saatlerde, bir plan içinde hikâyelerini anlatıyordu.

Bir hikâyeyi bir daha anlatmama inadını hâlâ sürdürüyor, bunun için iki katı para da verseler kabul etmiyordu. Ama daha o zaman, Momo'nun özlemine duymaya başladı. Çünkü hikâyeleri eski canlılığını kaybetmişti.

Aradan birkaç ay geçince artık Gigi'nin eski tiyatrodaki gösteri yapmasına ve kasketiyle para toplamasına gerek kalmadı. Radyo idaresi onu çekip aldı, arkadan televizyon sahip çıktı. Şimdi haftada üç defa, oradan, hikâyelerini milyonlarca dinleyiciye birden anlatıyor ve pek çok para kazanıyordu.

Artık eski, harap tiyatronun yakınındaki yerinde oturmuyordu. Kentin, varlıklı ve ünlü kişilerin oturduğu bir semtine taşınmıştı. Son derece bakımlı, park gibi bir bahçenin ortasında, büyük, modern bir ev kiralamıştı. Artık ismi de Gigi değil, Girolamo idi.

Tabii, eskiden olduğu gibi hep yeni hikâyeler bulma dönemi bitmişti. Buna vakti de yoktu. Aklına gelenlerle idare ediyordu. Tek bir hikâyeden bazen beş ayrı hikâye çıkardığı oluyordu.

Günün birinde, devamlı artan istekleri karşılayabilmek için, aslında hiç yapmaması gereken bir şey yaptı: Sadece Momo'ya ait olan bir hikâyeyi anlattı.

Bu da hemen yenilip yutuldu ve kısa sürede unutuldu. Ondan durmadan başka hikâyeler isteniyordu. Gigi, bu sıkışıklığın verdiği bunalım içinde, vaktiyle yalnız Momo için anlattığı bazı hikâyeleri peşi peşine piyasaya sürdü. Sonuncuyu da anlatıp bitirdiği gün, kendisini boşalmış ve tükenmiş hissetti; artık yeni bir şey bulması olanaksızdı.

Eriştiği başarıyı kaybetmek korkusuyla eski hikâyelerini biraz değiştirip, yeni isimlerle anlatmaya başladı. şaşılacak şeydir, kimse bunu fark etmiş görünmedi. İsteklerin arkası da kesilmedi.

Gigi, denize dűřenin yılanı sarılması gibi, bu iře sıkı sıkıya yapıştı. şimdi artık zengin ve ¼nl¼ biriydi. Zaten hep bunu hayal edip durmamış mıydı?

Ama arada sırada, geceleri, ipek işlemeli ¼rt¼lerinin altında, yatağında yatarken, Momo, ihtiyar Beppo ve ¼ocuklarla beraber olduğu g¼nlerin ¼zlemeni duyuduğu oluyordu. O g¼nlerdeki hikâyeleri candan, y¼reктen geliyordu.

Ama artık oraya d¼n¼ř yoktu. Momo kaybolup gitmişti. ¼nceleri Gigi ciddi bir iki girişimle Momo'yu aramayı denemiş, sonradan buna hi¼ vakti olmamıştı. şimdi ¼ç becerikli bayan sekreteri vardı; onun anlaşmalarını imzalıyorlar, hikâyelerini not ediyorlar, reklam işlerini y¼r¼t¼yorlar ve randevularını ayarlıyorlardı. Fakat bu işler arasında Momo'nun aranması i¼in bir zaman ayrılamıyordu.

Eski Gigi'den ortada pek bir şey kalmamıştı. Ama o gene de g¼n¼n birinde ne kaldıysa topladı ve kendi kendisiyle bir hesaplaşma yapmaya karar verdi.

O artık, milyonlarca dinleyicisi bulunan ve sesinin ağırlığı olan bir insandı. Gerçeği b¼t¼n insanlara o anlatmayıp da kim anlatacaktı? Evet, onlara duman adamlardan s¼z edecekti! ¼stelik de bunun uydurulmuş bir hikâye olmadığını ve Momo'yu aramak i¼in b¼t¼n dinleyicilerinin kendisine yardımcı olmalarını istediğini s¼yleyecekti.

Bu karara eski arkadaşlarını ¼zlediđi bir gecede varmıştı. Sabah, daha şafak s¼kerken bu konuda bazı notlar almak i¼in yazı masasının başına ge¼ti. İlk kelimeyi yazdı yazmadı, telefon ¼aldı. Kulaklığı kaldırıp dinleyince, dondu kaldı.

Soğuk, tatsız bir ses, b¼t¼n v¼cudunda ¼rpertiler yaratarak konuşuyordu:

"Bırak o işi! Sana iyilikle söylüyoruz!"

"Kim o?" diye sordu Gigi.

"Sen bunu çok iyi bilirsin, tanıtmamıza gerek yok" dedi ses. "Her ne kadar karşılaşmamış olsak da, sen, etinle kemiğinle bizim malımızsın. Bunu yapamayacağını söyle!" "Benden ne istiyorsunuz?"

"Yapmayı düşündüğün şey hoşumuza gitmedi. Uslu dur ve bundan vazgeç, tamam mı?"

Gigi, bütün cesaretini topladı. "Hayır" dedi. "Vazgeçmeyeceğim. Ben artık eski, önemsiz turist rehberi Gigi değilim. Ünlü bir adamım. Benimle uğraşabilecek misiniz bakalım!"

Telefonda buz gibi bir gülüş duyuldu. Gigi'nin dişleri birbirine vurmaya başladı.

"Sen bir hiçsin!" dedi ses. "Seni biz yarattık. Sen bir lastik balonsun. Seni biz üfleyip şişirdik. İçindeki havayı boşaltmamızı istemiyorsan bizi kızdırma. Yoksa sen gerçekten bugünkü yerine kendi önemsiz yeteneğin sayesinde geldiğine mi inanmıştın?"

"Elbette buna inanıyorum" diye hırsıyla cevap verdi Gigi.

"Zavallı, küçük Gigi" diye alay etti ses. "Sen bir hayalciden başka bir şey değilsin. Evvelce zavallı berduş Gigi maskesi altında Prens Girolamo idin. Ya şimdi nesen? Prens Girolamo maskesi altında berduş Gigi. Yine de bize teşekkür borçlusun. Çünkü hayallerinin gerçekleşmesini biz sağladık."

"Bu doğru değil! Yalan bu!" diye bağırды Gigi.

"Hey gidi zaman, hey!" diye tatsız, tatsız güldü ses; "Bize doğrudan, yalandan söz edene bakın hele! Eskiden doğru ve yalan hakkında ne cevherler yumurtlamıştın sen! Hayır, zavallı Gigi, sakın doğruculuk taslamaya kalkma. Senin için iyi olmaz! Saçmalıklarına biz yardım ettiğimiz için ünlü oldun. Gerçeğe dayanacak yanın yok! Onun için vazgeç!"

"Momo'ya ne yaptınız?" diye sordu Gigi.

"Sen o karışık kafanı bununla yorma! Ona artık bir yardım olamaz. Hele bizim hikâyemizi ortaya dökersen, hiç! Bunu yaparsan, olsa olsa, eriştiğin güzel başarı, geldiği kadar çabuk kaybolup gider. Tabii karar senin! Bunu bu kadar istiyorsan, biz senin kahramanlık oyununa kalkışıp kendini mahvetmene engel olmayız. Ama bundan sonra, bu nankörlüğün karşısında sana koruyucu elimizi uzatacağımızı sanma! Zengin ve ünlü biri olmak daha hoş değil mi?"

"Evet" diye yavaş sesle yanıtladı Gigi.

"Gördün mü ya! O halde bizi oyundan çıkar, tamam mı? İnsanlara, senden duymak istedikleri şeyleri anlat, daha iyi!"

Gigi, zorlukla konuşabildi: "Bunu nasıl yaparım? Artık her şeyi öğrendikten sonra?"

"Sana bir akıl vereyim: Kendini fazla ciddiye alma! Söz konusu olan sen değilsin! Böyle düşünürsen, şimdiye kadar nasıl yaptınsa, gene devam edersin."

"Evet" diye önüne baktı Gigi, "böyle düşününce..."

Öte tarafta telefon kapandı. Gigi de kulaklığı yerine bıraktı. Kocaman yazı masasının üzerine kapanıp, yüzünü kollarının arasına sakladı. Sessiz bir hıçkırıkla sarsıldı.

O günden sonra, Gigi kendisine olan saygısını kaybetti. Planından vazgeçmişti ve işlerini şimdiye kadar olduğu gibi yürütüyordu. Fakat kendisini bir dolandırıcı gibi görüyordu. Hem de sahiden öyleydi. Eskiden hayal gücünün onu sürüklediği yollardan uçar ve topladıklarını aktarırdı. Şimdi düpedüz yalan söylüyordu. Kendini halkın karşısında maskara ediyor ve bunu biliyordu. Yaptığı işten tiksilmeye başladı. Böylece hikâyeleri yavanlaşmaya ya da melodram havasına bürünmeye başladı.

Fakat bunlar onun şöhretine zarar vermedi. Aksine bunu yeni bir stil olarak kabul ettiler ve herkes onu taklit etmeye yeltendi. Yeni bir moda akımı doğdu. Gigi buna sevinmiyordu. Bunları kime borçlu olduğunu biliyordu artık. O bir şey kazanmamıştı. Her şeyini kaybetmişti.

Ne var ki, gene arabasıyla programdan programa koşuyor; uçaklarla yolculuk yapıyor; sekreterlerine notlar yazdırıyor; eski hikâyeleri tersyüz edip duruyordu. Bütün gazetelerin yazdığına göre "Çok verimli çalışıyordu". Sonunda bir zamanların hayalci Gigi'si, yalancı bir Girolamo olup çıktı.

Duman adamların ihtiyar çöpçü Beppo ile başa çıkması çok daha zor olmuştu. Momo'nun kaybolduğu geceden sonra, Beppo, işi elverdiği sürece eski tiyatroya gelerek, oturup bekliyordu. Korkusu ve huzursuzluğu gün geçtikçe arttı. Sonunda, Gigi'nin öne sürdüğü bahanelere aldırmaıyıp, durumu polise bildirmeye karar verdi.

"Olsun, varsın" diyordu. "İsterlerse Momo'yu demir parmaklıklı pencereleri olan bir yere koysunlar. Duman adamlara esir olmasından iyidir. Eğer yaşıyorsa tabii. Evvelce bir yuvadan kaçmış, gene kaçır olmazsa. Hem belki de ben onu yuvaya vermelerini önlerim. Ama önce onu bulmalı!"

Kentin dışındaki ilk polis karakoluna gitti Beppo. Bir süre şapkası elinde kapının önünde dolaştı durdu. Sonra cesaretini toplayıp içeri girdi.

O sırada oldukça uzun ve karışık bir formu doldurmakta olan bir polis, "Ne istediniz?" diye sordu.

Beppo'nun sesi çıkıncaya kadar biraz zaman geçti. "Kötü bir şeyler olduğunu sanıyorum da."

"Öyle mi?" dedi polis. Bir yandan yazısına devam ediyordu. "Konu nedir?"

"Konu, bizim Momo" dedi Beppo.

"Bir çocuk mu?"

"Evet, bir kız çocuğu."

"Sizin çocuğunuz mu?"

"Hayır" dedi Beppo şaşkınlıkla. "Yani evet, ama babası ben değilim."

"Hayır, yani evet!" diye kızdı polis, "Kimin çocuğu bu? Anası babası kim?"

"Bunu kimse bilmiyor" dedi Beppo.

"Çocuk nereye kayıtlı?"

"Kayıtlı mı?" diye şaşırdı Beppo. "Ha, herhalde bizde. Hepimiz onu tanırız."

"O halde kayıtsız!" diye hırsla soludu polis. "Bunun yasak olduğunu bilmiyor musunuz? İşe bak şimdi! Çocuk kiminle oturuyor?"

"Yalnız başına" diye yanıtladı Beppo. "Yani tiyatro harabesinde. Ama artık orada değil. Yok yerinde."

"Dur bir dakika" dedi polis. "Doğru anladım, şimdiye kadar harabede bir başıboş kız çocuğu varmış. Adı... ne demiştiniz?"

"Momo" dedi Beppo.

Polis her şeyi not etmeye başladı.

"... Adı Momo. Momo, ya sonra? Soyadıyla beraber lütfen!"

"Momo'dan başka adı yok."

Polis çenesini kaşıyarak Beppo'ya baktı.

"Bu böyle olmaz canım! Size yardımcı olmak istiyorum, ama böyle ifade alamayız. Önce siz bana kendi adınızı söyleyin."

"Beppo."

"Devamı ne?"

"Beppo Çöpçü."

"İşinizi değil, soyadınızı soruyorum!"

"İkisi de aynı" dedi Beppo sabırla.

Polis kalemi elinden atıp elleriyle yüzünü kapadı.

"Hey Allah'ım!" diye umutsuzca söylendi. "Ne diye benim nöbetime rastlar böyle şeyler?"

Sonra ayağa kalktı, gerindi. Yaşlı adama yüreklendirici bir şekilde gülümsedi ve bir hastabakıcı duyarlığı ile "Yazılı ifadeyi sonra alırız. Şimdi siz sırayı bozmadan ne olup bittiğini anlatın!" dedi.

"Hepsini mi?" diye kuşkuyla sordu Beppo.

"Olayla ilgili ne varsa!" diye yanıtladı polis. "Gerçi zamanım hiç yok. Öğlene kadar bu dağ gibi yığılı formları bitirmem gerek. Gücümün de, sinirim de sınırına dayandım ama, siz ne anlatmak istiyorsanız, rahat rahat anlatın."

Arkasına yaslanıp büyük bir teslimiyetle gözlerini yumdu. Beppo kendine özgü ağır anlatımıyla, taa baştan, Momo'nun gelişinden başlayıp, onun özelliklerini ve kendisinin çöplükte gördüğü duman adamlar mahkemesine kadar her şeyi bir bir anlattı. "Ve işte o gece Momo kayboldu" diye sözünü tamamladı.

Polis ona uzun uzun, acıyarak baktı.

"Başka bir deyişle" diye konuştu: "Bir zamanlar varlığı şüpheli küçük bir kız varmış ve var olamayacağını hepimizin bildiği hortlaklar onu bilinmeyen bir yere kaçırmışlar. Bu da tam kesin değil! Ve şimdi polis bu işle uğraşacak, öyle mi?"

"Evet, lütfen" dedi Beppo.

Polis öne doğru eğildi ve birden bağırdı: "Hoh de bakayım sen bir kere!"

Beppo, bundan bir şey anlayamadı ama, polisin emrine uymak için adamın yüzüne doğru hohladı.

Beriki burnunu oynatarak, "Sarhoş olmadığınız belli" dedi.

"Hayır" dedi utancından kızarak Beppo. "Ömrümde sarhoş olmadım."

"Peki, bütün bu saçmalıkları bana niye anlattınız? Siz polisi böyle umacı masallarına kanacak kadar aptal mı sanıyorsunuz?"

Beppo'nun ağzından farkında olmadan "Evet" sözü çıktı.

Polis de çileden çıktı. Sandalyesinden fırlayıp önünde yığılı formları yumruklamaya başladı; bir yandan da bağıırıyordu: "Yetti artık be. Yetti! Hemen çıkıp gitmezsen, seni memura hakareten içeri tıkarım!"

"Affedersiniz" diye mahçup mahçup mırıldandı Beppo. "Öyle demek istemedim. Ben diyorum ki..."

"Defol!" diye böğürdü polis.

Beppo arkasını dönüp karakoldan çıktı.

Onu takip eden günlerde, başka karakollara uğradı. Orada da ilk karakoldakine benzer sahneler tekrarlandı. Ya dışarı atıldılar, ya nezaketle evine yolladılar ya da başlarından savmak için yatıştırıcı şeyler söylediler.

Fakat Beppo bir seferinde meslektaşları kadar şakacı olmayan yüksek rütbeli bir memura çattı. Kılı kıpırdamadan bütün hikâyeyi dinleyen bu adam sonunda büyük bir soğukkanlılıkla, "Bu adam deli" dedi. "Topluma zararlı olup olmadığını anlamamız gerek. Gözaltına alın!"

Beppo, hücrede iki gün kaldıktan sonra, iki polis onu alıp bir otomobile bindirdiler. Geniş caddelerden geçtiler, kentin öteki ucunda, pencereleri demir parmaklıklı, büyük beyaz bir binanın önünde durdular. Beppo'nun önce sandığı gibi burası bir hapishane değil, bir akıl hastanesiydi.

Burada iyice bir muayeneden geçirildi. Profesör ve yardımcıları ona karşı çok iyi ve içtenlikle davranıyorlardı. Ne gülüyorlar, ne de alay ediyorlardı. Küfür de etmiyorlardı. Hatta anlattığı hikâyeyi çok ilginç bulmuş olmalı ki, boyuna tekrarlatıyorlardı. Yüzüne karşı bir şey demiyorlardı ama, Beppo onların kendisine inanmadığını hissediyordu.

Onlardan pek şikâyeti yoktu ama, oradan çıkartmıyorlardı. Ne vakit, birine ne zaman çıkacağını sorsa, "Yakında, ama şimdilik sizinle biraz daha işimiz var. Anlarsınız ya, araştırmalar daha tamamlanmadı, yakında biter" gibi cevaplar alıyordu.

Ve Beppo, bu araştırmaların Momo'nun kaybolmasıyla ilgili olduğunu sandığı için sabırla bekliyordu.

Büyük bir yatakhane, başka hastaların yanında, ona da bir yatak vermişlerdi. Bir gece uyandığında hafif gece lambasının ışığında yatağının yanında birinin durduğunu gördü. Önce bir sigaranın yanan kırmızı ucunu, sonra melon şapkayı ve kurşun

renkli evrak çantasıyla belli bir şekli fark etti. Bunun duman adamlardan biri olduğunu anlayınca vücudu buz gibi oldu, bağırıp yardım çağırarak istedi.

"Susun!" diye konuştu duman adam. "Size bir mesaj ulaştırmakla görevliyim. Beni iyice dinleyin ve ben soru sorduğum zaman cevap verin! Gücümüzün nerelere kadar uzandığını artık anladınız herhalde! Daha fazlasını öğrenmek isterseniz, siz bilirsiniz. Bu hikâyeyi önünüze gelene anlatmakla bize hiçbir zarar veremezsiniz. Ama bu bizim gene de hoşumuza gitmiyor. Küçük arkadaşınız Momo'yu bizim kaçırdığımızdan şüphe etmekte haklısınız. Fakat bir gün onu bulacağınız umudunu beslemeyin! Bu asla gerçekleşmeyecek! Üstelik kurtarma çabalarınızla aslında onun durumunu da güçleştiriyorsunuz. Her girişiminizin cezasını o çekiyor. Bundan sonra sözlerinize ve yaptıklarınıza çok dikkat edin."

Duman adam, sigarasından duman halkaları salıverdi ve memnun bir şekilde söylediklerinin Beppo üzerindeki etkisini ölçtü. Yeterli olduğu belliydi; Beppo hepsine inanmıştı.

"Zamanım kıymetli olduğu için kısa keseceğim" diye sürdürdü sözü. "Mesaj şu: Size çocuğu bir şartla geri vereceğiz; Bir daha bizden ve işimizden tek söz etmeyeceksiniz. Bundan başka, sizden fidye olarak yüz bin saatlik bir zaman tasarrufu istiyoruz. Bu tasarrufu bizim nasıl ele geçireceğimizle siz ilgilenmeyin. O bizim bileceğimiz şey. Sizin göreviniz, sadece zaman tasarruf etmek. Artık nasıl yaparsanız yapın! Eğer bunlara razı olursanız, birkaç güne kadar buradan çıkartılırsınız. Yoksa siz sonsuza kadar burda kalırsınız, Momo da bizimle kalır. İyi düşünün! Bu iyiliği bir kere yaparız. Ne diyorsunuz?"

Beppo iki kere yutkunduktan sonra hırıltılı bir sesle, "Tamam" dedi.

"Akıllıca bir cevap" diyerek sevindi duman adam. "Yalnız şunu düşüneceksiniz: Hiç konuşmak yok ve yüz bin saat! Biz bunu alır almaz Momo'yu size vereceğiz. Hoşça kalın, dostum."

Duman adam yataktan çıktı. Arkasında bıraktığı duman bulutu karanlıkta bile belli oluyordu.

O geceden sonra Beppo hikâyesini bir daha anlatmadı. Evvelce neden anlattığını sordukları zaman, sadece omuzlarını silkmekle yetindi. Birkaç gün sonra da onu taburcu ettiler.

Beppo evine gitmedi. Doğruca, arkadaşlarıyla beraber işe çıkarken gidip süpürge ve çöp arabalarını aldıkları o büyük binaya gitti. Süpürgesini aldı ve büyük kentin sokaklarını süpürmeye başladı. Ama artık eskisi gibi bir durup bir süpürmüyordu. Şimdi bir aceleyle, saatleri doldurmak için, işini sevmeden, deliler gibi süpürüyordu. Bu tür çalışmanın onun şimdiye kadarki felsefesine ters düştüğünü gayet iyi biliyor ve duyduğu nefret onu hasta ediyordu. Söz konusu olan kendisi olsaydı, böyle kendine ters düşmektense, açlıktan ölmeyi yeğ tutardı. Ama işin içinde Momo'yu kurtarmak vardı. Zamandan tasarruf edebileceği başka bir işi yoktu. Hiç evine gitmeden, gece gündüz çalışıyordu. Üzerine yorgunluk çökünce ya bir bankın ya da bir taşın üstünde biraz oturup kestiriyordu. Sonra kalkıp süpürmeyi sürdürüyordu. Yemesi de öyle alalacele, ayak üstü bir şeyler atıştırmaktan ibaretti. Tiyatronun yakınındaki kulübesine hiç uğramıyordu.

Haftalarca, aylarca hep süpürdü. Sonbahar geldi, kış geldi, Beppo süpürdü. Sonra ilkbahar geldi, aradan gene yaz geldi. Beppo fark etmedi bile, yüz bin saatlik fidyeyi biriktirmek için durmadan süpürdü, süpürdü...

Büyük kentin insanların bu küçük ihtiyarı fark edecek zamanları yoktu. Ara sıra fark edenler ise onun süpürgesini böyle nefes nefese, aceleyle ve sanki ölüm kalım meselesiymiş gibi hırsla salladığını görünce, arkasından elleriyle kafalarına dokunarak "bir tahtası eksik" işareti yapıyorlardı. Ama onu deli yerine koymaları yeni bir şey olmadığından, Beppo buna aldırış etmiyordu.

Ara sıra Beppo'ya neden böyle acele ettiğini soran olursa, Beppo ona bir an durup bakıyor, sonra korku ve hüznün içerisinde, parmağını dudagina koyup sus işareti yaparak işine aynı hızla devam ediyordu.

Duman adamlar için en zoru, Momo'nun arkadaşları olan çocukları kendi planları doğrultusunda yönlendirmek oldu. Momo ortadan kaybolduktan sonra da, çocuklar sık sık eski tiyatrunun içinde toplanmayı sürdürdüler. Yeni yeni oyunlar icat ediyorlardı. Birkaç parça sandık, bir-iki kutu onları bir dünya turuna çıkarmaya yetiyordu. Hatta şatolar, kaleler kurmaları işten değildi. Momo aralandaymış gibi, değişik planlar bulup, çeşitli hikâyeler anlatıyorlardı. Ve gerçekten de böylece onu hep yanlarında hissediyorlardı.

Zaten, çocukların Momo'nun bir gün geri döneceğinden hiç şüpheleri yoktu. Bu konu hiç konuşulmamıştı ama, buna gerek de duyulmamıştı. Açıklanmayan bir güven duygusu onları birbirine sıkıca bağlıyordu. Momo, orada olsun olmasın, onların bir parçası, gizli bir odak noktası idi.

Duman adamlar onlara bir türlü yaklaşamıyorlardı.

Çocukları kendi kontrollerine alamayınca onları Momo'dan koparmak için daha dolambaçlı bir yol seçtiler. Bu da çocuklar üzerinde baskı yapabilecek olan büyüklerdi. Elbette bütün büyükler aynı değildi, ama duman adamların yardımcısı olanların da sayısı pek az değildi. Aslında duman adamlar çocuklara karşı onların silahlarını kullandılar. Şöyle ki, birdenbire bazı kişilerin aklına çocukların yaptığı gösteri yürüyüşü, pankartlar ve üzerindeki yazılar geldi.

"Bir şeyler yapmalı" diye düşünüldü. "Çocukların böyle hep yalnız, kendi başlarına bırakılması hoş olmuyor. Modern yaşamda, ana babaların çocuklarıyla ilgilenememesi doğal, onları kınayamayız. Ama devlet idaresi bu işi ele almalı."

Bazıları ise, "Ortalıkta başıboş dolaşan çocuklar trafiğin akışını da engelliyor; bu hiç hoş değil. Onların caddelerde sebep oldukları trafik kazaları yüzünden kaybedilen paralar daha iyi bir yere sarf edilebilir" dediler.

Bir kısmı da, "Çocukların denetimsiz kalması onların ahlaksız ve ilerde suça eğilimli olmalarına sebep olabilir. Devlet bütün çocuklara sahip çıkmalıdır. Onların toplum içinde yararlı kişiler olmasını sağlayacak kurumlar açmak devletin işidir" diye belirttiler düşüncelerini.

Hatta işi daha ileri götürenler de vardı. Bunlar, "Çocuklar geleceğin insan hammaddesidir. Gelecek ise elektronik beyinlerin, uzay araçlarının çağıdır. Bütün bu makineleri kullanmak için bir teknisyenler ve uzmanlar kadrosuna gereksinim olacaktır. Çocuklarımızı bu yarının dünyası için yetiştirecek yerde, onların yıllarca, bir sürü değerli zamanı yararsız oyunlarla ziyan etmesine göz yumuyoruz. Bu, uygarlığımız için büyük bir ayıp ve gelecek kuşaklara karşı da bir suçtur!" diyorlardı.

Bütün bunlar Zaman Tasarruflarına ışık tutmuştu. Büyük kentte sayıları bir hayli olduğundan, ihmale uğramış çocukların ele alınması gereğine hükümeti kısa sürede inandırdılar.

Ondan sonra kentin her mahallesine -deyim yerindeyse- birer "çocuk deposu" kurduruldu. Bunlar, evlerinde bakacak kimse bulunmayan çocukların bırakılıp, gereğinde tekrar alındığı kocaman yapıları. Çocukların sokaklarda, yeşil alanlarda veya parklarda yalnız başlarına dolaşması kesinlikle yasaklanmıştı. Herhangi bir yerde bir çocuk görüldü mü, hemen biri onu alıp en yakın depoya götürüyordu. Üstelik ana baba oldukça yüksek bir para cezası ödemek zorunda kalıyorlardı.

Momo'nun arkadaşları da bu yeni uygulamadan kurtulamadılar. Mahallelerine göre birbirlerinden ayrı depolara kapatıldılar. Artık buralarda akıllarına estiği gibi oynamalarına olanak yoktu.

Oyunları onlara bakıcıları öğretiyor ve bu oyunlar hep yararlı bir hizmet şeklinde oluyordu. Ancak, böylece bazı şeyleri unutmaları gerekti. Neleri dersenez; sevinmeyi, hayal kurmayı ve heyecanlanmayı unuttular...

Çocukların yüzleri yavaş yavaş küçük birer zaman tasarrufçusuna benzemeye başladı. Kendilerinden beklenen şeyleri asık yüzle, can sıkıntısıyla ve düşmanca tavırlarla yapıyorlardı. Kendi hallerine bırakıldıktan zamanlarda da ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Akıllarına hiçbir şey gelmiyordu.

Bütün olanlardan sonra, yapabildikleri tek şey gürültü etmekti. Bu da öyle şen şakrak sesler çıkararak değil; vahşi, kaba bir biçimde oluyordu.

Fakat duman adamların kendileri, çocuklardan hiçbirine görünmediler. Kentin üzerine ördükleri ağ, sık, sağlam ve parçalanmaz görünüyordu. En kurnaz çocuklar bile bunun ilmiklerinin arasından sızmayı başaramadılar. Duman adamlar amaçlarına ulaşmışlardı. Momo'nun dönmesi için her şey hazırды.

Artık harap tiyatrodan in cin top oynuyordu...

Ve işte şimdi Momo, burada, taş merdivenlere oturmuş, arkadaşlarını bekliyordu. Döndüğü andan beri, bütün gün öyle orada oturup beklemişti. Fakat ne gelen vardı, ne giden... Hiç kimse gözükmemişti.

Güneş batıya doğru yaklaştı. Gölgeleler uzadı. Hava serinledi. Sonunda Momo ayağa kalktı. Karnı acıkmıştı. Kimse ona bir şey getirmeyi akıl etmemişti. Oysa şimdiye kadar böyle bir şey olmamıştı. Demek, Gigi ile Beppo da bugün onu unutmuşlardı. Ama olur ya, işte aksi bir rastlantı, yarın her şey anlaşılır diye düşündü Momo.

Çoktan uyumak üzere kabuğuna çekilmiş olan kaplumbağanın üzerine eğildi. Yere çömeldi ve parmağını kıvrırarak yavaşça kaplumbağanın kabuğunu tıklattı. Hayvancağız başını çıkar-

rıp ona baktı. Momo, "Affedersin" dedi. "Seni uyandırdığım için üzgünüm, ama bugün neden hiçbir arkadaşımın gelmediğini sen biliyor musun?"

Kabuğun üzerinde beliren yazı şuydu: "Hiçbirisi burada değil."

Momo okudu, ama ne demek istediğini anlayamadı. Güvenli bir sesle, "Neyse canım" dedi. "Yarın anlarız. Arkadaşlarım yarın mutlaka gelirler."

Yanıt şuydu:

"Bir daha asla!"

Momo donuk ışıltılı harflere bakakaldı.

"Sen ne demek istiyorsun?" diye korkuyla sordu. "Arkadaşlarıma ne oldu?"

"Hepsi gitti."

Momo başını iki yana sallayarak, "Hayır" diye söylendi. "Bu olamaz. Sen yanılıyorsun Kassiopeia. Daha dün, burada, büyük toplantıda hepsi vardı."

Kassiopeia'nın yanıtı "Sen çok uyudun" oldu.

Momo, Hora Usta'nın sözlerini hatırladı. "Bir tohumun toprakta uyuması gibi bir güneş dönencesi boyunca uyumalısın" demişti. Bunun ne kadar zaman aldığını bilmiyordu. Ancak şimdi seziyordu.

"Ne kadar uyudum?" diye sordu.

"Bir gün ve bir yıl."

Momo bunun anlamını çıkarmak için biraz düşündü.

"Ama, Beppo ile Gigi, onlar beni mutlaka beklerler."

"Artık kimse yok."

"Nasıl olur?" Momo'nun dudakları titriyordu. "Hepsi geçip gitmiş olamaz; her şey var olan her şey..."

Kassiopeia'nın sırtında şu söz belirdi: "Geçti."

Yaşamında ilk olarak Momo bu sözün de demek olduğunu bütün şiddetiyle anladı. Yüreği sıkıştı.

"Fakat" dedi, "ben hâlâ buradayım."

Ağlasa iyi olacaktı ama, ağlayamıyordu.

Bir süre sonra kaplumbağanın çıplak ayaklarına dokunduğunu fark etti. Sırtında, "Ben senin yanındayım" yazılıydı.

Momo, "Evet" diye gülümsedi cesaretle. "Sen yanımdasın Kasiopeia! Buna çok seviniyorum. Gel, yatıp uyuyalım."

Kaplumbağayı kucağına aldı ve duvardaki delikten geçip yattığı yere indi. Alacakaranlıkta her şeyin bıraktığı gün olduğu gibi durduğunu gördü. (Beppo o zaman odayı derleyip toplamıştı.) Ama her yer toz içindeydi ve örümcek ağları ortalığı sarmıştı. Tahta masanın üzerindeki maşrapaya bir mektup dayalı duruyordu. Tozlanmıştı. Üzerinde, "Momo'ya" yazılıydı. Momo'nun yüreği hızla çarpmaya başladı. Ömründe hiç mektup almamıştı. Eline aldı, evirip çevirdi, sonra zarfı yırtıp kâğıdı çıkardı ve okudu:

"Sevgili Momo,

Ben taşınıyorum. Dönecek olursan, hemen beni ara. Seni çok merak ediyorum. Çok özlüyorum. İnşallah başına bir şey gelmemiştir. Aç kalırsan Nino'ya uğra. O hesabı bana yollar, ben öderim. Canın ne kadar yemek isterse ye, anladın mı? Nino sana her şeyi anlatır. Beni sevmeyi unutma! Ben de seni seviyorum!

Daima senin, Gigi."

Gigi güzel ve okunaklı yazmak için özen gösterdiği halde, Momo'nun mektubu okuması bir hayli zaman aldı. Günün son ışıkları da sönerken ancak bitirebildi.

Momo rahatlamıştı. Kaplumbağayı kaldırıp yatağının üzerine koydu. Kendisi de tozlu örtülere sarınırken, "Görüyorsun ya Kasiopeia" dedi, "hiç de yalnız değilim."

Fakat kaplumbağa uyumuşa benziyordu. Mektubu okurken Gigi'nin hayali Momo'nun gözünde canlanmıştı. Mektubun burada bir yıldan beri durduğunu hiç aklına getirmede. Yanağını kâğıdın üzerine dayadı. Artık hiç üşümüyordu.

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÇOK YE, AZ KONUŞ

Ertesi gün Momo kaplumbağayı koltuğunun altına sıkıştırdı ve Nino'nun küçük lokalinin yolunu tuttu.

"Bak, göreceksin Kassiopeia" diyordu. "Şimdi her şey anlaşılacak. Nino, Gigi ile Beppo'nun şimdi nerede olduklarını bilir. Sonra da gider çocukları buluruz, yine hep bir arada oluruz. Belki Nino ile karısı ve diğerleri de gelirler. Arkadaşlarımı, eminim beğeneceksin. Belki bu akşam küçük bir ziyafet veririz. Ben onlara çiçekleri, Hora Usta'yı, müzik seslerini, her şeyi anlatırım. Ah, onları tekrar göreceğim için öyle seviyorum ki! Ama önce iyi bir öğle yemeği yiyeceğime seviyorum. Çok acıktım, biliyor musun?"

Böyle gevezelik ede ede yürüyordu. Arada sırada Gigi'nin mektubunu, ceketin cebinde duruyor mu diye, yokluyordu. Kaplumbağa asırlık gözleriyle ona yandan bakıyor, hiçbir şey söylemiyordu.

Momo, giderek mırıldanmaya ve sonra şarkı söylemeye başladı. Bir gün önceki gibi, belleğinde kalmış olan melodiler yeniden canlanmıştı. Momo artık onları hiç unutmayacağını biliyordu. Sonra birden sustu. Nino'nun lokalinin önündeydi. Momo, önce yolu şaşırdığını sandı. Karşısında, yağmurdan lekelenmiş tentesi ve kapı önündeki çardağıyla eski evin yerinde, geniş pencereleri boydan boya caddeyi kaplayan kocaman bir beton yığını duruyordu. Cadde asfaltlanmıştı, üzerinden otomobiller gidip geli-

yordu. Karşı kaldırımında büyük bir benzin istasyonu, yanı başında da dev gibi bir işhanı yükseliyordu. Lokalin önünde bir sürü araba park etmişti. Giriş kapısının üstünde iri harflerle yazılmış bir tabela vardı:

Ekspres Restoran Nino

Momo içeri girdi. Önce şaşırdı. Pencereler boyunca uzanan tek ayaklı, tepsi kadar küçük masalar vardı. Mantarlara benziyorlardı. Bunlar öyle yüksekti ki, büyük bir insan bile onun önünde ancak ayakta yemek yiyebilirdi. Zaten iskemle de yoktu. Öbür yanda parlak metal çubukların oluşturduğu bir barikat uzanıyordu. Onun arka tarafında, camlı dolaplar içerisinde, tabaklara konulmuş bir sürü yiyecek vardı. Üzerlerine peynirler, sucuklar, salamlar yerleştirilmiş tereyağlı sandviçler, salatalar, pastalar, pudingler ve Momo'nun adını bile bilmediği çeşitli yiyecekler...

Momo'nun bunları görebilmesi biraz zaman aldı. Çünkü, ortalık çok kalabalıktı ve Momo nereye adım atarsa atsın, herkes onu, yoluna engel oluyormuş gibi kenara doğru itiştirip kakıştırıyordu. Bazıları, ellerinde üstü tabak ve şişelerle dolu tepsi-lerle kalabalık arasında cambazlık ederek kendilerine yol açıyorlardı. Hepsi masalarda bir yer kapmaya çabalıyordu. Bir kısmı yerken, diğerleri arkalarında onların çekilmesini bekliyordu. Aralarında tek tük bir iki söz geçiyordu. Kimsenin halinden memnun olmadığı belliydi.

Metal barikatla camlı dolaplar arasındaki koridorda kuyruklar uzuyordu. Herkes yürürken bir şeyler alıp geçiyordu. Momo şaşırdı. Demek burada kim ne isterse alabilecekti! Onlara engel olan ya da para isteyen kimse yoktu. Belki de her şey bedavaydı! Kalabalığın sebebi de bu olmalıydı.

Momo, neden sonra Nino'yu görebildi. İnsanların oluşturduğu kuyruğun bittiği yerde, camlı dolapların yanı başında, bir kasanın önünde oturuyordu. Durmadan kasanın düğmelerine basıp para ve-

riyor, para alıyordu. Dernek paraları o topluyordu! Metal çubukların buradaki rolü de, kimsenin Nino'nun önünden geçmeden masalara ulaşmamasını sağlamaktı.

Momo, "Nino!" diye seslenip kalabalığı yararak, ona yaklaşmayı denedi. Bir yandan da Gigi'nin mektubunu elinde sallıyordu. Fakat Nino onu duymadı. Otomatik kasa çok gürültü çıkarıyordu.

Momo, cesaretini topladı ve metal barikatın üstünden atlayarak Nino'nun yanına ulaşmaya çalıştı. Onu fark eden adamlar küfretmeye başlayınca, Nino başını kaldırdı ve Momo'yu gördü. Aynı anda yüzünü bir sevinç kapladı.

"Momo!" diye eskisi gibi dostça ve neşeyle seslendi "Demek döndün! Bu ne hoş sürpriz!"

Kalabalıktan, "Yürüyelim!" diye sesler yükseldi. "Çocuk da bizim gibi sıraya girsin! Öne geçmek olmaz! Ne terbiyesiz yumurcak!"

Nino ellerini yukarı kaldırıp halkı yatıştırmaya çalıştı: "Bir dakika! Biraz sabırlı olalım, lütfen!"

Bekleyenlerin arasından biri, "Bunu herkes yapar! Haydi, devam! Devam! Çocuğun vakti bizden çok!" diye sinirlendi.

Nino yavaşça Momo'ya fısıldadı: "Sen ne yersen Gigi ödeyecek! İstediklerini alabilirsin! Ama ötekiler gibi sıraya gir! Sen de duydun ya!"

Momo'nun bir şey sormasına zaman kalmadan adamlar gene onu itiştiiriverdiler. Ötekilerin yaptığını yapmaktan başka çaresi kalmamıştı, insanların oluşturduğu kuyruğun en arkasına girdi. Bir tepsi, çatal, kaşık, bıçak aldı. Adım adım ilerliyordu. İki eli de dolu olduğu için kaplumbağayı tepsinin üzerine koymuştu. Camlı dolapların önünden geçerken aldığı yiyecekleri de onun çevresine dizdi.

Gördükleri Momo'yu öyle şaşkına çevirmişti ki, tepsiyi uygun-suz şeylerle doldurmuştu. Kızarmış balık, reçelli ekme, sucuk, bir küçük pasta ve bir karton kutu dolusu limonata. Kassiopeia bunların ortasında evinin içine çekilmiş hiç görünmüyordu.

Momo, nihayet kasanın önüne gelince, Nino'ya çabucak sordu: "Gigi nerede, biliyor musun?"

"Evet" dedi Nino, "Bizim Gigi üne kavuştu. Onunla gurur duyuyoruz, ne de olsa bizden biri! Sık sık televizyonda görünüyor. Radyoda da konuşuyor. Gazeteler her gün ondan söz ediyor. Geçende iki röportajcı geldi bana, eski günlere ait sorular sordular. Onlara Gigi'nin şeylerini anlat..."

Kuyrukta bekleyenlerden sesler yükseldi: "Öndekiler, yürüyün!"

"Neden artık bizim oraya gelmiyor?" diye sordu Momo.

Nino biraz sinirlenerek cevap verdi: "Aman canım sen de, artık öyle şeye vakti yok. Şimdi önemli işleri var. Hem tiyatro harabesinde bir şey yok artık."

Kalabalıktan sesler, homurtular yükseldi: "Ne oluyor orada?" "Burada böyle daha ne kadar bekleyeceğiz acaba?"

Momo, inadı elden bırakmadı. "Şimdi nerede oturuyor, biliyor musun?" diye sordu.

Nino, "Yeşil Tepe dedikleri bir yerde. Çepeçevre park içinde bir köşkmüş diyorlar. Hadi ama, artık çekil, lütfen!"

Momo'nun daha sormak istediği o kadar çok şey vardı ki, çekilmek istemiyordu. Fakat, arkadan gelenler itiştirince çaresiz yürüdü. O mantar gibi masalardan birine yaklaştı, biraz bekleyince yer buldu. Fakat, masa öyle yüksekti ki, ancak burnunun hizasında kalıyordu. Tepsisini yerleştirdiğinde etraftakiler tiksintiyle kaplumbağaya baktılar.

Biri yanındakine, "Şu hale bak! Ne günlere kaldık!" diye söylendi.

Öteki homurdandı: "Bugünkü gençlikten başka ne beklenir?"

Başka bir şey konuşmadılar ve Momo'yla fazla ilgilenmediler. Momo'nun yemeğini yemesi biraz güç oldu; çünkü tabağının içini bile göremiyordu. Ama çok aç olduğu için kırıntı bırakmadan sildi, süpürdü.

Gerçi karnı biraz doymuştu ama, Beppo'nun ne olduğunu mutlaka öğrenmek istiyordu. O halde yeniden sıraya girmeliydi. Adamlar onun öyle aralarına girmesine gene kızmasınlar diye, yeniden tepsisine bir şeyler aldı. Nino'nun önüne gelince sordu: "Çöpçü Beppo nerede?"

Nino çabucak cevap verdi: "Seni çok bekledi. Başına bir kötülük geldi diye çok korktu. Şimdi hatırlamıyorum ama, du-man adamlar falan diye bir şeyler anlattı durdu. Bilirsin ya, biraz kafadan acayıpti zaten."

"Hey, siz ikiniz, oradakiler!" diye sesler yükselmeye başladı kuyruktan: "Uyuyor musunuz ne?"

"Hemen bayım! Şimdi" dedi Nino adama.

Momo sordu: "Ya sonra?"

"Sonra polislere karşı geldi" diye cevap verirken, Nino elini si-nirli bir şekilde yüzünde dolaştırıyordu. "Onların mutlaka seni aramalarını istiyormuş. Bildiğim kadarıyla onu sanatoryum gibi bir yere kapatmışlar. Fazla bir şey bilmiyorum."

"İşte yine başladı. Allah kahretsin!" diye küfürler başladı gene sıradakilerden. "Burası ekspres lokanta mı, yoksa bekleme salonu mu?" "Aile toplantısı mı önde, ne?"

Nino yalvaran bir sesle, "Onun gibi bir şey" dedi.

Momo, "Hâlâ orada mı?" diye sordu.

"Sanmıyorum. Zararsız olduğu için bırakmışlar."

"İyi ama, şimdi nerede?"

"Vallahi bilmiyorum Momo. Lütfen yürü artık!"

Momo yine kalabalıkta sürüklenerek kasanın önünden uzak-laştı. Tekrar mantar biçimli masaların önünde sıra bekledi ve yer bulunca aldıklarını yedi. Bu sefer yedikleri pek hoşuna git-medi. Yemeği olduğu gibi bırakmayı Momo düşünemezdi bile. Fakat bu sefer de, onu hep aramış olan çocukların ne olduğunu merak ediyordu. Başka çaresi olmadığı için yeniden sıraya gi-rip, adamlar kızmasın diye yeniden tepsisini yemeklerle dona-tıp Nino'nun önüne kadar geldi.

"Ya çocuklara ne oldu?" diye sordu.

Momo'yu görünce alnında ter taneleri belirmeye başlayan Nino, "Şimdi her şey değişti. Durumu görüyorsun! Sana şu anda anlatamam" dedi.

Momo inatla soruyordu: "Neden artık gelmiyorlar?"

"Bakacak kimsesi olmayan bütün çocuklar şimdi çocuk depolarında toplanıyor. Artık kendi hallerine bırakılmıyorlar. Çünkü... Neyse, işte orada bakılıyorlar."

"Hey, öndekiler! Kesin şu tantanayı artık! Biz de yemek yiyeceğiz!" diye sesler gelmeye başladı yeniden.

Momo hâlâ soruyordu: "Arkadaşlarım kendileri mi istediler bunu?"

"Onlara soran olmadı" derken bir yandan da ellerini kasanın düğmelerinde gezdiriyordu Nino. "Çocuklar böyle şeylere karışmaz. Sokaktan kurtarıldılar. Önemli olan da bu, değil mi?"

Momo, hiçbir şey söylemeden Nino'yu süzdü. Nino iyice şaşırıldı.

Tam o sırada arkalarından kalın bir ses duyuldu: "Aaa, gene başladılar! Bunlar insanı deli ederler! Gevezeliğin sırası mı şimdi?"

Momo aceleyle fısıldadı: "Arkadaşsız ben ne yaparım?"

Nino omuzlarını silkti ve sabrının sonuna gelmiş biri gibi içini çekti: "Momo, aklını başına topla! Şimdi seninle konuşacak zamanım yok. Başka zaman gel! Her zaman gelip yemek yiyebilirsin, biliyorsun! Ama ben senin yerinde olsam, o çocuk depolarından birine giderdim.

Orada barınırsın, bakılırsın, bir şeyler de öğrenirsin. Hem zaten böyle başıboş ortada dolaşırsan, seni nasıl olsa oraya götürürler."

Momo, yine bir şey söylemeden Nino'ya baktı. Fakat kalabalık onu yine önüne katıp yürüttü. Momo, robot gibi yürüye-

rek bir masaya gitti, aldıklarını robot gibi yedi. Hiç tat almadı. Kendini çok mutsuz hissetti. Kassiopeia'yı koltuğunun altına alıp, arkasına bakmadan kapıya yöneldi.

Son anda onu gören Nino, "Hey Momo" diye seslendi. "Sen neredeydin şimdiye kadar? Sen bana bir şey anlatmadın!"

Fakat önüne yığılan müşterilerin para alıp verme işlerine dalınca, yüzündeki gülümseme de kayboldu.

Tiyatro harebesine geldikleri zaman Momo Kassiopeia'ya, "Çok yemek yedim" dedi. "Pek çok yedim. Ama doymamışım gibi bir his var içimde." "Biraz sonra ekledi: "Nino'ya zaten o güzel çiçekleri ve şarkıyı anlatamazdım." Gene biraz durup konuştu: "Ama yarın gider, Gigi'yi ararız. Göreceksin Kassiopeia, ondan hoşlanacaksın!"

Fakat kaplumbağanın sırtında yalnızca kocaman bir soru işareti belirdi.

ON BEŞİNCİ BÖLÜM

BULMAK VE KAYBETMEK

Ertesi gün sabah erkenden, Momo Gigi'nin evini aramak üzere yola koyuldu. Tabii, kaplumbağayı da beraber götürüyordu.

Momo Yeşil Tepe'nin yolunu bilirdi. Tiyatronun bulunduğu yerin tam ters yönünde ve oldukça uzakta, kentin öbür yakasında bir yerde. O hep aynı biçimde beton yığınlarının bulunduğu mahallenin çevresinde villa tipi evler vardı. Momo, her ne kadar yalın ayak gezmeye alıştıysa da, Yeşil Tepe'ye vardığı zaman tabanları sızlıyordu. Kaldırım kenarında biraz oturdu, dinlenmek istedi.

Gerçekten çok kibar bir mahalleydi burası. Caddeler geniş ve temizdi. Sokakta kimseler yoktu. Demir parmaklıklı yüksek taş duvarların çevirdiği bahçelerdeki asırlık ağaçların ancak en üst dalları görünüyordu. Bahçe içindeki evler, beton ve camdan yapılmış, yatık çatılı, yayvan ve geniş yapılarıdı.

Evlerin önündeki yeni biçilmiş tatlı yeşil renkli çimenler, insana üzerlerinde takla atma isteği veriyordu. Ama ortalıkta ne gezinen, ne oynayan vardı. Herhalde ev sahiplerinin buna zamanı olmuyordu.

Momo kaplumbağaya dönerek, "Gigi'nin hangi evde oturduğunu nasıl bileceğim?" diye sordu.

Kassiopeia'nın sırtında yazılar belirdi: "Çabuk bulacaksın."

"Öyle mi dersin?"

O sırada arkasında bir ses duydu: "Hey, pis maskara, burada ne işin var?"

Momo arkasına döndü. Orada bir adam duruyordu. Sırtında çizgili tuhaf bir yelek vardı.

Momo, zenginlerin uşaklarının böyle yelekler giydiğini ne bilsin. Ayağa kalktı ve dedi ki: "Günaydın, ben Gigi'nin evini arıyorum. Nino, burada oturduğunu söyledi."

"Kimin evini arıyorum, dedin?"

"Turist rehberi Gigi'nin. Kendisi arkadaşımıdır."

Yelekli adam çocuğa şüpheyile baktı. Arkasındaki demirli kapı biraz aralık kalmıştı. Momo içeri bir göz attı. Geniş bir çimenlik uzanıyordu, üzerinde iki cins köpek oynaşıyorlardı. Bir döner fıskiye sular fişkıyordu. Çiçeklerle dolu bir ağacın üzerinde bir çift tavus kuşu tünemişti. Momo hayranlığını gizleyemedi; "Ooo, bunlar ne güzel kuşlar!" deyiverdi. Ve onları yakından görebilmek için içeri girmeye yeltendi.

Fakat yelekli adam onu yakasından geri çekti; "Dur bakalım! Nereye gidiyorsun, pis maskara?" dedi. Sonra onu bırakıp, mendiline elini sildi, sanki pislik bulaşmış gibi.

Momo parmağını kapıya uzatarak, "Burası senin mi?" diye sordu.

Yelekli adam daha soğuk bir yüzle, "Hayır, ama sen toz ol artık! Buralarda işin yok senin!" dedi.

"Yoo" dedi Momo, hiç de o niyette olmadığını belli ederek; "Ben turist rehberi Gigi'yi arıyorum. O da beni bekliyor. Sen onu tanıyor musun?"

"Burada turist rehberi filan yok!" diyerek arkasını döndü yelekli adam. Bahçeye girdi ve kapıyı kapamak üzereyken, birden bir şey hatırlamış gibi durdu.

"Sakin sen ünlü hikâyeci Girolamo'dan söz etmeseydin?"

Momo sevinçle, "Elbette" dedi. "İşte o, turist rehberi Gigi! Asıl adı budur. Evinin nerede olduğunu biliyor musun?"

Adam, "Gerçekten seni bekliyor mu?" diye sordu.

"Evet, hiç şüphe yok!" dedi Momo. "O benim arkadaşımıdır. Nino'nun orada ne yersem o ödüyor."

Yelekli adam kaşlarını kaldırdı, kafasını salladı; "Şu sanatçılar!" diye yüz buruşturdu. "Ne garip kaprisleri oluyor bazen! Ama gerçekten seni beklediğine eminsen; evi caddenin üst başındaki son evdir." Ve kapıyı çarpıp kapadı.

Kassiopeia'nın sırtında bir yazı belirip silindi: "Maymun surathı!"

Caddenin üst başındaki ev, adam boyunu geçen bir duvarla çevriliydi. Kapısı da yelekli adamın evindeki gibi tamamen kapalı, parmaklıksız demirdendi. İçeriye görmek olanaksızdı. Ne bir zil düğmesi, ne de isim yazılı bir plaket vardı.

"Acaba burası gerçekten Gigi'nin evi mi? Hiç de ona uygun görünmüyor" dedi Momo.

Kaplumbağanın sırtında yine bir yazı belirdi. "Fakat burası."

"Niçin her tarafı böyle kapalı?" diye sordu Momo. "Ben buraya girmem."

"Bekle" diye işaret verdi kaplumbağa.

"Neyse" diye içini çekti Momo, "Çok beklerim herhalde! Gigi benim dışarda olduğumu nereden bilecek? Hem kendisi içerde mi acaba?"

"Şimdi geliyor" diye yazdı kaplumbağa.

Momo kapının tam önüne oturdu ve beklemeye başladı. Uzun bir zaman geçti. Momo, Kassiopeia'nın bu sefer yanılmış olabileceğini düşünmeye başladı.

Bir süre sonra, "Emin misin?" diye sordu.

Kaplumbağanın sırtında hiç beklenmeyen bir yazı belirdi: "Hoşça kal."

Momo korktu. "Sen ne demek istiyorsun, Kassiopeia? Yine beni bırakacak mısın? Neler yapıyorsun?" dedi.

Kassiopeia'nın yanıtı gene bilmece gibiydi: "Seni aramaya gidiyorum."

Aynı anda demir kapı açıldı ve uzun, şık bir araba son hızla içerden fırladı. Momo ancak son anda kendini yana atarak kurtulabildi, fakat yere yuvarlandı. Araba o hızla biraz ilerleyip, sonra keskin bir fren sesiyle durdu. Bir kapı açıldı ve Gigi dışarı atladı.

Momo yerinden kalkıp ona doğru koştı. Gigi onu kucaklayıp havaya kaldırdı. Yüzlerce kere yanaklarından öpüyor ve caddenin ortasında onu döndürüp duruyordu.

"Bir yerine bir şey olmadı ya?" diye sordu. Sonra o cevap vermeden gene kendisi konuştu: "Seni korkuttuğum için çok üzüldüm. Ama çok acelem vardı, biliyor musun? Yine geç kaldım işte! Sen şimdiye kadar nerelerdedin? Her şeyi bana anlatacaksın! Doğrusu artık geri döneceğini sanmıyordum. Mektubumu buldun mu? Öyle mi? Hâlâ orada mıymış? İyi, iyi, demek Nino'ya yemeğe gittin? Hoşuna gitti mi? Ah Momo, birbirimize anlatacak o kadar çok şey var ki! Bu arada neler oldu neler! Sen nasılsın? Haydi sen de bir şey söylesene! Bizim ihtiyar Beppo ne yapıyor? Onu çoktandır görmedim. Ya çocuklar? Ah Momo, sık sık hep beraber olduğumuz günleri ve sizlere hikâyeler anlattığım zamanı özleyorum. Ne güzel günleri onlar... Şimdi her şey değişti, bambaşka oldu."

Momo birkaç kez, Gigi'nin sorularına karşılık vermeye niyetlendi, fakat onun aralıksız konuşması kesilmeyince, sadece yüzüne bakarak bekledi. Gigi önceki haline hiç benzemiyordu. İyi bakımlıydı, güzeldi, şıktı, mis gibi kokular saçıyordu. Momo'ya yabancı gelen bir hali vardı.

Bu arada arabadan dört kişi daha inmiş, yaklaşıyordu. Birisi, deri ceket ve kasket giymiş olan şofördü. Diğer üçü gayet ciddi görünüşlü, fakat çok makyajlı, şık hanımlardı.

Üzüntülü olmaktan çok sitemli bir tonda, kadınlardan biri sordu: "Çocuk yaralandı mı?"

"Hayır, hayır. Sadece korkmuş" dedi Gigi.

"Ne işi varmış onun kapının önünde?" diye sordu ikinci kadın.

"Fakat bu Momo!" diyerek güldü Gigi, "Benim eski arkadaşım Momo!"

"Aaa, bu kız demek gerçekten var mıydı?" diye hayretle sordu üçüncü kadın.

"Ben onu hep sizin buluşlarınızdan biri sanırdım. Ama bunu hemen basına bildirelim! 'Masal prensesiyle kavuşma' ya da buna benzer bir şey! Halk buna bayılacaktır! Hemen harekete geçmeliyim. Harika olacak!"

"Hayır" dedi Gigi, "Bunu istemiyorum".

Birinci kadın Momo'ya dönerek, "Fakat sen, küçük" dedi "sen herhalde gazetelere geçmek istersin, değil mi?"

Gigi, "Çocuğu rahat bırakın!" diye bağırdı.

İkinci hanım kol saatine bir göz attı; "Eğer ayağımızı çabuk tutmazsak, uçağı göz göre göre kaçırırız" dedi. "Bunun ne demek olduğunu hepiniz biliyorsunuz."

"Allah'ım!" diye hırsla söylendi Gigi. "Bunca yıl sonra, Momo'yla şöyle rahatça birkaç kelime konuşamayacak mıyım? Ama görüyorsun işte yavrum, beni rahat bırakmıyorlar! Bu esir pazarcıları bana rahat vermiyor!"

"Ooo!" diye alındı ikinci hanım, "Bizce hava hoş! Biz sadece görevimizi yapıyoruz. Sizin programlarınızı düzenlemek için bize para ödüyorsunuz sayın üstat!"

"Evet, tamam tamam!" dedi Gigi, "Haydi gidelim! Bak Momo, sen de bizimle havaalanına kadar gel! Yolda konuşuruz. Sonra şoförüm seni eve getirir, oldu mu?" Momo'nun konuşmasına vakit bırakmadan, elinden tutup arabaya koştu. Üç hanım arkaya oturdular. Gigi şoförün yanına oturup Momo'yu kucağına aldı. Hareket ettiler.

"Eh, şimdi anlat artık, Momo! dedi Gigi. "Ama güzelce, sırayla. Nasıl oldu da o zaman birdenbire kayboldun?"

Momo Hora Usta'dan, saat çiçeklerinden söz etmeye başlayacaktı ki, arkadaki hanımlardan biri öne doğru eğildi:

"Özür dilerim" dedi. "Ama aklıma çok iyi bir fikir geldi. Momo'yu mutlaka Halk Film Şirketi'ne tanıtmalıyız. Yakında çevirecekleri *Serseriler* filmi için aradıkları çocuk yıldızın ta kendisi bu kız. Sansasyonu düşünün bir kere! Momo, Momo'yu oynuyor!"

"Anlamadınız mı?" diye sertçe konuştu Gigi. "Çocuğu hiçbir şekilde bu işlere bulaştırmanızı istemiyorum."

Kadın biraz bozulmuş olarak, "Ne istiyorsunuz, bilmem" dedi. "Başkaları olsa böyle bir fırsatı kaçırmamak için göbek atar!"

"Ben başkası değilim!" diye sinirinden bağırdı Gigi.

Momo'ya dönerek ekledi: "Kusura bakma, Momo. Belki sen anlayamazsın ama, ben bu haşaratın seni de ellerinde oyuncak etmelerini istemiyorum."

Bu üç hanıma karşı bir hakaretti.

Gigi inleyerek başını elleriyle sıktı, sonra yelek cebinden çıkardığı küçük gümüş bir kutudan bir hap alıp yuttu.

Birkaç dakika kimse konuşmadı.

Sonunda Gigi arkaya doğru dönüp, hanımlardan, "Affedersiniz" diye özür diledi. "Sözüm sizlere değildi. Sinirlerim çok bozuk."

"Evet, ne demeli? Oldukça belli oluyor!" diye cevap verdi birinci hanım.

Gigi, Momo'ya yandan bakıp gülümseyerek, "Şimdi biraz bizden konuşalım mı, Momo?" diye sordu.

"Gecikmeden bir soru daha" diye arkadan söze karıştı ikinci hanım. "Neredeyse alana geldik. Çocukla hiç değilse acele bir röportaj yapamaz mıyım?"

"Kesin!" diye adeta kükredi Gigi, "Artık Momo'yla konuşmak istiyorum! Hem de özel! Bu benim için çok önemli! Kaç defa söyleyeceğim size!"

Hanım da onun kadar öfkeyle bağırdı: "Sizin için etkili reklamlar yapamadığımı her zaman başıma kakan siz değil misiniz?"

"Doğru!" diye inledi Gigi. "Fakat şimdi değil! Şimdi değil!"

"Çok yazık!" diye söylendi hanım. "Böyle bir konu insanların gözlerini yaşartırdı. Fakat nasıl isterseniz. Belki ileride, daha sonra yapabiliriz, eğer biz..."

"Hayır" diye şimşek gibi sözünü kesti Gigi. "Ne şimdi, ne sonra. Hiçbir zaman! Ben Momo'yla konuşurken, artık çenenizi kapatın lütfen!"

Kadın hemen cevabı yapıştırdı: "İzinizle, benim değil sizin popülerliğiniz, söz konusu olan. Böyle bir fırsatın bir daha ele geçmeyeceğini iyi düşünmeliydiniz!"

"Biliyorum, geçmez!" diye can sıkıntısıyla bağırdı Gigi. "Ama Momo bu işe karıştırılmayacak! Hem, şimdi, yalvarırım size, ikimizi beş dakika rahat bırakın!"

Hanımlar sustular. Gigi ellerini gözlerine bastırdı. Momo'ya, "Görüyorsun ya, ne hale geldim" diyerek acı acı güldü. "İstesem de artık geri dönemem. Artık geçti. Gigi hep aynı Gigidir derdim. Hatırlıyor musun? Ama Gigi aynı kalamadı. Sana şunu söyleyeyim Momo, hayatta en tehlikeli şey, gerçekleşmiş hayallerdir. Hele benimki gibi olursa! Artık hayal edecek şeyim kalmadı. Sizlere dönsen, orada da artık bir işe yaramam. Her şeyden bıktım."

Üzgün üzgün pencereden dışarı baktı.

"Yapabileceğim tek bir şey kaldı artık, o da susmak, bir şey anlatmamak... Hayatımın sonuna kadar, ya da hiç değilse insanlar beni unutuncaya kadar susmak... Yeniden kimsenin tanımadığı zavallı bir berduş oluncaya kadar susmak... Ama bir hayal yok-sulu olmayı asla istemem. Yok Momo, bu cehennemden farksız. Bunun için olduğum yerde kalmayı yeğliyorum. Bu da gerçi bir cehennem ama, biraz daha rahat. Sana da neler anlatıyorum. Sen bütün bunları anlayamazsın daha."

Momo ona bakmakla yetindi. Anladığı şey, Gigi'nin hasta olduğuydu, hem de ağır hasta. Duman, adamların bunda da parmağı olduğunu sezdi. Ama Gigi istemedikçe, ona nasıl yardım edebilirdi.

"Ama ben hep kendimden konuştum" dedi Gigi, "Biraz da sen anlat artık Momo. Neredeydin? Neler yaptın?"

O anda araba havaalanının önünde durdu. Hepsi inip binaya doğru koşular. Gigi'yi burada üniformalı hostesler bekliyordu. Birkaç foto muhabiri aceleyle resim çektiler, sorular sordular. Hostesler, uçak birkaç dakikaya kadar kalkıyor diye Gigi'yi uyarıyorlardı.

Gigi Momo'ya doğru eğildi, onun yüzüne baktı, gözleri yaşla doldu.

"Dinle Momo" dedi kimsenin duyamayacağı bir sesle, "Benim yanımda kal! Seni her yere beraber götürürüm. Benim evimde güzelce yaşar, gerçek bir prenses gibi kadifeler, ipekler içinde gezersin. Oturup sadece beni dinle, yeter! Belki o zaman gene eskisi gibi güzel hikâyeler bulup anlatabilirim. Sen evet dersen her şey yoluna girecek. Lütfen bana yardım et, ne olur."

Momo Gigi'ye yardım etmeyi elbette isterdi. Buna çok üzülüyordu. Ama içinde öyle bir his vardı ki Momo, Momo olmaktan çıkarsa, Gigi'nin eski Gigi olmasının hiçbir yararı olmayacaktı. Onun da gözleri yaşardı. Başını hayır anlamında salladı.

Gigi ne demek istediğini anlamıştı. Üzüntüyle önüne baktı. Bu işler için ondan para alan hanımlar, onu kollarından çekerek uçağa doğru götürdüler; uzaktan dönüp el salladı; Momo karşılık verdi, sonra gözden kayboldu.

Momo, Gigi'yle karşılaştığı andan beri tek söz söyleyememişti. Oysa ona neler anlatmayı düşlemişti. Onu asıl şimdi, bulunduğu şu anda kaybettiğini anladı. Yavaşça dönüp yolcu salonundan çıktı. Bir anda vücudunu ateş bastı; Kassiopeia da onu bırakıp gitmişti.

ON ALTINCI BÖLÜM

BOLLUK İÇİNDE YOKLUK

Momo, Gigi'nin geniş, şık arabasına girip oturunca, şoför: "Nereye gidiyoruz?" diye sordu.

Kızcağız önüne bakarak düşündü. Ne diyecekti şimdi? Nereye gitseydi acaba? Kassiopeia'yı araması gerekti. Ama nerede? Onu nerede kaybettiğini düşündü. Gigi'yle yol boyunca giderlerken yanında olmadığını biliyordu. Tamam, Gigi'nin evinin önünde! Hatta sırtına, "Hoşça kal" ve "Seni aramaya gidiyorum" diye yazmıştı. Kassiopeia elbette birbirlerini kaybedeceklerini önceden bilmişti. Ve şimdi Momo'yu arıyor olmalıydı. İyi ama Momo onu nerede arayacaktı?

"Çabuk ol!" diye sabırsızca parmaklarını direksiyona vurdu şoför, "Seni gezdirmekten başka yapılacak işlerim var!"

"Gigi'nin evine, lütfen" dedi Momo.

Şoför hayretle içeri baktı: "Seni kendi evine götürsem daha iyi değil mi? Yoksa bizim evde mi kalacaksın?"

"Hayır" dedi Momo, "Sokakta bir şey kaybettim. Onu arayacağım".

Zaten oraya gideceği için, bu, şoförün de işine geldi. Gigi'nin villasının önüne gelince, Momo indi ve hemen etrafı araştırmaya başladı. Bir yandan da alçak sesle, "Kassiopeia!", "Kassiopeia!" diye sesleniyordu.

Şoför arabanın penceresinden sordu: "Sen ne arıyorsun, kuzum?"

"Hora Usta'nın kaplumbağasını" diye karşılık verdi Momo, "Adı Kassiopeia'dır. Olacakları yarım saat önceden bilir. Sırtındaki kabuğun üzerinde harfler belirir. Onu mutlaka bulmalıyım. Bana yardım eder misin, lütfen?"

"Benim aptalca şakalarla uğraşacak vaktim yok!" dedi şöför ve arabayı kapıdan içeri sürdü, gitti. Kapı hızla kapandı.

Momo yalnız başına aramaya devam etti. Bütün yol boyunca bakındı durdu. Fakat kaplumbağaya benzer bir şey göremedi.

"Belki de eski tiyatroya doğru gitmiştir" diye düşündü Momo. Ve geldiği yoldan gerisin geri yürümeye başladı. Bir yandan da her duvar dibinde, her sokak çukurunda kaplumbağanın ismini sesleniyor, belki görürüm diye bakıp duruyordu. Ama boşuna.

Momo tiyatroya ancak geceyarısı ulaşabildi. Burada da karanlıkta yapabildiği kadarıyla kaplumbağaya bakındı. Onun kendisinden önce buraya dönmüş olacağı umudunu beslemişti hep. Ama, onun o yavaş yürüyüşüyle bunu başarması olanaksızdı. Momo yatağına sokuldu. Artık ilk defa olarak yapayalnız kalmıştı.

Bundan sonraki haftaları Momo, kentın sokaklarında dolaşıp Beppo'yu aramakla geçirdi. Kimse onun nerede olduğunu bilmediği için, bir rastlantıyla karşılaşmayı umuyordu. Ama gerçekten de, okyanusa bir kazazedenin attığı şişeyi uzak kıyılarda bir geminin bulması nasıl ender rastlanan bir olaysa, koca kentte iki insanın bir sokakta karşılaşması da pek sık görülen bir olay değildir.

Belki de birbirimize çok yakınız diye, düşündüğü oluyordu Momo'nun. Kim bilir, birinin az önce geçtiği bir yerden belki öteki az sonra geçiyordu. Bunun aksi de olabilirdi. Bu yüzden Momo şimdi de bir köşede durup saatlerce beklemeyi denedi. Ama sonunda gene yürüyüp bir yerlere gitmesi gerekiyordu. Ah şimdi Kassiopeia yanında olacaktı ki! Ona işaret verirdi, "Bekle" ya da , "Düz yürü" diye. Momo çaresiz kalmıştı.

Eskiden tanıdığı çocukları da görebilir mi diye bakınıyordu. Hiçbirine rastlamadı. Zaten sokakta hiç çocuk yoktu. Nino'nun çocukların toplatıldığına ilişkin sözlerini hatırladı.

Momo'nun bir polis ya da başka biri tarafından görülüp bir çocuk deposuna götürülmemesine duman adamlar son derece dikkat ediyorlardı. Çünkü bu onların Momo'yla ilgili planlarına aykırı düşerdi. Momo'nun ise bundan hiç haberi yoktu.

Her gün Nino'nun yerine gidip yemeğini yiyordu. Ama hiçbir zaman, ilk günkü kadar bile konuşmıyorlardı. Nino'nun hep acelesi vardı, hiç vakti yoktu.

Haftalar, derken aylar geçti. Momo hep yalnızdı. Sadece bugün, akşamüstü alacakaranlıkta bir köprünün parmaklıklarına dayanmış dururken, uzakta başka bir köprünün üzerinde ufak tefek bir gölge fark etti. Çabuk çabuk süpüren biri. Momo, Beppo'ya benzetti. Seslendi, bağırdı. Ama gölge işini bırakmadı. Momo koşmaya başladı, fakat öbür köprüye ulaştığında kimseyi göremedi.

Momo kendi kendini avutmak için, "Herhalde o Beppo değil-di" diye düşündü, "Yok, o olamaz. Ben onun süpürme şeklini iyi bilirim."

Bazı günler tiyatrodan ayrılmıyor, bütün gün orada bekliyordu, belki Bepo oradan geçer de uğrar diye, kendisini bulamazsa daha dönmediğini sanabilir diye... Ya daha önce gelmişse? Bunu nasıl olup da akıl etmediğine kızıyordu. Bu kâğıda. "Ben geri döndüm" diye yazıp masanın üzerine bıraktı. Fakat o yazıyı kendisinden başka okuyan çıkmadı.

Bütün bu süre içinde aklında bütün canlılığıyla kalan olay Hora Usta, saat çiçekleri ve güzel müzik sesiydi. Onları yeniden yaşamak için gözlerini yumup kendini, içini dinlemesi yetti. Çiçeklerin şahane renkleriyle açılışları, o tatlı melodiler yeniden yaşanıyordu. Onları ilk gün yaptığı gibi yüksek sesle dile getirebiliyordu, her seferinde değişik şekilde duyulmalarına rağmen...

Bazı günler tek başına taş basamaklarda oturup, içinden geldiğince konuşup şarkılar söylediği oluyordu. Onu yıpranmış taşlardan, ağaçlardan ve kuşlardan başka duyan olmuyordu.

Çeşit çeşit yalnızlık vardır. Momo'nunki çok az kişinin bildiği ve çok az kişinin dayanabileceği bir yalnızlıktı.

Kendisini bir hâzinenin içine kilitlemişler ve hazine her gün çoğala çoğala sonunda onu boğacakmış gibi geliyordu. Hiçbir çıkış yolu yoktu. Kimse ona ulaşamıyor ve o da kimseye varlığını gösteremiyordu. Dağ gibi bir zaman yığınının altında bunalmış kalmıştı.

O renkleri ve o müziği hiç görmemiş ve duymamış olmayı dilediği saatler oluyordu bazen. Ama ona sorsalardı, ölümü pahasına da olsa, yaşadığı olayları dünyada başka hiçbir şeye değişmezdi gene de. Öğrendiği bir şey vardı şimdi: Başkalarıyla paylaşılmayan zenginlikler insanı mahvediyordu.

İki günde bir Gigi'nin villasına gidip, kapının önünde uzun süre bekliyordu. Onu bir daha görmeyi umuyordu. Her şeye razıydı. Eskisi gibi olmayacak bile olsa, onunla oturmaya, onu dinlemeye, onunla konuşmaya can atıyordu. Fakat kapı bir daha hiç açılmadı.

Geçen süre birkaç ay olduğu halde, Momo'ya yaşadığı en uzun zamanmış gibi geliyordu. Zira gerçek zamanı ne bir saat, ne de bir takvim ölçülebilir.

Böyle bir yalnızlığı anlatacak söz bulmak aslında çok güç. Belki şunu söylemek yeter: Eğer Momo, Hora Usta'ya giden yolu bulabilseydi (bunu sık sık deniyordu), ona gidecek ve kendisine artık zamandan bir pay ayırmamasını rica edecekti. Ya da kendisinin de sonsuza kadar, Hiçbir Yerde Evinde, onun yanında kalmasına izin vermesini isteyecekti.

Fakat Kassiopeia olmadan yolu bulamıyordu. O da bir daha görünmemişti. Belki de Hora Usta'ya geri dönmüştü. Yoksa koca dünyada yolunu mu şaşırılmıştı? Her neyse, gelmiyordu işte!

Onun yerine, bir gün başka bir şey oldu.

Momo kentte eskiden tanıdığı üç çocukta karşılaştı. Bunlar Paolo, Franko ve küçük kardeşi Dede'yi hep yanında taşıyan Ma-

ria idiler. Üçü de çok değişmişlerdi. Üzerlerinde tek tip gri elbiseler vardı. Yüzleri sanki taştanmış gibi, cansız gibiydi. Momo onları sevinçle selamladığı zaman bile gülümsemediler.

Momo heyecanla, "Sizleri öyle çok aradım ki" dedi, "Bana mı geliyorsunuz şimdi?"

Üçü birbirlerine bakıp başlarını hayır diye salladılar.

Momo, "Yarın olur mu?" diye sordu, "Yahut öbürün?"

Üçü gene başlarını salladılar.

Momo, "Ne olur, gene gelin!" diye yalvardı, "Evvvelce hep gelirdiniz."

"Evvvelce!" diye karşılık verdi Paolo, "Şimdi her şey değişti. Zamanımızı yararsız şeylerle ziyan edemeyiz."

"Hiç etmedik ki" dedi Momo.

"Evet, güzel günlerdi" dedi Maria, "Ama mesele bu değil."

Üçü de aceleyle yürüdüler.

Momo yanlarında koşarak sordu: "Şimdi nereye gidiyorsunuz?"

"Oyun dersine" diye karşılık verdi Franko, "Oynamayı öğreniyoruz."

"Ne oynamayı?" diye sordu Momo.

"Bugün 'delikli kart' oyunu oynayacağız" diye açıkladı Paolo, "Çok yararlı, ama çok dikkat isteyen bir oyun."

"Nasıl oynanıyor?"

"Her birimiz delikli bir kart oluyoruz. Her kartın belli özellikleri var: Uzun-kısa, şişman-zayıf, ağır-hafif gibi. Ama tabii, gerçekte sahip olduğu özellik değil. Yoksa çok kolay olurdu. Bazen de uzun, karışık sayıları temsil ediyoruz. Örneğin MUX/763/y gibi. Sonra karmakarışık bir şekilde bir yerde toplanıyoruz. İçimizden biri belli özellikteki bir kartı bulup çıkarmak zorunda. Bunun için herkese sorular yöneliyor. Aldığı karşılıklara göre bir kısmımız o belirli özelliklere uymadığı için, sayımız gittikçe azalıyor. Sonunda belirtilen özellikleri taşıyan arkadaş tek olarak ortada kalıyor. Bu sonuca kim daha çabuk ulaşırsa o başarılı sayılıyor."

"Bu pek mi eğlenceli?" diye şüpheyle sordu Momo.

"Mesele onda değil" diye korkuyla söze karıştı Maria, "Böyle konuşulmaz!"

"Mesele nedir öyleyse?" diye öğrenmek istedi Momo.

"Mesele, gelecek için yararlı olmasıdır." Paolo'nun verdiği bu karşılıktan sonra, üstünde Çocuk Deposu yazılı bir kapının önünde durduklarını gördü Momo.

"Benim de sizlere anlatacak öyle çok şeyim var ki" dedi.

"Belki bir gün bir yerde gene görüşürüz" dedi Maria üzüntüyle.

Çevrelerini kapıdan içeri giren çocuklar sardı. Hepsi Momo'nun üç arkadaşının birer kopyasıydı.

Franko Momo'ya dönerek, "Senin orada çok güzel eğleniyorduk. Aklımıza ne oyunlar gelirdi. Ama bunlarla bir şey öğrenilmezmiş diyorlar."

"Buradan kaçamaz mısınız?" diye sordu Momo.

Üçü bir duyan var mı diye korkuyla etraflarına bakınıp, başlarını salladılar.

"Ben önceleri birkaç kez denedim" diye fısıldadı Franko, "Yararı yok. Hemen yakalıyorlar insanı."

Maria ürkek ürkek, "Böyle söyleme" dedi, "Bize burada bakıyorlar."

Hepsi suskun suskun önlerine baktılar. Sonunda Momo kendini topladı ve "Beni de beraber götüremez misiniz? Şimdi çok yalnızım" diye konuştu.

Fakat o anda çok garip bir şey oldu. Çocuklar karşılık vermeye vakit bulamadan, kuvvetli bir rüzgârla itilmiş gibi kapıdan içeri adeta süpürülüp götürüldüler ve kapı şırak diye kapanıverdi.

Momo korkuyla bakakaldı. Az sonra, her şeye rağmen kapıyı çalmak için biraz yaklaştı. Ne olursa olsun, ne biçim oyunlar oynarlarsa oynasınlar, onu da içeri almaları için yalvaracaktı. Fakat kapıya bir adım yaklaşmıştı ki korkuyla irkildi. Karşısında du-man adamlardan biri duruyordu.

Ağzında sigarası, soğuk bir gülümsemeyle konuştu adam: "Yaran yok! Hiç deneme! Senin içeri girmen bizim işimize gelmez."

"Niçin?" diye sordu Momo. O buz soğukluğu, gövdesini sarmıştı yine.

"Çünkü senin için başka tasarılarımız var" dedi adam ve sigarasından kalın bir dumanı Momo'ya doğru üfledi. Gelip geçenler vardı. Kimse onlara aldırış etmiyordu. Acele acele yürüyorlardı. Momo parmağını duman adama doğru uzatıp çevreden yardım çağırarak istedi, fakat sesi boğazında düğümlendi, konuşamadı.

"Bırak bunları!" diyerek soğuk bir kakhaha attı adam, "Bizi hâlâ öğrenemedin mi? Ne kadar güçlü olduğumuzu bilmiyor musun? Bütün arkadaşlarını elinden aldık. Artık sana kimse yardım edemez. Ve biz sana istediğimizi yapabiliriz. Ama gördüğün gibi sana dokunmuyoruz."

"Neden?" diye zorla konuştu Momo.

"Çünkü bize küçük bir hizmette bulunmanı istiyoruz. Eğer aklını başına toplarsan, kendin için de, arkadaşların için de çok şey kazanırsın. Yapacak mısın bunu?"

"Evet" dedi Momo yavaşça.

Duman adam gülümsedi, "O halde, konuşmak üzere bu geceyarısı buluşuruz" dedi.

Momo başını evet anlamında eğdi. Duman adam bir anda görünmez oldu.

Sigarasının dumanı havada asılmış gibi duruyordu.

Nerede buluşacaklarını söylememişti.

ON YEDİNCİ BÖLÜM

KORKU BÜYÜK AMA CESARET DAHA BÜYÜK

Momo eski tiyatroya dönmekten korkuyordu. Onunla geceyarısı buluşacağını söyleyen duman adam herhalde oraya gelecekti. Orada onunla yalnız başına karşılaşacağını düşünmek Momo'yu dehşete düşürüyordu.

Yok, onunla ne orada, ne de başka yerde karşılaşmaya niyeti yoktu. Adamın yapacağı önerinin ne arkadaşları, ne de kendisi için gerçekte hiç de iyi bir şey olmayacağı belliydi.

Ama ondan kaçıp nereye saklanacaktı?

Diğer insanlarla beraber, kalabalığın içinde olmak ona daha emniyetli geldi. Gerçi kimsenin onlara aldırış etmediğini görmüştü, ama eğer kendisine bir şey yapmaya kalkacak olurlarsa, imdat diye bağırır ve elbet yardımına gelen biri çıkardı. Üstelik çok kalabalık bir yerde onu bulmaları da pek kolay değildi. Bütün öğleden sonra, akşama kadar, Momo kentin en kalabalık caddelerinde, alanlarında dolaştı durdu. Aynı yerlerden iki üç kere geçtiği oldu. Kalabalığın onu sürüklediği yere doğru kendini akıntıya bırakıyordu sanki.

Fakat, artık bütün gün yürümekten ayakları ağrımaya başlamıştı. İyice geç olmuştu. Momo yarıuykulu bir halde yürümeyi sürdürmeye gayret ediyordu.

"Biraz olsun dinlenmeliyim" diye düşündü, "kısa bir süre, o zaman daha uyanık davranırım."

Yolun kenarında üç tekerlekli bir kamyonet duruyordu. Üzerine birtakım kutular, çuvallar yığılmıştı. Momo arabaya tırmandı ve yumuşak bir çuvala sırtını dayadı. Ayaklarını çekip ceketinin altına sakladı. Ohh, ne iyi olmuştu! Derin bir soluk aldı. Çuvala iyice yaslandı, yorgunluktan bitkin bir halde uyuyakaldı.

Karmakarışık rüyalar görüyordu. İhtiyar Beppo karanlık bir uçurumun üzerine gerilmiş bir ipin üstünde, elindeki süpürge sopasıyla dengesini bulmaya çalışıyordu.

"Öteki ucu nerede bunun?" dediğini duyuyordu Momo, "Öteki ucu bulamıyorum."

İp sonsuza kadar uzuyor gibiydi. Karanlıkta iki ucu da görünmüyordu.

Momo, Beppo'ya yardım etmek istiyordu. Fakat o, o kadar uzakta ve yüksekteydi ki, Momo'yu görmüyordu bile.

Sonra Gigi ortaya çıkıyordu. Ucundan tuttuğu bir kâğıt şeridi, çeke çeke ağzından çıkarıyordu. Bir türlü sonu gelmiyordu kâğıdın. Gigi, bir yığın kâğıt şeridin ortasında kayboluyordu adeta. Momo'ya yalvararak bakıyor ve Momo, yardımına koşmazsa boğulacak sanıyordu. Momo, onun yanına gitmek istiyor, ayakları kâğıtlara dolaşıyordu. Kendini kurtarmak için çabaladıkça kâğıtların arasına iyice gömülüyordu.

Sonra çocukları görüyordu. Hepsi de oyun kâğıtları gibi yam-yassı olmuşlardı. Her kartın üstüne küçük delikler açılmıştı. Kâğıtlar karıştırılıyordu. Sonra yeniden sıraya dizilmeleri gerekiyordu. Üzerlerine yeni delikler açılmak isteniyordu. Kâğıt çocuklar ağlaşıyorlar, ama yeniden karıştırılıyorlardı. Bu sırada üst üste düşüyorlar, hışırtılı sesler çıkarıyorlardı.

Momo, "Durun!" "Yapmayın!" diye bağırarak istiyordu. Fakat hışırtılardan, tıkırtılardan sesi duyulmuyordu. Sonunda artan bir gürültüyle uyandı.

Karanlıkta önce nerede olduğunu anlayamadı. Sonra kamyone- te bindiğini hatırladı. Şimdi bu motorlu taşıt gidiyor ve gürültü de oradan geliyordu. Momo, yanığında hâlâ duran gözyaşlarını sildi. Acaba nereyeydi?

O uyurken taşıt herhalde epeyce yol almıştı. Çünkü şimdi caddeler bomboştu, yüksek binalarda ışıklar sönmüştü.

Kamyonet pek hızlı gitmediği için Momo bir yerde, hiç düşünmeden aşağı atladı. Duman adamlardan korunabileceği kalabalık yerlere dönmek istiyordu. Sonra birden gördüğü rüyaları hatırlayıp, durdu. Motor sesi boş caddede bir süre yankılandıktan sonra duyulmaz olmuştu.

Momo, artık kaçmak istemiyordu. Kendisini kurtaracağı umu- duyla kaçmıştı. Hep kendini, kendi güvenliğini, kendi korkusunu düşünmüştü! Oysa asıl sıkıntıda olanlar, arkadaşlarıydı. Onlara hâlâ yardım edebilecek biri varsa o da kendisiydi. Duman adam- ların arkadaşlarını serbest bırakma ihtimali az bile olsa bir kere de- nemek zorundaydı. Bunları düşününce içinde bir şeyin değiştiğini anladı. Önceleri çaresizliği ve korkusu öyle büyüktü ki, şimdi bir- denbire tam tersi olmuştu. Dayanmıştı. Şimdi kendinden emindi, korkmuyordu. Dünyadaki herhangi bir gücün ona bir şey yap- masından ürkmüyordu; daha doğrusu kendisine ne yapacakları umurunda bile değildi. Şimdi duman adamlarla karşılaşmayı o ist- iyordu. Ne pahasına olursa olsun, istiyordu bunu.

"Hemen tiyatroya dönmeliyim" diye düşündü, "Belki daha geç olmamıştır, beni orada bekliyordur."

Arm bunu gerçekleştirmek pek kolay değildi. Çünkü nerede olduğunu bilmediği gibi, ne yöne gideceğini de bilemiyordu. Rasgele yürümeye başladı.

Hep sessiz, تنها sokaklardan geçiyordu. Çıplak ayakla yürü- düğünden, kendi ayak sesi bile duyulmuyordu. Her dönemde bir işaret, nerede olduğunu belli edecek bir şey bulacağını umuyordu. Fakat boşuna. Soracak kimse de yoktu. Bir yerde onu görünce ka-

çan, çöp tenekelerinde yiyecek bir şey arayan bir sokak köpeğinden başka bir canlıya rastlamamıştı. Sonunda Momo çok geniş, boş bir alana ulaştı. Bu öyle ağaçlıklı, havuzlu, fiskiyeli bir alan değildi. Bomboş uzanıyordu. Çevrede gecenin karanlığına doğru yükselen ışısız evler fark ediliyordu.

Momo alanı geçti. Tam o sırada, bir yerlerde bir kule saatinin çanı çalmaya başladı. Vuruşlara bakılırsa geceyarısı olmalıydı. Eğer duman adam şimdi onu tiyatrodaki bekliyorsa, yetişmesi olanaksızdı. O da çekip giderse, arkadaşlarına yardım etme şansı suya düşecekti; bir daha da bu fırsatı hiç bulamayacaktı belki.

Momo yumruklarını ısırıldı. Şimdi ne yapabiliirdi? Şaşkına dönmüştü. Karanlığın içine doğru bütün gücüyle bağırdı: "Buradayım!"

Duman adamın onu duyacağını sanmıyordu, ama yanılmıştı.

Son çan sesi sustuğu anda, alana açılan sokakların hepsinden birden gelen, önce zayıfken, sonra gittikçe kuvvetlenen ışıklar karanlık alanı aydınlattı. Momo her taraftan üzerine doğru gelen arabaların farları ortasında kalmıştı. Ne yöne dönse gözleri kamaşıyordu; ağır ağır yaklaşıyorlardı. Sonunda Momo elleriyle yüzünü örttü.

Bu kadar güçlü bir çıkış yapacaklarını Momo hesaba katmamıştı. Bir an için cesaretini kaybeder gibi oldu. Çevresi sarıldığı için kaçması olanaksızdı. Eski geniş ceketinin içinde büzüldü kaldı.

Birden çiçekleri hatırladı, müziği hatırladı ve yatıştığını, güçlendiğini duydu. Arabalar alçak motor hırıltılarıyla yaklaştılar, yaklaştılar, sonunda tamponları birbirine değecek şekilde çevresini sardılar. Momo ortada kaldı. O zaman duman adamlar indiler. Farların arkasında, karanlıkta kaldıkları için Momo kaç kişi olduklarını göremiyordu. Ama düşmanca bakışlarının kendi üzerine çevrildiğini seziyordu. Üşümeye başladı.

Uzunca bir süre kimse konuşmadı. Duman adamlar da, Momo da.

Sonunda soğuk bir ses duyuldu; "Demek, Momo denen kız bu. Hani şu bize meydan okuyacağını sanan kız... Haline baskın şunun... Küçükük bir zavallı..."

Bu sözlerin ardından, meydana bir kakhaha sesidir dolaştı.

"Dikkat" dedi başka bir soğuk ses, "Bu küçüğün bizim için ne kadar tehlikeli olduğunu biliyorsunuz. Onunla eğlenmenin âlemi yok."

Momo dikkat kesildi.

"Peki öyleyse" dedi farların arkasından ilk konuşan ses, "Öyleyse, gerçeklere dönelim."

Yeniden uzun bir sessizlik oldu. Momo, duman adamların gerçeği söylemekten korktuklarını seziyordu. Bu onlara son derece güç geliyor olmalıydı.

Momo birçok gırtlaktan aynı anda çıkıyormuş gibi bir hırıltı duydu.

Sonra da biri konuşmaya başladı. Ses başka bir yönden geliyordu, ama aynı soğukluktaydı.

"Birbirimizle açık konuşalım. Sen yalnızsın yavrum. Arkadaşlarına ulaşamazsın. Zamanını paylaşacağın kimsen yok. Bunların hepsini biz planladık. Ne kadar güçlü olduğumuzu görüyorsun. Bize karşı koymanın anlamı yok. Yalnız geçirdiğin saatlerden sana ne kaldı? Seni ezen bir lanet, seni patlatan bir sıkıntı, seni boğan bir deniz, seni kahreden bir keder. Bütün insanlardan soyutlandın."

Momo dinliyor ve susuyordu.

Ses devam etti: "Bir gün, artık dayanamayacağın bir an gelecek. Belki yarın, belki de bir hafta veya bir yıl sonra... Bize göre hava hoş bekleriz. Çünkü bir gün sürünerek bize gelip, 'her şeye razıyım, beni bu yükten kurtarın' diye yalvaracağımı biliyoruz. Yoksa o hale geldin mi çoktan? Bize söyle, yeter."

Momo başını hayır anlamında salladı.

"Sana yardım etmemizi istemiyor musun?" diye sordu buz gibi bir ses.

Çevreden Momo'ya doğru bir soğuk dalgası esti. Fakat o, dişlerini sıkarak yeniden başını salladı.

Yılan ışığI gibi bir sesle fısıldadı birisi: "Zamanın ne olduğunu öğrenmiş bu!"

"Demek ki, sözünü ettiğimiz kişiyi görmüş" dedi ilk konuşan adam. Sonra yüksek sesle sordu: "Hora Usta'yı tanıyor musun?"

Momo başıyla evet işareti yaptı.

"Gerçekten yanına gittin mi?"

Momo işareti tekrarladı.

"Öyleyse saat çiçeklerini biliyorsun?"

Momo, gene başını eğerek cevap verdi. Hem de nasıl biliyordu!

Uzunca bir sessizlik oldu. Yeniden konuşmaya başladığında, ses bambaşka bir yönden geldi: "Arkadaşlarını seversin, değil mi?"

Momo başıyla evet dedi.

"Onları bizim elimizden kurtarmak istersin herhalde?"

Momo başını salladı.

"İstesen bunu yapabilirsin."

Momo bütün vücudunun donduğunu hissederek ceketine sım-sıkı sarıldı.

"Arkadaşlarını kurtarman ufak bir gayretine bağlı. Sen bize yardım et, biz de sana yardım edelim. Bundan daha güzel pazarlık olur mu?"

Momo sesin geldiği yöne doğru baktı.

"Biz bu Hora Usta'yla yakından tanışmak istiyoruz, anlıyor musun? Ama nerede oturduğunu bilmiyoruz. Senden, bizi oraya götürmenden başka bir şey istemiyoruz. Hepsi bu. Evet, seninle açık ve dürüst konuştuğumuzu anlaman için şunu söylüyorum: Bu hizmetine karşılık arkadaşlarına kavuşacaksın ve gene eskisi gibi mutlu bir yaşam süreceksiniz. Doğrusu buna değer!"

Momo ilk defa olarak ağzını açtı. Dudakları soğuktan öyle donmuştu ki, güçlkle konuşabildi.

"Hora Usta'dan ne istiyorsunuz?" diye ağır ağır sordu.

"Onunla tanışmak istiyoruz" diyen sert bir karşılıkla beraber soğuk arttı, "Sana ne bundan!"

Momo susup bekledi. Duman adamlar arasında bir kıpırtı başladı, huzursuz oldukları belliydi.

"Seni anlamıyorum" dedi yine o ses, "Sen kendini ve arkadaşlarını düşün! Hora Usta'yla kafanı yorma. Bırak onu kendi düşünsün. Hem o kendi başının çaresine bakacak kadar yaşlı biri. Üstelik, eğer aklını başına toplar da bizimle iyi geçinirse, onun kılına bile dokunmayız. Aksi halde onu yola getirmesini biliriz."

"Hangi yola?" diye morarmış dudaklarını oynattı Momo.

Birdenbire ses şirretleşti, çığlık çığlığa bağırды: "Bıktık artık... İnsanlardan saatleri, dakikaları, saniyeleri tek tek toplamaktan bıktık! Bütün insanların bütün zamanlarını birden istiyoruz. Hora bunu bize vermek zorunda!"

Momo karanlıkta sesin geldiği yöne baktı.

"Ya insanlar? Onlara ne olacak?" diye sordu.

Ses bağırды: "İnsanlar zaten gereksiz! Dünyayı, artık kendileri gibilere yer kalmayacak bir hale yine kendileri getirdiler. Dünyaya biz hükmedeceğiz!"

Soğuk o dereceye varmıştı ki, Momo dudaklarını kıpırdatsa da ses çıkaramıyordu.

Aynı ses birden, yumuşak, sanki yalvaran, okşayan bir biçimde konuştu:

"Ama sen korkma, küçük Momo, sen ve arkadaşların bunun dışında tutulacaksınız. Birdenbire masallar anlatan, oyunlar oynayan son insanlar olacaksınız. Artık bizim işlerimize karışmayacaksınız, biz de sizi rahat bırakacağız."

Sustu. Başka bir yönden yeni bir ses duyuldu: "Gerçeği söylediğimizi biliyorsun. Verdiğimiz sözü tutarız. Şimdi bizi Hora'ya götür!"

"Momo konuşmayı denedi. Soğuk aklını başından almıştı. Bir iki kere yutkundan sonra konuşabildi: "Bunu istesem de yapamam."

Sinirli bir ses bir yerlerden seslendi: "Ne demek, 'istesem de?' Elbette yaparsın! Sen Hora'ya gitmişsin, yolu biliyorsun!"

"Kendim bulamıyorum" diye fısıldadı Momo, "Denedim. Yolu yalnız Kassiopeia biliyor."

"O da kim?"

"Hora Usta'nın kaplumbağası."

"Nerede şimdi?"

Momo, bayılmak üzere olan biri gibi, tek tek konuştu: "O — benimle — beraber — dönmüştü — fakat — sonra — onu — kaybettim."

Çevresinde, çok uzaklardan gelir gibi karmakarışık sesler duyuyordu. Birinin, "Derhal büyük alarm!" dediğini duydu, "Bu kaplumbağa bulunmalı! Bütün kaplumbağalar gözden geçirilsin! Kassiopeia mutlaka bulunmalı! Mutlaka! Mutlaka!"

Sesler uzaklaştı. Ortalıkta tıs kalmadı. Momo, yavaş yavaş kendine geldi. Koca alanın ortasında yapayalnız duruyordu. Üzerinden, geniş bir boşluktan kopup gelmiş gibi soğuk, buz gibi bir rüzgâr esip geçti.

ON SEKİZİNCİ BÖLÜM

GELECEK GERİYE BAKMADAN GÖRÜLEBİLİRSE

Momo ne kadar zaman geçtiğini bilmiyordu. Kulenin saati birkaç kere çalmıştı, ama o farkında değildi. Donmuş organlarına yeniden sıcaklık yayılması epeyce zaman aldı. Gövdesi felç olmuş gibiydi, bir karara varamıyordu.

Eski tiyatronun oraya, evine gidip uyuşa mıydı? Tam da şimdi, kendisi ve arkadaşları için tüm umutların kaybolduğu bu anda? Artık hiçbir şeyin düzelmeyeceğini biliyordu, hiçbir zaman...

Üstelik Kassiopeia için korkuyordu şimdi. Ya duman adamlar onu bulurlarsa? Momo, kaplumbağanın adını söylediği için kendisine kızmaya başladı. Ama öyle sersemlemişti ki, hiçbir şey düşünecek hali kalmamıştı.

"Belki de", diye geçirdi içinden, "Kassiopeia çoktan Hora Usta'nın yanına dönmüştür. Evet, inşallah hâlâ beni aramıyordu. Onun için de, benim için de bu iyi olur.

Bu sırada yumuşak bir şey çıplak ayağına değdi. Momo korkuyla eğilip baktı. Kaplumbağa ayağının dibinde duruyordu. Karanlıkta sırtındaki harfler parlıyordu: "Yine geldim."

Momo, onu kaptığı gibi ceketinin altına sakladı. Sonra doğrulup çevreyi kolladı. Duman adamların yakında olup onu görmelerinden korkmuştu.

Ses seda yoktu.

Kassiopeia ceketin altında debeleniyor, kurtulmaya çalışıyor-
du. Momo, onu koynuna sıkıca bastırđı, ceketini aralayıp baktı ve
fısıldadı: "Lütfen sakın ol!"

Kaplumbağanın kabuğundaki yazıyı okudu: "Ne bu çılgınlık?"

"Seni görmesinler!" dedi Momo.

Kaplumbağadan karşılık geldi: "Sevinmedin mi?"

"Ah Kassiopeia, sevinmez olur muyum, hem de nasıl sevin-
dim!" diye hıçkırarak kaplumbağanın burnuna öpücükler kondur-
maya başladı Momo. Kassiopeia'nın sırtındaki harfler bu defa kır-
mızı renkte parladı: "Yapma böyle, ne olur!"

Momo gülümsedi.

"Bu kadar zamandır hep beni mi arıyordun?"

"Elbette."

"Nasıl oldu da beni, tam da şimdi ve burada buldun?"

"Önceden biliyordum."

Yani kaplumbağa, önceden onu bulamayacağını bildiği halde
hep onu mu aramıştı? O zaman, aramasına ne gerek vardı? Bu da
bir bilmece gibiydi. Zaten kaplumbağanın bu konularda işine akıl
erdirmek zordu. Ama şimdi bu sorularla kaybedilecek zaman
yoktu. Momo olup bitenleri yavaş bir sesle kaplumbağaya anlattı.
Sonra sordu:

"Şimdi ne yapalım?"

Kassiopeia dikkatle dinlemişti. Sırtına cevabı yazdı: "Ho-
ra'ya gidelim."

"Şimdi mi?" diye dehşetle sordu Momo, "Her yerde seni arı-
yorlar! Şu anda burada yoklar. Burada kalsak daha iyi değil mi?"

Kabuğun üstündeki yazı şuydu: "Biliyorum. Gidelim."

"Tam da kucaklarına düşeceğiz" dedi Momo.

"Hiçbirine rastlamayacağız."

O bu kadar emin olunca, mesele kalmıyordu. Momo Kas-
siopeia'yı yere bıraktı. Sonra evvelce gittikleri o uzun, dolambaçlı
yolu hatırladı ve gücünün şimdi buna yetmeyeceğini anladı.

"Sen yalnız git, Kassiopeia" dedi, "Benim halim yok! Yalnız git ve Hora Usta'ya benden çok çok selam söyle!"

Kassiopeia'nın sırtında, "Çok yakın" diye yazıldı.

Momo şaşkınlıkla çevresine baktı. Yavaş yavaş belleği canlandı ve buranın o fakir, terk edilmiş yer olduğunu ve hemen öte tarafında beyaz evlerle o garip ışığın bulunduğunu hatırladı. O halde, Hiçbir Zaman Sokağındaki Hiçbir Yerde Evine kadar yürüyebilirdi.

"İyi" dedi, "Seninle geliyorum. Ama daha çabuk olmak için seni taşıyamaz mıyım?"

"Yazık ki olmaz" diye yazıldı kaplumbağanın kabuğunda.

"Neden öyle kendin sürünmek zorundasın?" diye sordu Momo.

Gene bilmece gibi bir yazı belirdi: "Yol benim içimde."

Kaplumbağa yürümeye başladı ve Momo küçük, yavaş adımlarla onu izlemeye koyuldu.

Küçük kızla kaplumbağa, alana açılan dar sokaklardan birine henüz girmişlerdi ki, alanın çevresindeki karanlık evlerde kıpırdanmalar oldu. Her yanı, kişnemeye benzer gülme sesleri doldurdu. Bunlar, olanları gizlice dinlemiş olan duman adamlardan başkası değildi. Bir kısmı kızı gözetlemek için kalmıştı. Biraz beklemeleri gerekmişti ama, sonunda kazandıkları başarı buna değirdi.

"İşte gidiyorlar!" dedi soğuk bir ses, "Yakalayalım mı?"

"Elbette hayır" diye konuştu biri, "Bırakalım gitsinler."

"Neden?" diye sordu ilk konuşan, "Kaplumbağayı yakalamalıyız. Ne pahasına olursa olsun diye emir aldık."

"Doğru. Ama bu neye yarayacak?"

"Bizi Hora'ya götürmesine."

"İyi ya. Şimdi de bunu yapıyor zaten. Hem de bizim zorlamamıza gerek kalmadan, gönüllü olarak. Her ne kadar bile bile değilse de!"

Alanın çevresini gene o çirkin gülüşmeler sardı.

"Kentteki bütün ajanlara haber verin! Aramayı bıraksınlar. Hepsi bize katılsın! Fakat çok dikkatli olalım baylar! Kimse onların yolunu kesmesin. Yollarının üzerine kimse çıkmasın. Bizi görmemeliler. Şimdi, baylar, sessiz sedasız bu iki habersiz öncüyü izleyelim bakalım."

Ve böylece gerçekten de Momo ile Kassiopeia, kendilerini izleyenlerden hiçbirisiyle karşılaşmadılar. Çünkü onların yöneldiği yerdeki duman adamlar hemen çekilip, Momo'yla kaplumbağanın arkasında kalmayı başarıyorlardı. İkisinin peşinde, gittikçe çoğalan ve duvar diplerine, köşelerine sinerek, adım adım onları izleyen bir duman adamlar ordusu oluşmuştu.

Momo, ömründe hiç olmadığı kadar yorgundu. Neredeyse bir adım sonra yere düşüp oracıkta uyuyuverecekti. Her adımda kendine gayret veriyor, bir adım daha, bir daha, bir daha diyerek gücünü kaybetmemeye çalışıyordu.

Ah, ne olurdu şu kaplumbağa bu kadar yavaş ilerlemeseydi! Ama çare yoktu. Momo artık sağına, soluna bakmıyor, gözlerini kaplumbağanın ve kendisinin ayaklarından ayırıyordu.

Ona sonsuz uzunlukta gelen bir süreden sonra, yolun aydınlandığını fark etti. Kurşun gibi ağırlaşmış göz kapaklarını kaldırıp bakındı. Evet, sonunda, ne şafak vaktine ne de gurup zamanına benzemeyen tatlı bir ışığın aydınlatığı bir yere gelmişlerdi. Burada gölgeler çeşitli yönlerde uzuyordu. Siyah pencereci, göz kamaştırıcı beyazlıktaki evler uzaktan kar gibi pırıltılar saçıyordu. İşte, siyah bir taşın üzerindeki dev gibi kocaman yumurtadan ibaret olan anıt da oradaydı.

Momo'nun cesareti arttı. Artık Hora Usta'nın yanına varmalarına az kalmıştı.

"Lütfen" dedi Kassiopeia'ya, "biraz daha hızlı gidemez miyiz?"

Kaplumbağanın cevabı, "Ne kadar yavaş, o kadar çabuk" oldu.

Şimdi daha da ağır sürünüyordu. Momo önceki gelişinde, aynı yerde olduğu gibi, yavaş gittikleri halde ilerlediklerini fark etti. Çünkü onlar yavaşladıkça, cadde ayaklarının altında geriye doğru daha büyük bir hızla kayıyordu.

İşte bu beyaz sokağın sırrı buradaydı: İnsan ne kadar yavaş hareket ederse, o kadar hızla ilerliyordu. Aksine, ne kadar acele ederse de o kadar güç ilerliyordu. O seferinde, duman adamlar Momo'yu üç arabayla izlerlerken, burada mihlanıp kalmışlardı. Momo da, onlardan kaçabilmişti. Ama, bu o seferindeydi.

Şimdi işler değişmişti. Artık Momo'yla kaplumbağayı yakalamak istemiyorlardı. Onun için, onlar da gayet yavaş geliyorlardı. Ve böylece de bu sim çözmüş oldular. İkinin geçtiği yerlerdeki, beyaz caddeler yavaş yavaş duman adamlarla doldu. Burada nasıl yürüneceğini öğrendikleri için, kaplumbağadan da daha yavaş yürüyorlar, böylece aralarındaki açıklık gittikçe azalıyordu. Bu tersine bir yarıştı, yavaşlık yarıştıydı sanki...

Bu rüya yollarının arasından uzayan cadde beyaz kentin içerlerine doğru sokuluyor ve Hiçbir Zaman Sokağının köşesine ulaşıyordu.

Kassiopeia köşeyi dönüp eve yaklaşmıştı. Momo bu sokağa sapınca, önceki gelişinde ancak arka arka yürüyebildiğim hatırlayarak gene öyle yapmak istedi. Arkasını döndüğünde, neredeyse korkudan kalbi duracaktı. Sokağın tümünü hareket eden gri bir duvar gibi kaplamış olan duman adamlar, göz alabildiğine uzanan yığınlar halinde geliyorlardı.

Momo bağırды, fakat kendi sesini duyamadı. Sokağın içine doğru geri geri kaçarken, bir yandan da korkudan büyümüş gözleriyle üzerine doğru yaklaşan zaman hırsızlarına bakıyordu. Birdenbire garip bir şey oldu: Duman adamların sokağı dönüp ilerleyen ilk sırasında bulunanlar Momo'nun gözü önünde yok oluverdiler. Önce öne uzattıkları elleri, sonra ayakları, gövdeleri ve sonra da korkuyla gerilmiş yüzleri silinip gitti. Bunu yalnız Momo görmüş değildi.

Onların arkasından gelen arkadaşları da görmüştü. Onların duraklaması ve daha arkadan gelenlerin öndekilerin üzerine abanmasıyla bir kargaşalık oldu. Momo öfkeli yüzlerini ve salladıkları sıkılmış yumruklarını gördü. Fakat hiçbiri daha çok yaklaşmaya cesaret edemedi.

Momo da sonunda Hiçbir Yerde Evine ulaştı. Yeşil metalden yapılmış büyük kapı açıldı. Momo içeri attı kendini, taş heykellerin durduğu koridoru koşarak geçti, sondaki küçük kapıyı açıp içeri girdi. Sayısız saatlerin bulunduğu salonda hiç oyalanmadan, dolaplı saatlerin ortasındaki odacığa erişti; küçük divanın üzerine kendini atarak, başını yastıkların arasına gömdü. Artık hiçbir şey görmek ve duymak istemiyordu.

ON DOKUZUNCU BÖLÜM

KUŞATILANLAR KARAR VERMEK ZORUNDA

Birisi alçak sesle konuşuyordu.

Momo derin ve deliksiz bir uykudan sonra gözlerini araladı. Kendisini son derece dinlenmiş ve dinç hissediyordu. Konuşmakta olan kişi, "Çocuğun bir suçu yok" diyordu, ama sen Kassiopeia, sen bunu neden yaptın?"

Momo gözlerini iyice açıp baktı. Divanın önündeki masanın yanında Hora Usta oturuyordu. Ayaklarının az ötesinde duran kaplumbağaya doğru endişeli bir yüzle eğilmiş, konuşuyordu: "Duman adamların sizi izleyeceklerini düşünmedin mi?"

"Yalnız geleceği bilirim" diye yazıldı kabuğun üstüne, "Düşünemem."

Hora Usta içini çekerek başını salladı: "Ah Kassiopeia, Kassiopeia, bazen bana bile bilmece gibi geliyorsun!"

Momo kalkıp oturdu.

"Oh, küçük Momo'muz uyanmış!" dedi Hora Usta sevinçle, "Umarım kendini iyi hissediyorsundur artık."

"Çok iyiyim, teşekkür ederim" diye karşılık verdi Momo, "Burada uyuyup kaldığım için özür dilerim."

"Bunu düşünme bile!" dedi Hora Usta, "Çok iyi ettin. Bana açıklamana gerek yok. Her şeyi gören gözlüğümle ulaşmadığım yerlerde olanları Kassiopeia anlattı bana."

"Duman adamlar ne oldu?" diye sordu Momo.

Hora Usta ceketinin cebinden büyük bir mavi mendil çıkardı ve "Bizi kuşattılar. Hiçbir Yerde Evinin çevresini sardılar. Yani yaklaşabildikleri yere kadar."

"Buraya, içeriye gelemeyiz, değil mi?" diye sordu Momo. Hora Usta mendiliyle burnunu sildikten sonra konuştu: "Hayır, bunu yapamazlar! Sen de kendi gözlerinle gördün ya, Hiçbir Zaman Sokağına adım atar atmaz yok oluyorlar."

"Neden böyle oluyor?" diye merakla sordu Momo.

"Bunu Zaman Emici yapıyor" diye açıkladı Hora Usta, "Orada her şeyin geri geri gittiğini biliyorsun, değil mi? Hiçbir Yerde Evinin çevresinde zaman tersine çalışır. Öyle olmasa sen zamanın içine değil, zaman senin içine girmiş olurdu. Böyle olunca içine biriken zaman seni yaşlandırır. Ama Hiçbir Zaman Sokağında zaman senden boşalır, dışarı çıkar. Başka bir deyişle oradan geçerken gençleşirsin. Fazla değil, ama sokağı geçmek için kullandığın zaman kadar gençleşirsin."

"Ben bunun hiç farkına varmadım" dedi Momo şaşkınlıkla.

"Evet, elbette" diye güldü Hora Usta, "Bir insan için bunun pek önemi yoktur. Çünkü insan, içinde taşıdığı zamandan başka şeylere de sahiptir. Ama duman adamlar için durum böyle değil. Onların yapısını yalnız çalınmış zamanlar oluşturuyor. Ve bu yüzden onlar Hiçbir Zaman Sokağına girdiklerinde, Zaman Emici tarafından çekilip alınan zamanlar yok olmalarına sebep oluyor. Tıpkı bir balon patlayınca havasının kaçması gibi... Balondan geriye hiç değilse kılıfı kalıyor, bunlardan ise hiçbir şey.

Momo derin derin düşünmeye dalmıştı.

Bir süre sora şu soruyu sordu: "Öyleyse, tüm zamanı geriye doğru çalıştırmak olanağı bulunsa... Yani, şöyle kısa bir süre için demek istiyorum. O zaman bütün insanlar biraz gençleşirler, bunun zararı yok. Ama zaman hırsızları yok olup giderler, değil mi?"

Hora Usta gülümsedi. "Bu gerçekten hoş olurdu. Ne yazık ki olanaksız. Her iki akım aynı güçtedir. Birini kaldırırsak öteki de yok olur. O vakit zaman büsbütün ortadan kalkar."

Durdu, bir an nefesini tuttu, sonra her şeyi gören gözlüğünü alınma kaldırdı.

"Demek ki..." diye mırıldanarak küçük odada gidip gelmeye başladı. Bir şeyler tasarladığı belliydi. Momo heyecanla onu göz-lüyordu. Kassiopeia da gözleriyle onu izlemekteydi. Sonunda ye-rine oturup dikkatle Momo'ya baktı.

"Sen bana bir fikir verdin" dedi, "Ama gerçekleştirilmesi yalnız bana bağlı değil."

Ayakları dibinde duran kaplumbağaya döndü: "Kassiopeia, kıymetlim! Bir kuşatma altında sence yapılacak en iyi şey nedir?"

"Kahvaltı etmek" diye yazıldı kabuğun üstünde.

"Evet" dedi Hora Usta, "Hiç fena fikir değil!"

Aynı anda masanın hazır olduğu görüldü. Yoksa zaten ön-ceden hazırdı da, Momo farkına varmamış mıydı, bilemedi. Her neyse, yine o küçük altın kupalarla içi sıcak çikolata dolu güğüm, bal ve tereyağı tabakları ve çıtır çıtır taze sandviçler masada duruyordu.

Momo geçen zaman içinde bu lezzetli yiyecekleri özledi-ğinden hemen yemeye başladı. Bu sefer öncekinden de daha güzel geldi yedikleri. Üstelik Hora Usta da aynı iştahla onunla beraber yiyordu.

Bir süre sonra Momo, bir yandan koca bir lokmayı çiğ-nerken konuştu: "Onlar senden bütün insanların bütün zaman-larını istiyorlar. Bunu yapmayacaksın, değil mi?"

"Hayır yavrum" diye karşılık verdi Hora Usta: "Bunu asla yapmam. Zaman bir kere başlamış bulunuyor. İnsanların artık ona gereksinimi kalmayınca kadar sürecek. Duman adamlar benden tek bir an bile alamazlar."

"Ama seni buna zorlayabilirlermiş, öyle dediler."

"Bu konuyu konuşmadan önce, onları kendi gözlerinle gör-meni istiyorum" dedi Hora Usta gayet ciddi. Küçük altın gözlü-

günü çıkarıp Momo'ya uzattı. O da alıp taktı. Eskiden olduğu gibi, yine renkler ve şekiller karmakarışık olup başını döndürdüler önce; sonra alıştı. Her şeyi gören gözlükle artık rahat görebiliyordu.

Şimdi kuşatma ordusunu görüyordu.

Duman adamlar omuz omuza vermişler, sıralar halinde göz aldığına uzanıyorlardı. Yalnız Hiçbir Zaman Sokağının girişini kapamakla kalmamışlardı. Hiçbir Yerde Evi ortada olmak üzere bütün mahalleyi, kar beyazı evlerin sokaklarını, alanı geniş ve sıkı bir çember halinde kuşatmışlardı. Arada hiç boşluk bırakmamışlardı. Fakat sonra Momo'nun gözüne başka bir şey ilişti. Önce gözlüğün camlarını buğulu sandı. Sonra duman adamların şekillerini pek kesin göremeyince gözünün gözlüğe hâlâ uyum sağlamadığını düşündü. Fakat sonra bunun ne kendi gözlerinden, ne de gözlükten gelmediğini, orada, sokaklardan yükselen bir çeşit sis olduğunu anladı. Sis bazı yerlerde kalın bir tabaka oluşturuyor, arkası görünmüyordu. Bazı yerlerde daha yeni oluşuyordu.

Duman adamlar hiç kıpırdamadan duruyorlardı. Her zamanki gibi, hepsinin melon şapkaları başlarında, evrak çantaları ellerinde ve sigaraları ağızlarındaydı. Fakat dumanlar burada, açık havada olduğu gibi dağılmıyordu. Cam gibi donmuş ve rüzgârsız bu ortam içinde, sigara dumanları örümcek ağları gibi her yere takılıp kalıyordu. Artıkça da Hiçbir Yerde Evinin çevresinde mavi bir bulut gibi yükselen bir duvar oluşturuyordu.

Momo, arada sırada arkadan yeni adamların gelip öndekilerle yer değiştirdiğini de fark etti. Neden böyle yapıyorlardı acaba? Zaman hırsızlarının planları neydi?

Gözlüğü çıkardı, soran bakışlarla Hora Usta'ya baktı.

"Yeterince gördünse, gözlüğü bana ver!" dedi Hora Usta. Gözlüğü takarken konuşmayı sürdürdü: "Sen bana, onların beni zorlayıp zorlayamayacaklarını sormuştun. Bildiğin gibi, bana ulaş-

mazlar. Fakat insanlara zarar verebilirler. Şimdiye kadar yaptıklarından çok beter şeyler yapabilirler onlara. İşte beni bununla zorlayabilirler."

"Daha beter şeyler mi?" diye korkuyla sordu Momo.

Hora Usta başını salladı. "Ben insanlara zamanı paylaştırım. Duman adamlar buna engel olamazlar. Onlara yolladığım zamana da el koyamazlar. Ama o zamanı zehirleyebilirler."

"Zamanı zehirlemek mi?" diyen Momo'nun aklı başından gitti.

"Sigaralarının dumanıyla" diye açıkladı Hora Usta, "Sen hiç onlardan birini ağzında sigarası olmadan gördün mü? Hayır, değil mi? Çünkü onsuз var olamazlar."

Momo, "Bunlar ne biçim sigara öyle?" diye öğrenmek istedi.

"Saat çiçeklerini hatırlıyorsun" dedi Hora Usta, "Sana o zaman demiştim ki, her insanın bir yüreği olduğu için, içinde böyle altın bir zaman tapınağı bulunur. İnsanlar bu duman adamların oraya girmesine izin verirlerse, onlar da bu saat çiçeklerini birer birer koparıp alınan bu saat çiçekleri ölmezler. Çünkü gerçekte sürelerini doldurup solmamışlardır. Fakat gerçek sahiplerinden koparılıp alındıkları için yaşayamazlar da. Ancak bütün güçleriyle, ait oldukları insana dönmeye çalışırlar."

Momo dikkatle dinliyordu.

"Şunu iyi bil Momo, kötülerin de sırları vardır. Çaldıkları saat çiçeklerini nerede sakladıklarını bilmiyorum. Sadece, kendi yadıkları soğukla çiçekleri dondurup, birer cam kadeh gibi katılaştırdıklarını biliyorum. Bu yüzden sahiplerine geri dönemiyorlar. Yeraltında bir yerde kim bilir nerede, bu dondurulmuş zamanı sakladıkları bir depoları olmalı. Ama orada da olsa saat çiçekleri gene ölmezler."

Duyduğu şeylerden Momo'nun yanaklarına kan dolmuştu ateş gibi yanıyordu.

"İşte bu depolarından devamlı yararlanırlar. Çiçeklerin yapraklarını koparırlar, iyice kuruturlar, gri bir renk alınca da bunları

kıvırıp sigaralarını yaparlar. Ama bu ana kadar yapraklarda bir damla olsun hayat bulunur. Canlı zamanı sevmedikleri için sigaralarını yakarlar ve içerler. Ancak o vakit zaman gerçekten ölür. İşte onlar varlıklarını böylece insanların ölü zamanlarından yararlanarak sürdürürler."

Momo ayağa kalktı: "Ah!" diye yakındı, "Ne çok ölü zaman..."

"Evet, dışarda gördüğün, Hiçbir Yerde Evinin çevresini saran bu duman, ölü zamanlardan oluşuyor. Daha hâlâ biraz temiz hava var, daha insanlara zamanlarını dağıtabilirim. Fakat, bu duman bir koca çan gibi çevremizi sarıp üstümüze kapanırsa, o vakit benim buradan yolladığım her saatin içine duman adamların ölü ve pis zamanları karışır. Bu zaman insanlara ulaşınca onları hasta eder, hem de ağır hasta eder."

Momo, Hora Usta'ya gözünü ayırmadan bakarak sordu: "Bu ne biçim bir hastalık?"

"Önceleri pek farkına varılmaz. Günün birinde insanın canı artık hiçbir şey yapmak istemez. Hiçbir şeyle ilgilenmez, kurur gider. Ve bu isteksizlik geçici değildir. Hatta giderek artar. Günden güne, haftadan haftaya daha kötü olur. Kendinden hoşlanmaz, içi bomboştur, dünyayla bağdaşamaz. Sonraları bu hisler de kalmaz, hiçbir şey hissetmez olur. Bütün dünyaya yabancılaşmıştır, kimse onu ilgilendirmez olmuştur. Ne kızgınlık duyar, ne hayranlık. Ne sevinmesini bilir, ne üzülmesini. Gülmeyi de, ağlamayı da unutmuştur. Böyle bir insanın içi kaskatı kesilir. Artık hiçbir şeyi, hiç kimseyi sevmeyiz. Bu durumda, artık hastanın iyileşmesine olanak yoktur. Dönüş kalmamıştır. Bomboş, kül rengi bir yüzle, nefretle çevresine bakar, tıpkı duman adamlar gibi. Onlardan biri olup çıkmıştır. Hastalığın adına gelince, buna öldüren can sıkıntısı denir."

Momo'nun tüyleri diken diken oldu.

"Yani şimdi sen onlara insanların tüm zamanlarını vermezsen, bütün insanları böyle mi yapacaklar?" diye sordu.

"Evet, beni bununla tehdit ediyorlar" diyerek ayağa kalktı Hora Usta. "Şimdiye kadar hep insanların bu beladan kendi kendilerine kurtulmalarını bekledim. Bunu başarabilirlerdi. Çünkü onların var olmasına kendileri yardım ettiler. Fakat, artık daha fazla bekleyemem. Bir şey yapmak zorundayım. Ama yalnız yapamam."

Momo'ya baktı; "Bana yardım etmek ister misin?"

"Evet" diye fısıldadı Momo.

"Seni, sonucunun ne olacağı bilinmeyen bir tehlikeye atmak zorundayım" dedi Hora Usta, "Dünyanın sonsuza dek durup, bir daha hiç dönmemesi veya yeniden canlanması ve yaşamın sürmesi sana bağlı olacak. Buna gerçekten cesaretin var mı?"

"Evet" diye tekrarladı Momo, sesi titremeden.

Hora Usta, "Öyleyse" dedi, "şimdi söyleyeceklerime iyi dikkat et! Çünkü tamamen kendi başına kalacaksın ve ben sana yardımcı olamayacağım. Ne ben, ne de başkası."

Momo başıyla evet dedi ve dikkatle dinlemeye hazırlandı.

"Şunu bil ki, ben hiç uyumam. Uyuyacak olursam, o anda zaman durur. Dünya hareketsiz kalır. Ortada zaman kalmayınca, duman adamlar da çalacak bir şey bulamazlar. Ancak, depolarında bol bol zaman bulunduğu için bir süre daha varlıklarını sürdürürler. Ama bu bitince, yok olup giderler."

"Öyleyse bu iş çok kolay!" dedi Momo.

"Ne yazık ki, o kadar kolay değil çocuğum. Yoksa senin yardımını istemezdim. Ortada zaman kalmayınca ben yeniden uyanamam. Dünya artık sonsuza kadar öyle donmuş kalır. Ama benim gücüm, sana tek bir saat çiçeği vermeye yeter Momo. Yalnız sana ve tek bir tane. Çünkü bunlar tek açarlar. Böylece dünyada zaman durunca senin daha bir saatlik bir zamanın olacak."

"O zaman seni uyandırabilirim ama" dedi Momo.

"Yalnızca bununla hiçbir şey elde edemedik" diye devam etti Hora Usta, "çünkü duman adamların yedekleri çok, çok daha fazladır. Tek bir saat içinde bu yedeklerden hemen hemen hiçbir şey

harcamamış olurlardı. Yani bundan sonra da hâlâ orada olurlardı. Çözmek zorunda kalacağın sorunlar çok daha zor. Duman adamlar zamanın bittiğinin farkına varır varmaz -ki sigara desteği sağlayamayacakları için bunun çok çabuk farkına varacaklardır- kuşatmayı kaldıracak ve zaman depolarına ulaşmaya çalışacaklardır. Ve sen onları oraya kadar izlemek zorundasın Momo. Gizli yerlerini bulduğunda onların zaman depolarına ulaşmalarını engellemelisin. Sigaraları bittiği anda onlar da biterler. Ama bundan sonra da yapacak bir şey var ve belki en zoru da bu. En son zaman hırsız da kaybolduktan sonra, çalınmış olan zamanın tümünü serbest bırakmalısın. Çünkü ancak çalınan zamanın tümü insanlara geri döndükten sonra dün-yanın hareketsizliği sona erecek ve ben kendim de tekrar uyanabileceğim. Ve bütün bunları yapman için de sana yalnızca bir saat kalıyor."

Momo çaresizlik içinde, Hora Usta'nın yüzüne baktı. Önüne böyle dağ gibi güçlüklerin, tehlikelerin yığılacağına hesaba katmamıştı.

Hora Usta, "Her şeye rağmen bunu yapacak mısın? Son ve tek çaremiz bu!" diye sordu.

Momo susuyordu. Bunu başarabilmek ona olanaksız görünüyordu.

Birden Kassiopeia'nın kabuğunda harfler parladı: "Ben de seninle geliyorum!"

Bu işlerde kaplumbağanın ona ne yardımı olabilirdi? Öyle de olsa, içinde bir umut ışığı belirdi. Yapayalnız olmayacağını bilmek onu yüreklendirdi. Gerçi bu yüreklenişin sağlam bir dayanağı yoktu ama, kararını çabuk vermesini sağladı.

"Denemek istiyorum" dedi kesin bir şekilde.

Hora Usta ona uzun uzun baktı, sonra gülümsedi.

"Pek çok şey şimdi sandığından daha kolay olacak. Sen yıldızların sesini duydun. Hiçbir şeyden korkmamalısın" dedi.

Sonra kaplumbağaya döndü ve sordu: "Ya sen, Kassiopeia, demek beraber gideceksin?"

"Elbette" yazdı kabuğun üstünde. Sonra o silindi, yeniden yazıldı: "Biri ona göz kulak olmalı!"

Hora Usta ve Momo gülüştiler.

"Ona da bir saat çiçeği verecek misin?" diye sordu Momo.

"Kassiopeia'nın ihtiyacı yok" diyerek kaplumbağanın çenesinin altını kaşdı Hora Usta. "O, zamanın dışında bir yapıya sahiptir. Onun zamanı kendi içindedir. Her şey dursa bile o bütün dünyayı dolaşabilir."

"İyi" dedi Momo. Birden içinde hemen harekete geçme isteği duydu: "Şimdi ne yapalım?"

Hora Usta, "Şimdi birbirimize hoşça kal diyelim" diye karşılık verdi.

Momo yutkundu, yavaşça sordu: "Birbirimizi bir daha görmeyecek miyiz?"

"Yine görüşeceğiz Momo" diye konuştu Hora Usta, "O zamana kadar, yaşamının her saati benden sana bir selam ulaştıracak. Çünkü biz dostuz, değil mi?"

"Evet" dedi ve başını salladı Momo.

"Ben artık gidiyorum" dedi Hora Usta, "Arkamdan gelme, nereye gittiğimi de sorma! Çünkü benim uyum herkesinkine benzemez. Senin görmemen daha iyi? Son bir şey daha: Ben gider gitmez her iki kapıyı da hemen aç! Üstünde benim adım yazılı olan küçük kapıyı ve yeşil metalden olan ve Hiçbir Zaman Sokağına açılan büyük kapıyı. Çünkü zaman durur durmaz, artık bu kapıları dünyadaki hiçbir güç açamaz. Her şeyi iyice aklında tutun ve anladın mı yavrum?"

"Evet" dedi Momo, "Ama zamanın durduğunu nasıl anlayacağım?"

"Merak etme, fark edersen."

Hora Usta ayağa kalktı, Momo da doğruldu. Kızın kıvrıkcık saçlarını okşadı Hora Usta. "Hoşça kal, küçük Momo" dedi, "Beni de canı gönülden dinlediğin için çok sevinçliyim."

"Herkesi seni anlatacağım, sonradan..." dedi Momo.

Ve birden Hora Usta anlatılmaz biçimde yaşlanmış göründü. Tıpkı Momo'yu altın tapınağa götürdüğü vakit olduğu gibi. Yaşlı bir kaya veya asırlık bir ağaç gibi. Döndü ve küçük odadan çıktı. Momo onun ayak seslerinin gittikçe uzaklaştığını duyuyordu. Sonra binlerce saatin tik taklarından ayıramaz oldu. Sanki bu tıkırtıların içine girip kaybolmuştu.

Momo Kassiopeia'yı kaldırıp kucağına bastırdı.

Artık, büyük serüveni geri dönülmez bir biçimde başlıyordu.

YİRMİNCİ BÖLÜM

İZLEYİCİLERİN İZLENİŞİ

Momo önce, üzerinde Hora Usta'nın adı yazılı olan küçük kapıyı açtı. Sonra taş heykellerin bulunduğu koridoru koşarak geçip, büyük, yeşil, metal kapıyı açtı. Kocaman kapı kanatları çok ağır olduğundan bu işi bütün gücüyle dayanarak başardı.

Bunlar tamam olunca yeniden saatlerin durduğu salona dönüp, koltuğunun altında Kassiopeia olduğu halde olacakları beklemeye başladı.

Çok sürmedi, bir sarsıntı oldu.

Ama bu böyle bildiğimiz bir deprem gibi, eşyayı sarsan bir hareket değildi. Bu bir zaman depremiydi. Bunun nasıl bir duygu olduğunu sözlerle anlatmak olanaksız! Ardından, o güne kadar hiçbir insanın duymadığı bir ses yayıldı. Asırların ötesinden gelen derin bir soluk gibi.

Sonra her şey bitti.

Bir anda, sayısız saatin çıkardığı tik-taklar, çın-çınlar, din-danlar ve zil sesleri sustu. Saatlerin sarkaçları ne durumdaysalar öylece kalakaldılar. Hiçbir kıpırtı kalmadı. Ortalığı tam bir sessizlik kapladı.

Zaman durmuştu.

Momo birden, elinde son derece güzel, iri, şahane bir saat çiçeği tutmakta olduğunu gördü. Nasıl olup da eline geldiğini anlamamıştı bile. Sanki hep elindeymiş gibi geldi ona.

Dikkatle bir adım attı. Gerçekten kolaylıkla yürüyebiliyordu. Masanın üzerinde kahvaltıdan artakalanlar hâlâ duruyordu. Momo, yumuşak minderli sandalyelerden birine oturdu. Fakat, artık taş gibi sertti minder. Bardağında bir parça çikolata kalmıştı, ama bardak masadan kalkmıyordu. Momo parmağını daldırdı, içindeki sıvı, cam gibi sertti. Bal da aynı durumdaydı. Hatta sandviçleri bile kıvıldatmak olanaksızdı. Zaman durduğu için, artık hiçbir şeyin yer değiştiremeyeceğini anladı. Kassiopeia huzursuz huzursuz kıpırdıyordu. Momo ona baktı.

"Zaman kaybediyorsun" yazılıydı kabuğun üstünde.

Hay Allah, doğru! Momo kendini topladı. Hemen salondan çıktı, küçük kapıyı, koridoru geçti, büyük kapının köşesinden ileriyi gözetledi ve titredi. Kalbi deli gibi çarpıyordu. Zaman hırsızları kaçmamışlardı! Aksine, şimdi artık zaman durduğu için Hiçbir Zaman Sokağını geçip, Hiçbir Yerde Evine doğru ilerliyorlardı. Oysa onlar planlarını yaparlarken bunu düşünmemişlerdi!

Momo derhal büyük salona kaçtı ve kaplumbağa koltuğunun altında olduğu halde, dolaplı büyük saatlerden birinin arkasına gizlendi.

"Ne de güzel başladık!" diye söylendi.

Duman adamların ayak sesleri koridordan geliyordu. Birer birer küçük kapıdan içeri girip, salonu doldurdular. Çevrelerine bakındılar.

"Çok etkileyici!" dedi içlerinden biri, "Demek yeni yuvamız burası!"

"Momo kız bize kapıyı açtı" diye konuştu diğer bir soğuk ses, "Ben iyice gördüm. Akıllı bir kız! İhtiyarı atlatmayı nasıl başardı, merak ediyorum doğrusu."

Bu sese benzeyen bir tonla başka biri konuştu: "Bana kalırsa, bu ihtiyarın kendi marifeti. Hiçbir Zaman Sokağındaki zaman emicinin işlememesi, bunu onun durdurduğunu gösterir. Bize teslim olmak zorunda olduğunu anladı demek! Şimdi hemen onunla olan işimizi bitirelim. Nerede o?"

Duman adamlar çevreye bakınarak araştırdılar. Birdenbire buz gibi soğuk bir sesle biri konuştu: "Bunda bir iş var, beyler! Saatler! Saatlere bakın! Hepsi durmuş! şuradaki kum saati bile!"

"O durdurmuş olmalı!" dedi biri.

"Bir kum saati durdurulamaz!" diye bağırdı biri, "Hem, bakın beyler! Dikkat edin, kum akar durumda donmuş kalmış! Saat de yerinden oynatılmıyor! Bunun anlamı ne?"

O konuşurken, koridordan gelen telaşlı ayak sesleri yaklaştı ve son derece heyecanlı bir duman adam kúçük kapıdan içeri dalarak, "şimdi kentteki ajanlarımızdan haber geldi" diye nefes nefese konuştu, "Arabaları durmuş. Her şey durmuş. Dünya durmuş! Artık hiç kimseden bir zaman kırıntısı bile kopartılamaz. İkmal yollarımız kesildi! Artık zaman bitti! Hora zamanı durdurmuş!"

Bir an ölüm sessizliği oldu. Sonra birisi sordu: "Siz ne diyor-sunuz? İkmal yollarımız kesildi mi? Elimizdeki sigaralar yanıp bitince ne olacak?"

"Ne olacağını siz de biliyorsunuz!" diye bağırdı biri, "Bu korkunç bir felaket, beyler!"

Hepsi birden bağırışmaya başladılar: "Hora bizi mahvedecek!" "Hemen kuşatmayı kaldıralım!" "Hemen zaman depolarımıza koşalım!" "Arabasız mı? Buna zamanımız yeter mi?" "Benim si-garam ancak yirmi yedi dakika dayanır!" "Benimkinin kırk sekiz dakikası kaldı!" "Onu hemen bana ver!" "Aklını mı kaçırdın?" "Herkes canını kurtarsın!"

Hepsi birden kúçük kapıya saldırdılar, itiş kakış dışarı fırlıyorlardı. Momo gizlendiği yerden onların birbirlerini nasıl dirsekleyip yumrukladıklarını, panik içinde, önden çıkabilmek için nasıl dúřmanca ve gözleri dönmüşçesine dövüşüklerini görüyordu. Kafalarından şapkalarını dúřürüyorlar, birbirlerinin sigaralarını kapmaya çalışıyorlardı. Sigarasını kaybeden, bütün gücünü de kaybediyor, elleri sarkmış, yüzünde korkunç bir dehşet ifadesiyle git-tikçe dumanlaşıp sonunda görünmez oluyordu. Ondan geriye hiçbir şey kalmıyordu, şapkası bile.

Sona kalan üç duman adam da, peşi peşine küçük kapıdan çıkıp gidince, salon boşaldı.

Momo, kaplumbağası koltuğunda, saat çiçeği elinde, arkalarından koşmaya başladı. Şimdi onları gözden kaybetmemesi gerekiyordu.

Büyük kapıdan çıktığında, zaman hırsızlarının Hiçbir Zaman Sokağının başına ulaşmış olduklarını gördü. Orada, dumanlar arasında başka bir grup duman adam birbirleriyle telaşlı telaşlı bir şeyler konuşuyorlardı. Hiçbir Yerde Evinden koşarak gelenleri görünce berikiler de hemen dönüp kaçmaya başladılar ve yarışmasına bir koşudur başladı. Gölgelelerin çeşitli yönlere düştüğü, kar beyazı evlerin oluşturduğu ışıklı rüyalar ülkesinden kente doğru büyük bir duman adam ordusu akın etmekteydi. Zamanın durmuş olması buradaki ileri-geri zıtlaşmasını da yok etmişti. Duman adamlar ordusu, dev yumurta heykelinin bulunduğu alanı geçti, zamanın kıyısında yaşayan insanların oturduğu o gri renkli koca taş yapıların bulunduğu yere yaklaştı. Burada da her şey donmuştu.

En arkada koşanlardan belli bir uzaklıkta Momo da koşuyordu. Şimdi tersine bir kovalamaca başlamıştı. Önde bir yığın duman adam ve arkalarında elinde bir çiçek ve kucağında bir kaplumbağayla bir küçük kız çocuğu, büyük kentin sokaklarına daldılar.

Fakat, kent şimdi ne tuhaf görünüyordu. Caddede arabalar sıra sıra durmuşlardı. Kimi şoför direksiyonu tutuyor, kimi kolunu çıkarmış dönüş işareti veriyor, kimi kornaya basmış duruyor, kimi de yandaki arabanın şoförüne eliyle "deli misin?" işareti yapıyordu. Yolda yürüyenler, kadın, erkek, çocuk, kedi, köpek, hepsi de son adımları nasılsa öylece kalmışlardı. Hatta egzoz borularından çıkan dumanlar bile dağılmadan donmuştu. Kavşak noktalarında trafik polisleri, ağızlarında düdüklere, belli bir işareti verirken heykelleşmişlerdi. Bir güvercin sürüsü parkın üzerinde, havada resmolmuş gibi duruyordu. Hele yükseklerde bir yerde mavi göğe çakılıp kalmış uçağın görüntüsü pek hoştu.

Fıskiyelerden akan sular buz tutmuş gibi kalakalmıştı. Ağaçlardan düşen yapraklar yere varmadan öylece havada asılı duruyorlardı. Küçük bir köpek bir elektrik direğinin dibinde, arka ayağını direğe doğru kaldırmışken donup kalmıştı. Bir fotoğraf gibi hareketsiz duran bu kentın ortasında duman adamlar itişe kakışa koşmaya çalışıyorlardı. Momo da peşlerinden, onların kendisini görmemelerine dikkat ederek izleyip duruyordu. Ama onların, telaştan ve panikten kimseyi görececek halleri kalmamıştı.

Aslında böyle uzak yolları yayan gitmeye alışık değildiler. Nefes nefese ve güçlkle soluyorlardı. Üstelik, yok olmamak için sigaralarını ağızlarında tutmak zorundaydılar. Kazara birininki yere düşünce, adam eğilip almaya zaman bulamadan uçup yok oluveriyordu.

Kaçışlarını güçleştiren yalnız bunlar değildi. Kendi aralarındaki düşmanca davranışlar da onları etkiliyordu. Örneğın sigarası biten biri, can korkusuyla hemen yanındakinin ağızından sigarasını kapmaya kalkışıyor. İtişirken sigara düşüyor, ikisi de yok oluveriyorlardı. Böylece sayıları gittikçe azalmaya başladı.

Çantalarında bir parça yedek sigara taşıyanlar, diğerleri fark edecek diye korku içindeydiler. Çünkü böyle bir durumda herkes birden atlıyor ve sigaraları kapışmak için bir dövüştür gidiyordu. Bu sırada caddeye saçılan sigaralar ayaklar altında eziliyordu. Yeryüzünden silinip gitme korkusu duman adamları çılgına çevirmişti.

Kentin en kalabalık kısımlarına yaklaştıkça koşmalarını engelleyen şeyler de çoğaldı. İnsanlar donup, yolları sık bir ormandaki ağaçlar gibi kapadığından, bunların arasından yol bulup geçmeleri çok zordu. Momo, ufak tefek olduğu için ilerlemesi daha kolay oluyordu. Duman adamlar ise bir kuşun düşürdüğü havada kalmış bir kuş tüyüne bile dikkatsizce çarpabiliyorlardı.

Yol çok uzamıştı, daha da ne kadar sürecekti kim bilir? Momo elindeki saat çiçeğine bir göz attı. Bu arada o ancak tam olarak açılmıştı. Endişeye gerek yoktu.

Fakat bu sırada, Momo'ya her şeyi unutturan bir durum ortaya çıktı. Yan sokaklardan birinin başında Çöpçü Beppo'yu görmesin mi?

Sevinçten aklı başından giden Momo hemen "Beppo!" diye haykırarak ona doğru koştu, "Beppo, seni her yerde aradım! Nelerlerdeydin sen allahaşkına? Neden bana hiç uğramadın? Ah Beppo, sevgili Beppo!"

Tam onun boynuna atılmak için kollarım açmıştı ki, onun da diğer insanlar gibi taşılaştığını anladı. Bu Momo'ya öyle dokundu ki, gözleri yaşardı, hıçkırarak onun yüzünü seyre daldı. Gövdesi daha da küçülmüştü Beppo'nun. Zavallı yüzü ufalmış, solmuş, sararmıştı. Tıraş olmaya zaman ayırmadığı için çenesini bembeyaz bir sakal kaplamıştı. Elinde yıpranmış, eski bir süpürge vardı. Gözlüklerinin arkasından gözlerini yerdeki süprüntülere dikmiş, öylece heykel gibi duruyordu.

Onu ancak şimdi bulabilmişti Momo. Şimdi, ona kendisini bulduğunu anlatamayacağı bir durumda, onu görmüştü, neye yarar! Belki de bu onu son görüşü olacaktı. Neler olacağını ne bilebilirdi? İşler kötüye giderse ihtiyar Beppo da sonsuza kadar böyle durup kalırdı.

Kaplumbağa Momo'nun kucağında debelendi. Sırtında, "Yürü" yazıyordu.

Momo ana caddeye koştu ve ödü koptu. Zaman hırsızları ortadan kaybolmuşlardı!

Momo onların evvelce koşmakta oldukları yöne doğru biraz yürüdü, fakat görünürde yoktular. İzlerini kaybetmişti!

Çaresizlik içinde duraladı. Şimdi ne yapmalıydı? Kassiopeia'ya baktı. Onun sırtında; "Koş! Bulursun" yazılıydı.

Madem ki Kassiopeia olacakları önceden biliyordu, hangi tarafa gitse onları bulabilecekti demek. İçinden geldiği gibi, kâh sola, kâh sağa saparak koşmaya başladı.

Bu arada kentin yeni yapılan mahallesine ulaşmıştı. Burada evler birbirinin aynıydı. Yollar birbirlerini keserek, ufka kadar dümdüz uzayıp gidiyorlardı. Momo koştu, koştu... Fakat her yer öylesine birbirinin aynıydı ki, Momo'ya bir labirentin içinde dönüp duruyormuş gibi geldi.

Umutsuzluğa düşmek üzereyken, bir duman adamın bir köşeyi döndüğünü gördü. Adam sendeliyordu, pantolonu yırtılmış, çantası ve şapkası kaybolmuştu. Yalnız sımsıkı kapalı dudaklarında ufacık bir sigara parlıyordu. Momo onu izledi. Sıralanmış evlerin en sonunda bir inşaat şantiyesi vardı, etrafı yüksek kalaslarla çevrilmiş, ortada bir kapısı olan dört köşe, büyük bir baraka. Duman adam aralık kapıdan içeri süzüldü. Kapının üzerinde bir levha asılıydı. Momo, üzerindeki yazıyı okumak için durdu:

Dikkat!

Ölüm Tehlikesi!

İşi Olmayanların Girmesi Yasaktır

YİRMİ BİRİNCİ BÖLÜM

YENİLİKLERİN BAŞLANGICI OLAN BİR SON

Momo, kapının üzerindeki yazıyı okumakla oyalanırken, duman adamlar gene uzaklaşmışlardı. Momo, kapıdan içeri girince kimseyi göremedi. Ortada belki 20-30 metre derinliğinde bir temel çukuru bulunuyordu. Çevrede vinçler ve inşaat makineleri sıralanmıştı. Çukurun içine inen bir rampada bir iki kamyon durup kalmıştı. Orada burada yaptıkları işin gerektirdiği çeşitli durumlarda öylece donmuş işçiler görülüyordu.

Şimdi nereye gitmeli? Momo, duman adamların girmiş olabileceği hiçbir yer göremedi. Kassiopeia'ya baktı. Onun da pek bir şey bilmediği belliydi. Sirtında tek bir harf bile yoktu.

Momo, çukurun dibine doğru inmeye başladı. Birdenbire karşısında tanıdık bir yüz gördü. Bu duvarcı ustası Nikola'ydı, Momo'nun odasının duvarına çiçek tablosunu çizen usta. Elbette o da diğerleri gibi kıvıldamadan duruyordu. Ama duruşu biraz tuhaftı. Bir elini birine seslenir gibi, ağzının kenarına dayamış, öteki eliyle ayaklarının dibinde, yerden yukarı doğru çıkmış kocaman bir boru ağzını işaret ediyordu. Hem de şu anda Momo'nun gözünün içine bakıyordu.

Momo, bunun bir anlamı olduğunu sezip, hiç zaman kaybetmeden borunun ağzından içeri daldı. Ve bir kaydıraaktaymış gibi, borunun içinden aşağı doğru kayıverdi. Fakat, boru sağa sola dönemeçler yaparak, lunaparklardaki oyun tünelleri gibi uzadıkça

uzuyordu. Hem de devamlı bir iniş içindeydi. Momo'nun savrulup sarsılmaktan başı dönmüş, gözleri kaymıştı. Bazen ters dönüp yüzükoyun kayıyor, ama kaplumbağayı da, çiçeği de elinden hiç bırakmıyordu. Aşağılara indikçe, soğukluk artıyordu. Bir ara, buradan tekrar nasıl çıkabileceği düşüncesi kafasına takılmıştı ki, borunun ucu yerin dibindeki bir galeride son buldu.

Burası karanlık değildi. Duvarlardan yayılan soluk gri bir ışıkla aydınlanmıştı. Momo ayağa kalkıp koştu. Kendisi çıplak ayaklı olduğu için, adımları hiç ses çıkarmıyordu. Ama önden giden duman adamların ayak seslerini duyuyordu. Bu sesleri izledi.

Geçtiği koridorların her yöne doğru açılan kolları vardı. Anlaşılan, bu dehlizler kentin yeni mahallesinin altında uzayıp gidiyordu. Sonra karmakarışık konuşmalar duydu, bir köşeden başını ihtiyatla uzatıp baktı. Orada büyük bir salon görünüyordu. Ortada geniş bir konferans masası vardı. Çevresinde duman adamlar oturuyordu. Kurtulabilenlerin hali pek perişandı. Elbiseleri yırtılmış, sökülmüş, yüzleri gözleri yara bere içinde kalmıştı. Korkudan titriyorlardı. Hepsinin ağzında sigaraları yanıyordu hâlâ...

Momo gerilerde, salonun arka tarafında, kocaman zırhlı bir kapının yan aralık durduğunu gördü. Salondan buz gibi bir hava geliyordu. Yaran olmayacağını bile bile Çömeli'yi ceketleriyle ayaklarını sardı.

Zırhlı kapının tam önünde, masanın başında oturan bir duman adam konuşuyordu: "Yedek depomuzu çok idareli kullanmak zorundayız. Çünkü bunun bize ne kadar zaman yeteceğini bilemeyiz. Onun için önlem almalıyız."

"Artık çok az kişi kaldık!" diye bağırdı biri, "Yedeğimiz bize yıllarca yeter."

Başkan yerinde oturan, hiç aldırmadan devam etti: "Kısıtlamaya ne kadar erken başlarsak, o kadar uzun süre dayanırız. Kısıtlamadan söz ederken ne demek istediğimi anladınız sanırım, beyler! Bu felaketi birkaçımızın atlatması yeterlidir. Olayı gerçekçi göz-

le görelim! Şurada oturanların sayısı çok fazladır baylar! Bu sayıyı daha aza indirmeliyiz. Mantık bunu emreder. Lütfen baylar, sıradan sayalım!"

Duman adamlar sıradan tek çift diye saydılar. Sonunda Başkan cebinden bir para çıkardı: "Şimdi yazı tura atacağız. Yazı çift sayıları, tura tek sayıları gösterecek."

Parayı havaya atıp yakaladı.

"Yazı!" diye bağırdı, "Çift sayanlar kalsın. Tek sayılar hiç karşı koymadan yok olmaya baksın!"

Kaybedenlerin üzgün iç çekişleri duyuldu. Hiç kimse karşı çıkamadı. Çift sayan zaman hırsızları ötekilerin ağızlarındaki sigaraları çekip aldılar. Sigarasız kalanlar hemen ortadan yok oldu.

Başkan sessizliği bozdu: "Şimdi aynı şeyi tekrarlayalım, lütfen!"

Ve böylece bu tüyler ürpertici yöntem ikinci, üçüncü hatta dördüncü defa uygulandı.

Sonunda altı kişi kalmışlardı. Masanın başında, karşılıklı üçer kişi oturmuşlar, birbirlerini düşmanca süzüyorlardı.

Momo olup bitenleri tüyleri ürpererek izlemişti. Yalnız, duman adamların sayısı azaldıkça, soğukluk da azalıyordu. Başlangıçtakine göre şimdi daha dayanılır haldeydi. Zaman hırsızlarından biri, "Altı pis bir sayı" diye konuştu.

Masanın karşısında oturanlardan biri, "Yeter artık" dedi, "Sayımızı daha çok azaltmanın gereği yok. Bu felaketi altı kişi atlatamayacaksa, üç kişi de atlatamaz!"

"Maksat bu değil" dedi bir başkası, "Gerekirse bunu ileride yine konuşuruz."

Bir süre sustular, sonra içlerinden biri konuştu: "Şu depo kapısının zaman durduğu sırada açık bulunması ne şans! Eğer kapalı kalsaydı, dünyada hiçbir güç onu açamazdı. İşte o zaman mahvolurduk!"

Karşısındaki, "Ne yazık ki, haklısın diyemeyeceğim dostum" dedi, "Kapı açık kaldıkça, depodaki soğuk hava dışarı kaçıyor. Saat çiçekleri yavaş yavaş erimeye başlayacaklar. O zaman, onların ait oldukları yerlere geri dönmelerine engel olamayız."

Üçüncü adam sordu: "Yani siz, bizim soğukluğumuzun, yedekleri donmuş olarak tutmaya yetmeyeceğini mi söylemek istiyorsunuz?"

İkinci adam karşılık verdi: "Altı kişi kaldık, yazık ki! Ne kadar gücümüz olduğunu siz de hesaplayabilirsiniz! Bana kalırsa, sayımızı bu kadar azaltmakta acele ettik. Hiçbir kazancımız olmayacak!"

"İki şıktan birini seçmek zorundaydık" diye bağırdı birinci adam, "Biz de seçimimizi yaptık."

Tekrar sessizlik oldu.

"Belki senelerce böyle oturup, birbirimizi gözetlemekten başka bir şey yapmayacağız" dedi biri, "Açık söyleyelim, umutsuz bir durum."

Momo düşünüyordu. Burada böyle oturup beklemenin anlamı yoktu. Duman adamlar ortadan kalkınca, saat çiçekleri kendiliklerinden eriyeceklerdi. Ama adamlar daha vardı. Kendisi bir şey yapamazsa da var olmaya devam edeceklerdi. Kapı açık olduğuna ve adamlar yedeklerden istedikleri kadar yararlandıklarına göre ne yapabiliirdi? Böyle düşünürken kaplumbağa debelendi. Momo onun sırtına baktı.

"Kapıyı kapat" yazıyordu.

"Olmaz" dedi Momo, "Kımıldamaz bile!"

"Çiçekle dokun" diye yazıldı kaplumbağanın sırtında.

"Çiçekle dokunursam hareket ettirebilir miyim?" diye mırıldandı Momo.

"Yapacaksın" diyordu Kassiopeia.

Kassiopeia önceden bildiğine göre, bu iş olacaktı demek.

Momo kaplumbağayı dikkatle yere bıraktı. Sonra oldukça solmuş ve pek fazla yaprağı kalmamış olan çiçeği ceketinin içine sakladı. Adamlara görünmeden yerde sürünerek konferans masasının altına geldi. Oradan çabucak masanın başucuna kadar dört ayak üstünde koştu. Şimdi zaman hırsızlarının ayaklarının arasındaydı. Kalbi yerinden kopacakmış gibi çarpıyordu.

Yavaşça çiçeği çıkarıp dişlerinin arasında tuttu. Sonra sandalyelerin arasından yavaş yavaş sürünerek, adamlara görünmeden kapının yanına yaklaştı. Çiçeği kapıya dokundurdu, bir eliyle de kapıyı itti. Koca kanat sessizce rezeleri üzerinde döndü ve büyük bir gürültüyle çarparak kapandı. Çarpma sesi bütün salonda ve ilerideki koridorlarda yankılar yaptı.

Momo ayağa fırladı. Kendilerinden başka kimsenin donup kalmadan dolaşabileceğini akıllarının ucuna bile getirmeyen duman adamlar korkudan kaskatı kesilip Momo'ya bakakaldılar. Momo hiç düşünmeden hemen salonun çıkışına doğru koştu. Duman adamlar da kendilerini toplayıp peşinden koştular.

Birisi bağıyordu: "Bu, o küçük korkunç kız! Bu Momo!"

Diğerleri karşılık veriyordu: "Olamaz! Nasıl hareket edebiliyor?"

Üçüncüsü, "Elinde bir saat çiçeği var" diye haber verdi.

Dördüncüsü, "Kapıyı onun için mi kapatabildi?" diye sordu.

Beşincisi kendi kafasını yumruklayarak söyleniyordu: "Bunu biz de yapardık. Elimizde onlardan çok vardı."

Akincısı sinirli sinirli dişlerini gıcırdattı: "Yapardık, yapardık. Ama şimdi kapı kapalı artık! Tek bir çaremiz var: Kızın elinden saat çiçeğini almak. Yoksa her şey biter."

Bu arada Momo, birçok yöne giden dehlizlerden birinde izini kaybettirmişti. Ancak duman adamlar buraları daha iyi tanıyorlardı elbet. Ara sıra birisiyle karşılaşıyor, hemen başka bir yöne sapıyordu. Bu kaçışta Kassiopeia da payına düşeni yapıyordu. Gerçi yavaş yol alıyordu ama, duman adamların nereden geç-

ceklerini önceden bildiği için, yollarına çıkıp ayaklarına dolaşarak onları düşürüyor ve ilerlemelerini önlüyordu. Böylece birkaç yerde Momo'yu neredeyse yakalanmaktan kurtardı. Bu arada kendisi de sık sık bir tekmeyle duvarlara savrulmaktan kurtulamadı. Ama Momo'ya yardımdan geri durmadı.

Bu kovalamaca sırasında duman adamların akli yalnız saat çiçeğini kapmakta olduğu için, birkaçı aceleden ağızlarındaki sigaraları düşürdüler ve hemen yok olup gittiler. Sonunda iki kişi kaldılar.

Momo yeniden uzun masanın bulunduğu büyük salona kaçmıştı. İki zaman hırsızı peşinden koşuyorlar, ama yakalayamıyorlardı. Bu defa da iki ayrı yönden ona doğru koşup sıkıştırırmaya kalkıştılar. Momo salonun bir köşesine sığınıp kaldı. Kendisine yaklaşanlara korku içinde bakıyordu. Çiçeği göğsüne bastırılmış tutuyordu. Artık üzerinde yalnızca üç parlak yaprak kalmıştı.

İlk yaklaşan duman adam tam elini uzatıp çiçeği alacakken, öteki yetişip onun eline yapıştı:

"Hayır, çiçek benim, benim!" diye bağıırıyordu.

Birbirlerini itişirmeye başladılar. Bu sırada birinci adam ikincinin ağızından sigarasını çekip, attı. Beriki olduğu yerde bir kere döndü, sonra dağılan bir duman gibi çözülp, yok oldu. Şimdi son duman adamlar Momo karşı karşıydılar. Sigarası dudağının kenarında nokta gibi kalmıştı. Hırsından soluyarak, "Ver çiçeği!" demesiyle beraber sigara yere düşürdü ve yuvarlanıp bir kenara gitti.

Duman adam kendini yere attı, kolunu uzatıp sigaraya yetişmek istedi, ama yapamadı. Kül rengi yüzünü Momo'ya çevirdi, elini güçlükle uzatıp yalvardı: "Lütfen, lütfen yavrucuğum, çiçeği bana ver!"

Momo hâlâ çiçeği göğsüne bastırılmış, köşede duruyordu. Başını hayır dercesine salladı. Duman adamların sonuncusu, "İyi" diye mırıldandı, "İyi ki... artık... her şey - bitti!"

Sonra o da kayboldu.

Momo demin onun durduğu Şimdi ise boş kalan noktaya bakıp kaldı. Sonra birden orada Kassiopeia'nın kımıldamakta olduğunu gördü. Kaplumbağanın sırtında bir yazı vardı: "Kapıyı aç."

Momo kapıya gitti, çiçekle dokunarak tutup çekti. Çiçeğin üzerinde Şimdi tek bir yaprak kalmıştı. Kapı açılınca Momo da içeri girdi. Son duman adamın yok olmasıyla beraber soğuk kalmamıştı. İçeride duvarlar boyunca uzanan raflarda sayısız saat çiçeği Şahane kadehler gibi camlaŐmıŐ, sıra sıra dizilmiş duruyorlardı. Hiçbiri diğerine benzemiyordu. Her biri ötekinden başka bir güzellikteydi. Yüz binlerce, milyonlarca yaşam saati... Ortalık yavaş yavaş, tıpkı bir çiçek serası gibi ısındı.

Momo'nun elindeki saat çiçeğinin son yaprağı düşerken, birden bir fırtına koptu. Yığın yığın saat çiçeği Momo'nun üzerinden, çevresinden bulut gibi savruluyordu. KurtulmuŐ zamanların ılık bir ilkbahar rüzgârı gibi esen fırtınasıydı bu!

Momo rüyadaymış gibi çevresine bakındı. Önünde duran Kassiopeia'yı gördü. Kaplumbağanın kabuğunda pırl pırl harflerle Şöyle yazılıydı:

"Eve uç küçük Momo, eve uç!"

Bu, Momo'nun Kassiopeia'yı son görüşü oldu. Çiçek fırtınası Şimdi öyle bir hal almıŐ, öyle kuvvetli esmeye başlamıştı ki, Momo ayaklarının yerden kesildiğini ve çiçeklerin arasında havada olduğunu hissetti. Kendisi de bir çiçekmiŐ gibi onlarla beraber, koridorlardan, karanlık dehlizlerden geçerek borunun ağzından yer-yüzüne çıktılar. Çiçek bulutları Momo'yla birlikte hızla kentin üzerinden, evlerin, damların, kulelerin üzerinden esip geçiyorlardı. Sanki güzel bir vals çalınıyor ve çiçek kümeleri bunun temposuna uyarak bir aşağı, bir yukarı dalgalanarak uçuyorlardı.

Çiçekler yavaş yavaş alçaldılar, alçaldılar ve donup kalmış dünyanın üzerine kar taneleri gibi yağdılar. Ve tıpkı kar taneleri gibi eriyip çözülerek görünmez oldular. Çünkü artık her biri ait olduğu yere ulaşmıştı. Bu yer, insan yüreğiydi.

Aynı anda zaman yeniden işlemeye başladı. Herkes ve her şey yeniden canlandı. Arabalar yürüdü, trafik polisleri düdük öttürdü, güvercinler uçtu, elektrik direğinin yanında, arka ayağını kaldırmış duran küçük köpek orayı ıslattı.

Dünyanın bir saat dönmeden durduğunu kimse anlamamıştı. Çünkü gerçekte durmasıyla yeniden dönmesi arasında zaman hiç işlememişti. İnsanlar için bu, göz kırpması gibi bir şeydi.

Ama öncekinden farklı bir durum vardı artık. Şimdi insanların bol bol zamanı olmuştu. Herkes çok sevinçliydi. Bunun aslında, vaktiyle kısıtladıkları kendi özzamanları olduğunu ve şimdi onlara döndüğünü bilemediler.

Momo kendine geldiği sırada bir caddenin üzerindeydi. Bu ana caddeye açılan ve Momo'nun Beppo'yu gördüğü yerdi. Gerçekten de işte orada, arkası ona dönük, süpürgesine dayanmış, eskiden olduğu gibi dalgın dalgın yere bakıyordu Beppo. Nasıl ve neden artık acele etmediğini kendi de anlayamamış, duyduğu iç huzuru ve umut onu şaşırtmıştı.

İçinden, "Kim bilir" diye geçirdi, "Belki de ben yüz bin saati biriktirdim de Momo kurtuldu!"

İşte tam bu sırada biri ceketini çekti. Beppo döndü, Momo karşısında duruyordu. Bu buluşma anının mutluluğunu anlatmaya kelimeler yetmez. İki de bir gülüyor, bir ağlıyorlardı. İnsan sevinçten sarhoş olunca olduğu gibi, bir sürü saçma söz dökülüyordu dudaklarından. Durup durup yeniden sarılıyorlardı. Gelip geçenler onları görünce sevinçlerine katılıyorlar, onlarla beraber gülüp ağlıyorlardı. Artık böyle duygulara ayıracak zamanları vardı.

Sonunda Beppo, doğal olarak böyle mutlu bir günde çalışamayacağından, süpürgesini omzuna vurdu. Momo'yla kol kola, kenti geçip eski tiyatrunun yolunu tuttular. Birbirlerine anlatacak öyle çok şey vardı ki...

Büyük kentte çoktandır görülmeyen şeyler oluyordu. Yol üstünde oynayan çocukları gören şoförler, arabalarını durdurup

onlara gülümseyerek bakıyorlar, hatta bazısı inip onlarla beraber top oynuyordu. Caddelerde karşılaşılan tanıdıklar durup hatır soruyor, ayaküstü biraz sohbet ediyorlardı. İşe gidenlerin, pencere önlerindeki çiçekleri seyredecek veya küçük bir kuşa yem atacak kadar vakitleri vardı. Doktorlar hastalarıyla tek tek ilgilenmeye zaman ayırabiliyordu. İşçiler işlerini severek, huzur içinde yapıyorlardı. Çünkü kimse onları en kısa sürede en çok iş diye sıkıştırmıyordu. Herkes her şeye dilediği kadar zaman ayırıyordu. Çünkü artık bol bol zamanları vardı.

Fakat, pek çok kimse bütün bunları kime borçlu olduklarını hiç öğrenemedi. Ve bir göz kırpması kadar süren an içinde kendilerine neler olduğunu hiç anlayamadılar. Hoş, belki de buna inanmazlardı. Bunu bilen ve buna inanan yalnız Momo'nun dostları, arkadaşları oldu.

Çünkü küçük Momo ile ihtiyar Beppo o gün eski tiyatroya geldikleri zaman hepsi çoktan oraya gelmiş, bekliyorlardı. Turist rehberi Gigi, Paolo, Massimo, Franko, küçük kız kardeşi Dede ile Maria, Klaudio ile öteki çocuklar, lokantacı Nino ile şişman karısı Liliana ve oğlu, duvarcı Nikola ve tüm çevre halkı... Tıpkı eskiden olduğu gibi, Momo'yu benimseyen herkes...

Sonra öyle bir eğlence tertiplendi, öyle bir kutlama oldu ki sormayın. Bunu ancak Momo'nun arkadaşları böyle güzel yapabiliyordu. Gökte yıldızlar görününceye kadar yediler, içtiler, eğlendiler...

Sevinç çılgınlıkları, kucaklaşmalar, el sıkışmalar, gülüp söylemeler sona erince, hepsi ot bürümüş taş basamaklara sıralanıp oturdu. Herkes sustu.

Momo, tiyatronun ortasındaki yuvarlak alana indi. Ortada durdu. Yıldızların sesini ve saat çiçeklerini düşündü.

Sonra tatlı bir sesle şarkı söylemeye başladı.

O sırada Hora Usta Hiçbir Yerde Evinde, küçük, zarif masasının önünde sandalyesine oturmuş, her şeyi gören gözlüğüyle Momo ve arkadaşlarını seyrederek gülümsüyordu. Geri dönen zamanla birlikte, ilk ve tek uykusundan uyanmıştı.

Yüzü hâlâ biraz solgundu ve hastalıktan yeni kalkmış gibiydi. Ama gözleri pırıl pırıl parlıyordu.

Ayaklarına bir şey değdiğini hissetti. Gözlüğünü çıkardı, önüne baktı. Kaplumbağa orada duruyordu.

"Kassiopeia" diye tatlı bir sesle konuşarak, eğilip onun çenesinin altını okşadı. "İkiniz de çok iyi başardınız. Ama sen bana her şeyi anlatacaksın, çünkü bu defa sizi göremedim."

"Daha sonra" diye yazıldı kabuğun üstüne. Sonra Kassiopeia aksırdı.

Hora Usta üzülerek, "Sakın üşütmüş olmayasın?" diye sordu.

Kassiopeia'nın karşılığı, "Hem de nasıl!" oldu.

"Herhalde duman adamların soğukluğundandır" dedi Hora Usta, "Çok yorgun olduğunu ve önce iyice dinlenmek istediğini anlıyorum. Haydi git yat."

Sırtına "Teşekkürler" yazdı Kassiopeia. Sonra sarsak sarsak, sessiz, rahat bir köşeye gitti. Başını ve dört ayağını kabuğunun içine çekti ve bu kitabı okuyanlardan başka kimsenin göremeyeceği bir yazı belirdi sırtında:

YAZARIN GEREKLİ GÖRDÜĞÜ KISA BİR SON SÖZ

Okuyucularımın bazılarının kafasında belki bir sürü soru birikmiştir. Korkarım, bunlara yardımcı olamayacağım. Şunu açıkça belirteyim: Ben bu kitaptaki bütün olayları, bana anlatıldığı şekilde ve ezberimden yazdım. Kendim küçük Momo'yu veya arkadaşlarından birini tanımış değilim. Sonra ne olduklarını, bugün nasıl olduklarını da bilmiyorum. Büyük kente gelince, tahminlerimden yararlandım.

Bunun dışında açıklamak istediğim tek şey şu:

O günlerde uzun bir yolculuğa çıkmıştım (Hâlâ da yoldayım). Bir gece kompartımanıma garip bir yolcu geldi. Öyle tuhaftı ki, yaşını bile tahmin etmem olanaksızdı. Önce karşımda yaşlı bir dede oturuyor sandım. Sonra bir de baktım aldanmışım, yolcu bu defa çok genç görünüyordu. Sonra tekrar bu görünüşün de yanlış olduğu kanısına vardım.

Her neyse, yol arkadaşım gece yolculuğu boyunca bana bu hikâyeleri anlattı durdu.

Bitirdiği zaman ikimiz de bir süre sustuk.

Sonra bu garip yolcu, bir cümle daha söyledi. Onu okurlarıma aynen aktarıyorum. Dedi ki: "Ben size bunları olup bitmiş gibi anlattım. Oysa gelecekte olacaktı gibi de anlatabilirdim. Benim için ikisi arasında büyük bir ayırım yok."

Herhalde sonraki ilk istasyonda inmiş olmalı. Çünkü bir süre geçince kompartımanda yalnız olduğumu fark ettim. Ne yazık ki bu hikâyeyi anlatan o günden sonra bir daha hiç görmedim.

Ama bir gün gene kısmet olur da karşılaşsak, ona çok şey sormak isterim.